

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi maantielain ja ratalain muuttamisesta sekä eräiksi niihin liittyviksi laeiksi (luonnos 18.1.2016)

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan maantielakia ja ratalakia muutettavaksi lähinnä menettelysäännöksiä uudistamalla. Oikeutta ohjata poikkeustilanteissa tilapäisesti yksityisille teille yleistä liikennettä ehdotetaan laajennettavaksi ja maantiealueiden osittaisesta lakkauttamisesta otettaisiin lakiin säännökset. Rautateiden tasoristeyslupasäännöksiä tarkistettaisiin ja ratojen suoja- ja näkemäalueet tulisivat suoraan lakiin perustuviksi koko valtion rataverkolla. Elinkeino- liikenne- ja ympäristökeskuksille siirrettäisiin eräitä radanpitoon liittyviä tehtäviä. Tasoristeyksen liikenteenohjauslaitteista säädettäisiin tieliikennelain sijasta ratalaissa. Maanomistajan oikeutta vaatia kiinteistönsä lunastamista laajennettaisiin ja lisättäisiin tie- ja ratasuunnitelmaan perustuvaa väylänpitäjän lunastusoikeutta. Maantielain ja ratalain muutoksella mahdollistettaisiin nykyistä laajemmin myös talousarviorahoituksen ulkopuolisen rahoituksen käyttö tie- ja ratakankkeiden toteuttamiseksi. Lisäksi Liikenneviraston vastuuta liikennejärjestelmästä lisättäisiin siirtämällä maantien ja rautatien lakkauttamista koskeva päätösvalta liikenne- ja viestintäministeriöltä virastolle. Sähkö- ja telekaapeleiden sijoittamisessa tiealueelle siirryttäisiin ilmoitusmenettelyyn eräissä tilanteissa. Tienvarsimainosten ja -ilmoitusten asettamisessa siirryttäisiin ilmoitusmenettelyyn, ja mainosten ja ilmoitusten asettamisedellytyksiä kevennettäisiin. Liikennevirasto valtuutettaisiin antamaan tiealueelle sijoitettavia rakenteita, rakennelmia ja laitteita sekä tienvarsimainoksia ja -ilmoituksia koskevia määräyksiä. Myös muilta osin maantielain ja ratalain menettelyjä yhdenmukaistettaisiin.

Maankäyttö- ja rakennuslain mukaista kadunpitoimenettelyä ehdotetaan laajennettavaksi muuttaessa maantie kaduksi.

Esityksellä toteutetaan hallitusohjelman kärkihanketta säädösten sujuvoittamisesta ja kevennetään hallinnollista taakkaa erityisesti lisäämällä ilmoitusmenettelyn käyttöä tienvarsimainosten ja -ilmoitusten asettamisessa sekä sähkö- ja telekaapeleiden sijoittamisessa tiealueelle.

Lait ehdotetaan tuleviksi voimaan viimeistään 1 päivänä huhtikuuta 2016.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
SISÄLLYS.....	2
YLEISPERUSTELUT	3
1 NYKYTILA JA EHDOTETUT MUUTOKSET	3
1.1 Maantielaki	3
1.2 Ratalaki	4
1.3 Tieliikennelain 51 §	6
1.4 Maankäyttö- ja rakennuslain 86 a §	6
2 ESITYKSEN VAIKUTUKSET.....	6
2.1 Taloudelliset vaikutukset	6
2.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan.....	7
2.3 Ympäristövaikutukset	7
2.4 Yhteiskunnalliset vaikutukset	7
3 ASIAN VALMISTELU JA LAUSUNNOT	7
4 RIIPPUVUUS MUISTA ESITYKSISTÄ	8
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.....	9
1 LAKIEHDOTUSTEN PERUSTELUT.....	9
1.1 Maantielaki	9
1.2 Ratalaki	30
2 a luku..... Tasoristeyslupa, tasoristeyksen rakentaminen ja kunnossapito sekä ylityslupa	36
1.3 Tieliikennelain 51 §	50
1.4 Maankäyttö- ja rakennuslain 86 a §	51
2 VOIMAANTULO.....	52
3 SUHDE PERUSTUSLAKIIN JA SÄÄTÄMISJÄRJESTYS.....	52
LAKIEHDOTUKSET	53
Laki maantielain muuttamisesta.....	53
Laki ratalain muuttamisesta	69
Laki tieliikennelain 51 §:n muuttamisesta	84
Laki maankäyttö- ja rakennuslain 86 a §:n muuttamisesta	85
LIITE	86
RINNAKKAISTEKSTIT	86
Laki maantielain muuttamisesta.....	86
Laki ratalain muuttamisesta	112
Laki tieliikennelain 51 §:n muuttamisesta	139
Laki maankäyttö- ja rakennuslain 86 a §:n muuttamisesta	140

YLEISPERUSTELUT

1 Nykytila ja ehdotetut muutokset

1.1 Maantielaki

Vuoden 2006 alussa voimaan tulleessa maantielaisissa (503/2005) säädetään valtion ylläpitämistä maanteistä ja niiden pidosta. Maantielaila kumottiin yleisistä teistä annettu laki (243/1954). Maantielain muuttamisesta annetulla lailla (1242/2009) tehtiin lakiin lähinnä valtion aluehallinnon ja liikennehallinnon virastouudistuksista johtuvia muutoksia. Lailla maantielain muuttamisesta (446/2012) lakiin lisättiin säännökset, joilla saatettiin voimaan Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2008/96/EY tieinfrastruktuurin turvallisuuden hallinnasta. Lailla maantielain 5 ja 42 §:n muuttamisesta (328/2013) helpotettiin yhteiskunnan toiminnan kannalta välttämättömien rakenteiden, rakennelmien ja laitteiden sijoittamista tiealueelle.

Tielainsäädäntö perustuu jakoon yleistä liikennettä palveleviin maanteihin ja tieosakkaiden kulkutarpeita palveleviin yksityisiin teihin. Maanteiden pidosta vastaa valtio ja yksityisten teiden pidosta tieosakkaat. Tienpitäjää ja tienpitoviranomaista koskevia maantielain 10 ja 11 §:n säännöksiä täsmennettäisiin tosiasiallista nykytilannetta vastaaviksi. Lisäksi maantielain 10 §:ään lisättäisiin niitä perusteita, joiden nojalla talousarviorahoituksen ulkopuolisen rahoituksen käyttäminen tiehankkeissa olisi mahdollista. Kyse on mahdollistavasta sääntelystä, jotta erilaisia rahoitustapoja voitaisiin käyttää joustavasti hankkeiden tarkoituksenmukaiseen toteuttamiseen.

Tilapäisen kulkutien järjestäminen toisen maalle on maantielain mukaan mahdollista lähinnä vain maantien sortumisesta tai poikkeuksellisista luonnonolosuhteista johtuen. Tällaiset tilanteet ovat kuitenkin varsin harvinaisia. Maantien liikenne voi estyä lähinnä liikenneonnettomuuden vuoksi, jolloin liikenteen ohjauksesta vastaava saattaa joutua ohjaamaan maantien liikennettä yksityisellä maalla olevalle kiertotielle. Säännökset tällaisesta tilapäisestä kulkutiestä puuttuvat ja korvausvastuu kiertotielle tai kiertotietä käyttävälle ajoneuvolle aiheutuneista vahingoista on jäänyt epäselväksi, minkä vuoksi maantielakia ehdotetaan täydennettäväksi näiltä osin.

Maantiealueita käytetään erilaisiin yksityisiin tarpeisiin kuten varastoalueina tai erilaisiin aktiviteetteihin. Tällainen toiminta voi kuitenkin vaarantaa liikenneturvallisuutta tai haitata tienpiitoa. Luvattomien menettelyjen ehkäisemiseksi ehdotetaan maantielakia täydennettäväksi yleissäännöksellä, jonka mukaan tiealueen käyttäminen ilman asianmukaista lupaa muihin kuin maantietarkoituksiin olisi kielletty. Liikennevirastolle ehdotetaan valtuutettavaksi antamaan määräyksiä tiealueelle sijoitettavien rakenteiden, rakennelmien ja laitteiden teknisistä ominaisuuksista.

Nykyisen käytännön mukaan sähkö- ja telekaapeleiden sijoittamisesta tehdään sopimukset alan toimijoiden kanssa. Sopimuksen ovat vallitsevan käytännön mukaan sisältäneet 42 §:ssä tarkoitettu luvan. Kun tienpitäjällä on myös oikeus tehdä yksityisoikeudellisia sopimuksia, on ongelmallista ollut hallintopäätöksenä pidettävän luvan ja yksityisoikeudellisen sopimuksen lupamääräysten ja sopimusehtojen sekoittuminen yhteen asiakirjaan. Sopimuksiin ei myöskään ole sisällytetty valitusosoitusta, mikä on ongelmallista perustuslain ja hallintolainsäädännön kannalta. Perustuslain 21 §:ssä edellytetään muun muassa, että oikeus saada perusteltu päätös ja oikeus hakea muutosta samoin kuin muut hyvän hallinnon takeet turvataan lailla. Keskeiset

säännökset hallintomenettelyn oikeusturvatakeista ovat hallintolaissa. Lisäksi on huomioitava perustuslain 2.3 §, jonka mukaan julkisen vallan käytön tulee perustua lakiin. Kaikessa julkisessa toiminnassa on noudatettava tarkoin lakia. Viranomaisen ei voi sopimusmenettelyllä rakentaa järjestelmää, joka ei huomioisi hallintolakia ja hyvän hallinnon periaatteita.

Sähkö- ja telekaapeli sijoittamislupahakemusten käsittelyssä on esiintynyt huomattavaa ruuhkaa, ja lupakäsittely on pitkittynyt. Lupakäytäntöön on tehty kevennyksiä esimerkiksi vaadittavien maaperäselvitysten osalta. Myös sähköisen järjestelmän ja sähköisen lupahakemuksen käyttöä on pyritty laajentamaan. Käsittelyn nopeuttamiseksi on tarpeen edelleen sujuvoittaa menettelyä johtojen ja kaapeli sijoittamiseksi tiealueelle. Tämän vuoksi ehdotetaan käyttöön otettavaksi ilmoitusmenettelyä sähkö- ja telekaapeli sijoittamisessa tiealueelle tietyissä tapauksissa.

Voimassaolevan lain mukainen yleinen kielto tienvarsimainosten ja -ilmoitusten asettamiselle rajoittaa tarpeettomasti erityisesti harvaan asutun maaseudun yrittäjien mahdollisuutta mainostaa tuotteitaan tai palveluitaan. Tilapäisten mainosten ja ilmoitusten kohdalla on esiintynyt epäselvyyttä vaadittavista luvista ja ilmoituksista. Tienvarsimainontaa ja -ilmoittelua koskevaa sääntelyä ehdotetaan muutettavaksi siten, että voimassaolevaan lakiin sisältyvä lähtökohtainen ulkomainosten asettamisen kielto poistettaisiin laista ja mainosten ja ilmoitusten asettamisesta siirryttäisiin ilmoitusmenettelyyn. Ilmoitusmenettelyssä ei enää voimassa olevan säännöksen edellyttämällä tavalla arvioitaisi mainoksen tarpeellisuutta liikenteen ja matkailun kannalta, vaan ilmoituksen ja mainoksen asettamisen rajoitukset perustuisivat yksinomaan liikenneturvallisuusnäkökohtiin. Tilapäiseen tapahtumailmoitteluun tai vaaleja tai kansanäänestystä koskevaan ilmoitteluun ei vaadittaisi erillistä ilmoitusta.

Maantietoimituksessa päätettävä lunastuksen laajentaminen tulee nykyisen lain mukaan kysymykseen lähinnä tilusten pirstoutuessa haitallisesti. Tiehankkeiden monimuotoisuuden vuoksi olisi tarkoituksenmukaista lisätä maanomistajan oikeutta vaatia huomattavan haitan korvaamisen sijasta kiinteistönsä lunastusta. Samoin tienpitäjän lunastusoikeutta ehdotetaan laajennettavaksi tapauksissa, jolloin on olemassa ilmeinen epäsuhteellinen kiinteistölle tiestä aiheutuvan haitan poistamisen tai vähentämisen kustannusten ja haitalle altistuvan kiinteistön arvon välillä.

Nykyisessä laissa säädetään maanteiden lakkauttamisesta, mutta tiealueen osittaisesta lakkauttamisesta ei ole säännöksiä. Kun valtio pääsääntöisesti omistaa maantiealueet, on tiealueen ulottuvuuden pienentäminen yksittäistapauksittain mahdollista vain tienpitäjän luovuttaessa kiinteistön kaupalla tienpitoon tarpeetonta maantiealuetta. Menettelymuotojen yksinkertaistamiseksi olisi tarkoituksenmukaista, että tienpitoviranomainen voisi hallinnollisella päätöksellä lakkauttaa maantietarkoituksiin tarpeetonta tiealuetta ja että lakkautettu tiealue voitaisiin maantietoimituksessa liittää viereiseen kiinteistöön. Lisäksi maantien lakkauttamista koskeva päätösvalta ehdotetaan siirrettäväksi liikenne- ja viestintäministeriöltä Liikennevirastolle. Liikennehallinnon virastouudistuksen toteutuksen jälkeen on yksittäisiä vähäliikenteisiä väyliä koskevien hallintopäätösten katsottava kuuluvan Liikennevirastolle, joka hyväksyy myös muut tie- ja yleissuunnitelmat ja omaa parhaan asiantuntemuksen asiassa. Liikenne- ja viestintäministeriön tehtävänä on huolehtia hallinnonalan yleisestä kehittämisestä ja liikennepoliittisista linjauksista.

1.2 Ratalaki

Ratalaissa (110/2007) säädetään valtion rataverkosta, radanpidosta, radan lakkauttamisesta sekä radanpitäjälle kuuluvista oikeuksista ja velvollisuuksista. Ratalakia sovelletaan myös tiettyjä laissa säädettyjä poikkeuksia lukuun ottamatta yksityisraiteisiin.

Ennen ratalain säätämistä rautateiden rakentaminen perustui epäviralliseen ja vailla sitovia oikeusvaikutuksia olevaan suunnittelujärjestelmään, kaavoihin, ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain (468/94) mukaiseen ympäristövaikutusten arviointiin sekä kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain (603/1977) mukaiseen lunastuslupamenettelyyn. Ratalakiin sisällytettiin monia maantielain keskeisiä periaatteita. Lailla ratalain muuttamisesta (1243/2009) lakiin tehtiin lähinnä liikennehallinnon virastouudistuksesta johtuvia välttämättömiä muutoksia.

Ratalain mukaan valtio vastaa omistamansa rataverkon radanpidon kustannuksista. Muu taho voi osallistua radanpidon kustannuksiin, jos osallistumiseen on erityinen syy. Ratalakiin ehdotetaan lisättäväksi niitä perusteita, joiden nojalla talousarviorahoituksen ulkopuolisen rahoituksen käyttäminen ratahankkeissa olisi mahdollista. Kyse on mahdollistavasta sääntelystä, jotta erilaisia rahoitustapoja voitaisiin käyttää joustavasti.

Ratalaissa on useita tasoristeyksiä koskevia säännöksiä, mutta varsinkin tasoristeyslupasäännökset ovat sisällöltään epätarkoituksenmukaisia ja hajallaan laissa. Lupaharkinnan kannalta säännökset ovat vaikeaselkoisia ja oikeudellisesti kestävien päätösten tekeminen on osoittautunut hankalaksi. Luvan myöntäminen rautatien ylitykseen moottorikelkalla on nykyisen lain perusteella osoittautunut miltei mahdottomaksi. Radan ylitystarpeet sekä liikenneturvallisuuskysymykset tulee voida sovittaa yhteen nykyistä paremmin turvallisuudesta kuitenkin tinkimättä. Tämän vuoksi esityksessä ehdotetaan tasoristeyslupasäännöksiä uudistamista.

Rautatiealueiden ulkopuolisilla suoja-alueilla ja tasoristeysten näkemäalueilla on radanpitäjällä erityisiä oikeuksia, kuten oikeus poistaa kasvillisuutta, minkä lisäksi maanomistajan oikeutta rakentamiseen on näillä alueilla rajoitettu. Nykyisen lain mukaan oikeudet ja rajoitukset ovat voimassa vain, jos rautatien rakentamista tarkoittavassa ratasuunnitelmassa osoitetaan suoja- ja näkemäalueet. Viimeaikaiset myrskytuhot ovat osoittaneet rautatiejärjestelmän haavoittuvuuden, kun radoille kaatuneet puut ovat vaikeuttaneet liikennettä. Lisäksi liikenneturvallisuutta vaarantavaan ja radanpitoa haittaavaan rakentamiseen radan varressa tulisi voida puuttua. Näistä syistä ehdotetaan ratalakia muutettavaksi niin, että suoja- ja näkemäalueet olisivat voimassa valtion rataverkolla suoraan lain perusteella.

Ratahankkeilla saattaa olla merkittäviä haitallisia vaikutuksia radan varren kiinteistöihin. Erityisesti junaliikenteen aiheuttama värinä voi aiheuttaa haittaa tai jopa vahinkoa. Värinän poistaminen tai vähentäminen teknisin toimenpitein vaatii suuria kustannuksia ja tavoitellun torjuntavaikutuksen saavuttaminen voi olla epävarmaa. Maanomistajan oikeutta vaatia lunastusta ratatoimituksessa ehdotetaan laajennettavaksi. Lisäksi ehdotetaan lisättäväksi radanpitäjän mahdollisuutta lunastamiseen vastaavalla tavalla kuin edellä maanteiden osalta esitetään. Ratalakiin ehdotetaan lisättäväksi myös maantielain säännellyn kaltainen rautatiealueen rajamistoimitus ratatoimituksena korvauskäsittelyineen. Mikäli rautatien tosiasiallinen ulottuvuus poikkeaa vallitsevasta kiinteistöjen omistustilanteesta, voitaisiin toimitusten yhteydessä suorittaa tarvittavat täydentävät lunastukset ja määrätä lunastuskorvaukset määriteltäessä rautatiealueen ja rautatiehen rajoittuvien kiinteistöjen väliset rajat.

Liikennevirasto toimii valtion rataverkon radanpitäjänä. Elinkeino- liikenne- ja ympäristökeskuksilla (jäljempänä ELY -keskus) ei ole radanpitoon liittyviä tehtäviä. Tarkoituksenmukaisen

työnjaon saavuttamiseksi Liikenneviraston ja ELY -keskusten välillä ja keskusten asiantunte-
muksen tehokkaaksi hyödyntämiseksi ehdotetaan ratalain mukaisia yksittäisiä tehtäväryhmiä,
kuten tasoristeysjärjestelyjen suunnitteluvastuuta ja ratatoimitusedustusta siirrettäväksi kes-
kusten vastuulle.

Rautatien lakkauttamista koskeva päätösvalta ehdotetaan siirrettäväksi liikenne- ja viestintä-
ministeriöltä Liikennevirastolle. Liikennehallinnon virastouudistuksen toteutuksen jälkeen on
yksittäisiä vähäliikenteisiä väyliä koskevien hallintopäätösten katsottava kuuluvan Liikennevi-
rastolle, joka hyväksyy myös muut rata- ja yleissuunnitelmat ja omaa parhaan asiantuntemuk-
sen asiassa. Liikenne- ja viestintäministeriön tehtävänä on huolehtia hallinnonalan yleisestä
kehittämisestä ja liikennepoliittisista linjauksista. Liikennevirasto vastaa operatiivisen tason
toiminnasta väylänpitäjänä ja kantaa vastuun maantie- ja rataverkosta ja sen kehittämisestä.

1.3 Tieliikennelain 51 §

Tasoristeysten liikenteenohjauslaitteiden asettamisesta ja kunnossapidosta säädetään ratalain
89 §:ssä. Samasta asiasta säädetään tieliikennelain (267/1981) 51 §:n 4 momentissa. Säännök-
set ovat osittain ristiriitaisia, minkä vuoksi ehdotetaan, että tasoristeyssäännökset myös liiken-
teenohjauslaitteiden osalta keskitettäisiin ratalakiin.

1.4 Maankäyttö- ja rakennuslain 86 a §

Maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) 86 a § koskee olemassa olevan maantien muuttamista
kaduksi liikenneolosuhteiden säilyessä muutoin ennallaan. Vastuu liikenneväylästä siirtyy val-
tiolta kunnalle. Hallinnollinen muutos tapahtuu kunnan tekemällä kadunpitopäätöksellä. Kun-
nan maankäytön sitä vaatiessa voidaan maantien kohdalle osoittaa asemakaavassa muita käyt-
tötarkoituksia kuin katu ja järjestää maantien liikenne toiseen paikkaan tehtävälle kadulle tai
olemassa olevalle parannettavalle kadulle. Menettelyn yksinkertaistamiseksi ehdotetaan, että
maantie lakkaisi siinä yhteydessä, kun kunta tekee kadunpitopäätöksen sen kadun osalta, jolle
maantien liikenne on tarkoitus siirtää. Näin vältettäisiin hallinnollisesti raskas tiesuunnitel-
mamenettely asiassa, joka on jo asemakaavassa ratkaistu.

2 Esityksen vaikutukset

2.1 Taloudelliset vaikutukset

Lakiehdotus kohdistuu ennen kaikkea viranomaismenettelyyn eikä sillä ole välittömiä talou-
dellisia vaikutuksia kansalaisiin, yrityksiin eikä kuntiin. Rautateiden suoja- ja näkemäalueiden
syntyminen suoraan lain perusteella rajoittaa jossain määrin maanomistajan toimintavapautta
rakentaa omalla kiinteistöllään. Kun rakentamisrajoitukset vain poikkeuksellisesti kohdistuvat
lain voimaantulohetkellä olemassa olevaan rakennuskantaan, eivät vaikutukset maanomistaji-
en taloudelliseen asemaan ole merkittäviä. Toisaalta suoja- ja näkemäalueita koskevilla muu-
toksilla voidaan ehkäistä radanpitäjälle ja rautatieliikennettä harjoittavalle yritykselle onnet-
tomuuksista tai puiden kaatumisista sekä niiden aiheuttamista liikenteen viivästyksistä aiheu-
tuja taloudellisia menetyksiä.

Paikallistasolla matkailuyrittäjien toimintaa voi helpottaa ja edistää ehdotetut maastoajoneuvo-
jen radan ylityslupaa koskevat säännökset. Nykyiset säännökset ovat käytännössä estäneet
esimerkiksi moottorikelkkoja koskevat ylitysluvat, mutta säännöksiin ehdotetaan nyt lieven-
nyksiä. Ratalakiin ehdotetaan myös mahdollisuutta tasoristeysluvan peruuttamiseen, millä ai-

nakin teoriassa voisi olla merkittäviäkin taloudellisia vaikutuksia esimerkiksi yksityistien osakkaille. Lupa voitaisiin peruuttaa kuitenkin vain poikkeuksellisissa tilanteissa, joissa lupaehtojen ja korjauskehotusten laiminlyönnin seurauksena ei muutoin voida varmistaa tie- ja rautatieliikenteen turvallisuutta.

Maanomistajan oikeus vaatia kiinteistönsä lunastamista nykyistä useammin tulee koskemaan vain harvoja yksittäistapauksia. Lunastus- ja korvaussäännöksiin ehdotetuilla muillakaan muutoksilla ei ole vaikutusta alueiden hankintaan ja korvauksiin käytettävään määrärahaan.

Ilmoitusmenettelyyn siirtyminen tienvarsimainosten ja -ilmoitusten sekä eräiden sähkö- ja telekaapeliin sijoittamisessa vähentää yritysten hallinnollista taakkaa.

2.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Ehdotetuilla säännöksillä ei muuteta väylänpitovastuita eivätkä ne muutenkaan vaikuta merkittävästi viranomaisten väliseen työnjakoon. Siirrettävistä tehtävistä huolehdittaisiin ilman viranomaisten välisiä henkilösirtoja. Liikenne- ja viestintäministeriöstä Liikennevirastolle siirrettäväksi ehdotetut tehtävät päätösvallan käyttämisestä eräissä tapauksissa koskevat vuosittain vain muutamia tapauksia eivätkä Liikennevirastosta ELY -keskuksille siirrettäväksi ehdotetut radanpitotehtävät ole määrältään eivätkä laajuudeltaan merkittäviä.

2.3 Ympäristövaikutukset

Ehdotetuilla laeilla ei ole merkittäviä ympäristövaikutuksia. Pienempiä paikallisia ympäristövaikutuksia voi seurata ehdotetuista suoja- ja näkemäalueiden laajennuksista, kun poistetaan puustoa ja muuta kasvillisuutta sekä luonnonesteitä. Suoja- ja näkemäalueiden laajennuksilla pyritään varmistamaan turvallinen liikennöinti ja ehkäisemään puiden kaatumista rata- ja kiskoille. Maa-ainesten sijoittamista koskevat ehdotukset ovat selventäviä täsmennyksiä eivätkä merkitse muutosta nykytilanteeseen.

2.4 Yhteiskunnalliset vaikutukset

Ehdotetut tasoristeyssäännökset vaikuttavat myönteisesti liikenneturvallisuuteen harkittaessa tasoristeys- lupien ja maastoajoneuvojen ylityslupien myöntämistä sekä mahdollistamalla radanpitäjän puuttumisen välitöntä vaaraa aiheuttavaan tasoristeykseen nykyistä tehokkaammin. Näkemäaluesäännökset antavat radanpitäjälle oikeuden poistaa tasoristeyksissä näkemiä estävää kasvillisuutta ja luonnonesteitä. Samoin tasoristeysnäkemiä estävän rakentamisen rajoittamisella on positiivinen vaikutus liikenneturvallisuuteen.

Maantie- ja ratalain säännösten yhdenmukaistaminen sujuvoittaa sääntelyä hallitusohjelman tavoitteiden mukaisesti.

3 Asian valmistelu ja lausunnot

Esitys on valmisteltu liikenne- ja viestintäministeriössä yhteistyössä Liikenneviraston kanssa. Esitysluonnoksesta on pyydetty lausunnot vuonna 2014 maa- ja metsätalousministeriöltä, työ- ja elinkeinoministeriöltä, ympäristöministeriöltä, Liikennevirastolta, Liikenteen turvallisuusvirastolta, Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksilta, Kuntaliitolta, Maanmittauslaitokselta, Suomen Tieyhdistys ry:ltä ja VR Yhtymä Oy:ltä. Esityksestä annettiin yhteensä kymmenen lausuntoa. Ministeriöistä ainoastaan ympäristöministeriö antoi lausunnon. Yleisesti ottaen esi-

tyksiä kannatettiin ja niiden nähtiin helpottavan tien- ja radanpitoon liittyviä käytäntöjä ja parantavan liikenneturvallisuutta. Jatkovalmistelussa on esitetyt yksityiskohtaiset kommentit pyritty mahdollisuuksien mukaan huomioimaan. Eräistä linjauksista tai epäselvyyksistä on myös neuvoteltu sidosryhmien kanssa yhteisen näkemyksen aikaansaamiseksi. Koska esitysluonnosta on täydennetty kesän ja syksyn 2015 aikana, muutettu esitys lähetettiin lausunnolle marraskuussa 2015 samoille tahoille.

4 Riippuvuus muista esityksistä

Hallitus on antanut eduskunnalle esityksen laeiksi verkkoinfrastruktuurin yhteisrakentamisesta ja -käytöstä sekä tietoyhteiskuntakaaren (917/2014) muuttamisesta (HE 116/2015 vp). Uudessa laissa säädettäisiin verkkotoimijoiden velvollisuudesta ilmoittaa keskitettyyn tietopisteseen Viestintävirastoon tiedot verkkojen fyysisestä infrastruktuurista, suunnitelluista rakennuksista, rakentamiseen liittyvistä lupamenettelyistä sekä kaapeleiden, putkien ja niihin verrattavien aktiivisten verkon osien sijainneista. Sääntely koskisi myös maantielain mukaisten lupien nojalla tiealueelle sijoitettavaa infrastruktuuria, kuten sähkö- ja viestintäjohtoja.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotusten perustelut

1.1 Maantielaki

10 §. Tienpitäjä ja tienpidon kustannukset. Maanteiden ylläpitämisestä huolehtii valtio, joka on maanteiden tienpitäjä lain 10 §:n 1 momentin mukaan. Toimivaltaista viranomaista ei lainkohdassa erikseen määritellä. Liikennevirastosta annetun lain (862/2009) 1 §:n mukaan virasto vastaa liikenteen palvelutason ylläpidosta ja kehittämisestä valtion hallinnoimilla liikenneväylillä. Pykälän 1 momentissa todettaisiin, että Liikennevirasto toimii tässä asiassa vastuuviranomaisena.

Pykälän 2 momenttiin lisättäisiin niitä perusteita, joiden nojalla voisi olla erityistä syytä siihen, että muukin taho kuin tienpitäjä voisi sopimuksen nojalla osallistua tienpidon kustannuksiin tai ottaa huolehtia jostain tienpitoon liittyvästä toimenpiteestä. Liikenneväylien korjausvelan vähentämistä ja uusien rahoitusmallien käyttöä koskevan Parlamentaarisen työryhmän ehdotuksen (Liikenne- ja viestintäministeriön julkaisu 35/2014) mukaan yksi uusi keino kehittämisinvestointien toteuttamiseksi on se, että hankkeesta hyötyvät tahot osallistuisivat jatkossa hankkeiden rahoitukseen nykyistä enemmän. Vaikka talousarviorahoitus on keskeisin tapa rahoittaa liikenneinfrastruktuurin investointeja, myös vaihtoehtoisia rahoitusmalleja tulee voida käyttää. Siten liikennehankkeiden rahoitukseen voitaisiin tulevaisuudessa ohjata osa esimerkiksi liikennehankkeiden toteuttamisesta johtuvista maankäyttöhyödyistä (esimerkiksi kiinteistöjen arvon nousu) tai kaavoitushyödyistä. Vastaava muutos ehdotetaan tehtäväksi ratelain 7 §:n 1 momenttiin.

11 §. Tienpitoviranomainen. Pykälää esitetään muutettavaksi ja Liikennevirasto määriteltäväksi maanteiden ylläpidosta vastaavaksi viranomaiseksi. Liikennevirastosta annetun lain 1 §:n mukaan Liikennevirasto vastaa liikenteen palvelutason ylläpidosta ja kehittämisestä valtion hallinnoimilla liikenneväylillä. Lain 2 §:n mukaan Liikenneviraston tehtävänä on muun ohella vastata valtion tie- ja rataverkosta, merkittävien tiehankkeiden toteuttamisesta ja ratojen ja vesiväylien suunnittelusta, ylläpidosta ja rakentamisesta sekä vastata ELY-keskusten toiminnan ohjauksesta toimialallaan ja tienpidon yhteensovittamisesta sanotuissa keskuksissa. Pykälän 1 momenttia esitetään muutettavaksi ja vastaamaan tosiasiallista tilannetta. Liikennevirasto toimisi maanteiden varsinaisena tienpitoviranomaisena ja vastaisi koko maantieverkon yleisestä kehittämisestä ja ylläpidosta sekä valtion talousarviossa tienpitoon osoitetuista määrärahoista. Laissa olevat maininnat tienpitäjästä ja tienpitoviranomaisesta koskisivat Liikennevirastoa vain, kun siitä on erikseen säädetty. Tältä osin ei ole tarkoitus muuttaa nykytilaa, vaan tienpitoviranomaisten tehtävänjako säilyisi ennallaan. Liikenneviraston tehtävistä on säädetty tarkemmin muun muassa maantielain 4, 31, 43 b, 43 c, 43 d, 99, 104 ja 109 §:ssä. Muualla maantielaisissa olevat viittaukset tienpitoviranomaiseen koskisivat ELY-keskuksia kuten nykyäänkin eikä viranomaisten välistä työnjakoa siten esitetä muutettavaksi.

Operatiivisesta tienpidosta vastaisivat edelleenkin toimivaltaiset ELY -keskukset lain 11 §:n mukaisina tienpitoviranomaisina ja Liikenneviraston ohjauksessa. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista annetun lain (897/2009) 7 ja 8 §:n mukaisesti ELY-keskuksille tehdään tulossopimus, jonka osapuolina ovat kyseiset ELY-keskukset, niitä ohjaavat ministeriöt sekä keskushallinnon virastot. Liikennevirasto toimii liikennehallinnon keskusvirastona. Liikenne-

virasto osoittaa erillisellä päätöksellä ELY-keskuksille käyttöoikeuden perusväylänpidon ja maanhankinnan määrärahoihin.

Kun ratalain 7 §:n 1 momentin mukaan Liikennevirasto toimii hallinnassaan olevan rataverkon radanpitäjänä, tulisi Liikennevirasto olemaan sekä radan- että tienpitäjä. Pykälän 2 momenttiin ei esitetä muutoksia.

17 §. Tien suunnittelu ja alueiden käytön suunnittelu. Pykälän 1 momentin mukaan yleissuunnitelman ja tiesuunnitelman tulee perustua maankäyttö- ja rakennuslain mukaiseen oikeusvaikutteiseen kaavaan, jossa maantien sijainti ja suhde muuhun alueiden käyttöön on selvitetty. Alueella, jolla on laadittavana tai muutettavana oikeusvaikutteinen kaava, voidaan ryhtyä toimenpiteisiin kaavan tavoitteisiin perustuvan yleis- tai tiesuunnitelman laatimiseksi.

Pykälän 2 momentin mukaan valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet sekä maakuntakaava ja yleiskaava on otettava huomioon siten kuin maankäyttö- ja rakennuslaissa säädetään. Yleissuunnitelmaa ei saa hyväksyä vastoin maakuntakaavaa tai oikeusvaikutteista yleiskaavaa. Yleissuunnitelma voidaan voimassaolevan lain mukaan hyväksyä vastoin voimassa olevaa asemakaavaa, jos kunta sitä puoltaa. Tiesuunnitelmaa ei saa hyväksyä vastoin oikeusvaikutteista kaavaa. Pykälän 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että myös tiesuunnitelma voitaisiin hyväksyä vastoin voimassa olevaa asemakaavaa, jos tiesuunnitelman poikkeaisi asemakaavasta vähäisessä määrin. Lisäksi edellytettäisiin, että kunta ja ne kiinteistönomistajat, joihin tiesuunnitelma välittömästi vaikuttaa, puoltaisivat suunnitelman hyväksymistä. Ehdotulla muutoksella vältettäisiin poikkeamispäätöksen tai vaikutuksiltaan vähäisen kaavamuu-
toksen tekeminen kunnassa. Esitetty muutos sujuvoittaisi suunnitelmien hyväksymiskäsittelyä Liikennevirastossa, kun kunnan ei tarvitsisi ryhtyä valmistelemaan ja viemään läpi kaavan muutosta tai poikkeamispäätöstä tilanteissa, joissa tarve poiketa tiesuunnitelman asemakaavan mukaisuudesta olisi vähäinen ja vähäiselle poikkeamiselle oikeusvaikutteisesta asemakaavasta olisi saatu kunnan ja kiinteistönomistajien suostumus. Ehdotus on yhdenmukainen myös hallinnollisen taakan vähentämisen tavoitteen kanssa. Sisällöllisesti vastaava muutos ehdotetaan tehtäväksi myös ratalain 10 §:n 4 momenttiin.

22 §. Tiesuunnitelman sisältö. Tieliittymät sekä maantien ja rautatien tasoristeykset ovat liikenneturvallisuuden kannalta riskikohteita. Liikenneturvallisuuksista maantielain 45 §:ssä säädetään tiealueen ulkopuolisista näkemäalueista, joilla näkemäalan vapaana pitäminen sitä rajoittavista esteistä on tarpeen. Näkemäalueilla on rakennusten pitäminen kielletty ja tienpitoviranomaisella on oikeus poistaa näkemäalaa rajoittava kasvillisuus ja luonnonesteet.

Maantien rakentamista koskevassa tiesuunnitelmassa on arvioitava tien vaikutukset, kuten liikenneturvallisuusvaikutukset ja esitettävä ne toimenpiteet, jotka ovat tarpeen tien haitallisten vaikutusten poistamiseksi tai vähentämiseksi. Maantien suoja- ja näkemäalueita koskevat säännökset eivät ole käytännössä aina osoittautuneet riittäviksi liikenneturvallisuuden varmistamiseksi esimerkiksi päätieverkolla sekä rautatien ja maantien risteyskohdissa. Liikenneturvallisuuden sitä vaatiessa olisi perusteltua tarvetta voida lunastaa erityisesti liittymissä ja tasoristeyksissä tiealueeksi ja siten tienpitäjän omistukseen alueita, joilla nykyisen lain mukaan olisi voimassa suoja- ja näkemäalueita tarkoittava maanomistajan käyttövallan rajoitus. Varsinkin niissä tapauksissa, jolloin liittymästä tai tasoristeyksestä joudutaan turvallisen näkemän muodostamiseksi ja säilyttämiseksi poistamaan puusto taikka poistamaan tai muotoilemaan luonnonesteitä, olisi perusteltua aiheita lunastaa tarvittavat alueet tiealueeksi. Samoin olemassa olevan rakennuksen tai rakennelman poistaminen näkemän estävänä tai sitä rajoittavana olisi osa tiealueen lunastusta ja täten tienpitäjän omistukseen tuleva tiealue säilyisi rakenta-

mattomana. Tämän vuoksi ehdotetaan 22 §:ään lisättäväksi uusi 3 momentti, joka mahdollistaisi näkemäalueen osoittamisen tiesuunnitelmassa liikenneturvallisuussyistä tiealueeksi. Tällaisen tiealueeksi osoitetun alueen ulottuvuus määrittäisi näkemä-alueista annetun liikenne- ja viestintäministeriön asetuksen (65/2011) mukaisesti. Tiesuunnitelmassa tulisi esittää tiealueeksi määrittämisen liikenneturvallisuusperusteet.

23 §. Liitännäisalueet ja tietyötä varten tarvittavat erityiset oikeudet. Pykälän 1 momentin mukainen oikeus käyttää kiinteistöä liitännäisalueena on luonteeltaan pysyvä ja voimassa siihen saakka kunnes liitännäisalue lakkautetaan. Pykälän 2 momentissa säädetään tienpitäjälle tulevista tietyön ajan kestävästä erityisistä oikeuksista, jotka ovat tarpeen tietyötä varten. Läjittämisen sijasta pykälässä ehdotetaan jatkossa käytettävän termiä sijoittaminen, joka on nykyisin käytössä ja kuvaa toimintaa paremmin. Maa-ainesten sijoittamisen suhteen on ilmennyt epäselvyyttä. Sijoitusalueet osoitetaan tiesuunnitelmassa ja ne otetaan tienpitäjän haltuun tietöimittuksessa. Tällöin tienpitäjälle syntyy oikeus käyttää aluetta tietyössä irrotettujen ja työssä tarpeettomien maa-ainesten sijoittamiseen. Oikeus sijoittamiseen on voimassa tietyön ajan. Pääsääntö on, että maa-aines sijoitetaan alueelle pysyvästi, mutta tiesuunnitelmassa voidaan määrätä jatkossa, että sijoittaminen on tilapäistä. Tässä tarkoitettu oikeus sijoittamiseen ei poista velvollisuutta hakea muun lainsäädännön mukaista lupaa, milloin sellainen maa-ainesten sijoittamiselle vaaditaan. Sijoitusalueiden siistimisestä ja tasaamisesta tietyön päätyttyä säädetään maanteistä annetun valtioneuvoston asetuksen (924/2005) 6 §:ssä. Maa-aineksen sijoittamista koskevana täsmennyksenä 2 momenttiin ehdotetaan, että tiesuunnitelmassa voitaisiin osoittaa tietyön ajaksi oikeus työssä irrotettavien maa-ainesten tilapäiseen tai pysyvään sijoittamiseen. Samalla muutettaisiin momentin virheellinen maininta tienpitoa varten tarvittavasta yksityisen tien käytöstä tai tekemisestä tarkoitamaan oikeutta työssä tarvittavaan yksityiseen tiehen. Pykälän 1 momentti säilyisi nykyisessä muodossa.

Ratalain 16 §:n 2 momenttiin ehdotetaan tehtäväksi samansisältöiset muutokset.

24 §. Yksityisten teiden liittymät ja maatalousliittymät sekä laskuajat tiesuunnitelmassa. Pykälän 3 momentin viittaus muutettaisiin tarkoittamaan 1.1.2012 voimaan tullutta vesilakia (587/2011). Muilta osin pykälä säilyisi nykyisessä muodossa.

31 §. Suunnitelmien voimassaoloaika. Maanteiden yleis- ja tiesuunnitelmat ovat tiehankkeiden toteuttamiseen tähtäviä suunnitelmia, joita niistä johtuvien maankäyttövaikutusten vuoksi ei ole tarkoituksenmukaista pitää voimassa epämääräisen pitkää aikaa. Maankäytön tarpeet, tekninen kehitys, lainsäädäntö ja arvostukset muuttuvat, minkä vuoksi yleissuunnitelmalle ja tiesuunnitelmalle on pykälässä asetettu tietyt voimassaoloajat.

Pykälän 1 momentin mukaan yleissuunnitelman hyväksymispäätös raukeaa, ellei tiesuunnitelman laatimista ole aloitettu kahdeksan vuoden kuluessa sen vuoden päättymisestä, jona hankkeesta laadittu yleissuunnitelma on saanut lainvoiman. Yleissuunnitelman rauettua se olisi käsiteltävä hallinnollisessa menettelyssä uudelleen. Kahdeksan vuoden ehdoton vanhentumisaika on osoittautunut liian jäykäksi ottaen erityisesti huomioon tiehankkeiden rahoituksen varmistamiseen tarvittava aika. Riittävän joustavuuden saavuttamiseksi ehdotetaan pykälän 1 momenttia muutettavaksi siten, että Liikennevirasto voisi pidentää yleissuunnitelman hyväksymispäätöksen voimassaoloaikaa enintään neljällä vuodella. Suunnitelmien voimassaoloajat eivät nykyisellään aina ole riittäviä ja suunnitelmia myös raukeaa, vaikka suunnitelmat itsessään olisivat toteuttamiskelpoisia ja täyttäisivät sisällöllisesti lain asettamat vaatimukset. Tausalla on osaltaan väylien rahoituksen varmistamiseen liittyvät seikat, mutta myös muut tekijät, kuten kuntien ja maakunnan liittojen kaavoitus sekä kaavoihin ja suunnitelmiin liittyvät usein

rinnakkaiset valitusprosessit hallintotuomioistuimissa. Jos voimassaoloaikoja lyhennettäisiin, suunnitelmien uudelleen käsittelystä aiheutuisi ylimääräistä työtä, johon olisi varattava lisä-resursseja muun muassa Liikennevirastossa ja ELY-keskuksissa. Siten voimassaoloaikoihin esitetyt harkinnanvaraiset pidennykset ovat sääntelyn ja menettelyjen sujuvoittamisen tavoitteen mukaisia. Toisaalta suunnitelmien voimassaoloajoilla on merkitystä myös arvioitaessa suunnitelmassa osoitetun alueen kiinteistön omistajien omaisuudensuojaa. Voimassaoloajan pidentäminen ei olisi automaattista, vaan perustuisi tapauskohtaiseen harkintaan ja tien suunnittelun 17 §:ssä säädettyjen yleisten edellytysten sekä 19 §:ssä säädettyjen yleissuunnitelman sisältövaatimusten täyttymiseen, joihin lainkohtiin momentissa viitattaisiin. Vain ajantasaisten, ympäristöllisesti hyväksyttävien ja teknisesti toteuttamiskelpoisten yleissuunnitelmien voimassaoloaikaa voitaisiin jatkaa. Liikenneviraston päätökseen voitaisiin hakea muutosta valittamalla. Säännös olisi yhdenmukainen ratelain 26 §:n 1 momentin kanssa.

Pykälän 2 momenttiin ei esitetä muutoksia.

Pykälän 3 momentin mukaan päätös tiesuunnitelman hyväksymisestä raukeaa, jos tietyötä ei ole aloitettu ennen kuin neljä vuotta on kulunut sen vuoden päättymisestä, jona tiesuunnitelma on saanut lainvoiman. Hyväksytty tiesuunnitelma saattaa sisältää useita toisistaan erillisiä kohteita tai tietyö voi muuten tapahtua vaihteittain. Epäselvyyttä on syntynyt siitä, tarkoittaanko momentissa tietyön aloittamisella koko tiesuunnitelma-alueen käsittävää ja kaikkia suunnitelmassa osoitettuja toimenpiteitä tarkoittavien töiden aloittamista vai suunnitelman jonkun osa-alueen rakennustyön käynnistämistä. Tienpitoon osoitettujen määrärahojen niukuus voi johtaa siihen, että tietyö on mahdollista aloittaa vain joiltain osin. Tietyön osittainenkin käynnistäminen tarkoittaa hankkeen toteuttamisen aloittamista ja vain vuotuisrahoituksen vaatima hankkeiden priorisointi voi viivästyttää tiesuunnitelman tarkoittaman tietyön aloittamisen koko suunnitelman alueella. Kun tienpitoviranomaisen tahtotila suunnitelman tarkoittaman hankkeen toteuttamiseksi on olemassa, ehdotetaan, että tietyön osittainenkin käynnistäminen estäisi tiesuunnitelman hyväksymispäätöksen raukeamisen. Tienpitoviranomaisen on kuitenkin varmistauduttava siitä, että tiehanketta vaihteittain toteutettaessa se edelleen täyttää tiesuunnitelman hyväksymisen edellytykset.

Liikennevirasto voi pidentää tietyön aloittamiselle asetettua määräaikaan enintään neljällä vuodella ja erityisistä syistä liikenne- ja viestintäministeriö sen lisäksi yhdellä enintään neljän vuoden ajanjaksolla. Tiesuunnitelma on yksityiskohtainen tiehankkeen toteuttamissuunnitelma. Liikenne- ja viestintäministeriö vastaa liikennepolitiikasta ja tienpidon suurista linjauksista eikä yksittäisten tiehankkeiden toteuttamisesta. Tämän vuoksi ehdotetaan, että Liikennevirasto voisi päättää tiesuunnitelman voimassaoloajan pidentämisestä myös silloin, kun suunnitelman voimassaoloaikaa olisi tarvetta jatkaa jo kerran pidennetyn ajanjakson lisäksi. Pidentämisspäätöksiä tehtäessä olisi arvioitava, täyttääkö tiesuunnitelma 17 §:ssä säädettyt yleiset edellytykset ja 22 §:ssä säädettyt tiesuunnitelman sisältövaatimukset. Yleissuunnitelman voimassaoloajan pidentämisen tapaan vain ajantasaisten, ympäristöllisesti hyväksyttävien ja teknisesti toteuttamiskelpoisten tiesuunnitelmien voimassaoloaikaa voitaisiin jatkaa. Tiesuunnitelman voimassaoloajan pidentämistä koskeviin päätöksiin voitaisiin hakea muutosta valittamalla. Ehdotetuilla muutoksilla pyritään yhdenmukaistamaan maantie- ja ratelain mukaisten suunnitelmien voimassaoloajat ja samalla varmistamaan, että voimassaoloajat ovat riittävät suunnitelmien tarkoituksenmukaisen etenemisen ja käsittelyn varmistamiseksi. Päätösvalta koskien suunnitelmien voimassaoloa ehdotetaan siirrettäväksi kokonaan Liikennevirastoon, sillä se vastaa myös suunnitelmien hyväksymisestä ja sillä on kokonaisvastuu maantie- ja rataverkosta.

32 §. Seuranta. Pykälän mukaan tienpitoviranomaisen tulee seurata tiehankkeen vaikutuksia ja käyttää hyväksi seurannan tuloksia vaikutusarviointeja kehitettäessä ja valittaessa suunnittelu- ratkaisuja. Tienpitoviranomainen on lain 11 §:n mukaan toimivaltainen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. Yleis- ja tiesuunnitelmat hyväksyy pääsääntöisesti Liikennevirasto, joka myös vastaa keskustun toiminnan ohjauksesta toimialallaan. Pykälän tarkoittamista seuranta- ja kehittämistehtävistä tulisi huolehtia keskitetysti, minkä vuoksi ehdotetaan, että ne kuuluisivat Liikennevirastolle.

32 a §. Radat tien suunnittelussa. Maantien rakentaminen voi aiheuttaa tarpeen puuttua rautatiehen ilman että olisi olemassa rautatien parantamistarvetta. Maantien rakentamisesta pääte- tään maantielain suunnittelu- ja päätöksentekojärjestelmän mukaisesti. Maantien rakentamisel- la tarkoitetaan maantielain mukaan uuden maantien tekemistä ja olemassa olevan tien paran- tamista. Parantamista ovat myös hankkeet, joissa on kysymys pelkästään maantiehen liittyvien yksityisten teiden järjestelystä. Rautatien rakentamisesta ovat voimassa ratalain vastaavat säännökset. Samasta hankkeesta johtuvien rinnakkaisten hallintomenettelyjen vähentämiseksi ehdotetaan, että maantien rakentamisesta aiheutuva puuttuminen tiehankkeen vaikutusalueen rautatiehen kuten sen siirtäminen taikka tasoristeysten järjestely niitä poistamalla tai siirtämäl- lä ja järjestelyihin liittyvät uuden kulkuyhteydet voitaisiin osoittaa ja ratkaista maantien raken- tamista tarkoittavassa maantielain mukaisessa suunnitelmassa. Ehdotettu muutos ei vaikuttaisi rautatielain (304/2011) mukaisten velvoitteiden hoitamiseen, kuten rautatien rakentamisesta Liikenteen turvallisuusvirastolle tehtävään ilmoitukseen. Menettelystä säädettäisiin uudessa 32 a §:ssä ja se olisi vaihtoehtoinen nykyisen erillisten väyläkohtaisten hallintomenettelyjen kanssa. Rautatien rakentamisesta johtuvista maantiejärjestelyistä säädettäisiin ratalakiin ehdo- tettavassa 25 b §:ssä, jonka mukaan rautatien suunnitelmissa voitaisiin osoittaa ratahankkeen vaatimat muutokset maanteihin.

34 §. Rajoitettu kunnossapito. Maantie on pidettävä 33 §:n 1 momentin mukaan yleistä liiken- nettä tyydyttävässä kunnossa. Rajoitetusta kunnossapidosta säädetään 34 §:ssä, jonka 1 mo- mentin mukaan tienpitoviranomainen voi päättää, että maantietä tai sen osaa ei pidetä 33 §:n 1 momentin tarkoittamassa kunnossa. Tällainen tie tai tien osa suljetaan yleiseltä liikenteeltä. Tapaukset koskevat lähinnä levähdys-, varasto- tai kuormausalueiden talvikunnossapidosta luopumista. Päätös tulee tienkäyttäjien tietoon tien tai sen osan sulkemista osoittavalla liiken- nemerkillä kuten lisäkilvellä taikka peittämällä tai poistamalla pysäköintipaikkaa osoittava lii- kennemerkki. Jos tien tai sen osan sulkemisella olisi merkittäviä vaikutuksia useiden tienkäyt- täjien säännölliseen liikkumiseen kuten lopettamalla jonkin kevyen liikenteen väylän talvi- kunnossapito, olisi väylän talviaikaisesta sulkemisesta tarpeen tiedottaa muutenkin kuin lii- kennemerkillä. Kun lainkohdasta puuttuvat säännökset tiedottamisesta, ehdotetaan momenttiin tehtäväksi kuuluttamista tarkoittava lisäys. Tienpitoviranomaisen asiana olisi harkita, milloin kuuluttaminen olisi tarpeen. Pykälän 2 momenttiin ei esitetä muutoksia.

36 §. Tilapäinen kulkutie. Pykälässä säädetään tilapäisen kulkutien järjestämisestä toisen maalle. Nykyisen lain mukaan tienpitoviranomaisella on oikeus järjestää toisen maalle tilapäi- nen kulkutie, milloin maantien liikenne estyy esimerkiksi tien sortumisen tai poikkeuksellisten luonnonolosuhteiden vuoksi. Tilapäisen kulkutien järjestäminen tarkoittaa toisen maalle tehtä- vää tietä taikka olemassa olevan yksityisen tien käyttöön ottamista maantien liikennettä varten esteen ajaksi. Esteen poistuttua alue palautuu entiseen käyttöönsä. Lainkohta on osoittautunut käytännön tienpidon kannalta liian suppeaksi, minkä vuoksi tilapäisen kulkutien järjestämisen edellytyksiä tulisi laajentaa ja täsmentää. Edellytyksiin ehdotetaan lisättäväksi tietyö, jolla tar- koitettaisiin lähinnä tien ylläpitoon liittyviä lyhytaikaisia toimenpiteitä kuten siltojen kansitöi- tä tai maantien alittavien rumpujen uusimisia. Ne eivät luonteensa ja laajuutensa vuoksi yleen-

sä edellyttä tiesuunnitelmaa, jossa osoitettaisiin tietyön tarvitsemat tilapäiset kulkutiet. Maantien sortumiseen rinnastettaisiin maantiehen kuuluvan rakennelman kuten sillan sortuminen tai sortumisvaara. Nämä olisivat lainkohdan mukaan esimerkkejä tilapäisen kulkutien järjestämisen edellytyksistä. Pykälää sovellettaisiin myös niissä tilanteissa, joissa poikkeustilanne ei estä kaikkea liikennettä, mutta estää esimerkiksi tietyn painorajan ylittävän liikenteen, joka siten voitaisiin ohjata tilapäiselle kulkutielle kunnes maantie on saatu korjattua. Pykälää ei ole tarkoitettu soveltaa tilanteissa, joissa painorajoitus johtuu esimerkiksi normaalista toistuvasta keli-rikosta, vaan soveltaminen edellyttää esteen poikkeuksellisuutta. Tilapäinen kulkutie toisen maalla ei täytä maanteiden laatuvaatimuksia, joten tällaiselle tielle ohjatun ajoneuvon kuljettajalta on edellytettävä erityistä varovaisuutta. Tilapäinen kulkutie olisi maantien osa, mutta sen tarkoituksesta väliaikaisena ja usein kiireellisesti perustettuna tienä johtuisi, että maantien kunnossapidon tason 33 §:ssä säädetyt vaatimukset olisivat voimassa tilapäisellä kulkutiellä vain soveltuvin osin. Tästä säädettäisiin 1 momenttiin tehtävällä lisäyksellä.

Liikenneonnettomuus voi tilapäisesti estää maantien liikenteen, jolloin välittömien pelastustoimien, onnettomuuspaikan raivaamisen ja onnettomuuden syiden alustavan selvittämisen vuoksi maantie joudutaan sulkemaan ja liikenne ohjaamaan kiertotielle. Liikenteen ohjaajana toimii tieliikennelain 49 §:n 1 momentin mukaan poliisimies ja tiellä suoritettavien puolustusvoimien harjoitusten aikana liikennettä ohjaa sotilaspoliisi. Lisäksi lainkohdassa viitataan rajavartiolaitosiin (578/2005), jossa säädetään rajavartiomiehen osallistumisesta liikenteen ohjaukseen. Pykälän 3 momentissa säädetään muista liikenteen ohjaajina toimivista henkilöistä. Tieliikennelain 4 §:n 1 momentin mukaan tienkäyttäjän on ensisijaisesti noudatettava poliisimiehen ja muun liikenteen ohjaajan antamaa merkkiä tai ohjetta. Epäselvyyttä ei ole ollut poliisimiehen tai muun tähän verrattavan liikenteen ohjaajan oikeudesta ohjata liikenneonnettomuuden sattuessa maantieliikennettä yksityiselle kiertotielle. Sen sijaan korvauskysymykset ovat jääneet epäselviksi eikä oikeuskäytäntöä ole. Vastuukysymysten selkeyttämiseksi ehdotetaan, että pykälään lisättävässä uudessa 2 momentissa viitattaisiin tieliikennelain 49 §:n tarkoitamiin liikenteen ohjaajiin ja todettaisiin heidän oikeutensa johtaa toisen maalle maantien liikennettä tapauksissa, jolloin maantien liikenne tilapäisesti estyy tiellä tapahtuneen liikenneonnettomuuden vuoksi tai muusta vastaavanlaisesta tilapäisestä esteestä kuten tulipalosta johtuen. Käytännössä toisen maalla tässä tarkoitettaisiin yksityistä tietä, joka palvelisi näin yleisen liikenteen tarpeita.

Pykälän 2 momentin tarkoittamaa kulkutietä käyttävälle ajoneuvolle aiheutuneen vahingon korvaamiseen sovellettaisiin vahingonkorvauslakia (412/1974), jonka mukaan korvausvastuu edellyttää tahallisuutta tai tuottamusta. Korvausvastuuta on arvioitava 2 momentin tarkoittaman liikenteen ohjaajan menettelyn kannalta. Tuottamus tulee tällöin kysymykseen vain poikkeuksellisesti, kuten jos tilapäisen kulkutien puutteet sille ohjattavan liikenteen laadun ja määrän kannalta olisivat liikenteen ohjaajan selvästi havaittavissa esimerkiksi kantavuudeltaan heikon sillan vuoksi. Yksityisen tien ollessa tässä tarkoitettuna tilapäisenä kulkutienä ei sen pitäjällä olisi vastuussa sille osoitetusta yleisestä liikenteestä.

37 §. Liittyminen maantiehen. Maantielain 4 §:n 3 momentissa säädetään runkoteistä. Niiden tarkoituksena on ennen kaikkea palvella pitkämatkaista liikennettä, ja niille asetettaisiin korkeat laatuvaatimukset sujuvan liikenteen turvalliseksi hoitamiseksi. Tämä edellyttäisi muun muassa yksityisten teiden liittymien määrän rajoittamista ja vähentämistä. Tämän perusteella 37 §:n 4 momentissa säädetään, että runkotielle pääsystä voidaan määrätä vain tiesuunnitelmassa. Liikenne- ja viestintäministeriön asiana on määrätä runkoteistä. Tällaista määräystä ministeriö ei ole vielä antanut. On mahdollista, että runkoverkko muodostuisi alkuperäisiä kaavailuja laajemmaksi ulottuen hyvinkin harvaanasuilla alueille. Tämän vuoksi ehdotetaan,

että hallinnollisesti raskaan tiesuunnitelmamenettelyn sijasta voitaisiin yksittäistapauksessa käsitellä ja ratkaista yksityisen tien liittyminen runkotiehen taikka moottorikelkkailureitin tai muun sitä vastaavan kulkuyhteyden ylityskohta lupapäätöksellä. Tästä säädettäisiin momenttiin tehtävällä lisäyksellä, jossa viitattaisiin pykälän 1 momentin liittymälupaa ja maatalousliittymän tekemistä tarkoittavaan lupaan sekä 3 momentissa säädettyyn ylityskohdan järjestämiseen. Sen lisäksi, että lupa voitaisiin myöntää vain viitattujen lainkohtien mukaisten edellytysten täytyessä, vaadittaisiin lupapäätöksen tekemiselle erityisiä syitä sille, miksi tiesuunnitelmamenettelyä ei kyseisessä tapauksessa sovellettaisi. Tällöin tienpitoviranomaisen tulisi arvioida erityisesti alueen nykyistä ja tulevaa maankäyttöä ja uusia liittymätarpeita. Erityisten syiden voitaisiin katsoa olevan olemassa, jos nähtävillä olevassa tulevaisuudessakaan ei runkotien varren maankäytössä ole odotettavissa liittymätarvetta lisääviä muutoksia. Pykälän 1-3 momentteihin ei esitetä asiamuutoksia.

38 §. Liittymän ja ylityskohdan tekeminen, kunnossapito ja muuttaminen. Pykälän 1 momentin mukaan liittymäluvan saaja vastaa liittymänsä tekemisestä ja kunnossapidosta tienpitoviranomaisen ohjeiden mukaisesti. Pykälän 2 momentissa säädetään menettelytavoista, kun liittymän muuttunut käyttö aiheuttaa vaaraa liikenteelle tai haittaa maantien kunnossapidolle. Yksityisen tien pitäjän tai maatalousliittymän haltijan tulee tienpitoviranomaisen ohjeiden mukaan muuttaa liittymänsä sellaiseksi, että vaara tai haitta poistuu tai vähenee ja jos velvollisuus laiminlyödään, voi tienpitoviranomainen päättää tehdä mainitut työt siihen velvollisen kustannuksella. Kun vaaraa tai haittaa voi aiheutua liittymän lisääntyvästä käytöstä ilman että liittymää käyttävän liikenteen laatu olisi muuttunut, ehdotetaan momenttia täydennettäväksi siten, että myös liittymän lisääntyvä käyttö voisi aiheuttaa momentissa mainitut seuraukset. Lisäksi momenttiin lisättäisiin selkeyden vuoksi, että toimintavelvollisen tulee kustannuksellaan tehdä vaadittavat muutokset. Muutostyöt kohdistuisivat ensisijaisesti itse liittymään sen rakennetta parantamalla tai sen sijaintia muuttamalla. Toimenpiteet voisivat kohdistua myös liittymäalueelle laajemmin kuten rakentamalla liittymää varten maantielle kääntymiskaista. Tämän vuoksi ehdotetaan momenttia täsmennettäväksi siten, että yksityisen tien pitäjä ja maatalousliittymän haltija on velvollinen tekemään liittymään tai liittymäalueelle vaaran tai haitan poistamista tai vähentämistä tarkoittavat muutokset. Pykälän 1 ja 3 momentteihin ei esitetä muutoksia.

Jos pykälän 1 - 3 momentissa velvoitettu laiminlyö velvollisuutensa, ehdotetaan pykälän uudessa 4 momentissa säädettäväksi, että tienpitoviranomaisella olisi oikeus teettää vaaditut toimenpiteet laiminlyöjän kustannuksella taikka keskeyttää aloitettu rakennustyö. Nykyisessä laissa on teettämisoikeudesta säädetty vain 2 momentissa. Teettämisen- tai keskeyttämismenettelyyn sovellettaisiin uhkasakkolakia (1113/1990), johon momentissa viitattaisiin.

40 §. Liittymän poistaminen. Pykälän 1 momenttiin ei esitetä muutoksia. Pykälän 2 momentissa säädetään asemakaavan vastaisen liittymän poistamisesta tai sen käytön estämisestä. Toimenpide edellyttää tienpitoviranomaisen valituskelpoista hallintopäätöstä. Liittymän asemakaavan vastaisuus on asemakaavan tultua lainvoimaiseksi lopullisesti ratkaistu ja korvaava kulkuyhteys on rakennettu katuna katusuunnitelman perusteella ja kadunpitopäätöksellä luovutettu yleiseen käyttöön. Maanomistajalla tai muulla uusiin liikennejärjestelyihin tyytymättömällä on ollut mahdollisuus valittamalla saada niihin muutosta. Tämän vuoksi ehdotetaan, että asemakaavan vastaisen liittymän poistaminen tai sen käytön estäminen ei edellyttäisi tienpitoviranomaisen hallintopäätöstä. Toimenpiteestä tulisi ilmoittaa kiinteistön omistajalle tai haltijalle etukäteen ja varattava näille nykyisen lain mukaisesti mahdollisuus tulla kuulluksi. Jos liittymää käytetään yleisesti liikenteeseen, olisi ilmoituksesta kuulutettava 108 §:n mukaisesti.

42 §. Tiealueeseen kohdistuva työ sekä rakenteiden, rakennelmien ja laitteiden sijoittaminen tiealueelle. Maantiet ovat yleisiä liikkumis- ja kuljetustarpeita varten. Tiealueet hankitaan ja tiet rakennetaan sekä varustetaan näiden tarpeiden vaatimalla tavalla. Tiealueisiin kohdistuu usein ulkopuolisten tahojen tarpeita ja tiealueille halutaan sijoittaa erilaisia rakennelmia, joh-toja ja muita laitteita. Tiealueiden käyttäminen tällaisiin muihin kuin maantietarkoituksiin edellyttää pääsääntöisesti tienpitoviranomaisen lupaa. Lupaharkinnassa punnitaan toimenpi-teen vaikutusta liikenneturvallisuuteen ja tienpitoon. Luvasta ja sen edellytyksistä sekä luvan-saajan velvollisuuksista säädetään 42 §:n 1 ja 2 momentissa.

Mainoksia ja ilmoituksia sijoitetaan yleisesti tiealueen reunalle. Voimassaoleva tienvarsi-mainoksia ja -ilmoituksia koskeva 52 § koskee myös tiealueelle sijoitettavia mainoksia. Myös ehdotettava uusi 52 § koskisi myös tiealueelle sijoitettavia mainoksia. Nykyisen lain mukaan sijoittamiseen tiealueelle vaaditaan kuitenkin 42 §:n mukainen lupa. Hallinnollisen taakan ke-ventämiseksi ja tilanteen selkeyttämiseksi ehdotetaan, että lupaa ei kuitenkaan vaadita 52 §:n 1, 2 tai 4 momentissa tarkoitettujen mainoksen tai ilmoituksen sijoittamiseen tiealueelle. Pykälän 1 momenttiin tehtäisiin tätä koskeva lisäys. Tienvarsimainosten ja -ilmoitusten asettamisesta olisi esityksen mukaan ilmoitettava tienpitoviranomaiselle, lukuun ottamatta ehdotetun 52 §:n 4 momentissa tarkoitettujen tilapäisten mainosten ja ilmoitusten asettamista. Tienvarsimainok-sia ja -ilmoituksia koskisi ehdotetun 52 §:n 1 momentin mukainen vaatimus laatia ja sijoittaa ne niin, että liikenneturvallisuus ei vaarannu. Samoin on huomiotava tieliikennelain 56 § ja järjestyslain 6 §. Tienpitoviranomaisella olisi myös oikeus poistaa liikenneturvallisuuden vaa-rantavalla tavalla asetettu mainos tai ilmoitus ehdotetun 101 §:n 2 momentin mukaisesti. Tie-alueita on joskus otettu ilman tienpitoviranomaisen lupaa yksityiseen käyttöön kuten kulkuvä-lineiden säilyttämiseen tai puutavaran varastointiin. Maantielaitureita on käytetty alusten py-syvinä kiinnityspaikkoina sekä siltoja ja kallioleikkauksia kiipeilyyn. Yleisen lupaedellytyk-sen puuttuminen on voinut synnyttää sellaisen käsityksen, että tiealueiden käyttäminen erilai-siin yksityisiin tarkoituksiin olisi sallittua ilman että tienpitoviranomaisella olisi oikeutta puut-tua asiaan. Kuitenkin tällaiset toiminnot voivat vaarantaa liikenneturvallisuutta, haitata tienpi-toa, vaurioittaa tieomaisuutta taikka aiheuttaa muuta vahinkoa tai haittaa. Tämän vuoksi ehdo-tetaan, että 42 §:ään lisättäisiin uusi 4 momentti, jonka mukaan tiealueen ja sillä olevien ra-kenteiden, rakennelmien ja laitteiden käyttäminen muihin kuin maantietarkoituksiin edellyttäi-si tienpitoviranomaisen lupaa, ellei toimenpiteeseen ole saatu 1 momentin mukaista lupaa tai menettely olisi 3 momentin mukaan sallittua. Maantietarkoitukset käyvät ilmi maantielain 5 §:stä, jossa määritellään, mitä maantiehen kuuluu. Tienpitoviranomainen voisi harkintansa mukaan nykyiseen tapaan antaa lupia esimerkiksi tiealueiden käyttämiseen pienimuotoiseen tilapäiseen myyntitoimintaan. Tiealueeseen kohdistuneen luvattoman toimenpiteen oikaisemi-seen, kuten tiealueelle ilman lupaa tuodun omaisuuden poistamiseksi sovellettaisiin 101 §:n 2 momentin säännöstä hallinnollisista pakkokeinoista. Kiellon vastaisesta toiminnasta voidaan tuomita rangaistukseen 100 §:n perusteella.

Liikennevirasto ehdotetaan valtuutettavaksi uudessa 5 momentissa antamaan määräyksiä tie-alueelle sijoitettavien rakenteiden, rakennelmien ja laitteiden teknisistä ominaisuuksista, sijoit-tamisesta sekä työn aikaisista järjestelyistä. Sijoittamisella tarkoitetaan rakenteiden, rakennel-mien ja laitteiden sijaintia sekä sijoittamis- tai asentamistyön, toteuttamistapaa. Työnaikaisiin järjestelyihin sisältyvät tarvittavat liikennejärjestelyt sekä muut tarvittavat järjestelyt. Liiken-nevirasto antaa nykyisin oikeudellisesti sitomattomia ohjeita esimerkiksi vaalimainosten si-joittamisesta liikenneväylien varsille (LIVI/758/05.00/2015). Tällä selkeytettäisiin Liikennevi-raston norminanto-oikeutta.

42 a §. *Tiettyjen kaapeleiden sijoittaminen tiealueelle.* Tiealueeseen kohdistuvaan työhön sekä rakenteiden, rakennelmien ja laitteiden sijoittamiseen tiealueelle on 42 §:n mukaan oltava tienpitoviranomaisen lupa. Lisäksi 42 §:ään ehdotetaan uutta 4 momenttia, jonka mukaan tiealueen ja sillä olevien rakenteiden, rakennelmien ja laitteiden käyttäminen muihin kuin maantietarkoituksiin edellyttää tienpitoviranomaisen lupaa.

Pykälän 1 momentin mukaan sähkö- ja telekaapeleiden sijoittamiseen tiealueelle momentissa luetelluissa tapauksissa ei vaadittaisi 42 §:n 1 momentin mukaista lupaa vaan ilmoitus. Momentissa määritellyt toimenpiteet soveltuvat ilmoitusmenettelyyn, sillä työskentely tiealueella kohdistuu vain lyhyen matkaan tietä ja kestää lyhyen aikaa, jolloin kokeneen toimijan on helppo hallita vaara liikenteelle eikä haitta tienpidolle kasva yleensä suureksi, vaikka ilmoituksia käsittelevä viranomainen ei tarkastaisikaan kaikkia ilmoituksia. Tarkoituksena on, että tienpitäjän edustaja valitsee tarkastettavat ilmoitukset esimerkiksi kohteen laadun ja tehtävän työn sekä ilmoituksen tekijän aikaisemman toimintahistorian perusteella. Tarvittaessa järjestetään maastokatselmus. Ilmoitusmenettelyä ei oteta käyttöön pidemmissä tien pituussuuntaisten sähkö- ja telejohtojen ja -kaapelien sijoittamisissa tiealueelle, koska näissä tapauksissa vaaran ja haitan mahdollisuus on olennaisesti suurempi, jos tienpitäjä ei ennakolta tutki ja arvioi esitettyjen toimenpiteiden vaikutuksia. Lisäksi tienpitäjä voi tarkastaa, että pituussuuntaista johtoa ei sijoiteta niin, että johto vie tarpeettoman paljon tilaa ja estää siten myöhempien johtojen sijoittamisen tiealueelle. Ilmoitusmenettelyä voitaisiin ensinnäkin käyttää kun pykälässä tarkoitettu johto tai kaapeli alittaisi maantien tai siihen kuluvaan kevyenliikenteen väylän. Ilmoitusmenettelyä käytettäisiin toiseksi tapauksissa, joissa tien pituussuuntaiseen kaapeliin tehtäisiin jatkos tai tällaiseen kaapeliin liitettäisiin poikittaissuuntainen kaapeli tiealueen ulkopuolelle tai maantien alitse. Ilmoitusmenettely koskisi kolmanneksi maantien tai siihen liittyvän kevyenliikenteenväylän ylitystä ilmajohtoilla sekä neljänneksi tiealueen ulkopuolelle asennettavia tien pituussuuntaisia ilmajohtoja, joiden johtoalue ulottuu tiealueelle. Viidenneksi ilmoitusmenettely tulisi käyttöön uusien laajakaistahankkeiden vaatimissa telekaapelin sijoittamisissa tiealueelle silloin, kun kyse on uusista asiakasliittymistä, jotka on hankittu vasta laajemman laajakaistahankkeen rakennustyön aikana. Momentin kuudennen kohdan mukaan ilmoitusmenettelyä voitaisiin käyttää myös tien pituussuuntaisissa kaapeloinneissa, kun kaapelia sijoitetaan tien pituussuunnassa yksinomaan ennestään olemassa olevaan putkitukseen asennettavien kaapeleiden tapauksessa. Joillakin tieosuuksilla on valmiina tällaisia tienpitoviranomaisen tai verkkotoimijan omistamia tien pituussuuntaisia putkituksia, joihin kaapeli voidaan asentaa. Tiealueella tehtävä työ keskittyy näissä tilanteissa suojaputkien päihin ja jatkoskohtoihin.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin velvollisuudesta ilmoittaa toimenpiteestä tienpitoviranomaiselle ja ilmoitukseen sisällytettävistä selvityksistä. Ilmoitukseen olisi liitettävä selvitykset kaapelin omistajasta, sijoittamispaikasta, sijoittamispaikan olosuhteista ja perustiedoista, työn toteuttamistavasta ja toteuttajasta, työn aikaisista liikennejärjestelyistä sekä toimenpiteen suunnitellusta aloituspäivästä. Olosuhdetietoihin tulee sisältyä riittävät maaperätutkimukset, silloin kun maaperäkartan tai maastossa näkyvien kallioiden tai suurten kivien perusteella on mahdollista, että tien alitusta tai muuta kaapelointia ei voida toteuttaa tavanomaisin menetelmin ja asennussyvyyksin. Tällaisissa tilanteissa olisi selvítettävä maaperätutkimuksin sellainen sijainti ja menetelmä, mitkä mahdollistavat asentamisen Liikenneviraston määräyksen mukaisesti.

Ilmoitus olisi 3 momentin mukaan annettava viimeistään 21 päivää ennen toimenpiteen suunniteltua aloittamisajankohtaa. Tienpitoviranomainen voisi ehdotuksen mukaan ilmoituksen saatuaan kieltää toimenpiteen ennen ilmoitettua aloitusajankohtaa, jos se harkitsisi, että kaape-

lin sijoittaminen voisi aiheuttaa vaaraa liikenneturvallisuukselle tai vähäistä suurempaa haittaa tienpidolle. Momentissa säädettäisiin, että ilmoituksen tekijä ei saa aloittaa suunniteltua toimenpidettä ennen ilmoitettua aloituspäivää. Tienpitoviranomaista koskee hallintolain 22 §, jonka mukaan viranomaisen on kehotettava lähettäjää määräajassa täydentämään viranomaiselle toimitettua asiakirjaa sekä ilmoittamaan, miten asiakirjaa on täydennettävä. Tienpitoviranomaisen olisi sähkö- ja telekaapeleita koskevien ilmoitusten käsittelyn yhteydessä pyrittävä yhteistyössä ilmoituksen antaneen henkilön kanssa korjaamaan ilmoituksessa kieltämisen perusteena olevat puutteet ennen kieltopäätöksen antamista.

Liikennevirasto ehdotetaan valtuutettavaksi 4 momentissa antamaan tarkempia määräyksiä ilmoituksen sisällöstä, 1 momentissa tarkoitettujen sähkö- ja telekaapeleiden teknisistä ominaisuuksista ja sijoittamisesta sekä työn aikaisista järjestelyistä. Sijoittamisella tarkoitetaan kaapelireitin sijaintia sekä sijoittamistyön, siis kaapelin asentamisen, toteuttamistapaa. Työnaikaisiin järjestelyihin sisältyvät tarvittavat liikennejärjestelyt sekä muut tarvittavat järjestelyt. Liikennevirasto antaa nykyään oikeudellisesti sitomattomia ohjeita kaapeleiden sijoittamisesta tiealueelle. Momentilla selkeytettäisiin Liikenneviraston norminanto-oikeutta. Nykyisten tosiasiallisesti velvoittavien ohjeiden sijaan tarkempia säännöksiä voitaisiin antaa lain nojalla sitovissa määräyksissä.

Pykälän 1 momentissa tarkoitettujen toimenpiteiden suorittaminen eräillä alueilla vaatii kuitenkin tienpitoviranomaisen erityistä tarkkailua ja ohjeistusta. Siksi 5 momentissa säädettäisiin, että tällaisilla alueilla 1 momentissa tarkoitettuihin toimenpiteisiin kuitenkin tarvittaisiin 42 §:n 1 momentin mukainen lupa. Ilmoitusmenettelyä ei sovellettaisi, kun toimenpide kohdistuisi moottori- tai moottoriliikennetien tiealueelle. Luvan myöntäminen johdon tai kaapelin sijoittamiseen moottori- tai moottoriliikennetien tiealueelle voi ylipäätään tulla kyseeseen erittäin poikkeuksellisesti, koska työskentely moottoritiellä aiheuttaa käytännössä aina vaaraa liikenteelle ja työn suorittajalle. Ilmoitusmenettelyä ei toiseksi käytettäisi alueilla, joilla on pohjavesisuojaus. Pohjavesisuojauksen kohdalla edes 42 §:n 1 momentin mukaisen luvan myöntäminen ei tule kyseeseen, sillä kaapelin sijoittamisen vaatima kaivaminen rikkoo suojauksen käytännössä korjauskelvottomaksi, mikä voi johtaa myös pohjaveden pilaantumiseen. Alueilla, joilla tierakenne on tehty louheesta, ei myöskään sovellettaisi ilmoitusmenettelyä. Kaapelin sijoittaminen louheeseen voi vaurioittaa tierakennetta pysyvästi, eikä työn toteuttaminen ole mahdollista kohtuullisin kustannuksin. Tiealueen alittamiseen ei sovellettaisi ilmoitusmenettelyä, kun alituksen etäisyys alikulkusillan, putkisillan tai rummun rakenteesta on vähemmän kuin viisi metriä tai muun sillan rakenteesta 25 metriä. Kaapelin sijoittaminen lähelle siltaa edellyttää silta-asiantuntijan arvion, jotta sillan rakenteita ei rikota eikä sillan kunnostusta estetä ja jotta silta-asiantuntija voi kertoa mahdollisten suojaputkien paikan. Tämä ei olisi mahdollista ilmoitusmenettelyn puitteissa.

Pykälän 6 momenttiin sisällytettäisiin informatiivinen viittaus verkkoinfrastruktuurin ja yhteisrakentamis- ja käyttölain (xx/2016) mukaiseen tiedonantovelvollisuuteen. Verkkoinfrastruktuurin ja yhteisrakentamis- ja käyttölain 5 §:n 1 momentissa tarkoitettut tiedot johdoista ja kaapeleista on ilmoitettava Viestintävirastolle siten kuin verkkoinfrastruktuurin yhteisrakentamis- ja yhteiskäyttölain 7 §:ssä säädetään. Laki tulee voimaan 1.7.2016.

42 b §. Siirtovelvoite. Ehdotetaan säädettäväksi uusi 42b §. Pykälän 1 momentti vastaisi vaikiintunutta nykykäytäntöä, jonka mukaan esimerkiksi tiealueelle sijoitetun kaapelin omistaja vastaa sen ja siihen kuuluvien rakennelmien ja laitteiden siirrosta, jos tienpito sitä myöhemmin edellyttää.

Johdon merkitys ja siirtotarpeen vuodenaika vaikuttavat mahdolliseen siirtoaikatauluun. Siksi 2 momentissa säädettäisiin, että 1 momentissa tarkoitettu toimenpide olisi tehtävä sähkö- ja telekaapeleiden osalta 3-6 kuukauden kuluessa kun taas muiden tiealueella sijaitsevien rakenteiden, rakennelmien ja laitteiden osalta 6-12 kuukauden kuluessa tienpitäjän tai tienpitoviranomaisen ilmoituksesta. Käytännössä suuremmat siirtotarpeet tulevat yleensä esiin jo tiesuunnitelmaa laadittaessa ja vuosia ennen siirron toteutusta.

Pykälän 1 momentissa säädettäväksi ehdotetusta ja nykykäytäntöä vastaavasta pääsäännöstä on käytännössä tehty useita poikkeuksia, joissa verkkotoimijan kustannusvastuulle kuuluvaa osuutta on pienennetty sellaisilla perusteilla, jotka liittyvät tiealueelle sijoitetun johdon tai kaapelin sijoittamishistoriaan. Pykälän 3 momentissa säädettäisiin nykykäytäntöä vastaavasti, että tienpitoviranomainen vastaisi kuitenkin siirto-, suojaamis- ja poistamiskustannuksista, tilanteissa, jossa kun kohde on alun perin sijoitettu tiealueen ulkopuolelle mutta se on tiealueen leventämisen vuoksi päätynyt myöhemmin tiealueelle. Tienpitoviranomainen vastaisi siirtokustannuksista 1 momentin pääsäännön vastaisesti myös silloin, kun tienpitoviranomainen ei ole ottanut huomioon lupaa tai ilmoitusta käsiteltäessä asian käsittelyvuonna tai viisi vuotta sen jälkeen tulevaa muuta kuin pistemäistä tienpitotyötä, joka edellyttää kohteen siirtoa. Siirtokustannusten korvaamisessa otettaisiin huomioon siirrettävän kohteen ikä ja korvaavan johdon tuoma kapasiteetin lisäys tilanteissa, joissa tienpitoviranomainen maksaa siirron. Yleensä siirto edellyttää korvaavan kaapelin rakentamista, jotta viestien, energian tai veden siirto ei häiriinny liiallisesti. On tavallista, että tällöin kaapelin kapasiteettia kasvatetaan. Lisäksi ikääntyneet kaapelit joudutaan joka tapauksessa rakentamaan uudelleen lähivuosina.

Liikennevirasto ehdotetaan valtuutettavaksi 4 momentissa antamaan tarkempia määräyksiä 1-3 momentin toteutuksesta. Kyse olisi esimerkiksi 1 momentissa tarkoitettujen toimenpiteiden toteutustavan täsmentämisestä. Määräyksessä voitaisiin myös määritellä johdon merkityksen ja siirtotarpeen vuodenaajan vaikutus 2 momentin mukaiseen siirtoaikatauluun. Liikenneviraston määräyksessä voitaisiin täsmentää 3 momentin säännöstä ottamalla kantaa siihen, miten siirrettävän kohteen ikä ja korvaavan johdon tai kaapelin kapasiteetti vaikuttaa korvauksen määrään tilanteissa, joissa tienpitoviranomainen maksaa siirron.

46 §. Rakennelmat ja laitteet sekä toimenpiderajoitukset tiealueen ulkopuolella. Pykälässä säädetään varaston, aidan taikka muun rakennelman tai laitteen pitämisen rajoittamisesta maantien suoja- ja näkemäalueella. Maantielaista puuttuvat säännökset, joiden perusteella rajoitettaisiin liikenneturvallisuutta vaarantavia tai tienpitoa haittaavia toimenpiteitä kuten maankaivua tai ojitusta maantien varressa. Tällaiset toimet voivat aiheuttaa jopa maantien sorkutumisvaaran. Maanteiden liikenneturvallisuus edellyttää, että toimenpiteisiin voitaisiin ennakolta puuttua. Tällöin toimenpidettä koskevan lupamenettelyn yhteydessä tienpitoviranomaista kuultaisiin, ja tällä olisi mahdollisuus esittää näkemyksensä toimenpiteen vaikutuksesta liikenneturvallisuuteen ja tienpitoon. Säännös mahdollistaisi myös puuttumisen maa-aineslain (555/1981) lupajärjestelmän ulkopuoliseen kotitarvekäyttöön, milloin siitä katsotaan aiheutuvan vaaraa liikenneturvallisuudelle tai haittaa tienpidolle. Edellä esitetyn perusteella ehdotetaan 46 §:ään lisättäväksi uusi 2 momentti, jonka mukaan maantien suoja- ja näkemäalueella ei saa muuttaa maanpinnan muotoa eikä tehdä ojitusta tai muutakaan kaivutyötä siten, että muutos voisi vaarantaa liikenneturvallisuutta tai haitata tienpitoa. Samalla muutettaisiin pykälän otsikko vastaamaan lainkohdan uutta sisältöä. Säännös vastaisi sisällöltään ratalain 39 §:ään ehdotettuja toimenpiderajoituksista rautatien suoja- ja näkemäalueilla. Lisäksi pykälän 1 momentin sanamuotoa muutetaan niin, että se vastaa 2 momenttia ja ratalain vastaavia säännöksiä.

52 §. Tienvarsimainonta ja -ilmoittelu. Säännöstä ehdotetaan muutettavaksi siten, että siihen sisältyvä lähtökohtainen ulkomainosten asettamisen kieltä poistettaisiin laista ja mainosten ja ilmoitusten asettamisesta siirryttäisiin ilmoitusmenettelyyn. Ilmoitusmenettelyssä ei enää voimassa olevan säännöksen edellyttämällä tavalla arvioitaisi mainoksen tarpeellisuutta liikenteen ja matkailun kannalta, vaan asettamisen rajoitukset perustuisivat liikenneturvallisuusnäkökohtiin.

Voimassaolevan lain mukainen yleinen kieltä ilmoitusten ja mainosten asettamiselle on rajoittanut tarpeettomasti erityisesti harvaan asutun maaseudun yrittäjien mahdollisuutta mainostaa tuotteitaan tai palveluitaan. Muutoksen tavoitteena nykytilaan verrattuna on mahdollistaa tienvarsimainontaa sellaisilla alueilla, joilla liikenneturvallisuusseikat eivät ole mainonnan esteenä. Tavoitteena on myös sekä menettelyn että mainosten ja ilmoitusten asettamisen edellytysten keventäminen.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin kaikkia maantien käyttäjille tarkoitettuja mainoksia tai ilmoituksia koskevasta vaatimuksesta laatia ja sijoittaa mainos tai ilmoitus siten, että se ei vaaranna liikenneturvallisuutta. Pykälä koskisi tienvarsimainoksia ja -ilmoituksia siitä riippumatta, sijaitseeko mainos tien suoja- tai näkemäalueella taikka näiden alueiden ulkopuolella, kunhan vain se on niin sijoitettu, että olosuhteet osoittaisivat sen olevan tarkoitettu tien käyttäjien huomion herättämiseksi.

Pykälän 2 momentin mukaan ilmoitusmenettely koskisi asemakaava-alueen ulkopuolelle sijoitettavia sekä asemakaava-alueella maantietä varten osoitettuja liikennealueita. Rajausta olisi siis sama kuin voimassa olevan säännöksen tarkoittaman kiellon kattama alue. Ilmoitukseen olisi liitettävä selvitys mainoksesta tai ilmoituksesta ja sen sijaintipaikasta. Selvitys mainoksesta voitaisiin antaa esimerkiksi mainoksesta tehdyn kuvan tai valokuvan muodossa. Sijaintipaikka olisi yksilöitävä esimerkiksi tarkan sijaintipaikan osoittavan kartan tai piirroksen avulla. Ilmoitukseen olisi lisäksi liitettävä selvitys maanomistajan tai -haltijan suostumuksesta mainoksen tai ilmoituksen sijoittamiseen maalleen

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin, että tienpitoviranomainen voisi kieltää mainoksen tai ilmoituksen asettamisen 30 päivän kuluessa tienpitoviranomaiselle tehtävän ilmoituksen saapumisesta, jos tienpitoviranomainen harkitsisi, että mainoksen tai ilmoituksen asettaminen voisi olla vaaraksi liikenneturvallisuudelle. Mainosta tai ilmoitusta ei saisi asettaa ennen tämän määräajan umpeutumista. Jos tienpitoviranomainen ei reagoisi 30 päivän kuluessa ilmoituksen antamisesta, saisi mainoksen asettaa tehdyn ilmoituksen mukaisesti. Tienpitoviranomainen voisi kuitenkin erikseen sallia mainoksen tai ilmoituksen asettamisen edellä mainittua ajankohtaa aikaisemmin. Tienpitoviranomaista koskee hallintolain (434/2003) 22 §, jonka mukaan viranomaisen on kehotettava lähettäjää määräajassa täydentämään viranomaiselle toimitettua asiakirjaa sekä ilmoittamaan, miten asiakirjaa on täydennettävä. Tienpitoviranomaista koskee myös hallintolain 8 §:n mukainen neuvontavelvoite. Tienpitoviranomaisen olisi tienvarsimainoksia ja -ilmoituksia koskevien ilmoitusten käsittelyn yhteydessä pyrittävä yhteistyössä ilmoituksen antaneen henkilön kanssa korjaamaan ilmoituksessa kieltämisen perusteena olevat puutteet ennen kieltopäätöksen antamista.

Tienvarsimainonta vaikuttaa liikenneturvallisuuteen. Liikenneturvallisuuden vaarantumista arvioidessaan tienpitoviranomainen kiinnittäisi huomiota sekä mainoksen ulkonäköön että sen sijaintiin liittyviin tekijöihin. Mainos ei liikenneturvallisuussyistä saisi ulkonäöltään, väreiltään tai muutoinkaan ominaisuuksiltaan, esimerkiksi heijastavien pintojen vuoksi, olla sekoitettavissa liikennemerkkiin tai muihin liikenteen ohjauslaitteisiin. Mainoksissa ei myöskään

tulisi olla yksityiskohtaisia elementtejä, kuten pitkiä teksti- tai numerosarjoja tai pientä tekstiä, jotka vievät tienkäyttäjän huomion pitkäksi aikaa. Arvioitaessa liikenneturvallisuuskohdista liittyen mainoksen sijaintiin kiinnitetään huomiota muun muassa tien geometriaan ja näkemiin. Mainoksia ei tulisi lähtökohtaisesti sijoittaa lainkaan liittymiin, ramppeihin, tiegeometrian muutoskohtiin (esimerkiksi tien kapeneminen tai leveneminen), onnettomuusalttiille tiejaksoille, paikkoihin, joissa tienkäyttäjän näkemä on rajattu näkisyyden tai muiden näkemäesteiden vuoksi tai muihin vastaaviin paikkoihin, joissa tienkäyttäjältä vaaditaan erityistä tarkkaavaisuutta (esimerkiksi ohituskieltoalue, varoitusmerkkialue). Mainos ei saisi sijainniltaan kilpailla tienkäyttäjän huomiosta liikenteenohjauslaitteen kanssa. Myös liian tiheään sijoitetut mainokset voivat vaarantaa liikenneturvallisuutta ja muuttaa liikenneympäristön sekavaksi. Viime aikoina yleistyneiden niin sanottujen led-mainoslaitteiden ja muiden valomainoslaitteiden sijoittamisessa liikenneturvallisuustekijöiden arviointi on erityisen keskeistä. Tällaisten mainosten valotehokkuudet, vilkkuvat valot ja vaihtuva tai liikkuva kuva ovat tehokkaita katseenvangitsijoita ja liikenneturvallisuuden vaarantajia ja ne voivat erityisesti vaikeuttaa liikennevalojen havaitsemista.

Maantien tiealue on määritelty lain 5 §:ssä. Lain 44 - 48 §:ssä on säännökset maantien suoja- ja näkemäalueista, joita koskien on säädetty erityisiä maankäyttörajoituksia.

Tieliikennelain (267/1981) 56 §:ssä kielletään asettamasta tielle tai sen välittömään läheisyyteen merkkiä, kilpeä tai muuta laitetta, jonka voi erheellisesti käsittää liikennemerkiksi tai muuksi liikenteen ohjauslaitteeksi taikka joka voi huonontaa sellaisen näkyvyyttä. Poliisi tai tienpitäjä voi poistaa tällaisen laitteen heti. Tienvarsimainonnassa on lisäksi otettava huomioon, mitä järjestyslain (612/2003) 6 §:ssä säädetään mainostamisesta ja kuulutuksista. Lainkohdan mukaan yleistä järjestystä tai turvallisuutta vaarantavan häikäisevän tai harhauttavan valon taikka liikenteenohjauslaitetta muistuttavan tai muuten turvallisuutta vaarantavan mainoksen käyttäminen on kielletty. Voimassa olevan säännöksen 3 momentissa säädetään lupamenettelyyn liittyvistä kuulemisvelvoitteista. Lausunnon pyytäminen ehdotetaan jätettäväksi ilmoituksen käsittelevän tienpitoviranomaisen harkintaan, ja momentti ehdotetaan kumottavaksi.

Voimassa olevan pykälän 2 momentti siirtyisi 4 momentiksi. Säännöksen sanamuotoon tehtäisiin vähäisiä tarkennuksia, mutta tarkoituksena ei ole muuttaa säännöksessä tarkoitettua ilmoittelun sääntelyä. Momentissa tuotaisiin esiin se, että sen tarkoittama ilmoittelu ei ole ilmoituksenvaraista. Tapahtumailmoittelun luonteeseen kuuluvaa tilapäisyyttä korostettaisiin lisäämällä tätä koskeva määrittely momentin ensimmäiseen lauseeseen.

Liikennevirasto on antanut nykyisen lain mukaista poikkeuslupamenettelyä koskevan ohjeen (Liikenneviraston ohjeita 15/2010). Ohjeet ovat oikeudellisesti sitomattomia, mutta ne ovat tosiasiallisesti sitoneet tienpitoviranomaista poikkeuslupaharkinnassa. Tilanteen korjaamiseksi ehdotetaan Liikennevirastolle annettavaksi määräyksenantovaltuus koskien tässä pykälässä tarkoitettujen tienvarsimainosten ja -ilmoitusten teknisiä ominaisuuksia ja sijoittamista. Asiaa säädettäisiin uudessa 5 momentissa. Määräyksessä voitaisiin ilmaista edellytykset liikenneturvallisuutta vaarantamattoman mainoksen tai ilmoituksen laatimiseen ja sijoittamiseen. Tienpitoviranomainen voisi perustaa arvion mainoksen tai ilmoituksen vaikutuksesta liikenneturvallisuudelle määräykseen, ja kansalainen saisi asianmukaisesti tiedon liikenneturvallisuuden kannalta hyväksyttävistä mainoksista ja ilmoituksista sekä hyväksyttävistä sijoittamispaikoista. Valtuus koskisi ainoastaan mainosten ja ilmoitusten teknisiä ominaisuuksia kuten muotoa, sisältöä, kokoa ja valomainoslaitteiden käyttöä sekä mainosten ja ilmoitusten sijoittamispaikkoja.

Suomea velvoittaa kansainvälisistä pääliikenneväylistä tehty eurooppalainen sopimus (AGR-sopimus, SopS 17/1992). AGR-sopimus määrittelee kansainvälisen eurooppatieverkoston (E-tieverkosto). Sopimuksen liite II käsittelee kansainvälisille pääliikenneväylille asetettuja ehtoja. Liitteen II kohdan V.3. mukaan esteettiset ja turvallisuuskohdat huomioon ottaen tienvarsimainontaa pitäisi välttää kansainvälisillä pääteillä. Liikenneviraston tulee siten huomioida AGR-sopimuksen sitoumukset antaessaan 52 §:n 5 momentin mukaisia määräyksiä. E-tieverkostoon kuuluvien teiden kohdalla tienpitoviranomaisen on sovellettava erityisen kriittistä arviointia ilmoitusten käsittelyssä.

Siirtymäsäännöksen mukaan ennen ehdotettujen muutosten voimaantuloa myönnettyt luvat olisivat voimassa 31 päivä joulukuuta 2017 asti. Mainoksen tai ilmoituksen asettajan olisi tehtävä 2 momentin mukainen ilmoitus tai poistettava mainos tai ilmoitus ennen kyseistä ajankohtaa. Muussa tapauksessa tienpitoviranomainen voisi poistaa mainoksen tai ilmoituksen 101 §:n 2 momentissa säädetyn menettelyn mukaisesti. Näin tienpitoviranomainen voisi poistaa tarpeettomiksi käyneet ja hylätyt mainokset ja ilmoitukset maanteiden varsilta. Jos ennen lain muutoksen voimaantuloa voimassaoleva lupa on myönnetty määräajaksi, olisi lupa kuitenkin voimassa luvassa määritellyn ajan loppuun asti. Lainmuutoksen voimaan tullessa vireillä olevat lupahakemukset käsiteltäisiin ehdotetun 2 momentin mukaisina ilmoituksina.

53 a §. Radat maantietoimituksessa. Edellä ehdotetun 32 a §:n mukaan voitaisiin tiesuunnitelmassa osoittaa myös rautatiealueita ja muita rautatiehen liittyviä järjestelyjä. Kun tällainen rautatieä koskeva muutos perustuu maantielain mukaiseen tiesuunnitelmaan, on perusteltua, että myös rautatien lunastus- ja korvauskysymykset käsiteltäisiin ja ratkaistaisiin maantielain mukaisessa maantietoimituksessa. Kuitenkin valtion väyläomaisuusjärjestelmän selkeyden vuoksi tulisi maantietä ja rautatietä varten perustaa erilliset lunastusyksiköt. Muutoin maantiestä olisivat voimassa maantielain alueiden hankkimista ja korvauksia koskevat säännökset ja rautateistä vastaavat ratalain 5 luvun säännökset. Ratalain 43 b §:ään ehdotetaan otettavaksi vastaavansisältöinen säännös, milloin rautatien rakentamisesta aiheutuu muutoksia maantiehen.

56 §. Haltuunotto. Pykälän 1 momentin mukaan tiesuunnitelmassa osoitetut alueet ja perustettavat oikeudet otetaan tienpitäjän haltuun maantietoimituksessa pidettävässä haltuunotto katselmuksessa. Haltuunoton tapahduttua tietyö katsotaan alkaneeksi 31 §:n 3 momentin mukaan. Tietyön alkaminen edellyttää, että sitä varten on olemassa rahoitus. Tienpitomäärärahojen niukkuudesta johtuen rakennustöiden käynnistämiseen liittyy epävarmuutta. Kun on ilmennyt epäselvyyttä, tarkoittaako haltuunotto koko tiesuunnitelmassa hyväksyttyä aluetta ja kaikkia perustettavia oikeuksia, ehdotetaan momenttiin lisättäväksi selkeyden vuoksi, että momentin tarkoittamat alueet ja oikeudet voitaisiin ottaa haltuun myös vaiheittain. Tästä päättäisi tienpitoviranomainen sen mukaan, mitä tiehankkeelle on osoitettu rahoitusta. Pykälän 2-5 momentteihin ei esitetä muutoksia.

Ratalain 46 §:n 1 momenttiin ehdotetaan tehtäväksi samansisältöinen lisäys.

56 a §. Yksityisen tien luovuttaminen. Maantien rakentamisesta aiheutuu usein olemassa olevien yksityisten teiden järjestelyjä ja uusien teiden tekemisiä. Tiehanke voi koskea myös pelkästään yksityisten teiden järjestelyjä. Tässä tarkoitettu yksityiset tiet tehdään tienpitoviranomaisen toimesta ja kustannuksella. Lain 56 §:n 1 momentin mukaan tiesuunnitelmassa osoitetut yksityistä tietä varten tarvittavat alueet otetaan tienpitäjän haltuun tien tekemisen ajaksi. Epätietoisuutta on aiheutunut siitä, milloin tällaiset tiet siirtyvät tienpitäjältä niiden käyttäjien hallintaan. Yksityisen tien tekemisen ja havaittujen puutteiden korjaamisen kannalta olisi tarkoi-

tuksenmukaista, että tien hallinnan luovutus voisi tapahtua joustavasti tiehankkeen edistyessä. Tämän vuoksi ehdotetaan lakiin lisättäväksi uusi 56 a §, jonka mukaan 56 §:n 1 momentissa tarkoitettu tie siirtyisi sen käyttäjien vastuulle tienpitoviranomaisen määräämänä ajankohtana. Luovutuksen edellytyksenä olisi, että tiellä on olemassa vastaanottava taho, tieosakkaat yhdessä tai tiekunta. Tie voi olla myös kiinteistön omistajan oma tie. Milloin yksityistiejärjestelyjen johdosta olemassa olevan tien käyttäjätahot muuttuvat tai tehdään kokonaan uusia yksityistieitä, on maantietoimituksessa päätettävä tieosakkaista ja tienpitovelvollisuuden jakautumisesta osakkaiden kesken. Tarvittaessa tielle voidaan perustaa tiekunta. Täten tien luovuttaminen tienpitäjältä sen käyttäjille edellyttäisi, että tieosakkaista ja tienpitovelvollisuudesta olisi maantietoimituksessa päätetty joko lopullisesti tai että niistä olisi toimituksessa kestäessä määrätty väliaikaisesti.

Tässä tarkoitetut yksityistiejärjestelyt perustuvat tiesuunnitelmaan, jonka nojalla tarvittavat yksityistiealueet on otettu tienpitäjän haltuun osana maantietoimitusta. Täten tien sijainti on lopullisesti ratkaistu hyväksytyssä tiesuunnitelmassa, eikä sen tulevista käyttäjistä ole epäselvyyttä. Korvaukset muuttuneista kulkuyhteyksistä ja mahdollisesta kunnossapitokustannuksen lisääntymisestä määrätään maantietoimituksessa tien luovutuksen ajankohdasta riippumatta. Jotta lainvoimaisen ratkaisun saaminen tieosakkaista ja tienpitovastuusta ei viivyttaisi perusteettomasti tien luovuttamista sen käyttäjille, ehdotetaan, että tien luovuttaminen voisi tapahtua toimitusmiesten päätöksestä tehdystä valituksesta huolimatta.

Ratalakiin ehdotetaan lisättäväksi samansisältöinen pykälä, uusi 46 a §, ratasuunnitelmaan sisältyvien yksityistieiden luovuttamisesta.

63 §. Tilusjärjestely. Pykälän 1 momentin mukaan maantietoimituksessa on selvitettävä tilusjärjestelyjen suorittamisen tarpeellisuus. Se selvitetään maantietoimituksen sijasta uusjakotoimituksessa, jos sellainen on vireillä maantietoimituksen ajankohtana. Momentissa viitataan kiinteistönmuodostamislain 68 §:n 2 momenttiin, jossa säädettiin yleisen tien, rautatien tai muun sellaisen hankkeen yhteydessä suoritettavasta uusjaosta. Kiinteistönmuodostamislain muuttamisesta annetulla lailla (1159/2005) uudistettiin uusjakoa koskevia säännöksiä. Kyseisen hankeusjaon edellytyksistä säädetään nyt kiinteistönmuodostamislain 67 §:n 4 momentissa. Tämän vuoksi ehdotetaan, että pykälän viittaus kiinteistönmuodostamislakiin korjattaisiin voimassa olevan lain mukaiseksi. Pykälän 2 ja 3 momentteihin ei esitetä asiamuutoksia.

67 §. Lunastuksen laajentaminen. Pykälässä säädetään alueiden lunastuksesta laajempaan kuin mitä tiesuunnitelmassa on tiealueeksi osoitettu. Pykälän 1 momentin mukaan kiinteistön omistajalla on oikeus vaatia maantietoimituksessa, että huomattavasta haitasta määrättävän korvauksen sijasta tienpitäjä lunastaisi hänen kiinteistönsä tai sen osan. Oikeus vaatia lunastusta on kuitenkin rajattu tilanteisiin, jolloin maantiestä aiheutuu kiinteistölle huomattavaa haittaa lähinnä tilusten pirstoutumisen tai tilusalan vähenemisen vuoksi, eikä haittaa voida poistaa tai olennaisesti vähentää tilusjärjestelyillä. Kuitenkin tiehankkeiden johdosta voi kiinteistölle aiheutua muistakin syistä huomattavaa haittaa tai vahinkoa. Kiinteistön omistajan oikeusturvan kannalta olisi tarpeen, että tämä voisi vaatia lunastuksen laajentamista myös muissa kuin nykyisen lain tarkoittamissa tilanteissa. Tämän vuoksi pykälän 1 momentin soveltamisalaa ehdotetaan laajennettavaksi siten, että nykyisen lain lunastuksen laajentamismahdollisuuden lisäksi kiinteistön omistajalla olisi oikeus vaatia kiinteistönsä tai sen osan lunastamista, milloin maantien rakentamisesta muutoin aiheutuisi kiinteistölle tai sen osalle huomattavaa vahinkoa tai haittaa. Kiinteistön omistajan päätösvallassa olisi, tekeekö hän lunastusvaatimuksen vai olisiko haitankorvaus hänen kannaltaan parempi ratkaisu. Tässä tarkoitettu huomattava haitta tai vahinko olisi kyseessä ainakin silloin, kun kiinteistö tai sen osa tulee tiehankkeesta johtuen

omistajalleen hyödyttömäksi nykyiseen tarkoitukseensa, kuten asuinkiinteistön muuttuessa maantieliikenteen aiheuttaman melun vuoksi asuinkelvottomaksi taikka tärinästä aiheutuisi rakennuksille mittavia vahinkoja. Samoin loma-asuntokiinteistö voi maantien läheisyyden vuoksi muuttua virkistyskäyttöön soveltumattomaksi.

Pykälän nykyisessä 2 momentissa oleva säännös tienpitäjän lunastusoikeudesta 1 momentin haitankorvauksen perusteella siirretäisiin asyayhteydestä johtuen 1 momentin viimeiseksi virkkeeksi.

Pykälän 2 momentissa säädetään tienpitäjän oikeudesta lunastuksen laajentamiseen. Nykyisen lain mukaan tienpitäjällä on oikeus lunastaa kiinteistö tai sen osa, milloin kustannukset uuden kulkuyhteyden järjestämisestä maantien katkaiseman kulkuyhteyden sijaan olisivat huomattavan suuret kiinteistön tai sen osan arvoon verrattuna. Lunastuksen laajentamisen tulisi olla mahdollista myös muissa sellaisissa tapauksissa, jolloin etukäteen arvioiden tihankkeeseen liittyvä rakennustoimenpide olisi ilmeisen epätarkoituksenmukainen sillä tavoiteltuihin vaikutuksiin nähden. Tällaisista tapauksista olisi kysymys, kun maantiestä kiinteistölle aiheutuvien haitallisten vaikutusten poistamisen tai vähentämisen kustannukset olisivat huomattavan suuret vaikutuksille altistuvan kiinteistön arvoon verrattuna. Maantiestä aiheutuvat haitalliset vaikutukset ilmenevät ennen kaikkea liikenteen melun ja muiden päästöjen sekä tärinän muodossa. Melua vaimentavan meluseinän rakentamiskustannus rakennustavasta ja -materiaalista sekä rakennelman korkeudesta riippuen on 700 -1400 euroa/m, joten meluhaitan vähentämisen kustannus voi hyvinkin ylittää kohdekiinteistön arvon eikä haittaa tällöinkään voida kokonaan poistaa. Tällaisissa tapauksissa meluesteen rakentaminen olisi ilmeisen epätarkoituksenmukaista ja kiinteistön tai sen osan lunastukseen olisi perusteltua aihetta.

Edellä esitetyn perusteella ehdotetaan pykälän 2 momenttia muutettavaksi siten, että tiesuunnitelmassa voitaisiin osoittaa tienpitäjälle oikeus lunastaa tiealueen ulkopuolella oleva kiinteistö tai sen osa, milloin kustannukset tiestä aiheutuvien haitallisten vaikutusten poistamiseksi tai vähentämiseksi arvioidaan huomattavan suuriksi kiinteistön tai sen osan arvoon verrattuna. Samoin tiesuunnitelmassa voitaisiin osoittaa oikeus lunastaa nykyisen lain mukaisesti kiinteistö tai sen osa, jos uuden kulkuyhteyden järjestämisen kustannukset maantien katkaiseman kulkuyhteyden sijaan olisivat huomattavan suuret kiinteistön tai sen osan arvoon verrattuna. Epäsuhte suojaustoimenpiteiden tai uuden kulkuyhteyden tekemisen kustannusten ja kiinteistön tai sen osan arvon välillä tulisi osoittaa tiesuunnitelmassa, jonka hyväksymispäätöksellä lunastuksen laajentaminen ratkaistaisiin sitovalla tavalla. Maantietoimituksessa lunastus toteutettaisiin tiesuunnitelman mukaisesti ja päätettäisiin lunastuskorvauksista. Tarkoituksenmukaista olisi lunastetun kiinteistön tai sen osan käyttäminen tilusjärjestelyihin, jos niiden suorittamiselle säädetty edellytykset ovat olemassa. Pykälän 3 momentin sisältöön ei esitetä muutoksia.

Ratalain 57 §:n 1 ja 2 momenttiin ehdotetaan tehtäväksi samansisältöiset muutokset.

73 §. Korvaus tutkimustyöstä ja eräistä muista toimenpiteistä. Epätietoisuutta on syntynyt lähinnä siitä, mikä taho vastaa maantieliikenteen aiheuttamista vahingoista yksityiselle tielle sen toimiessa tilapäisenä kulkutienä 36 §:n nojalla. Yksityisen tien kantavuus ei yleensä ole riittävä raskaille maantieliikenteelle. Tällaisten vahinkojen jääminen tieosakkaiden kannettavaksi olisi kohtuutonta, koska nämä eivät ole myötävaikuttaneet vahinkojen syntymiseen. Koska vahinkoa aiheuttaneet ajoneuvot jäävät yleensä selvittämättä, eivät tällaiset vahingot kuulu myöskään liikennevakuutuksen korvauspiiriin liikennevakuutuslain (279/1959) 10 §:n mukaan. Vaikka yksityiselle kiertotielle aiheutunut vahinko ei ole syntynyt maantien pitäjän virheestä tai laiminlyönnistä, olisi kohtuullista, että se vastaisi tällaisten yleisen liikenteen aiheut-

tamien vahinkojen korvaamisesta. Korvaus voisi tapahtua joko työsuorituksin saattamalla yksityinen tie tienpitoviranomaisen kustannuksella vahingon syntymistä edeltävään kuntoon tai rahakorvauksena. Maantielain 73 §:n mukaan tilapäisen kulkutien järjestämisestä tai sellaisen käyttämisestä kiinteistölle aiheutuvasta vahingosta tai haitasta on kiinteistön omistajalla oikeus saada korvaus tienpitäjältä. Selkeyden vuoksi ehdotetaan 73 §:ään lisättävässä uudessa 2 momentissa, että 1 momentissa säädetty koskisi myös tieosakkaita tai tiekuntaa, jos sellainen on tielle perustettu.

74 §. Muut korvaukset ja korvauksia koskeva maantietoimitus. Pykälän 1 momentissa säädetään korvauksia koskevasta menettelystä silloin, kun maantien rakentamisesta tai käyttämisestä aiheutuu kiinteistölle muuta vahinkoa tai haittaa kuin mitä alueiden hankkimista ja korvauksia koskevassa 5 luvussa tarkoitetaan. Käytännössä lainkohta voi tulla sovellettavaksi lähinnä silloin, kun maantien liikenne lisääntyy tai muulla tavalla muuttuu ilman että tiellä tehdään maantietoimitusta edellyttäviä parannustoimia ja liikenteen muutos aiheuttaa kiinteistölle haittaa tai vahinkoa esimerkiksi lisääntyneen melun tai värinän muodossa. Tällaiset korvausasiat käsitellään ja ratkaistaan maantietoimituksessa, eikä muulla viranomaisella tai tuomioistuimella ole tässä tarkoitettussa korvausasiassa toimivaltaa. Jos maantien rakentamisen yhteydessä tai muutoin on toimenpiteeseen saatu erityislainsäädännön kuten vesilain mukainen lupa, käsitellään tästä toimenpiteestä myöhemmin ilmaantuvat haitat tai vahingot kyseisen lain säättämässä järjestyksessä. Jos maantiestä aiheutuu kiinteistölle sellaista vahinkoa tai haittaa, jota koskevasta lupa- ja korvauskysymyksestä säädetään erikseen, kuten ympäristöluvasta ympäristönsuojelulain (86/2000) mukaan, sovelletaan erityislain mukaista menettelyä silloinkin, kun lupa- ja korvauskysymys tulee esille vasta haitallisten seuraamusten ilmetessä. Lainkohdan soveltamspiiriin eivät kuulu myöskään maanteiden hoitourakoinnin yhteydessä sattuneet esinevahingot.

Kun edellä 67 §:n 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi laajentamalla kiinteistön omistajan oikeutta vaatia kiinteistönsä lunastamista maantien rakentamisen yhteydessä, tulisi yhdenmukaisuuden vuoksi laajentaa oikeutta vaatia lunastusta myös 74 §:n 1 momentin mukaisissa korvausasioissa. Tämän vuoksi ehdotetaan momenttiin lisättäväksi, että kiinteistön omistajalla olisi oikeus vaihtoehtoisesti haitan tai vahingon korvaamisen sijasta vaatia kiinteistönsä tai sen osan lunastamista, milloin maantiestä kiinteistölle aiheutuva vahinko tai haitta olisi huomattava. Lunastuksen edellytyksiä tulisi arvioida samoin perustein kuin edellä 67 §:n 1 momentin perusteluissa esitetään. Pykälän 2 momentin sisältöön ei esitetä muutoksia.

Ratalain 65 §:n 1 momenttiin ehdotetaan tehtäväksi samansisältöinen muutos.

80 §. Riidanalaisen korvauksen tallettaminen. Pykälän mukaan tienpitoviranomaisen valittaessa maantietoimituksessa määrätyistä korvauksista ei riidanalaista osaa tarvitse tallettaa. Korvauksensaajalla on kuitenkin oikeus saada tienpitoviranomaiselta riidanalainen osa hyväksyttävää vakuutta vastaan. Säännös poikkeaa kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain (603/1977) (lunastuslaki) tallettamissäännöksistä, joiden mukaan riidanalainen osa korvauksista voidaan tallettaa aluehallintovirastoon ja talletettu osuus on korvauksensaajan nostettavissa viraston hyväksymää vakuutta vastaan.

Korvausten maksamismenettelyn yhdenmukaistamiseksi ehdotetaan pykälää muutettavaksi siten, että tienpitoviranomaisen valittaessa maantietoimituksessa määrätyistä korvauksista, tulisi riidanalainen osa aina tallettaa. Samalla muutettaisiin pykälän otsikko vastaamaan lainkohdan uutta sisältöä. Tallettamiseen sovellettaisiin muutoin lunastuslain 52 §:n 2 ja 3 momenttia sekä 70 §:ä, joihin lainkohdassa viitattaisiin. Tallettamisesta säädetään tarkemmin rahan, arvo-

osuuksien, arvopaperien tai asiakirjain tallettamisesta velan maksuna tai vapautumiseksi muusta suoritusvelvollisuudesta annetussa laissa (281/1931). Tallettaminen tarkoittaa korvauksen suorittamista. Korvaus talletettaisiin maksun suorituspaikan aluehallintovirastoon. Kun tienpitoviranomaisen valitukset maantietoimituksissa määrättyistä korvauksista ovat varsin poikkeuksellisia, ei ehdotuksella olisi aluehallintoviraston toiminnan kannalta mainittavaa merkitystä.

Ratalain 70 §:ään ehdotetaan tehtäväksi samansisältöinen muutos.

83 §. Vähäiset korvaukset. Lainkohdan mukaan lunastustoimikunnan määräämiä euromäärältään aivan vähäisiä korvauksia ei tarvitse maksaa tai tallettaa. Rajaksi on pykälässä asetettu 10 euroa. Ratalain 73 §:ssä on raja 20 euroa. Maanteiden ja rautateiden lunastussäännöksiä tulisi olla mahdollisimman samansisältöisiä ja eroavaisuuksia voidaan perustella vain väylämuotojen erityisistä tarpeista lähtien. Tämän vuoksi ehdotetaan 83 § muutettavaksi siten, että maantietoimituksessa määrätyn vähäisen korvauksen raja muutetaan 20 euroksi. Tällöin vähäistä korvausta koskevat säännökset olisivat yhdenmukaiset maantielaissa ja ratalaissa.

84 §. Korvauksettomat luovutukset. Pykälän 1 momentin viittaus saatettaisiin vastaamaan nykyistä valtion liikelaitoksista annettua lakia (1062/2010). Pykälän 2 momenttiin ei esitetä muutoksia.

89 §. Maantien lakkauttaminen. Pykälässä säädetään maantien lakkauttamisesta yhteysvälinä. Epäselvyyttä on syntynyt siitä, milloin maantien lakkauttamista koskeva päätös tulee voimaan, kun siitä on valitettu. Tämän vuoksi ehdotetaan, että tie lakkaisi maantienä sen kalenterivuoden päättyessä, jolloin lakkauttamispäätös on saanut lainvoiman. Päätös tulee lainvoimaiseksi valitusajan kuluttua umpeen, jos päätöksestä ei valiteta ja korkeimman hallinto-oikeuden päätös antamishetkellään. Maanteistä annetun valtioneuvoston asetuksen (924/2005) 8 §:n mukaisesti tienpitoviranomaisen kunnossapitovastuu jatkuu seuraavan kalenterivuoden lokakuun 1 päivään.

90 §. Entisen tiealueen rakenteet ja laitteet. Pykälän 1 momentissa säädetään entiselle tiealueelle tienpitoa varten rakennetuista tai sijoitetuista rakenteista ja laitteista, jotka siirtyvät alueen omistajalle maantien lakatessa, ellei tienpitoviranomainen vie niitä pois vuoden kuluessa tien lakkaamisesta lukien. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi, että tienpitoviranomainen voisi luovuttaa entisellä tiealueella olevaa omaisuutta, kuten laiturin, jollekin muulle taholle silloin, kun laituri ei tulisi yksityistien tai kadun osaksi. Jos laituri olisi kunnoltaan riittävä ja sillä olisi edelleen käyttöä tarkoitukseensa, olisi epätarkoituksenmukaista, että tienpitoviranomainen purkaisi sen. Muu taho kuten kunta tai kylätoimikunta voisi alueen omistajaa paremmin huolehtia laiturin hoidosta ja ylläpidosta osana alueen kehittämistä. Pykälän 2 momenttiin ei esitetä muutoksia.

Lisäksi pykälään ehdotetaan otettavaksi uusi 3 momentti, jonka mukaan tienpitoviranomaisen myöntämän luvan perusteella tiealueelle sijoitetut rakenteet, rakennelmat ja laitteet säilyisivät ennallaan siitä huolimatta, että tiealue siirtyy tien lakatessa tai sen tultua lakkautetuksi uudelle omistajalle.

91 §. Entisen tiealueen siirtyminen. Pykälässä säädetään, miten ja kenelle entisen maantien tiealue siirtyy tien lakatessa. Pykälän 1 momentin mukaan tiealue siirtyy tienpitäjältä viereiseen kiinteistöön sekä asemakaava-alueella ja alueella, jolle kunta on päättänyt laadittavaksi asemakaavan, kunnan omistukseen. Kun maankäyttö- ja rakennuslain 93 §:n mukaan maantien

tiealue siirtyy kunnan omistukseen asema-kaavan tullessa voimaan, ehdotetaan pykälän 1 momenttiin lisättäväksi selkeyden vuoksi viittaus kyseiseen lainkohtaan.

95 §. Liitännäisalueen lakkauttaminen. Maanteiden liitännäisalueita käytetään yleensä tienpitoaineen ottopaikkoina. Käyttökelpoisen kiviaineksen loputtua tai muutenkin, kun liitännäisalueet käyvät tienpitoon tarpeettomiksi, ne tulee lakkauttaa. Tästä päättää tienpitoviranomainen. Lakkauttamisen yhteydessä lakkaa tienpitäjän tieoikeus alueeseen ja se palautuu pääsääntöisesti osaksi sitä kiinteistöä, josta se on otettu tietarkoituksiin. Liitännäisalueen lakkauttamismenettelystä on syntynyt epätietoisuutta, kun siitä on soveltuvin osin voimassa, mitä tiesuunnitelmasta säädetään. Koska kyse on maanomistajan kannalta hänen kiinteistöään rasittaneen käyttöoikeuden poistamisesta ja kun kiinteistötekniset seikat sekä korvauskysymykset käsitellään maantietoimituksessa, ei tiesuunnitelman mukaisen menettelyn soveltamiseen liitännäisaluetta lakkautettaessa ole tarvetta. Tämän vuoksi ehdotetaan, että pykälän 1 momentin menettelysäännös poistettaisiin. Liitännäisalueen lakkauttamismenettelyyn sovellettaisiin kuten muuhunkin hallintoasiaan hallintolain (434/2003) säännöksiä. Pykälän 2-4 momentteihin ei esitetä muutoksia.

Ratalain 83 §:n 1 momenttiin ehdotetaan tehtäväksi samansisältöinen muutos.

95 a §. Tiealueen osan lakkauttaminen ja luovuttaminen. Maantien lakkauttamisesta säädetään 89 §:ssä. Lakkauttamisella muutetaan tien vaikutuspiirin liikenneolosuhteita, kun maantie yhteysvälinä lakkaa ja se muuttuu yleensä yksityiseksi tieksi. Sen sijaan säännökset tiealueiden osien lakkauttamisesta puuttuvat. Maanteiden alueita on lunastettu pitkän ajan kuluessa erilaisiin tienpitotarkoituksiin, ja olosuhteiden muuttuessa tiealueen osia kuten pysäköimisalueita on voinut jäädä vaille käyttöä. Toisaalta maantien varren maanomistajalla saattaa olla perusteltua tarvetta saada laajentaa kiinteistöään maantien suuntaan. Maantien pitäjä omistaa pääsääntöisesti tiealueet, joten alueiden luovuttaminen niistä tapahtuisi kiinteistön kaupalla tienpitäjän myydessä tiealuekiinteistöstä määräaloja sen mukaan, mitä oikeudesta luovuttaa valtion kiinteistövarallisuutta annetussa laissa (973/2002) säädetään. Määräalan kauppa ja sitä seuraavat toimenpiteet ovat monivaiheisia. Menettely edellyttää ostajan ja myyjän sopimusta kauppahinnasta ja kaupan muista ehdoista, muutovaatimukset täyttävää kauppakirjaa, määräalan lainhuudatusta sekä kiinteistötoimitusta määräalan muodostamiseksi kiinteistöksi tai määräalan liittämiseksi olemassa olevaan kiinteistöön.

Menettelymuotojen yksinkertaistamiseksi ehdotetaan lakiin otettavaksi uusi 95 a §, jonka 1 momentin mukaan tienpitoviranomainen voisi lakkauttaa maantien pitoon tarpeetonta tiealuetta. Tällöin maantiekiinteistön pinta-ala vähenisi lakkautetun alueen verran maantien säilyessä muutoin ennallaan. Tiealueen osan lakkauttaminen olisi mahdollista myös niissä tapauksissa, jolloin tienpitäjällä on tiealueeseen tieoikeus esimerkiksi maankäyttö- ja rakennuslain 93 §:n mukaisesti. Lakkautus tulisi voimaan lakkautuspäätöksellä. Samalla tienpitäjän oikeus, omistusoikeus tai tieoikeus, lakkaisi lakkautettuun tiealueeseen. Maantie säilyisi edelleen maantienä, mutta sen ulottuvuus leveys- tai pituussuunnassa pienenesi toimenpiteen seurauksena. Pääsääntöisesti kysymyksessä olisi tienvarren maanomistajan aloitteeseen perustuva toimenpide, jonka tarkoituksena olisi parantaa lisämaan avulla hänen kiinteistönsä käyttökelpoisuutta nykyistä tai tulevaa käyttöä ajatellen. Koska tiealueen osan lakkauttaminen olisi mahdollista vain sillä edellytyksellä, että tiealuetta ei nähtävillä olevassa tulevaisuudessakaan tarvita tienpitoon, riippuisi lakkauttaminen tienpitoviranomaisen harkinnasta. Se voisi myös oma-aloitteisesti käynnistää lakkauttamismenettelyn ja yksittäisen lakkauttamispäätöksen sijasta voitaisiin myös laatia ja hyväksyä tiesuunnitelma, joka olisi tarkoituksenmukainen menettely lakkautettaessa tiealuetta useiden kiinteistöjen kohdalla.

Lisäksi pykälän 1 momentissa säädettäisiin tienpitoviranomaisen velvollisuudesta hakea lakkautuspäätöksen tapahduttua maantietoimitusta. Kiinteistöjärjestelmän luotettavuuden ja ajantasaisuuden varmistamiseksi maantietoimitus tulisi panna vireille viipymättä lakkautuspäätöksen tekemisestä. Maantietoimituksessa suoritettaisiin tarvittavat kiinteistötekniset toimenpiteet ja tiealueen pinta-alan muutoksesta johtuvien merkintöjen tekeminen kiinteistörekisteriin. Tiealueen osan lakkauttaminen tulee usein vireille tienvarren maanomistajan aloitteesta ja hänen etunsa vuoksi. Näissä tapauksissa olisi kohtuullista, että hän lain 85 §:n pääsäännöstä poiketen vastaisi maantietoimituksen kustannuksista.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan, että tienpitäjän omistama lakkautettu tiealue siirrettäisiin 1 momentin mukaan vireille pannussa maantietoimituksessa tiehen rajoittuvaan kiinteistöön. Menettelystä olisivat tällöin voimassa kiinteistönmuodostamislain (554/1995) lohkomista koskevat säännökset. Tiealueen osan lakkauttaminen ja sen siirtäminen tienvarren kiinteistöön korottaa kiinteistön arvoa ja siten tuottaa hyötyä maanomistajalle. Tämän vuoksi ehdotetaan, että tienpitäjän omistaman tiealueen osan lakkauttamisesta ja sen kiinteistöön liittämisestä aiheutuvan hyödyn korvaamisesta olisivat voimassa samat säännökset kuin liitännäisalueen lakkauttamisesta 95 §:n 3 momentissa. Hyödyn korvaaminen ei tulisi kysymykseen niillä lakkautetuilla tiealueen osilla, joihin tienpitäjällä on tieoikeus.

Lakkautetulla tiealueen osalla voi sijaita tienpitoa palvelevia rakennelmia ja laitteita, joiden siirtymisestä säädetään 90 §:n 1 momentissa. Säännöstä sovellettaisiin myös tiealueen osan tultua lakkautetuksi, mistä säädetäisiin 95 a §:n 3 momentissa.

Valtion kiinteistövarallisuuden kokonaisuuden kannalta on tarkoituksenmukaista säilyttää tiealueen osan hallinnollisen lakkauttamismenettelyn rinnalla Liikenneviraston oikeus luovuttaa tienpitoon tarpeettomia tiealueen osia. Tienpitäjän omistamat maantiealueet ovat valtion kiinteistövarallisuutta, joten luovutuksissa noudatettaisiin lakia oikeudesta luovuttaa valtion kiinteistövarallisuutta (973/2002). Tästä säädettäisiin pykälän 4 momentissa.

99 §. Päätöksenteko. Pykälässä säädetään yleis- ja tiesuunnitelman hyväksyvistä viranomaisista. Nykyisen lain mukaan liikenne- ja viestintäministeriö hyväksyy tiesuunnitelmat, jotka koskevat maantien lakkauttamista muulloin kuin maantien rakentamisen yhteydessä. Liikennevirasto hyväksyy muut tiesuunnitelmat sekä kaikki yleissuunnitelmat. Liikenne- ja viestintäministeriön tehtävänä on huolehtia hallinnonalsana yleisestä kehittämisestä ja liikennepoliittisista linjauksista eikä niinkään yksittäisiä maanteita koskevista hallintopäätöksistä. Edellä 10 §:ssä ehdotetaan, että Liikennevirasto toimisi maanteiden tienpitäjänä, joka vastaisi maantieverkosta. Vastaaminen tarkoittaisi myös maantieverkon laajuudesta määräämistä sitä lisäämällä tai sitä supistamalla. Tämän vuoksi ehdotetaan, että Liikennevirastolla olisi lähtökohtaisesti toimivalta päättää kaikista yleis- ja tiesuunnitelmista. Liikenneviraston itsenäistä vastuuta maantieverkosta ja suunnitelmapäätösten tekemisessä korostettaisiin poistamalla viraston velvollisuus siirtää suunnitelmaratkaisu liikenne- ja viestintäministeriölle, milloin kunta, maakunnan liitto tai elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus olisi Liikenneviraston kanssa eri mieltä suunnitelman olennaisista kohdista. Kyseiset viranomaiset ovat Liikenneviraston keskeisiä yhteistyötahoja, joita suunnitelmien valmistelussa kuullaan ja näillä on oikeus hakea suunnitelmien hyväksymispäätöksiin muutosta 105 §:n 2 momentin perusteella. Maakunnan liitto ja kunta ovat lisäksi kaavoitusviranomaisia, joiden hyväksymät kaavat ohjaavat sitovalla tavalla tiensuunnittelua ja tiehankkeiden toteutusta. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksella on puolestaan merkittävä asema käytäessä kaavan valmisteluun liittyviä viranomaisneuvotteluja. Liikenneviraston mahdollisuus erityisistä syistä oma-aloitteisesti siirtää suunnitelman hyväksyminen liikenne- ja viestintäministeriön ratkaistavaksi säilytettäisiin. Siirtäminen

on varsin poikkeuksellinen toimenpide, joka tulisi sovellettavaksi vain yhteiskunnallisesti hyvin merkittävässä tiehankkeissa.

Uudessa 2 momentissa liikenne- ja viestintäministeriölle annettaisiin kuitenkin mahdollisuus päätösvallan pidättämiseen liikennepoliittisesti merkittävässä maantien lakkauttamista koskevissa tapauksissa. Liikenne- ja viestintäministeriön tehtävänä on huolehtia hallinnonalansa yleisestä kehittämisestä ja liikennepoliittisista linjauksista. Liikennepoliittisesti merkittävien maantien lakkauttamispäätösten tekeminen soveltuu siten liikenne- ja viestintäministeriön tehtäväksi. Päätösvallan pidättäminen olisi poikkeuksellinen toimenpide. Lakkautustapaukset käsiteltäisiin pääsääntöisesti Liikennevirastossa, mikä keventäisi menettelyä.

101 §. Hallinnolliset pakkokeinot. Liikenneturvallisuuden toteutumisen varmistamiseksi on tarpeen helpottaa 52 §:n vastaisesti asetettujen mainosten ja ilmoitusten poistamiseen liittyvää viranomaismenettelyä. Pykälän 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että tienpitöviranomaisella olisi oikeus toimenpiteeseen myös tienvarsimainoksia ja -ilmoittelua koskevan 52 §:n vastaisten toimenpiteiden oikaisemiseksi luvattoman toimenpiteen oikaisemiseen velvollisen kustannuksella. Toimenpiteissä olisi käytännössä kyse 52 §:n vastaisesti ilman vaadittua ennakkoilmoitusta taikka liikenneturvallisuuden vaarantavalla tavalla asetettujen mainosten ja ilmoitusten poistamisesta maanteiden varsilta.

Maantien käyttäjille tarkoitettu mainos tai ilmoitus vaikuttaa liikenneturvallisuuteen ja kohdistuu tiealueeseen kiinnittämällä tienkäyttäjän huomion myös silloin, kun se on sijoitettu itse tiealueen, tien suoja-alueen tai tien näkemäalueen ulkopuolelle. Tämän vuoksi momenttiin ehdotetaan lisättäväksi täsmentävä lause, jonka mukaan tiealueeseen kohdistuvaksi toimenpiteeksi katsotaan myös maantiekäyttäjille tarkoitettujen mainosten ja ilmoitusten asettaminen tiealueen läheisyyteen. Pykälän 2 momentin soveltamisala tienvarsimainoksia ja ilmoituksia koskien määräytyisi siten sen mukaan, onko mainos tai ilmoitus tarkoitettu maantienkäyttäjille. Mainos tai ilmoitus voidaan katsoa maantienkäyttäjille kohdistetuksi, kun se on sijoitettu niin, että olosuhteet osoittavat sen olevan tarkoitettu tien käyttäjien huomion herättämiseksi. Pykälän 2 momentin soveltamisala tienvarsimainosten ja -ilmoitusten osalta vastaisi 52 §:n soveltamisalaa. Pykälän 1 ja 3 momentteihin ei esitetä muutoksia.

103 §. Päätösten tiedoksi antaminen ja tiedoksisaanti. Pykälässä säädetään menettelystä, jolla yleis- ja tiesuunnitelman hyväksymispäätös sekä tiesuunnitelman voimassaoloajan pidentämistä koskeva päätös saatetaan tiedoksi. Liikenneviraston ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten perustaminen vaatii menettelytapojen täsmentämistä, selkiyttämistä ja yksinkertaistamista. Pykälän 1 momentissa ehdotetaan nykyistä menettelytapaa vastaavasti, että Liikennevirasto toimittaisi suunnitelman hyväksymis- tai voimassaoloajan pidentämispäätöksen tienpitöviranomaiselle eli liikenneasioissa toimivaltaiselle ELY -keskukselle, joka puolestaan huolehtisi päätösten toimittamisesta kuntaan niiden tiedoksi antamiseksi nykyisten säännösten mukaisesti. Pykälän 2 momentin sisältöön ei esitetä muutoksia.

Pykälän 3 momentissa säädetään erityisestä tiedoksiantomenettelystä, kun on hyväksytty tiesuunnitelma yksityisen tien muuttamiseksi maantieksi. Tällainen hyväksymispäätös on toimittettava kunnalle ja tiealoitteen tekijälle, jonka on puolestaan ilmoitettava asiasta aloiteasiakirjan muille allekirjoittajille. Maantielaissa ei ole säännöksiä tiealoitteista eikä niiden käsittelystä. Yksityisen tien muuttaminen maantieksi käynnistetään ja toteutetaan yleensä tienpitöviranomaisen toimesta osana maantieverkon yleistä kehittämistä. Tätä tarkoittavan tiesuunnitelman hyväksymispäätös asetetaan 1 momentin mukaisessa menettelyssä kunnassa yleisesti nähtävillä.

le, jolloin päätös katsotaan tulleen tiedoksi paitsi kunnalle myös kyseisen yksityisen tien osak-
kaille. Tämän vuoksi ehdotetaan, että 103 §:n 3 momentti kumottaisiin tarpeettomana.

105 §. Muutoksenhaku. Pykälän 4 momenttiin lisättäisiin viittaukset 42 §:n 1 momenttiin ja 42 a §:ään. Lain 42 §:n 1 momentin mukaisesta lupapäätöksestä, jos on kyse luvasta tiealueeseen kohdistuvaan työhön sekä rakenteiden, rakennelmien ja laitteiden sijoittamiseen tiealueelle, on tarkoituksenmukaista valittaa siihen hallinto-oikeuteen, jonka toimialueella tiealueeseen kohdistuvat toimenpiteet toteutetaan. Samoin 42 a §:n mukaiseen sähkö- ja telekaapeleiden sijoittamista tiealueelle koskevan ilmoituksen johdosta tehtävään päätökseen on tarkoituksenmukaisinta hakea muutosta valittamalla siihen hallinto-oikeuteen, jonka toimialueella tiealueeseen kohdistuvat johdon tai kaapelin sijoittamistoimenpiteet toteutetaan. Momenteihin 1-3 ja 5-8 ei esitetä muutoksia.

107 §. Päätösten välitön täytäntöönpano. Pykälän 1 momentin mukaan yleis- tai tiesuunnitelman hyväksymistä taikka tiesuunnitelman voimassaoloajan pidentämistä koskeva päätös voidaan panna täytäntöön valituksesta huolimatta. Edellä 31 §:ään ehdotettavalla lisäyksellä yleissuunnitelman voimassaoloaikaa voitaisiin Liikenneviraston päätöksellä pidentää. Tämän vuoksi momenttia ehdotetaan täydennettäväksi siten, että myös yleissuunnitelman voimassaoloajan pidentämistä koskeva päätös voitaisiin panna täytäntöön valituksesta huolimatta.

Edellä ehdotetun 38 §:n 4 momentin mukaan tienpitoviranomaisella olisi oikeus uhkasakkolain menettelyä noudattaen teettää vaaditut toimenpiteet tai keskeyttää aloitettu rakennustyö. Uhkasakkolain mukainen menettely on kaksivaiheinen. Ensin on päätettävä teettämis- tai keskeytysuhan asettamisesta ja laiminlyönnin jatkuessa määrättävä teettämis- tai keskeyttämisuhka pantavaksi täytäntöön. Molempiin päätöksiin voidaan hakea muutosta. Kun 38 §:n mukaisen velvoitteiden laiminlyönti voi vaarantaa liikenneturvallisuutta, on tärkeää, että tarvittaviin oikaisu-toimenpiteisiin voitaisiin ryhtyä ilman viivytystä. Tämän vuoksi ehdotetaan 107 §:n 2 momenttia täydennettäväksi siten, että teettämis- tai keskeyttämisuhan asettamista tarkoittavassa tienpitoviranomaisen päätöksessä, jonka se antaa 38 §:n 4 momentin perusteella, voitaisiin määrätä päätös pantavaksi täytäntöön valituksesta huolimatta. Uhkasakkolain 15 §:n 2 momentin mukaan teettämis- tai keskeytysuhan täytäntöönpanoon saadaan ryhtyä siitä huolimatta, että sitä tarkoittavaan päätökseen haetaan muutosta, jollei valitusviranomainen toisin määrää.

108 §. Kuuluttaminen. Pykälässä säädetään kuuluttamismenettelystä silloin, kun tiedoksi antamisen tavasta ei ole erikseen säädetty. Pykälän loppuun ehdotetaan lisättäväksi säännös kuulutuksen tiedoksisaannista, jonka katsottaisiin tapahtuvan seitsemäntenä päivänä kuulutuksen julkipanosta. Säännös olisi tällöin yhdenmukainen hallintolain yleistiedoksiantoa koskevan 62 §:n 3 momentin kanssa.

Ratalain 95 §:ään ehdotetaan tehtäväksi samansisältöinen muutos.

1.2 Ratalaki

2 §. Soveltamisala. Pykälän 3 momentissa viitataan niihin ratalain säännöksiin, joita ei sovelleta yksityisraiteisiin. Ehdotuksen mukaan 34 § kumottaisiin, joten sitä tarkoittava viittaus poistettaisiin. Välitöntä vaaraa aiheuttavan tasoristeyksen muuttamiseksi tai poistamiseksi voi radanpitäjä päätöksellään määrätä tienpitäjän suorittamaan turvallisuutta parantavat toimenpiteet 18 §:n 4 momentin perusteella. Kun siinä on kysymys julkisen vallan käyttämisestä ja valituskelpoisen päätöksen tekemisestä, ei lainkohtaa tulisi soveltaa yksityisraiteisiin. Saman-

laista julkista valtaa käytetään myös päätettäessä tasoristeysluvasta ja maastoajoneuvojen ylitysluvasta, joita koskevat säännökset koottaisiin uudeksi 2 a luvuksi jäljempänä ehdotettavalla tavalla. Tämän vuoksi ehdotetaan momenttiin lisättäväksi viittaus 18 §:n 4 momenttiin ja 2 a lukuun. Yksityisraidetta risteävän yksityisen tien tekemiseen sovelletaan yksityisistä teistä annettua lakia ja ratalain 36 §:n säännöksiä rautatiealueella tehtävästä työstä. Lain 4 lukua ehdotetaan muutettavaksi siten, että rautatiealueen ulkopuolisia suoja- ja näkemäalueita koskevat maanomistajan käyttövallan rajoitukset ja radanpitäjän oikeudet tulisivat voimaan suoraan lain perusteella. Yksityisiä kuljetustarpeita palvelevilla yksityisraiteilla ei tulisi olla vaikutuksia radan varren maanomistajien oikeusasemaan. Tämän vuoksi ehdotetaan momenttiin lisättäväksi myös viittaus lain 4 lukuun. Samoin pykälään ehdotettaisiin lisättäväksi viittaus ratalain 43 §:ään lisättäväksi ehdotettuun 4 momenttiin, jossa säädettäisiin rautatietoimituksesta rautatiealueen ulottuvuuden määrittämiseksi. Yksityisraiteiden maa-alueet on usein hankittu vapaaehtoisilla kaupoilla ja mahdollisesti joissain tapauksissa kuntien raiteiden osalta asemakaavaan perustuvalla lunastuksella. Rajaamista koskevia ehdotettavia ratalain säännöksiä ei ole perusteltua soveltaa yksityisraiteisiin, kun edellisen lisäksi otetaan huomioon, että tosiasiallisesti yksityisraiteiden osalta ei ole osoitettavissa tarvetta alueen rajaamiseen.

3 §. Määritelmät. Pykälässä esitetään lain soveltamisen kannalta keskeiset määritelmät käsitteille, jotka toistuvat jäljempänä laissa. Ratojen suoja-alueet olisivat ehdotuksen mukaan ole-massa suoraan lain perusteella. Tämän vuoksi ehdotetaan pykälän 6 kohdan mukaista suoja-alueen määritelmää muutettavaksi tarkoittamaan rautatiealueen ulkopuolisia alueita, joita tarvitaan edistämään radan turvallista käyttöä.

Tasoristeysten rakentamisluvista sekä moottorikelkan ja muun maastoajoneuvon ylitysluvista ehdotetaan säädettäväksi uudessa 2 a luvussa. Nykyisessä laissa luvan myöntäminen on kyt-ketty 4 §:n tarkoittamaan runkoverkkoon. Runkoverkko ehdotetaan korvattavaksi lupaharkin-nassa Euroopan laajuisella rataverkolla, josta käytettäisiin nimitystä TEN -verkko. Tämä määriteltäisiin pykälään lisättävässä 9 a kohdassa.

Pykälän 11 kohdassa määritellään tie, mutta tienpitäjä on jäänyt määrittelemättä, mikä on aiheuttanut epäselvyyttä lain soveltamisessa. Kun johdonmukaisuuden vuoksi tulisi tienpitäjistä säätää tiestä säädetyn jälkeen, ehdotetaan 11 kohdasta poistettavaksi sidesana "sekä". Tienpi-täjän määritelmä ehdotetaan lisättäväksi pykälän uudeksi 12 kohdaksi. Kyse olisi kolmen hal-linnollisesti erilaisen tieliikenneväylän vastuutahoista, ellei laissa erikseen säädettäisi toisin. Yksityisten teiden tienpitäjällä tarkoitettaisiin tieosakkaita yhteisesti tai tiekuntaa, jos sellainen on tielle perustettu. Kiinteistön omien teiden tienpitäjä olisi kiinteistön omistaja. Maanteiden tienpitäjällä tarkoitettaisiin tässä maantielain 11 §:n 1 momentin mukaista tienpitoviranomais-ta eli toimivaltaista ELY -keskusta. Katujen tienpitoviranomaisella tarkoitettaisiin kuntia ka-dunpidon järjestämisestä vastaavina tahoina maankäyttö- ja rakennuslain 84 §:n 2 momentin mukaisesti. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 2 momentti koskien ratalakia sovellettaessa kiinteistöön rinnastettavia rekisteriyksiköitä. Vastaava määritelmä poistettaisiin 1 momentin luettelosta. Muilta osin määritelmiin ei esitetä muutoksia.

7 §. Liikennevirasto, radanpitäjä ja radanpidon kustannukset. Pykälän 1 momenttiin lisättäi-siin niitä perusteita, joiden nojalla voisi olla erityistä syytä siihen, että muukin taho kuin valtio ja radanpitäjä voisi sopimuksen nojalla osallistua valtion rataverkon radanpidon kustannuksiin tai ottaa huolehtiakseen jostain radanpitoon liittyvästä toimenpiteestä. Liikenneväylien korja-usvelan vähentämistä ja uusien rahoitusmallien käyttöä koskevan Parlamentaarisen työryhmän ehdotuksen (Liikenne- ja viestintäministeriön julkaisuja 35/2014) mukaan yksi uusi keino ke-hittämisinvestointien toteuttamiseksi on se, että hankkeesta hyötyvät tahot osallistuisivat jat-

kossa hankkeiden rahoitukseen nykyistä enemmän. Vaikka talousarviorahoitus on keskeisin tapa rahoittaa liikenneinfrastruktuurin investointeja, myös vaihtoehtoisia rahoitusmalleja tulee voida käyttää. Siten liikennehankkeiden rahoitukseen voitaisiin tulevaisuudessa ohjata osa esimerkiksi liikennehankkeiden toteuttamisesta johtuvista maankäyttöhyödyistä (esimerkiksi kiinteistöjen arvon nousu) tai kaavoitushyödyistä. Vastaava muutos ehdotetaan tehtäväksi maantielain 10 §:n 2 momenttiin.

10 §. Rautatiealueen suunnittelu ja alueiden käytön suunnittelu. Pykälän 1 momentin mukaan rautatien rakentamista koskevan yleissuunnitelman ja ratasuunnitelman tulee perustua maankäyttö- ja rakennuslain mukaiseen oikeusvaikutteiseen kaavaan, jossa rautatiealueen sijainti ja suhde muuhun alueiden käyttöön on selvitetty. Alueella, jolla on laadittavana tai muutettavana oikeusvaikutteinen kaava, voidaan ryhtyä toimenpiteisiin kaavan tavoitteisiin perustuvan yleis- tai ratasuunnitelman laatimiseksi.

Pykälän 2 momentin mukaan valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet sekä maakuntakaava ja yleiskaava on otettava huomioon siten kuin maankäyttö- ja rakennuslaissa säädetään.

Pykälän 4 momentin mukaan yleissuunnitelmaa ei saa hyväksyä vastoin maakuntakaavaa tai oikeusvaikutteista yleiskaavaa. Yleissuunnitelmaa voidaan hyväksyä vastoin voimassa olevaa asemakaavaa, jos kunta sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus sitä puoltavat. Ratasuunnitelmaa ei saa hyväksyä vastoin oikeusvaikutteista kaavaa. Pykälän 4 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että myös ratasuunnitelma voitaisiin hyväksyä vastoin voimassa olevaa asemakaavaa, jos ratasuunnitelman poikkeaisi asemakaavasta vähäisessä määrin. Lisäksi edellytettäisiin, että kunta ja ne kiinteistönomistajat, joihin ratasuunnitelma välittömästi vaikuttaa, puoltaisivat suunnitelman hyväksymistä. Ehdotetulla muutoksella vältettäisiin poikkeamispäätöksen tai vaikutuksiltaan vähäisen kaavamuutoksen tekeminen kunnassa. Esitetty muutos sujuvoittaisi suunnitelmien hyväksymiskäsittelyä Liikennevirastossa, kun kunnan ei tarvitsisi ryhtyä valmistelemaan ja viemään läpi kaavan muutosta tai poikkeamispäätöstä tilanteissa, joissa tarve poiketa ratasuunnitelman asemakaavanmukaisuudesta olisi vähäinen ja vähäiselle poikkeamiselle oikeusvaikutteisesta asemakaavasta olisi saatu kunnan ja kiinteistönomistajien suostumus. Ehdotus on yhdenmukainen myös hallinnollisen taakan vähentämisen tavoitteen kanssa. Sisällöllisesti vastaava muutos ehdotetaan tehtäväksi myös maantielain 17 §:n 2 momenttiin.

16 §. Liitännäisalueet ja radanpitoa varten tarvittavat erityiset oikeudet. Pykälän 2 momentissa säädetään radanpitäjälle tulevista ajallisesti rajoitetuista oikeuksista, jotka ovat tarpeen radan rakentamiseksi. Pykälään ehdotetaan tehtäväksi vastaava terminologinen muutos, kuin maantielain 23 §:n 2 momenttiin, eli jatkossa käytettäisiin läjittämisen sijasta termiä maa-ainesten sijoittaminen. Samoin kuin maantielain osalta, myös ratalakia sovellettaessa on epäselvyyttä ilmennyt maa-ainesten sijoittamisen suhteen. Maa-ainesten sijoitusalueet osoitetaan ratasuunnitelmassa ja ne otetaan haltuun ratatoimituksessa, jolloin radanpitäjälle syntyy oikeus käyttää aluetta ratatyössä irrotettavien ja työssä tarpeettomien maa-ainesten sijoittamiseen. Oikeus sijoittamiseen on voimassa ratatyön ajan. Pääsääntö on, että maa-aines sijoitetaan alueella pysyvästi (läjittäminen), mutta ratasuunnitelmassa voidaan määrätä, että maa-aines sijoitetaan alueelle tilapäisesti. Radoista annetun valtioneuvoston asetuksen (962/2007) 4 §:n mukaan Liikenneviraston tulee ratatyön päätyttyä ja tässä momentissa tarkoitettun käyttöoikeuden loputtua tasata ja siistiä alueet niin, että kiinteistön omistaja voi ilman kohtuutonta haittaa käyttää aluetta asianmukaisella tavalla. Maantielain 23 §:n 2 momenttiin ehdotetun muutoksen tavoin tulisi pykälän 2 momenttia täsmentää siten, että ratasuunnitelmassa voitaisiin osoittaa

oikeus radan rakentamisen ajaksi työssä irrotettavien maa-ainesten tilapäiseen tai pysyvään sijoittamiseen. Pykälän 1 momenttiin ei esitetä muutoksia.

17 §. Tasoristeysten perustaminen ja rautatien ylittäminen. Pykälä ehdotetaan kumottavaksi. Tasoristeysluvasta ja ylitysluvasta ehdotetaan säädettäväksi uudessa 2 a luvussa 28 a ja 28 c §:ssä, jotka korvaisivat nykyisen lain 17 §:n.

18 §. Tasoristeysten poistaminen. Pykälän 1 ja 2 momentissa säädetään ratasuunnitelmassa osoitettujen tasoristeysten poistamisesta. Terminologisena muutoksena esitetään 1 momentin käsite ”liikenneturvallisuus” korvattavan käsitteellä ”tie- tai rautatieliikenteen turvallisuus”, josta selkeämmin käy ilmi, että kyse on sekä tie- että rautatieliikenteen turvallisuudesta. Pykälän 3 momentissa säädetään olemassa olevan tasoristeuksen poistamisesta sen osoittautuessa asemakaavan vastaiseksi uusien tai muuttuneiden katuyhteyksien johdosta. Asemakaavassa rautateitä varten osoitetuilla liikennealueilla ei maankäyttö- ja rakennuslain mukaisissa kaavoissa käytettävistä merkinnöistä annetussa ympäristöministeriön asetuksessa ole esitetty erityistä rautatien tasoristeystä osoittavaa merkintää. Asetuksen mukaan kaavoissa voidaan käyttää muitakin merkintöjä. Katu rakennetaan kunnan hyväksymän suunnitelman mukaisesti ja katu katsotaan luovutetuksi yleiseen käyttöön kadunpitopäätöksellä. Jos rautatien ylitys tällöin siirtyy toiseen paikkaan, tulee entinen tasoristeys samalla asemakaavan vastaiseksi, ellei sitä nimenomaan ole tarkoitus käyttää edelleen tasoristeyskenä. Radanpitäjä poistaisi nykyisen lain mukaisesti tällaisen asemakaavan vastaisen tasoristeuksen. Koska tasoristeuksen asemakaavan vastaisuus on jo ratkaistu kaavassa sekä katusuunnitelmassa ja kadunpitopäätöksessä, ei tasoristeuksen poistaminen edellyttäisi radanpitäjän valituskelpoista hallintopäätöstä. Poistaminen tapahtuu radanpitäjän kustannuksella. Poistaminen edellyttää, että korvaava kulkuyhteys on rakennettu ja kadunpitopäätös on lainvoimainen.

Tasoristeuksen poistaminen voi muuttaa merkittävästi vakiintuneita kulkuyhteyksiä. Tämän vuoksi ehdotetaan 3 momenttiin lisättäväksi, että radanpitäjän tulisi ilmoittaa etukäteen asemakaavan vastaisen tasoristeuksen poistamisesta, jos sitä käytetään yleisesti liikenteeseen. Ilmoitus tapahtuisi kuuluttamalla 95 §:ssä säädetyllä tavalla.

Pykälän 4 momentin mukaan radanpitäjällä on oikeus vaatia toimenpiteitä välitöntä vaaraa aiheuttavassa yksityisen tien tasoristeyksessä. Momentissa nykyisin käytetty käsite ”juna- tai liikenneturvallisuus” ehdotetaan korvattavaksi käsitteellä ”tie- tai rautatieliikenteen turvallisuus”, joka on jäljempänä tässä esityksessä käytetty termi ja kuvaa paremmin rautatieliikenteen turvallisuutta, koska raiteilla liikkuu junien lisäksi myös erilaisia työkoneita. Radanpitäjä voi määrätä tällaisen tasoristeuksen suljettavaksi, poistettavaksi tai siirrettäväksi taikka määrätä rajoituksia tasoristeuksen ajoneuvoliikenteelle. Momentin tarkoittama välitön vaara johtuisi lähinnä tasoristeuksen liikenneolosuhteista, kun tien käyttötarkoitus on merkittävästi muuttunut tai tien käyttäjämäärät olennaisesti kasvaneet. Momentin soveltamisessa on kyse poikkeuksellisesta tilanteesta, joka vaatii pikaisia toimenpiteitä. Välittömän vaaran olemassaolo edellyttää, että tasoristeyksessä on syntynyt vaaratilanne. Muissa kuin välittömän vaaran tilanteissa tasoristeysturvallisuus varmistetaan lupaehtoja muuttamalla taikka tarvittaessa pykälän 1 momentin mukaisesti järjestelemällä tasoristeuksia ratasuunnitelmalla.

Momentin soveltaminen edellyttää, että välitön vaara aiheutuu yksityisen tien tasoristeuksen käyttämisestä. Momenttia täsmennettäisiin siten, että muutosvaatimukset ja niiden aiheuttamat kustannukset kohdistettaisiin tienpitäjään. Momentissa mainittujen muutostoimenpiteiden joukkoon ehdotetaan lisättäväksi tasoristeuksen tai sille johtavan tienosan tarpeelliset parannustyöt kuten odotustasanteen rakentaminen. Radanpitäjän olisi ilmoitettava vaatimuksistaan

hyvissä ajoin etukäteen tienpitäjälle. Ilmoituksessa toimenpiteiden suorittamiselle asetettava määräaika tulisi arvioida vaadittavien toimenpiteiden laadun ja laajuuden mukaan ottaen huomioon, että välittömän vaaran poistaminen ei siedä viivytystä.

Momenttiin ehdotetaan lisättäväksi, että radanpitäjällä olisi oikeus tehdä tai teettää vaadittavat toimenpiteet tienpitäjän kustannuksella, jos tämä laiminlyö velvollisuutensa. Radanpitäjän määräys on päätös, josta olisi oikeus valittaa. Kun määräys tarkoittaa toimenpiteisiin ryhtymistä välittömän vaaran torjumiseksi, ehdotetaan jäljempänä 94 §:n 2 momenttiin lisättäväksi, että määräyksen sisältävä päätös olisi pantavissa täytäntöön valituksesta huolimatta. Lisäksi 18 §:n 4 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi, että radanpitäjällä olisi oikeus asettaa tielle tasoristeyksen ylittämistä rajoittava liikenteen ohjauslaite, kuten liikennemerkki, ellei tienpitäjä sitä tee. Säännöksessä viitattaisiin tieliikennelain 51 §:n 2 momenttiin, jonka mukaan liikenteen ohjauslaitteen asettaa muulle tielle kuin maantielle tai kadulle sen tienpitäjä. Tällöin myöskään kunnan suostumusta laitteen asettamiseksi ei vaadittaisi.

Nykyisen lain mukaisesti radanpitäjän tulee hakea yksityistietoimitusta, mikäli tasoristeyksen muuttaminen radanpitäjän määräyksen mukaiseksi edellyttää uusien kulkuyhteyksien perustamista.

Pykälän 1 ja 2 momentteihin ei esitetä muutoksia.

19 §. *Laskuajat ratasuunnitelmassa.* Pykälän viittaus muutettaisiin tarkoittamaan 1.1.2012 voimaantullutta vesilakia (587/2011).

25 a §. *Tasoristeyksiä koskevat ratasuunnitelmat.* Tasoristeykset voivat vaarantaa tie- ja rautatieliikenteen turvallisuutta. Tämän vuoksi on mahdollista laatia ja hyväksyä ratasuunnitelma pelkästään tasoristeyksiä koskevana 20 §:n 2 momentin mukaisesti. Tällaisessa ratasuunnitelmassa osoitettaisiin parantamistoimenpiteet, poistettavat tasoristeykset ja korvaavat kulkuyhteydet. Liikenneviraston ja ELY -keskusten tarkoituksenmukaisen työnjaon kehittämiseksi ehdotetaan, että keskuksella olisi toimivalta huolehtia ratasuunnitelman laatimisesta valtion rataverkon tasoristeyksiä koskevana erilliskohteena. Tästä säädetäisiin uudessa 25 a §:ssä, jonka perusteella toimivaltainen ELY -keskus vastaisi tällaisen ratasuunnitelman laadinnasta ja hallinnollisesta käsittelystä alkaen tutkimustöiden aloituskuulutuksesta ja päättyen ratasuunnitelman hyväksymisesityksen tekemiseen Liikennevirastolle. Toimivaltaisella keskuksella tarkoitettaisiin tässä niitä ELY -keskuksia, joissa on liikenne- ja infrastruktuuri -vastuualue.

Koska ELY -keskus ei ole radanpitäjä, olisi keskukselta sen laatiessa ratasuunnitelmia voimassa, mitä radanpitäjästä säädetään. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista annetun lain 3 §:ssä luetellaan keskusten toimialat, joista 3 §:n 8 kohdassa mainitaan liikennejärjestelmän toimivuus, liikenneturvallisuus, tie- ja liikenneolot, maanteiden pito sekä julkisen liikenteen järjestäminen. Huolehtiminen tasoristeyksiä koskevien ratasuunnitelmien hankinnasta ja suunnitelmien hallinnollisesta käsittelystä sekä jäljempänä ehdotettu puhevallan käyttö rata-toimituksissa sisältyisi luontevasti keskusten nykyiseen toimialaan, joten ELY -keskuksia koskevaa lainsäädäntöä ei tarvitsisi muuttaa.

25 b §. *Maantiet rautatien suunnittelussa.* Rautatien rakentaminen voi aiheuttaa tarpeen puuttua maantiehen ilman että maantiellä olisi parantamistarvetta. Rautatien rakentamisessa noudatetaan ratalain suunnittelu- ja päätöksentekomenettelyä ja maanteiden osalta maantielain mukaista menettelyä. Rakentamisella tarkoitetaan ratalaissa uuden rautatien tekemistä ja olemassa olevan parantamista. Parantamista ovat myös pelkästään tasoristeysten järjesteleminen

niitä parantamalla, poistamalla tai siirtämällä ja niihin liittyvät kulkujärjestelyt. Rinnakkaisten samaa hanketta koskevien hallintomenettelyjen vähentämiseksi ehdotetaan, että rautatien rakentamisesta johtuvat muutokset hankkeen vaikutusalueiden maanteihin kuten muutokset maantien sijaintiin tai maanteihin liittyviin yksityisiin teihin voitaisiin osoittaa rautatien rakentamista koskevissa ratalain mukaisissa suunnitelmissa. Menettelystä säädettäisiin uudessa 25 b §:ssä. Menettely olisi vaihtoehtoinen erillisten väyläkohtaisten hallintomenettelyjen kanssa. Maantielain 32 a §:ään ehdotetaan tehtäväksi samansisältöinen muutos, milloin maantien rakentaminen aiheuttaisi tarpeen puuttua rautatiehen.

26 §. Suunnitelmien voimassaoloaika. Pykälän 4 momentin mukaan päätös ratasuunnitelman hyväksymisestä raukeaa, jos ratatyötä ei ole aloitettu ennen kuin neljä vuotta on kulunut sen vuoden päättymisestä, jona ratasuunnitelma on lainvoimaisesti hyväksytty. Maantiehankkeiden tapaan on syntynyt epätietoisuutta, tarkoittaako työn aloittaminen koko suunnitelman tarkoittavan hankkeen käynnistämistä vai ratatyön osittainkin aloittamista. Säännöksen selkeyttämiseksi ehdotetaan, että ratatyön osittainkin aloittaminen estää ratasuunnitelman hyväksymispäätöksen raukeamisen. Kun maantielain 31 §:n 3 momenttiin ehdotetaan tehtäväksi samansisältöinen muutos, viitataan tässä tuon lainkohdan perusteluihin.

Ratasuunnitelma on ratahankkeen yksityiskohtainen toteuttamissuunnitelma, jonka hyväksyy Liikennevirasto. Rakennustyön aloittaminen voi eri syistä viivästyä, ja ratasuunnitelman voimassaoloaika voidaan pykälän 4 momentin mukaan jatkaa liikenne- ja viestintäministeriön päätöksellä enintään neljällä vuodella. Voimassaolon jatkamisessa arvioidaan, ovatko ratahankkeen toteuttamisen edellytykset edelleen olemassa hyväksytyn ratasuunnitelman mukaisina. Siinä yhteydessä ei enää arvioida hankkeen liikennepoliittisia edellytyksiä eikä yhteiskunnallisia vaikutuksia. Kun liikenne- ja viestintäministeriö vastaa liikennepolitiikasta ja radanpidon suurista linjauksista eikä niinkään yksittäisistä ratahankkeista, ehdotetaan 26 §:n 4 momenttia muutettavaksi siten, että ministeriön toimivalta pidentää ratasuunnitelman voimassaoloa siirrettäisiin Liikennevirastolle. Samalla ehdotetaan, että Liikennevirasto voisi sille siirrettäväksi ehdotetun oikeuden lisäksi pidentää ratasuunnitelman voimassaoloa vielä yhdellä enintään neljän vuoden ajanjaksolla. Säännös olisi tällöin yhdenmukainen tiesuunnitelman voimassaoloajan pidentämisestä koskevan maantielain 31 §:n 3 momentin kanssa. Voimassaoloajan pidentäminen ei olisi automaattista, vaan perustuisi tapauskohtaiseen harkintaan. Voimassaoloajan pidentäminen edellyttäisi, että 10 §:n yleiset vaatimukset ja ratasuunnitelmalle 15 §:ssä asetetut sisältövaatimukset täyttyvät. Tiesuunnitelmien tapaan vain ajantasais-ten, ympäristön kannalta hyväksyttävien ja teknisesti toteuttamiskelpoisten ratasuunnitelmien voimassaoloaika voitaisiin pidentää. Pidentämissä päätöksiin voitaisiin hakea muutosta valit- tamalla.

Pykälän 1-3 momenttien sisältöön ei esitetä muutoksia.

28 §. Suunnitelmien hyväksyminen. Pykälässä säädetään yleis- ja ratasuunnitelman hyväksy- västä viranomaisesta. Nykyisen lain mukaan liikenne- ja viestintäministeriö hyväksyy rata- suunnitelmat, jotka koskevat rautatien lakkauttamista muulloin kuin rautatien rakentamisen yhteydessä. Liikenne- ja viestintäministeriön tehtävänä on huolehtia hallinnonalansa yleisestä kehittämisestä ja liikennepoliittisista linjauksista eikä niinkään yksittäisiä rautateitä koskevista hallintopäätöksistä. Liikennevirasto toimii 7 §:n mukaan radanpitoviranomaisena ja hallinnas- saan olevan rataverkon radanpitäjänä. Liikenneviraston vastuuta rataverkosta ehdotetaan lisät- täväksi siten, että Liikennevirastolla olisi toimivalta päättää kaikista yleis- ja ratasuunnitelmis- ta rautatien lakkauttamista koskevat ratasuunnitelmat mukaan lukien. Lakkauttamisesta ja sen edellytyksistä säädetään tarkemmin 79 §:ssä. Lakkauttamisen edellytyksiin ei ehdoteta muu-

toksia. Muutos yhdenmukaistaisi maanteitä ja rautateitä koskevia menettelyitä ja selkeyttäisi nykytilaa. Kuten maantielain 99 §:n muutosehdotuksen yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan, Liikenneviraston vastuu maantie- ja rataverkosta ja sen kehittämisestä merkitsee verkon laajuudesta määräämistä sitä lisäämällä tai sitä supistamalla. Lakkauttamispäätösten siirto sekä maanteiden että ratojen osalta Liikennevirastoon selkeyttäisi viraston asemaa ja sitä vastuuta maantie- ja rataverkon kokonaisuudesta, joka sille maantielain 10 §:n ja ratalain 7 §:n mukaisesti kuuluu. Liikennevirastolla olisi edelleen myös lakkautusten osalta mahdollisuus omaaloitteisesti saattaa ratasuunnitelma erityisistä syistä Liikenne- ja viestintäministeriön hyväksyttäväksi. Erityisenä syynä voisi olla esimerkiksi suunnitelman tarkoittaman hankkeen poikkeuksellinen laatu tai laajuus.

Rautatien lakkauttamista koskevien ratasuunnitelmien valmistelussa noudatetaan normaalia kuulemismenettelyä. Niitä viranomaisia, joiden toimintaan rautatien lakkauttamisella olisi vaikutusta, kuullaan valmistelun yhteydessä ratalain 22 ja 79 §:ssä tarkoitetuissa menettelyissä. Myös kiinteistön omistajilla ja muilla asianosaisilla sekä niillä, joiden asumiseen, työnteeseen tai muihin oloihin suunnitelma saattaa vaikuttaa, on ratalain 22 §:n nojalla oikeus osallistua suunnitelman valmisteluun, arvioida sen vaikutuksia ja esittää muistutuksia suunnitelmaa koskien. Edellä mainitut tahot voivat hakea muutosta yleis- ja ratasuunnitelman hyväksymistä koskevaan päätökseen siten kuin tämän lain 92 §:ssä ja hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

Liikenneviraston vastuuta rataverkosta korostettaisiin myös poistamalla Liikenneviraston velvollisuus siirtää yleissuunnitelma tai ratasuunnitelma ministeriön ratkaistavaksi, milloin kunta, maakunnan liitto tai ELY -keskus on eri mieltä suunnitelman olennaisista kohdista viraston kanssa. Ehdotus vastaa maantielain 99 §:ään esitettyä muutosta, jonka perusteluihin tässä viitataan.

Ehdotettavan rautatien lakkauttamista koskevan 79 §:n 4 momentin mukaan liikenne- ja viestintäministeriö voisi kuitenkin pidättää rautatien lakkauttamista koskevan päätöksenteon itselleen, jos asia olisi liikennepoliittisesti merkittävä. Uudessa 2 momentissa todettaisiin siksi, että liikenne- ja viestintäministeriö hyväksyisi rautatien lakkauttamista koskevat 79 §:n 4 momentin mukaiset ratasuunnitelmat. Maantielain 99 §:n 2 momenttiin ehdotetaan vastaavaa säännöstä liikennepoliittisesti merkittävien maantien lakkauttamista koskevien tiesuunnitelmien hyväksymisen osalta.

2 a luku. Tasoristeyslupa, tasoristeuksen rakentaminen ja kunnossapito sekä ylityslupa

Ratalain tasoristeyksiä koskevat säännökset ovat epäsystemaattisesti hajallaan. Tämän vuoksi ehdotetaan, että tasoristeyslupaa, tasoristeysten rakentamista ja kunnossapitoa, maastoajoneuvojen ylityslupaa sekä luvan peruuttamista koskevat säännökset koottaisiin uudeksi 2 a luvuksi. Samalla kumottaisiin lain 17 ja 34 §. Edellä 2 §:n 3 momenttiin ehdotetun mukaisesti tämän luvun säännöksiä ei sovellettaisi yksityisraiteisiin.

28 a §. *Lupa tasoristeyksen rakentamiseen ja siirtämiseen.* Nykyisen lain tasoristeyslupaa koskevat säännökset ovat 17 §:n 1 - 5 momentissa, jotka ehdotetaan siirrettäväksi uuteen 28 a §:ään osin nykyisen sisältöisinä samalla kun 17 § kumottaisiin.

Tasoristeyslupaa harkittaessa on liikenneturvallisuus aina ensisijalla. Junan pysähtymismatka 140 kilometrin tuntivauhdista on yli kilometri. Valtion rataverkolla on ajanjaksona 2006 -

2012 sattunut keskimäärin 35 tasoristeysonnettomuutta vuosittain, ja näissä on menehtynyt keskimäärin seitsemän ja vakavasti loukkaantunut kolme henkilöä. Pääosa tasoristeysonnettomuuksista tapahtuu vähän liikennöidyillä ja alhaisen nopeuden rataosilla. Viime aikoina Liikennevirasto on myöntänyt uusia tasoristeyslupia vuosittain 1 - 5 kappaletta. Lähtökohta on, että uusia tasoristeyskiä ei rakennettaisi ilman erityisen vahvoja perusteita.

Nykyisen lain mukaan uusi pysyvä tasoristeys on mahdollista rakentaa vain muun rataverkon kuin runkoverkon vähäliikenteiselle osalle. Runkoverkon laajuutta ei nykyisin ole määritetty, minkä vuoksi ehdotetaan, että runkoverkon sijasta TEN-radat muodostaisivat sen rataverkon, jolle uusia tasoristeyskiä ei sallittaisi. Tästä säädetäisiin 28 a §:n 1 momentissa. TEN -verkko määriteltäisiin edellä 3 §:ään ehdotettavassa uudessa 9 a kohdassa. TEN -verkko on osoittautunut pysyväksi ja yhteisön tasolla määriteltynä yleisesti hyväksytyksi. TEN -verkko vastaa pitkälti sitä, mikä rautateiden runkoverkko olisi toteutuessaan. Lisäksi TEN -verkko on perustana rautatiejärjestelmän yhteentoimivuudesta yhteisössä annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiville 2008/57/EY. Liikenteen turvallisuusvirasto on määrännyt päätöksellään TRAFI/18116/03.04.02.00/ 2012 direktiivin teknisten eritelmien täytäntöönpanosta ja asettanut samalla tekniset vaatimukset koko rataverkon tasoristeyskiille. Määräyksen mukaan TEN -verkolla sijaitseva tasoristeys on saatettava vaatimusten mukaiseksi vuoden 2030 loppuun mennessä tai poistettava käytöstä.

Riittävän joustavuuden turvaamiseksi kielto uusien tasoristeyskiiden rakentamiselle TEN -verkon radoille ei olisi ehdoton. Erityisistä syistä lupa uuden tasoristeyskiiden rakentamiseen voitaisiin myöntää sellaiselle TEN -verkon rataosalle, jolla radan suurin sallittu nopeus on pysyvästi enintään 50 kilometriä tunnissa. Tällaisia voisivat olla tiheän asutuksen rataosat lähellä radan päätepiستة, kuten satamaa, taikka ratapihalle tai lastausalueelle johtavat raiteet. Alhaisen ratanopeuden on oltava pysyvä, joten ratatöiden tai muiden ajallisesti rajoitettujen ja nopeutta alentavien toimenpiteiden kohteet TEN -verkolla jäisivät säännöksen soveltamisalan ulkopuolelle, samoin kuin ne nopeusrajoituksen kohteena olevat TEN -verkon osat, joille on asetettu nopeusrajoitus esimerkiksi junaliikenteestä aiheutuvan tärinän vähentämiseksi. Erityisillä syillä tarkoitettaisiin tässä yhteydessä sitä, että tasoristeys olisi välttämätön toimivan kulkuyhteyden järjestämiseksi esimerkiksi taajamarakenteen asettamista rajoituksista johtuen. TEN -verkolta lähteviä pistoraiteita tai muita vastaavia raiteita ei pidettäisi lupaharkinnassa TEN -verkkoon kuuluvina ratoina.

Vaikka uusia tasoristeyskiä TEN -verkon radoille ei pääsääntöisesti sallittaisikaan, voisi radanpitäjä myöntää luvan TEN -verkolla olevan tasoristeyskiiden siirtämiseen. Myös tästä säädetäisiin pykälän 1 momentissa. Siirtäminen tapahtuisi muun kuin radanpitäjän aloitteesta ja sen edellytyksenä olisi nykyisen lain mukaisesti, että siirtämisellä saavutettaisiin tasoristeysturvallisuuden merkittävä parantuminen kuten tasoristeysten määrän väheneminen niitä yhdistämällä. Vaihtoehtoisesti siirtäminen voisi myös perustua luvan hakijan kannalta erityisiin syihin kuten merkittäviin kuljetuskustannusten säästöihin tai maankäytön muutoksiin. Erityisten syiden olemassaolosta huolimatta tasoristeysturvallisuus tulee säilyttää korkealla tasolla.

Lupa uuden tasoristeyskiiden rakentamiseksi voitaisiin myöntää muullekkin kuin vähäliikenteiselle rataosalle TEN -verkon ulkopuolella. Lupaharkinnassa rataosan liikenteen määrä ja laatu muodostavat perustan arvioitaessa tasoristeyskiiden turvallisuuden varmistamista.

Tasoristeyskiiden tarvittavan luvan edellytyksistä säädetäisiin 28 a §:n 2 momentissa. Lupa voitaisiin myöntää vain 3 §:n 11 a kohdan tarkoittamalle tienpitäjälle. Luvan myöntämisen edellytyksenä olisi, että uuden tasoristeyskiiden rakentaminen on tarpeen välttämätöntä kulkuyh-

teyttä varten. Kulkuyhteystarve voi olla yksityinen tai yleinen. Kulkuyhteys olisi välttämätön silloin, kun muunlaista kulkuyhteyttä ei pystyittäisi lainkaan järjestämään tai sen järjestämistä aiheutuisi kohtuuttomia kustannuksia luvan hakijan olosuhteisiin nähden. Jos kulkuyhteystarpeen arvioidaan olevan välttämätön, luvan myöntäminen edellyttää tasoristeyksen turvallisuuden varmistamista. Lupaviranomainen punnitsee turvallisuuden varmistamista kokonaisarvioinnin perusteella lähtien rautatien ja sitä risteävän tien liikenteen määrästä ja laadusta. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota nykytilan lisäksi myös nähtävillä olevan tulevaisuuden liikenneolosuhteisiin. Milloin rataosalla on radanpitäjän toimin tasoristeykset poistettu tai muutoin järjestelty ja korvaavat kulkuyhteydet tehty, sallittaisiin tällaiselle rataosalle uusia tasoristeyksiä vain erityisen painavista syistä kuten radanpitäjän toimenpiteiden jälkeen maankäytössä tapahtuneiden merkittävien muutosten johdosta. Lupia voitaisiin myöntää pääsääntöisesti vain yksiraiteisille rataosille. Nopean liikenteen rataosille tai vaarallisten aineiden kuljetusreiteille lupia ei myönnettäisi. Lupia ei pääsääntöisesti myönnettäisi myöskään rataosille, joilla on tiedossa radan tason merkittävä nostaminen kuten sähköistys. Turvallisuus varmistettaisiin yleensä turvalaitteilla tai muilla järjestelyillä kuten tasoristeykseen johtavan tien linjauksella, odotustasanteilla ja riittävillä näkemillä.

Lupa uuden tasoristeyksen rakentamiseen myönnettäisiin olemaan voimassa toistaiseksi. Lupa voitaisiin myöntää myös määräaikaisena, jos radan liikenneolosuhteiden tiedetään muuttuvan sellaisiksi, ettei lupaa voitaisi myöntää, mutta muutoksen toteutumisen ajankohta on epävarma taikka jos tasoristeystä tarvittaisiin vain määrätyn ajan.

Nykyisen lain mukaisesti radanpitäjä myöntäisi luvan uuden tasoristeyksen rakentamiseen ja olemassa olevan tasoristeyksen siirtämiseen. Luvan myöntäminen riippuisi radanpitäjän harkinnasta. Kun Liikennevirasto on valtion rataverkon radanpitäjä ja kun virasto päättää maanteiden rakentamisesta hyväksymällä niitä koskevat tiesuunnitelmat, ehdotetaan, että radanpitäjä lupaa ei tarvittaisi hyväksytyssä tiesuunnitelmassa osoitettuihin tasoristeyksiin. Myös tästä säädettäisiin 28 a §:n 2 momentissa.

Tasoristeyslupa on voitu myöntää vain tietynlaista liikennettä varten, kuten maatalouskäyttöön. Jos tasoristeyksen liikenne lisääntyy merkittävästi esimerkiksi tehostuneen maankäytön vuoksi, taikka tasoristeyksen käyttötarkoitus muuttuu esimerkiksi maatalouskäytöstä ajoneuvoliikenteen käyttöön, tulisi tienpitäjän hakea uusi tasoristeyslupa. Tästä säädettäisiin 28 a §:n 3 momentissa, joka vastaisi nykyistä lakia. Kuitenkin tasoristeyksen käytön lisääntymisen tulisi olla merkittävää eikä nykyisen lain mukaisesti olennaista. Näin muutettuna säännös vastaisi ehdotettavaa 28 b §:n 3 momenttia, jossa säädettäisiin nykyisen lain mukaisesti luvansaajan velvollisuudesta poistaa tasoristeyksen merkittävästi lisääntyneestä käytöstä liikenteelle aiheutuva vaara.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin tilapäisestä tasoristeysluvasta. Lainkohdan soveltamispiiriin kuuluisi koko valtion rataverkko. Radanpitäjä käsittelee vuosittain 20 - 30 tilapäistä lupaa koskevaa asiaa. Lupien voimassaoloaika on vaihdellut yhdestä vuorokaudesta kahteen vuoteen. Tilapäiset luvat on yleensä myönnetty erilaisia rakennustöitä varten. Nykyisen lain mukaisesti ehdotetaan, että radanpitäjä voisi myöntää luvan työnaikaiselle tilapäiselle tasoristeykselle. Työllä tarkoitettaisiin kaikkea ratahankkeisiin liittymätöntä rakennustyötä tai sitä vastaavaa toimintaa kuten maa-aineksen ajoa. Radan rakentamis- ja kunnossapitotöiden vaatimista tasoristeysjärjestelyistä huolehdittaisiin Liikenneviraston sisäisin menettelyin sekä urakkasopimusten lausumilla, ehdoilla, valvonnalla ja sanktioilla. Tarve tilapäiselle tasoristeykselle voi tulla kysymykseen myös muissa tapauksissa. Tämän vuoksi 4 momentissa ehdotetaan, että lupa tilapäiselle tasoristeykselle voitaisiin myöntää erityisestä syystä kuten tietynlaisiin kulje-

tuksiin tai tietyn tapahtuman vaatimiin kulkujärjestelyihin. Kaikissa tapauksissa tilapäisen luvan myöntäminen edellyttäisi, että tasoristeyksestä ei aiheudu vaaraa liikenneturvallisuudelle. Koska tilapäisen tasoristeyksen rakentaja ei aina ole tienpitäjä, todetaan 4 momentissa erikseen, että myös näissä tapauksissa on noudatettava 28 b ja 28 d §:n määräyksiä.

Radanpitäjä voisi liittää lupapäätöksiinsä ohjeita ja ehtoja tasoristeyksen rakentamisesta, uudeltaisesta käytöstä, tasoristeyksen kunnossapidosta ja tasoristeyksen poistamisesta. Niitä voitaisiin asettaa myös koskemaan tasoristeykseen johtavan tien tekemistä ja kunnossapitoa. Tästä säädettäisiin 28 a §:n 5 momentissa. Lainkohta vastasi vähäisin täsmennyksin nykyistä lakia. Kun tasoristeysluvassa määrätään tyhjentävästi tasoristeyksen rakentamisesta rautatiealueelle, ei 36 §:n mukaista radanpitäjän lupaa rautatiealueella tehtävää työtä varten tarvita lupapäätöksen lisäksi.

28 b §. *Tasoristeyksen ja sinne johtavan tien rakentaminen, muuttaminen ja kunnossapito.* Tasoristeyslupa perustuu hakemukseen ja tasoristeys palvelee hakijan kulkuyhteystarpeita. Tämän vuoksi tienpitäjä vastaisi tasoristeyksen rakentamisesta ja sille johtavan tien rakentamisesta ja kunnossapidosta. Tästä säädettäisiin 28 b §:ssä, joka vastaisi sisällöltään nykyistä kumottavaksi ehdotettavaa 34 §:ää. Tienpitäjän määritelmä ehdotetaan tässä esityksessä lisättäväksi 3 §:n 1 momentin 12)-kohtaan.

Pykälän 1 momentin mukaan tienpitäjän olisi rakennettava tasoristeys kustannuksellaan. Tasoristeyksen kannen kunnossapidosta vastaa radanpitäjä 89 §:n 1 momentin mukaisesti, johon momentissa viitattaisiin.

Tienpitäjä vastaisi tasoristeykseen johtavan tien rakentamisesta ja kunnossapidosta. Tienpitäjällä vastaa 89 § 1 momentin mukaan myös tien talvikunnossapidosta tasoristeyksen kannen kohdalta. Kaikista toimenpiteistä tulisi huolehtia lupapäätöksen mukaisesti. Tasoristeys ja sille johtava tie tulisi tehdä ja pitää kunnossa sillä tavoin, ettei niistä ole vaaraa liikenteelle tai junaturvallisuudelle eikä haittaa radan kunnossapidolle. Tie tulisi tehdä sellaiseksi, että sen liikenne voi ylittää tasoristeyksen turvallisesti ja rautatieliikennettä vaarantamatta. Tasoristeyksen käytyä tarpeettomaksi tai lupa-ajan kuluttua umpeen taikka luvan tultua peruutetuksi 28 d §:n perusteella tienpitäjä olisi velvollinen kustannuksellaan poistamaan tasoristeyksen.

Tasoristeyksen käytön merkittävä lisääntyminen tai sen käyttötarkoituksen muuttuminen vaatisi uuden lupapäätöksen 28 a §:n 4 momentin mukaisesti. Liikenneturvallisuuden korkean tason säilyttämiseksi olisi tienpitäjän uuden lupapäätöksen edellyttämällä tavalla kustannuksellaan muutettava tasoristeykseen johtavaa tietä tai tehtävä risteysjärjestelyjä kuten rakentamalla tielle odotustasanne. Tästä säädettäisiin pykälän 2 momentissa. Säännös vastaisi perusteeltaan nykyistä lakia.

Tienpitäjän laiminlyödessä 1 tai 2 momentin velvollisuutensa ehdotetaan pykälän 3 momentissa, että radanpitäjällä olisi oikeus keskeyttää työ taikka tehdä tai teettää liikenneturvallisuuden säilyttämiseksi tai radanpidolle aiheutuvan haitan poistamiseksi tarpeelliset toimenpiteet tienpitäjän kustannuksella. Menettelyyn sovellettaisiin uhkasakkolakia (1113/1990), johon momentissa viitattaisiin. Jos tasoristeyksen käytöstä aiheutuisi välitöntä vaaraa tie- tai rautatieliikenteen turvallisuudelle, voisi radanpitäjä turvautua äärimmäisenä keinona 18 §:n 4 momentin mukaiseen oikeuteen sulkea tai poistaa tasoristeys.

28 c §. *Lupa rautatien ylittämiseen.* Pykälässä säädettäisiin luvasta ylittää rautatie tasoristeyksessä moottorikelkalla tai muulla maastoajoneuvolla. Nykyisessä laissa ylitysluvasta säädetään

17 §:n 6 momentissa. Tuon lainkohdan mukaan radanpitäjä voi myöntää luvan ylittää rautatie moottorikelkalla lumipeitteen aikana tasoristeyksessä, joka sijaitsee muulta moottorikäyttöiseltä liikenteeltä kuin moottorikelkkojen liikenteeltä suljetulla metsätiellä. Säännös on käytännössä estänyt ylityslupien myöntämisen. Lisäksi säännöksessä viitataan runkoverkkoon samalla tavoin kun on esitetty uusia tasoristeyskohteita koskevan 28 a §:n perusteluissa. Kun moottorikelkkailuharrastus lisääntyy ja kun moottorikelkkailulla on merkitystä myös yritystoiminnan kannalta, olisi tarvetta yhdistää nykyistä paremmin moottorikelkkailun tarpeet sekä radan ylittäminen turvallisesti ja rataa vaurioittamatta. Moottorikelkkojen ja muiden maastoajoneuvojen ylityspaikalle on asetettava liikenneturvallisuussyistä ja radan kunnossapidon kannalta tiukat edellytykset.

Pykälän 1 momentissa ehdotetaan, että radanpitäjä voisi myöntää luvan ylittää rautatie tasoristeyksessä vain TEN -verkon ulkopuoliselle rataosalle. Riittävän joustavuuden turvaamiseksi ehdotetaan, että ylityslupa voitaisiin kuitenkin erityisistä syistä myöntää TEN -verkolla olevan tasoristeyksen yhteyteen esimerkiksi silloin, kun vaatimus ylityskohdan rakentamiseksi radan kanssa eri tasoon olisi ilmeisen kohtuutonta. Yhteydellä tasoristeykseen tarkoitettaisiin välitöntä fyysistä yhteyttä siten, että tasoristeyksen varoituslaitos varmistaisi myös maastoajoneuvon turvallisen ylityksen. Ylityslupaa ei voitaisi myöntää sellaisen tasoristeyksen yhteyteen, joka ei täytä Liikenteen turvallisuusviraston määräyksiä eikä Liikenneviraston ohjeita. Lupa voitaisiin myöntää lähinnä silloin, kun yleinen tarve puoltaa radan ylittämistä maastoajoneuvolla ylityksen ollessa osa maastoliikennelain (1710/1995) tarkoittamasta moottorikelkkailureitistä tai laajemmasta maakunnallisesta moottorikelkkailureitistöstä, joka voisi koostua myös moottorikelkkailu-urista.

Ylityslupa olisi pääsääntöisesti voimassa toistaiseksi, mutta se voitaisiin myöntää myös määräaikaisena. Lupa voitaisiin myöntää paitsi moottorikelkalla myös muulla maastoajoneuvolla kuten latukoneella tapahtuvaan ylitykseen. Maastoajoneuvoista säädetään ajoneuvolain (1090/2002) 16 §:ssä.

Ylitysluvan myöntämisen edellytyksistä säädettäisiin pykälän 2 momentissa. Nykyisen lain mukaisesti lupa voitaisiin myöntää vain edellyttäen, että moottorikelkan tai muun maastoajoneuvon käyttö ei vahingoita rataa tai rautatiealueen rakenteiden toimivuutta, haittaa radanpitoa eikä vaaranna liikenneturvallisuutta. Edellytykset määritettäisiin tarkemmin lupaehdoissa ja ohjeissa.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin nykyisen 17 §:n 7 momentin mukaisesti, että poliisille, Tullille ja Rajavartiolaitokselle voitaisiin myöntää ylityslupa muulle kuin 1 momentin tarkoittamalle rataosalle maastossa tapahtuvien valvontatehtävien hoitamiseksi.

Pykälän 4 momenttiin ehdotetaan otettavaksi viittaukset sellaisiin tasoristeyskohteisiin säännöksiin, joita sovellettaisiin myös maastoajoneuvojen tarvitsemiin tasoristeyskohtiin ja ylityslupiin näitä koskevat erityistekijät huomioon ottaen. Momentissa viitattaisiin välitöntä vaaraa aiheuttavan tasoristeyksen poistamista tai muuttamista koskevaan 18 §:n 4 momenttiin, 28 a §:n 3 momentin lupavelvollisuuteen tasoristeyksen käytön lisääntyessä tai sen käyttötarpeiden muuttuessa, 28 a §:n 5 momenttiin lupapäätöksen ohjeista ja ehdoista sekä 28 b §:ään tasoristeyksen ja sille johtavan tien rakentamisesta, muuttamisesta ja kunnossapidosta.

28 d §. Tasoristeyslupa ja ylityslupa peruuttaminen. Tasoristeyslupa ja ylityslupa myönnetään yleensä olemaan voimassa toistaiseksi. Luvansaajan on voitava luottaa luvan mukaisen kulkuyhteyden pysyvyyteen ja että kustannukset tasoristeyksen rakentamisesta kyetään täysi-

määräisesti hyödyntämään. Luvan peruuttaminen voi tulla kysymykseen vain poikkeuksellisesti ja luvansaajan laiminlyöntien johdosta. Kun luvan peruuttamisesta ei nykyisessä laissa ole säännöksiä, ehdotetaan 28 d §:ssä säädettäväksi radanpitäjän oikeudesta peruuttaa tasoristeyslupa tai ylityslupa.

Pykälän 1 kohdan mukaan radanpitäjä voisi peruuttaa myöntämänsä luvan, jos tienpitäjä laiminlyö vaatimusten mukaiset velvollisuudet rakentaa tasoristeys ja sille johtava tie tai pitää ne kunnossa. Velvollisuudesta säädettäisiin 28 b §:ssä, johon lainkohdassa viitattaisiin. Lupa voitaisiin peruuttaa vasta kun laiminlyönti jatkuu radanpitäjän korjauskehotuksesta huolimatta. Kehotuksessa on tienpitäjälle asetettava hallintolain (434/2003) 33 §:n 1 momentin mukainen asian laatuun nähden riittävä määräaika tarpeellisten toimenpiteiden suorittamiselle. Määräajan riittävyyttä arvioitaessa on erityinen paino annettava liikenneturvallisuuden säilyttämiselle.

Pykälän 2 kohdan mukaan lupa voitaisiin peruuttaa, jos tienpitäjä laiminlyö hakea uutta lupaa tasoristeuksen lisääntyvään tai muuttuvaan käyttöön. Luvanhakuvelvollisuudesta säädetään 28 a §:n 3 momentissa. Luvan peruuttaminen voisi 1 kohdan mukaisesti tapahtua vasta, kun radanpitäjä on kehottanut tienpitäjää täyttämään velvollisuutensa ja laiminlyönti jatkuu kehotuksesta huolimatta. Kehotuksessa olisi asetettava määräaika luvan hakemiselle. Kun uutta lupaa tulee hakea tasoristeuksen lisääntyvän tai muuttuvan käytön vuoksi, olisi määräajan pituutta arvioitaessa liikenneturvallisuudelle annettava aivan erityinen merkitys.

29 §. Kunnossapito. Rautatien kunnossapitoa koskevan pykälän 2 momentissa käytetty käsite ”liikenne- ja junaturvallisuus” esitetään korvattavaksi käsitteellä ”tie- tai rautatieliikenteen turvallisuus”, joka kuvaa kattavammin rautateillä liikkuvia laitteita.

34 §. Tasoristeuksen ja sinne johtavan tien tekeminen, muuttaminen ja hoito. Pykälä ehdotetaan kumottavaksi. Uusi 28 b § vastaisi sisällöltään nykyistä 34 §:ää.

37 §. Suoja-alue. Lain 4 luvussa säädetään rautatiealueen ulkopuolisia alueita koskevista maanomistajan oikeusaseman rajoituksista ja radanpitäjän erityisistä oikeuksista. Radan suoja-alueesta säädetään 37 §:ssä. Se ulottuu 30 metrin etäisyydelle radan raiteen keskilinjasta ja jos raiteita on useampia, lasketaan etäisyys uloimman raiteen keskilinjasta. Ratasuunnitelmassa voidaan suoja-alueen ulottuvuutta supistaa tai laajentaa enintään 50 metriksi. Suoja-aluetta tai 38 §:ssä tarkoitettua näkemäaluetta koskevat määräykset eivät 41 §:n 3 momentin perusteella koske rakennuksen pitämistä asemakaava-alueella.

Nykyisen lain mukaan suoja-alue voidaan osoittaa radan rakentamista tarkoittavassa ratasuunnitelmassa. Rautatiet eroavat maanteistä, joilla on 20 metrin levyinen suoja-alue suoraan maantielain 44 §:n perusteella. Rautateiden toimintakyky on voitava turvata kaikissa tilanteissa. Erityisesti viimeaikaiset myrskytuhot ovat osoittaneet rautatiejärjestelmän haavoittuvuuden, kun radoille kaatuneet puut ovat merkittävästi vaikeuttaneet junaliikennettä. Radanpitäjällä tulisikin olla oikeus poistaa suoja-alueelta puustoa tarpeen vaatiessa ratasuunnitelmista riippumatta. Lisäksi suoja-alueelle rakentamista tulisi rajoittaa.

Edellä olevan perusteella ehdotetaan, että valtion rataverkon radoilla olisi suoja-alue suoraan 37 §:n 1 momentin nojalla. Suoja-alueen leveys olisi nykyisen lain mukainen. Pykälän 2 momentin mukaan radanpitäjällä olisi oikeus juna- ja liikenneturvallisuuden sitä vaatiessa poistaa suoja-alueelta kasvillisuutta tai rajoittaa sen korkeutta. Kasvillisuuden laadulla ei olisi tässä suhteessa merkitystä. Kuitenkin ympäristön kannalta erityisen merkittävän kasvillisuuden

poistaminen olisi kielletty 41 §:n 3 momentin perusteella. Tässä tarkoitettu radanpitäjän toimivalta ei poista velvollisuutta hakea toimenpiteeseen muun lainsäädännön mukaisia lupia, kuten maankäyttö- ja rakennuslain 128 §:n tarkoittamaa maisematyölupaa. Kasvillisuuden poistamista koskevasta menettelystä säädetään 42 §:ssä.

Suoja-alueen tarkoituksena on edistää radan turvallista käyttöä. Rautatien välittömään läheisyyteen tuleva rakentaminen voi ulottaa vaikutuksensa rautatiealueeseen, minkä vuoksi olisi tarpeen rajoittaa liikenneturvallisuuden ja radanpidon kannalta haitallista rakentamista suojajälelle. Nykyisen lain mukaisen rakennuskiellon sijasta ehdotetaan 37 §:n 2 momentissa, että suojajälelle ei saisi pitää sellaista rakennusta, varastoa, aitaa taikka muuta rakennelmaa tai laitetta, josta tai jonka käytöstä aiheutuu vaaraa tie- tai rautatieliikenteen turvallisuudelle taikka haittaa radanpidolle. Rakennuksesta olisi voimassa, mitä maankäyttö- ja rakennuslain 113 §:ssä säädetään. Rakennelmat ja laitteet vaativat yleensä toimenpideluvan maankäyttö- ja rakennusasetuksen 62 §:n perusteella. Lupaviranomaisen tulee hankkia radanpitäjän kannanotto, milloin suojajälelle suunnitellaan rakentamista tai muita tässä tarkoitettuja toimenpiteitä. Jos radanpitäjä arvioi suojajälelle suunniteltujen toimenpiteiden olevan sellaisia, että niistä aiheutuu 37 §:n 2 momentin tarkoittamia haitallisia seuraamuksia, ei rakennus- tai toimenpidelupaa tulisi myöntää. Esitetyssä tekstissä on myös käsite ”juna- ja liikenneturvallisuus” korvattu käsitteellä ”tie- tai rautatieliikenteen turvallisuus”, joka kuvaa kattavammin rautateillä liikkuvia laitteita.

38 §. Näkemäalue. Näkemäalueella tarkoitetaan tasoristeyksessä olevaa aluetta, jolta on esteetön näkyvyys radalle. Nykyisen lain mukaan näkemäalueet voidaan osoittaa ratasuunnitelmasa. Suoja-alueiden tapaan ehdotetaan, että myös tasoristeysten näkemäalueet olisivat olemassa suoraan lain perusteella. Tästä säädetäisiin 38 §:n 1 momentissa, jossa määriteltäisiin näkemäalueet nykyisen lain mukaisesti, eli ne olisivat tasoristeyksessä sellaisia alueita, joilla näkemäalan vapaana pitäminen sitä rajoittavista esteistä on tarpeen liikenneturvallisuuden vuoksi. Valtion rataverkolla oli vuoden 2013 alkaessa 2984 tasoristeystä, joista 2282 oli ilman puomia taikka valo- tai äänivaroituslaitosta. Liikenneturvallisuuden vuoksi tasoristeystä lähestyvällä on oltava riittävä esteetön näkemä radan molempiin suuntiin. Tasoristeystenkin kohdalla olisivat olemassa 37 §:n tarkoittamat suojajälelle ja niitä koskevat radanpitäjän oikeudet sekä rakentamisrajoitus. Milloin näkemäalue ulottuisi rautatiealueen ulkopuolelle, se olisi päällekkäinen suojajälelle kanssa. Yksittäistapauksissa näkemäalue voisi ulottua suojajälelle ulkopuolellekin. Liikenneturvallisuuksista rajoitettaisiin näkemäalueille rakentamista 37 §:n 2 momentissa säädetyn lisäksi silloin, kun rakennus, varasto, aita taikka muu rakennelma tai laite näkemäalaa rajoittamalla voisi tuottaa vaaraa liikenneturvallisuudelle. Tästä säädetäisiin 38 §:n 2 momentissa. Lisäksi momentissa säädetäisiin radanpitäjän oikeudesta poistaa näkemäalaa rajoittava kasvillisuus tai luonnonesteet.

Rautatien tasoristeysnäkemistä ja näkemäalueista säädetään tarkemmin liikenne- ja viestintäministeriön asetuksessa näkemäalueista (65/2011). Pykälän 3 momentissa viitattaisiin tähän asetukseen sekä maantielain 45 §:ään, jossa säädetään maantien ja rautatien näkemäalueesta. Voimassa olevassa laissa viittaus liikenne- ja viestintäministeriön asetukseen sisältyy 96 §:n 2 momenttiin, jota ehdotetaan nyt kumottavaksi.

39 §. Toimenpiderajoitukset. Nykyisen lain 39 §:ssä säädetään varaston, aidan taikka muun rakennelman tai laitteet pitämisestä suojajälelle tai näkemäalueella. Kun näistä säädetäisiin edellä esitetyllä tavalla 37 ja 38 §:ssä, käy 39 § nykyisen sisältöisenä tarpeettomaksi. Pykälä ehdotetaan muutettavaksi ottamalla siihen säännös toimenpiderajoituksista suojajälelle ja näkemäalueilla. Samalla pykälän otsikko muutettaisiin vastaamaan sen uutta sisältöä ja käsite ”juna- tai liikenne-

neturvallisuus” korvattaisiin käsitteellä ”tie- tai rautatieliikenteen turvallisuus”. Pykälä vastaisi pääosin nykyisen lain 37 §:n 2 momentin viimeistä virkettä, jonka mukaan suoja-alueella ei saa muuttaa maanpinnan muotoa eikä tehdä ojitusta siten, että muutos saattaisi vaarantaa rautatien turvallisuuden. Tässä tarkoitettuja toimenpiteitä olisivat esimerkiksi maa-aineksen ottaminen tai kallion louhiminen taikka kuivatusjärjestelyt, joista voisi aiheutua vaaraa tie- tai rautatieliikenteen turvallisuudelle taikka haittaa radanpidolle. Vaaran tai haitan selvittämiseksi tulisi toimenpiteitä valvovien lupaviranomaisten hankkia lupamenettelyn yhteydessä radanpitäjän kannanotto suoja- tai näkemäalueille suunniteltuun 39 §:n tarkoittamaan toimintaan.

40 §. Poikkeamisvalta. Riittävän joustavuuden turvaamiseksi pysytettäisiin radanpitäjän valta myöntää poikkeuksia suoja- ja näkemäaluerajoituksista. Pykälän otsikko muutettaisiin vastaamaan pykälän sisältöä. Käsite ”juna- ja liikenneturvallisuus” korvattaisiin käsitteellä ”tie- tai rautatieliikenteen turvallisuus”.

41 §. Poikkeukset rajoituksista. Pykälän 1 momentissa rajoitetaan radanpitäjän oikeutta poistaa suoja- ja näkemäalueen kasvillisuutta, jos se on istutettu tai otettu erityiseen hoitoon ennen kuin alue on joutunut rajoitusten alaiseksi. Samoin näillä alueilla olevat rakennukset, rakennelmat ja laitteet saavat olla paikoillaan. Vain liikenneturvallisuuksista tai radanpidolle aiheutuvan haitan vuoksi voidaan tällaiseen kasvillisuuteen taikka rakennuksiin tai rakennelmiin puuttua pykälän 2 momentin nojalla.

Edellä 37 ja 38 §:ssä ehdotetun mukaisesti suoja- ja näkemäalueet olisivat olemassa suoraan lain perusteella. Täten näitä alueita koskevat radanpitäjän oikeudet sekä rakentamis- ja toimenpiderajoitukset tulisivat voimaan samanaikaisesti tämän lain voimaantulon kanssa. Jos sitä ennen on suoja- ja näkemäalueita osoitettu hyväksytyssä ratasuunnitelmassa, määräytyisivät alueita koskevat oikeudet ja rajoitukset suunnitelman hyväksymishetkellä voimassa olleiden säännösten mukaan. Pykälän 1 ja 3 momenttiin ehdotetaan tehtäväksi tarvittavat muutokset pykäläviittauksiin. Pykälän 2 momenttiin ei esitetä muutoksia.

42 a §. Vähäisten laitteiden ja rakenteiden sijoittaminen. Maantielain 50 §:n 1 momentin mukaan kiinteistön tai vastaavan alueen omistajan ja haltijan on sallittava sijoittaa kiinteistölleen liikenteenohjauslaitteita ja vähäisiä maantierakenteen osia. Maantie ja rautatie eivät merkittävästi eroa toisistaan. Maaperäolosuhteista tai muista vastaavista syistä voi osoittautua välttämättömäksi ulottaa rautatien rakenne kuten tukimuuri tai pengeri osaksi tai kokonaan rautatiealueen ulkopuolelle. Samoin voi olla tarpeen sijoittaa sinne rautatien liikennettä ohjaavia laitteita ja merkkejä. Tämän vuoksi ehdotetaan 42 a §:n 1 momentissa säädettäväksi, että kiinteistön omistajan ja haltijan tulee sallia kiinteistölleen sijoitettavaksi turvalaitteita, opastimia, opasteita ja merkkejä sekä vähäisiä rautatierakenteen osia. Säännöstä sovellettaisiin sekä asemakaava-alueella että sen ulkopuolella ja riippumatta siitä, syntyykö sijoittamistarve rautatien rakentamisen yhteydessä. Lainkohdassa viitattaisiin maankäyttö- ja rakennuslain 163 §:ään, joka koskee vähäisten laitteiden sijoittamista. Ellei sijoittamisesta päästäisi sopimukseen, siitä päättäisi kunnan rakennusvalvontaviranomainen. Pykälän 2 momentin mukaan sijoittamisesta syntyvät korvauskysymykset ratkaistaisiin ratatoimituksessa, jos korvauksista ei sovita.

43 §. Ratatoimitus. Pykälään lisättäväksi ehdotetussa 4 momentissa säädettäisiin ratatoimituksesta rautatiealueen ulottuvuuden määrittämiseksi. Kun liitännäisalueen raja esitetään ratasuunnitelmassa tarkasti, ei sellaisen alueen rajojen suhteen yleensä ole epäselvyyttä. Rajan määrittämiseksi voi radanpitäjä tai kiinteistönomistaja oman kiinteistönsä kohdalla hakea ratatoimitusta. Tällaisen niin sanotun rajaamistoimituksen vireille saaminen ei edellyttäisi ratasuunnitelmaa eikä vaihtoehtoisesti maanomistajan kirjallista suostumusta, jos rataosalla tai sen

osuudella ei ole tarkoitus ryhtyä parannustoimenpiteisiin, jotka vaatisivat rautatiealueen lunastusyksikön rajojen ylittämistä. Rajaamistoimituksessa voitaisiin määrätä korvaus siitä alueesta ja kasvillisuudesta, minkä maanomistaja on lunastetun tai muussa kiinteistötoimituksessa määritetyn rautatiealueen havaitun leventymisen johdosta menettänyt. Samalla voitaisiin käsitellä myös korvaus mainituilta alueilta poistetusta omaisuudesta, ellei siitä ole sovittu, sekä muita tarpeellisia asioita, kuten esimerkiksi näkemäalueisiin liittyviä kysymyksiä. Korko korvaukselle laskettaisiin 6 %:n mukaan loppukokouksesta.

43 a §. Puhevallasta ratatoimituksessa. Valtion liikenneväylistä vastaavien viranomaisresursien tehokkaaksi hyödyntämiseksi ehdotetaan 43 a §:ssä, että ELY -keskukset toimisivat ratatoimituksen hakijoina ja käyttäisivät toimituksissa radanpitäjän puhevaltaa. Keskukset esiintyisivät toimituksissa omissa nimissään eivätkä Liikenneviraston valtuuttamina. Keskuksilla on tienpitoviranomaisina laaja kokemus ja osaaminen valtion edun valvomisesta maantietotoimituksissa, jotka sisällöltään ja menettelyltään vastaavat ratatoimituksia. Maantietotoimitusten määrä tulee vähenemään sitä mukaa, kun maanteiden rajaamistoimitukset saadaan viedyiksi loppuun. Ratatoimitusten lukumäärä tulee olemaan vähäinen ja suurin osa niistä koskee tasoristeysten parantamisen ja poistamisen vuoksi tehtäviä yksityistiejärjestelyjä. Jos tasoristeysjärjestelyissä katsottaisiin yksityistietoimitus ratasuunnitelmaan perustuvaa ratatoimitusta tarkoituksenmukaisemmaksi, olisi keskuksella oikeus hakea tällaista toimitusta 43 §:n nojalla ja käyttää siinä radanpitäjän puhevaltaa. Toimivaltaisella ELY -keskuksella tarkoitettaisiin selkeää keskusta, jossa on liikenteen ja infrastruktuurin vastuualue. Pykälässä tarkoitetuista tehtävistä huolehdittaisiin keskustun käytössä olevilla resursseilla.

Rata- tai yksityistietoimituksessa määrättäisiin jatkossakin korvaukset radanpitäjän eli Liikenneviraston suoritettavaksi. Jos toimituksissa perustettaisiin radanpitäjälle omistus-, käyttö- tai rasiteoikeuksia, ne tulisivat Liikennevirastolle radanpitäjänä.

43 b §. Maantiet ratatoimituksessa. Ratasuunnitelmaan voitaisiin ehdotetun 25 b §:n perusteella sisällyttää maanteitä koskevia toimenpiteitä. Rinnakkaisten kiinteistötoimitusten välttämiseksi ehdotetaan 43 b §:ssä, että ratatoimituksessa käsiteltäisiin ja ratkaistaisiin myös ratasuunnitelmaan sisältyvät maantiejärjestelyt. Lunastus- ja korvauskysymyksiin sovellettaisiin rautatien osalta ratalakia ja maantien osalta maantielakia mukaan. Rekisterijärjestelmän selkeyden kannalta tulisi rautatietä ja maantietä varten muodostaa omat lunastusyksikkönsä. Maantielain 53 a §:ään ehdotetaan otettavaksi vastaavanlainen säännös, milloin maantiehankke vaikuttaa rautatiehen.

46 §. Haltuunotto. Pykälän 1 momentissa säädetään ratasuunnitelmassa osoitettujen alueiden ja perustettavien oikeuksien haltuun ottamisesta, joka tapahtuu ratatoimituksessa pidettävässä katselmuksessa. Rautatien rakentamisesta aiheutuu usein olemassa olevien yksityisteiden järjestelyjä ja uusien teiden tekemisiä. Ratahanke voi koskea myös pelkästään tasoristeysjärjestelyjä, jolloin yksityistieyhteydet muuttuvat. Selkeyden vuoksi ehdotetaan pykälän 1 momentin 2 virkettä täsmennettäväksi siten, että ratasuunnitelmassa osoitetuilla tiealueilla tarkoitettaisiin yksityisiä teitä varten tarvittavia alueita erotuksena 1 virkkeen mukaisista radanpitäjän käyttöön tulevista tiealueista. Momenttiin ehdotetaan myös lisättäväksi, että haltuunotto voi tapahtua myös vaiheittain radanpitäjän osoituksen mukaan. Kun maantielain 56 §:n 1 momenttiin ehdotetaan tehtäväksi vastaavanlainen lisäys, viitataan tässä tuon pykälän yksityiskohtaisiin perusteluihin.

46 a §. Yksityisen tien luovuttaminen. Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 46 a §, joka koskee 46 §:n 1 momentissa tarkoitettujen yksityisten teiden hallinnan luovuttamista radanpitäjältä

tien käyttäjille. Kun maantielakiin ehdotetaan tehtäväksi samansisältöinen lisäys, uusi 56 a §, viitataan tässä tuon pykälän yksityiskohtaisiin perusteluihin.

47 §. Lunastuksen kohteen vahvistaminen ja omistusoikeuden syntyminen rautatiealueeseen. Radanpidon tarpeisiin tarvittavat alueet ja oikeudet lunastetaan ratatoimituksessa. Pykälän 1 momentin mukaan lunastuksen kohde vahvistetaan lunastuspäätöksessä ratasuunnitelman tai maanomistajan kirjallisen suostumuksen perusteella tarvittaessa Liikenneviraston osoituksen mukaan. Edellä ehdotetun 43 a §:n mukaan ELY -keskus käyttäisi valtion puhevaltaa ratatoimituksessa, ja keskukselta olisi tässä suhteessa voimassa, mitä 5 luvussa säädetään radanpitäjästä. Tämän vuoksi ehdotetaan, että momentissa Liikennevirasto korvattaisiin sanalla "radanpitäjä". Kun ratatoimitus pidetään myös yksityisraiteen rakentamiseksi, tarkoittaisi radanpitäjä myös yksityisraiteen radanpitäjää. Pykälän 2 ja 3 momentteihin ei esitetä muutoksia.

48 §. Käyttöoikeuden perustaminen. Pykälän 1 momentissa säädetään niistä poikkeuksista, jolloin radanpitäjälle perustetaan rautatiealuetta varten käyttöoikeus omistusoikeuden sijasta. Näissä tapauksissa rautatiealueeksi tarvittavaan kiinteistöön kohdistuu muita käyttötarkoituksia, jotka voidaan pysyttää rajoittamalla radanpitäjän oikeutta. Jos rautatie on tarkoitettu rakentaa esimerkiksi tunneliin, ei maankäytön kannalta ole tarkoituksenmukaista perustaa radanpitäjän omistusoikeutta maan pinnan tasolle. Nykyisen lain mukaisesti käyttöoikeus perustettaisiin tunneliin lisäksi myös silloin kun rautatie rakennetaan sillalle tai padolle. Kaikissa näissä tapauksissa rautatiealueeksi tarvittavaan kiinteistöön kohdistuvat omistajan oikeudet voidaan säilyttää rajoittamalla radanpitäjälle tulevaa oikeutta. Rautatien tarvitsema alue sijoitetaan tällöin toisen kiinteistölle lunastusyksikköjä muodostamatta ja radanpidon tarpeet varmistetaan perustamalla radanpitäjälle ratatoimituksessa sen tarvitsema lunastuslain 3 §:n tarkoittama pysyvä käyttöoikeus. Kiinteistöllä tässä yhteydessä tarkoitetaan myös kiinteistöjen yhteisiä alueita. Käyttöoikeudesta määrättäisiin tarkemmin ratasuunnitelmassa.

Nykyisen lain mukaan käyttöoikeus perustetaan myös rakennettaessa rautatie kannelle tai kannen alle. Kansirakenteet tulevat kysymykseen kaupunkitilassa, jolloin rakentaminen tapahtuu kahdessa tai useammassa tasossa. Tällaiset ratkaisut edellyttävät asemakaavaa. Tämän vuoksi ehdotetaan, että momentista poistettaisiin maininnat rakentamisesta kannelle tai kannen alle ja täsmennettäisiin tällaisia tarkoituksia varten asemakaavan sitovaa ohjausvaikutusta radanpitäjälle tulevan oikeuden muodostamisessa. Pääsääntöisesti rautatietä varten osoitetaan asemakaavassa maankäyttö- ja rakennuslain 83 §:n 3 momentin tarkoittama liikennealue (kaavamerkintä LR). Tällöin rautatie on alueen päätarkoitus, ja muu toiminta rautatiealueelle tulee sovittaa rautatiestä lähtien. Rautatien liikennealueeseen sisältyvä rautatiealue lunastetaan radanpitäjälle omistusoikeudella. Jos rautatietä varten asemakaavassa ei osoiteta liikennealuetta, vaan rautatie sovitetaan alueelle sillä olevien tai muodostettavien kiinteistöjen sivukäyttötarkoituksena, perustettaisiin tällöin radanpitäjälle radan rakentamiseksi käyttöoikeus omistusoikeuden sijasta. Käyttöoikeus täsmennettäisiin asemakaavamääräyksillä ja perustettaisiin ratatoimituksessa.

Lainkohdassa on kysymys uuden rautatien rakentamisesta tai olemassa olevan parantamisesta. Tämän vuoksi ehdotetaan lain terminologiaa noudattaen sanat "rautatiealue sijoitetaan" korvattaviksi sanoilla "rautatie rakennetaan". Rakentaminen on määritelty lain 3 §:n 8 kohdassa.

Milloin olemassa oleva rautatie haluttaisiin kattaa radan yläpuolista rakentamista varten, perustuu radan päälle rakentaminen ja sen edellyttämä kiinteistönmuodostus radanpitäjän omistusoikeuteen. Tällaisen rakennushankkeen toteuttamista tarkoittavan kaavan, yleensä asemakaavan, hyväksyminen ei vaikuta radanpitäjän omistusoikeuden sisältöön eikä sen ulottuvuu-

teen. Radan kattamista koskeva kiinteistönmuodostus kuten ulokeratkaisut ja hankkeen muu tekninen toteutus tapahtuu sen mukaan, mitä radanpitäjä kiinteistönomistajana pitää tarkoituksenmukaisena myös tulevaisuuden radanpitotarpeet huomioon ottaen. Radanpidon kannalta rautatiekiinteistöille kohdistuvat rakennushankkeet ovat kannatettavia erityisesti silloin, kun ne edistävät junaliikenteen saavutettavuutta ja kulkumuodon valintaa sekä tiivistävät kaupunkirakennetta. Radanpitäjän kiinteistöomistuksen kautta voidaan samalla arvioida valtion kokonaisedun toteutumista yksittäistä rakennushanketta laajemminkin.

Pykälän 2 momenttiin ei esitetä muutoksia.

57 §. Lunastuksen laajentaminen. Pykälässä säädetään rautatiealueiden lunastuksesta ratasuunnitelmassa osoitettua laajempaan. Pykälän 1 momentin mukaan kiinteistön omistajalla on oikeus vaatia kiinteistönsä tai sen osan lunastamista, jos rautatiealueen aiheuttamista lainkohdassa tarkemmin luetelluista seikoista aiheutuu kiinteistölle huomattavaa haittaa. Pykälän 2 momentissa säädetään radanpitäjän oikeudesta lunastuksen laajentamiseen. Pykälän 1 momentin soveltamisalaa ehdotetaan laajennettavaksi siten, että rautatien rakentamisesta kiinteistölle tai sen osalle muissakin kuin nykyisen lain mukaisissa tapauksissa aiheutuvan haitan tai vahingon korvaamisen sijasta kiinteistön omistajalla olisi oikeus vaatia ratatoimituksessa kiinteistönsä lunastusta. Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi, että ratasuunnitelmassa voitaisiin osoittaa radanpitäjälle oikeus lunastaa rautatiealueen ulkopuolinen kiinteistö tai sen osa milloin kustannukset radasta aiheutuvien haitallisten vaikutusten poistamiseksi tai vähentämiseksi arvioidaan huomattavan suuriksi kiinteistön tai sen osan arvoon verrattuna.

Rautatiestä aiheutuvat haitalliset vaikutukset ilmenevät ennen kaikkea meluna ja tärinänä, josta voi aiheutua haittaa tai vahinkoa radan varren kiinteistölle. Tärinän olennaisen vähentämisen kustannukset ovat mittavia ja voivat ylittää kohdekiinteistön arvon jopa moninkertaisesti. Toimenpiteet voivat tarkoittaa tärinänvaimennusseinän rakentamista, maaperän stabilointia tai paalulaatan tekemistä radan alle. Toimenpiteiden kustannukset voivat olla 1000 -5000 euroa/m, eikä haittaa voida toimenpiteistä huolimatta kokonaan poistaa.

Kun maantielain 67 §:n 1 ja 2 momenttiin ehdotetaan tehtäväksi samansisältöiset muutokset, viitataan muutoin tuon pykälän perusteluihin.

Pykälän 3 momentin sisältöön ei esitetä muutoksia.

65 §. Muut korvaukset ja korvauksia koskeva ratatoimitus. Pykälän 1 momentissa säädetään korvauksia koskevasta menettelystä silloin, kun rautatien rakentamisesta tai käyttämisestä aiheutuu kiinteistölle muuta vahinkoa tai haittaa kuin alueiden hankintaa ja korvauksia koskevassa 5 luvussa tarkoitetaan. Momenttiin ehdotetaan lisättäväksi kiinteistön omistajan oikeus vaatia kiinteistönsä tai sen osan lunastamista, milloin rautatiestä kiinteistölle aiheutuva vahinko tai haitta olisi huomattava. Kun maantielain 74 §:n 1 momenttiin ehdotetaan tehtäväksi samansisältöinen muutos, viitataan tässä tuon pykälän perusteluihin.

Pykälän 2 ja 3 momentteihin ei esitetä muutoksia.

70 §. Riidanalaisen korvauksen tallettaminen. Pykälän mukaan radanpitäjän valitettua ratatoimituksessa määrätyistä korvauksista ei riidanalaista osaa korvauksista tarvitse tallettaa. Korvausten maksamismenettelyn yhdenmukaistamiseksi ehdotetaan, että valitustapauksissa tulisi riidanalainen osa aina tallettaa. Samalla muutettaisiin pykälän otsikko vastaamaan sen uutta sisältöä. Talletukset tehtäisiin kiinteistön sijaintipaikan aluehallintovirastoon. Kun rata-

toimitusten lukumäärä on vähäinen ja kun radanpitäjän valitukset ovat varsin poikkeuksellisia, ei ehdotuksella olisi aluehallintoviraston kannalta mainittavaa merkitystä.

Kun maantielain 80 §:ään ehdotetaan tehtäväksi samansisältöinen muutos, viitataan muutoin tuon pykälän perusteluihin.

74 §. Korvauksettomat luovutukset. Pykälän viittaus saatettaisiin vastaamaan nykyistä valtion liikelaitoksista annettua lakia (1062/2010).

79 §. Rautatien lakkauttaminen muussa yhteydessä. Pykälässä säädetään rautatien lakkauttamisesta muulloin kuin rautatien rakentamisen yhteydessä. Nykyisen lain mukaan liikenne- ja viestintäministeriö päättää rautatie lakkauttamisesta näissä tilanteissa. 28 §:ää ehdotetaan muutettavaksi siten, että Liikennevirasto hyväksyisi kaikki yleis- ja ratasuunnitelmat. Rautatien lakkauttamista koskeva toimivalta ehdotetaan siten siirrettäväksi Liikennevirastolle. Pykälän 1 momenttia ehdotetaan vastaavasti muutettavaksi siten, että Liikennevirasto voi lakkauttaa rautatien hyväksymänsä ratasuunnitelman perusteella. Lakkautusedellytykset säilytettäisiin ennallaan. Pykälän 2 ja 3 momenttien mukainen toimivalta siirrettäisiin vastaavasti liikenne- ja viestintäministeriöltä Liikennevirastolle.

Ehdotettavassa uudessa 4 momentissa liikenne- ja viestintäministeriölle annettaisiin kuitenkin mahdollisuus päätösvallan pidättämiseen 1 ja 2 momentissa tarkoitetuissa liikennepoliittisesti merkittävissä tapauksissa. Liikenne- ja viestintäministeriön tehtävänä on huolehtia hallinnonalansa yleisestä kehittämisestä ja liikennepoliittisista linjauksista. Liikennepoliittisesti merkittävien rautatien lakkauttamispäätösten tekeminen soveltuu siten liikenne- ja viestintäministeriön tehtäväksi. Momentissa tarkoitettuja liikennepoliittisesti merkityksellisiä tapauksia voisivat olla esimerkiksi elinkeinoelämän kuljetusten tai henkilöliikenteen kannalta tärkeiden rataosuuksia koskevat lakkautussuunnitelmat. Liikennepoliittisesti merkittävä voisi olla myös sellaisten rataosuuksien lakkauttaminen, jotka toimivat jonkin alueen eri osien yhteysväleinä silloin, kun sen liikenteellinen palvelutehtävä on loppunut tai 2 momentin mukaisesti vähentynyt. Rautatien lakkauttamispäätöksillä voi olla merkitystä myös yhteiskunnan toimintavarmuuden takaamiseksi kaikissa olosuhteissa. Vähämerkityksiset lakkautustapaukset tulisivat silti käsitellyksi Liikennevirastossa, mikä keventäisi menettelyä.

80 §. Rautatiealueen luovuttaminen rautatien lakkauttamisen yhteydessä. Lakkautetun rautatien alue on valtion kiinteistövarallisuutta, josta luopumiseen sovelletaan lakia oikeudesta luovuttaa valtion kiinteistövarallisuutta. Tästä säädetään pykälän 1 momentissa. Luovutus tapahtuu yleensä käyvästä hinnasta. Pykälän 1 momentin pääsäännöstä säädetään 2 momentissa poikkeus, jonka mukaan Liikennevirasto voi ratasuunnitelmassa luopua rautatiealueesta korvauksetta, jos rautatie on lakkautettu ja alueella on vähäinen arvo tai merkitys. Momentin sisällön selkeyttämiseksi ehdotetaan, että rautatien lakkauttamista koskevassa ratasuunnitelmassa voitaisiin päättää luopua rautatiealueesta korvauksetta, jos alueella on vähäinen arvo tai merkitys. Ratasuunnitelma tarkoittaisi rautatien lakkauttamista sekä 78 että 79 §:n perusteella. Pykälän 1, 3 ja 4 momentteihin ei esitetä muutoksia.

83 §. Liitännäisalueen lakkauttaminen. Pykälän 1 momentti on samansisältöinen kuin maantielain 95 §:n 1 momentti, jota ehdotetaan muutettavaksi liitännäisalueen lakkauttamista koskevan menettelyn osalta. Radanpitoon käytettävän liitännäisalueen lakkauttamismenettelyyn ehdotetaan tehtäväksi samanlainen muutos, jonka osalta viitataan maantielain 95 §:n 1 momentin perusteluihin.

Ratalaista puuttuvat säännökset kiinteistöteknisistä järjestelyistä liitännäisalueen tultua lakkautetuksi. Tämän vuoksi ehdotetaan 1 momenttiin tehtäväksi lisäys, jonka perusteella radanpitäjän tulisi hakea viipymättä ratatoimitusta, kun se on lakkauttanut liitännäisalueen. Kun liitännäisalue voidaan perustaa myös yksityisraidetta varten, ehdotetaan pykälän 1 ja 2 momentissa mainittu Liikennevirasto korvattavaksi sanalla "radanpitäjä". Pykälän 3 momenttiin ei ehdoteta muutoksia.

85 a §. Rautatiealueen osien luovuttaminen. Rautatiealueita on lunastettu eri aikoina eri levyisinä ja erialaisia rautatietarkoituksia varten. Radan varren kiinteistöjen käyttötarkoitusten muuttuessa voi syntyä tarve arvioida rautatiealueen leveyttä maankäytön kokonaisuuden kannalta. Tällöin rautatietarkoituksiin tarpeettoman leveän alueen kaventaminen olisi usein perusteltua. Samoin rautatietoimintojen uudelleenjärjestelyt kuten lastausalueiden lopettaminen voivat johtaa rautatien pitoon tarpeettomien alueiden syntymiseen. Valtion rataverkon rautatiekiinteistöt omistaa joitakin asemarakennuksia lukuun ottamatta Liikennevirasto radanpitäjänä.

Ratalain 6 luvussa säädetään rautatien lakkauttamisesta. Lain 78 §:ssä on kysymys rautatien lakkauttamisesta rautatien rakentamisen yhteydessä ja 79 §:ssä rautatien lakkauttamisesta yhteysvälinä, kun sitä ei enää käytetä eikä tulevaisuudessakaan arvioida käytettävän liikenteen tarpeisiin. Lain 80 §:ssä säädetään lakkautetun rautatiealueen luovuttamisesta. Kun tarpeettoman leveän rautatiealueen kaventamisessa luovuttamalla rautatiekiinteistöistä alueita taikka muuten tarpeettomaksi käyneiden rautatiekiinteistöjen tai niiden osien luovuttamisessa ei ole kysymys rautatien lakkauttamisesta, ehdotetaan selkeyden vuoksi 85 a §:ssä säädettäväksi, että tällaisten alueiden luovuttamisesta olisivat voimassa oikeudesta luovuttaa valtion kiinteistövarallisuutta annetun lain (973/2002) säännökset. Liikennevirasto on valtion kiinteistövarallisuuden hankinnasta, hallinnasta ja hoitamisesta annetun valtioneuvoston asetuksen (1070/202) 2 §:n tarkoittama haltijavirasto säännöksessä mainittujen liikennehallinnon virastojen yhdistyttyä Liikennevirastoksi.

86 §. Rangaistukset. Tasoristeysluvasta ja ylitysluvasta ehdotetaan säädettäväksi 28 a ja 28 c §:ssä, jotka korvaisivat nykyisen lain 17 §:n. Pykälän 1 kohdan viittausta ehdotetaan muutettavaksi tältä osin.

89 §. Tasoristeyksen ja siihen liittyvän tien sekä siltojen kunnossapito. Pykälässä säädetään tasoristeyksen ja siihen liittyvän tien sekä yhteisten siltojen kunnossapitovastuusta sekä tasoristeyksen kohdalla olevien varoituslaitteiden ja muiden liikenteen ohjauslaitteiden asettamisesta. Pykälän 1 momenttiin ei ehdoteta muutoksia.

Tasoristeyksen varoituslaitteiden ja liikennemerkkien asettamisesta ja kunnossapidosta sekä kustannusvastuun jakautumisesta radanpitäjän ja tienpitäjän kesken säädetään pykälän 2 momentissa. Erityisesti ilman varoituslaitteita olevan tasoristeyksen turvallisuuden parantamiseksi ehdotetaan, että tasoristeysmerkkien lisäksi risteykseen voitaisiin asettaa pakollista pysäyttämistä osoittava liikennemerkki (tieliikenneasetuksen (182/1982) merkki 232). Esityksessä ehdotetaan, että tienpitäjän sijasta radanpitäjä asettaisi ja pitäisi merkin kunnossa, koska se käytännössä asetettaisiin samaan pylvääseen kuin tasoristeysmerkki (merkki 176 ja 177). Muilta osin velvoitteiden ja kustannusvastuiden jakautumiseen ei ehdoteta muutoksia, joten nykyisen lain mukaisesti radanpitäjä asettaisi ja pitäisi kustannuksellaan kunnossa tasoristeyksen varoituslaitteet ja liikennemerkit. Kustannusvastuusta voitaisiin sopia toisinkin. Milloin uusi tie rakennetaan tienpitäjän aloitteesta rautatiealueelle, vastaisi tienpitäjä nykyisen lain mukaisesti varoituslaitteiden ja tasoristeysten liikennemerkkien asettamisesta kustannuksel-

laan. Selkeyden vuoksi ehdotetaan, että radanpitäjä vastaisi näiden laitteiden ja merkkien kunnossapidosta. Nykyisen lain mukaisesti tienpitäjä asettaisi ja pitäisi kustannuksellaan kunnossaa rautatiestä varoittavat liikennemerkkit, joilla tarkoitettaisiin rautatien tasoristeyksen varoitusmerkkejä (merkki 171 ja 172) sekä rautatien tasoristeyksen lähestymismerkkejä (173 - 175).

Kun tienpitäjästä säädetty koskisi 3 §:n 11 a kohdan mukaan myös kadunpitäjää, käy pykälän 4 momentti tässä suhteessa tarpeettomaksi. Kadunpitäjän sijasta momentissa ehdotetaan selkeyden vuoksi säädettäväksi, että 2 momentin mukaisten liikenteen ohjauslaitteiden asettamiseen ei tarvittaisi tieliikennelain 51 §:n 2 momentissa tarkoitettua kunnan suostumusta asettamisen perustuessa lakiin.

89 a §. *Eräät vahingonkorvausasiat.* Liikennevirasto valtion rataverkon ja rautatiekiinteistöjen haltijana sekä radanpitäjänä käsittelee ja ratkaisee rautatiealueilla kolmansille aiheutuneiden vahinkojen korvausasiat. Vahingonkorvausasian ratkaiseminen perustuu oikeudelliseen harkintaan, jossa oikeutta turvalliseen liikkumiseen arvioidaan vahinkohetken olosuhteiden mukaan. Samanlaisin perustein arvioidaan tienpitäjän vastuuta maanteiden kunnosta. Vuoden 2015 alusta lukien kaikki henkilövahinkoihin perustuvat korvausvaatimukset on käsitellyt ja ratkaissut valtion puolesta Valtiokonttori. Muutoksesta on säädetty valtion vahingonkorvaustoiminnasta annetussa laissa (978/2014), joka tuli voimaan 1 päivänä tammikuuta 2015. Tästä syystä ehdotettu uusi 89 a § koskisi ainoastaan esine- ja varallisuusvahinkoon perustuvia korvausvaatimuksia.

Maantielaissa tarkoitetut tien kunnossapitoon liittyvät vahingonkorvausasiat hoitaa Lapin ELY-keskus elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista annetun valtioneuvoston asetuksen (1392/2014) 17 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaisesti. Henkilöstövoimavarojen tehostamiseksi olisi tarkoituksenmukaista keskittää valtion liikenneväylien kunnossapitoon liittyvää vahingonkorvausosaamista. Tämän vuoksi ehdotetaan, että tietyt Liikenneviraston kiinteistön haltijana käsittelemät ja ratkaisemat esine- tai varallisuusvahinkoihin perustuvat korvausvaatimukset siirrettäisiin Liikennevirastosta toimivaltaiselle ELY-keskukselle. Tästä säädettäisiin eräitä vahingonkorvausasioita koskevassa 89 a §:ssä. Tehtävä sisältyisi elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista annetun lain 3 §:n 1 momentin 8 kohdassa säädetyn toimialan puitteisiin ja sen hoitaminen kuuluisi keskuksen liikenne- ja infrastruktuuri -vastuualueelle. Tehtävän hoitamiseksi ei siirrettäisi henkilöresursseja viranomaisten kesken. Siirrettäväksi ehdotettuja vahingonkorvausvaatimuksia on käsitelty Liikennevirastossa noin viisi kappaletta vuodessa. Yksityisraiteet jäisivät pykälän soveltamispiiriin ulkopuolelle.

Jos korvausvaatimukseen sisältyy esine- tai varallisuusvahingon lisäksi henkilövahinko, korvausperuste ratkaistaan ELY-keskuksessa esinevahinkoa koskevan vaatimuksen käsittelyn yhteydessä ja ELY-keskus siirtää korvausvaatimuksen Valtiokonttorille henkilöön kohdistuvan vahingon määrittelemiseksi. Henkilövahingon korvaaminen sisältää varsinaisten hoitokulujen ja haittakorvausten lisäksi myös vahingoittuneelle maksettavan ansionmenetyskorvauksen sekä niin sanottujen tavanomaisten käyttöesineiden, kuten vaatteiden, kellon ja matkapuhelimenkorvaamisen. Tällöin esimerkiksi tavanomainen liukastumistapaus käsitellään käytännössä aina pelkästään henkilövahinkona Valtiokonttorissa, joten samaa asiaa ei tarvitse käsitellä useammassa virastossa.

Pykälässä esitettäisiin ELY-keskukselle siirrettävät vahingonkorvausasiat. Valtion rataverkolla tapahtuneiden muiden vahingonkorvausasioiden käsittely säilyisi ennallaan. Ehdotetun pykälän mukaan ELY-keskus käsitelisi ja ratkaisisi vahingonkorvausasiat, jotka koskevat esine-

tai varallisuusosoikeudellisia vahinkoja Liikenneviraston hallinnoimilla rautatieliikenteen palvelualueilla. Ne ovat rautatieliikenteen palvelutoimintojen välittömästi tarvitsemia alueita kuten asema- ja laiturialueita sekä liityntäpysäköintialueita. Rautatieliikenteen palvelualueiden, niihin välittömästi liittyvien muiden alueiden ja niitä yhdistävien kulkuväylien kunnossapidosta voivat vastata useat tahot kuten Liikennevirasto radanpitäjänä, kunta kadunpidosta tai pysäköinnin järjestämisestä vastaavana sekä VR –Yhtymä Oy tai Senaatti-kiinteistöt joidenkin asemarakennusten omistajina. Vastuutahot sopivat palvelualueiden kunnossapitorajoista tarkemmin keskenään.

Tarkoituksena on, että kyseiset vahingonkorvaustehtävät osoitettaisiin Lapin ELY -keskukselle valtioneuvoston asetuksella.

92 §. Muutoksenhaku. Kun nykyisen lain 17 § ehdotetaan kumottavaksi ja sisällytettäväksi uuteen 2 a lukuun, tehtäisiin pykälän 1 momenttiin tarvittavat viittausmuutokset ja samalla lisättäisiin pykälään viittaus 18 §:n 4 momenttiin. Pykälän 2-4 momentteihin ei esitetä muutoksia.

94 §. Päätösten välitön täytäntöönpano. Pykälän 1 momentin mukaan yleis- tai ratasuunnitelman hyväksymistä tai yleissuunnitelman voimassaoloajan pidentämistä koskeva päätös voidaan panna täytäntöön valituksesta huolimatta, jollei muutoksenhakutuomioistuimella toisin määrää. Momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että myös ratasuunnitelman voimassaoloajan pidentämistä koskeva päätös voitaisiin panna täytäntöön valituksesta huolimatta. Momentti vastaisi tällöin sisällöltään muutettavaksi ehdotettavaa maantielain 107 §:n 1 momenttia.

Pykälän 2 momentin mukaan Liikennevirasto voi 41 §:n 2 momentin mukaisessa päätöksessään määrätä, että päätös on pantavissa täytäntöön valituksesta huolimatta. Momenttiin ehdotetaan lisättäväksi päätös teettämis- tai keskeyttämisuhan asettamisesta 28 b §:n nojalla. Kun maantielain 107 §:n 2 momenttiin ehdotetaan otettavaksi samansisältöinen lisäys, viitataan tässä tuon säännöksen perusteluihin. Lisäksi momenttiin ehdotetaan otettavaksi viittaus 18 §:n 4 momenttiin, jonka mukaan radanpitäjä voi määrätä tehtäväksi välitöntä vaaraa aiheuttavassa tasoristeyksessä vaaran poistamiseksi tarvittavat muutokset. Johdonmukaisuuden vuoksi ja yhdenmukaisesti 92 §:ssä säädetyn kanssa ehdotetaan, että Liikennevirasto korvattaisiin momentissa sanalla "radanpitäjä".

95 §. Kuuluttaminen. Tiedottamisesta kuuluttamalla säädetään 9 §:n 2 momentissa ja 42 §:ssä. Kuulutusmenettelystä säädetään 95 §:ssä. Lainkohdasta puuttuvat säännökset siitä, milloin tiedoksisaanti kuulutettavassa asiassa tapahtuu. Tämän vuoksi ehdotetaan pykälään lisättäväksi, että tiedoksisaannin katsotaan tapahtuneen seitsemäntenä päivän kuulutuksen julkipäivästä. Maantielain 108 §:ään ehdotetaan tehtäväksi samansisältöinen muutos.

Pykälän mukaan Liikenneviraston on tiedotettava asiasta kuuluttamalla. Edellä 25 a §:ssä ehdotetaan, että ELY -keskus vastaisi tasoristeyksiä koskevien ratasuunnitelmien laatimisesta. Koska suunnitelman laatimisesta ja siihen liittyvien tutkimusten aloittamisesta on yleensä kuulutettava ja koska kuuluttaminen voi tulla kysymykseen myös yksityisraiteilla, ehdotetaan sana "Liikennevirasto" pykälästä poistettavaksi.

96 §. Tarkemmat säännökset ja määräykset. Pykälän 2 momentti ehdotetaan kumottavaksi. Momenttiin sisältyvä viittaus liikenne- ja viestintäministeriön asetukseen ehdotetaan siirrettäväksi 38 §:n 3 momenttiin.

1.3 Tieliikennelain 51 §

51 §. Liikenteen ohjauslaitteen asettaminen. Pykälän 4 momentin mukaan rautatien kunnossapitäjä asettaa rautatien tasoristeykseen liikennevalot ja sulku- ja varoituslaitteet sekä tasoristeysmerkin. Ratalain 89 §:n 2 momentissa säädetään velvollisuudesta asettaa ja pitää kunnossa tasoristeyksen kohdalla olevat varoituslaitteet ja tasoristeysmerkit sekä tasoristeyksestä varoitavat liikennemerkit. Tieliikennelain 51 §:n 4 momentti ja ratalain 89 §:n 2 momentti sääntelevät samaa asiaa ja lainkohdat ovat sisällöltään ristiriitaiset. Tarkoituksenmukaista olisi, että tasoristeysten liikenteen ohjauslaitteiden asettamisesta ja kunnossapidosta säädettäisiin tyhjentävästi ratalaissa, johon tieliikennelain 51 §:n 4 momentissa informaatiotarkoituksessa viitattaisiin. Momenttiin ehdotetaan tehtäväksi tätä tarkoittava muutos. Pykälän 1-3 momentteihin ei ehdoteta muutoksia.

1.4 Maankäyttö- ja rakennuslain 86 a §

86 a §. Maantien muuttaminen kaduksi. Pykälässä säädetään maantien muuttamisesta kaduksi ja siihen liittyvästä maantien lakkaamisesta. Asemakaavassa tieliikenneväylä osoitetaan joko kunnan ylläpitämänä katuna tai valtion vastuulla olevana maantienä. Hallinnollisen luokan muutoksesta huolehtii se taho, joka tulee vastaamaan väylän pidosta. Kadun muuttaminen maantieksi tapahtuu maantielain mukaista menettelyä noudattaen laatimalla ja hyväksymällä tiesuunnitelma. Maantietä kaduksi muutettaessa sovelletaan maankäyttö- ja rakennuslain säännöksiä kadunpitopäätöksestä. Maankäyttö- ja rakennuslain nykyinen 86 a §:n koskee vain niitä tapauksia, jolloin olemassa oleva maantie ja asemakaavan mukainen katu ovat samassa paikassa. Tällöin kadunpitopäätös tarkoittaa liikenneväylän hallinnan ja kunnossapitovastuun siirtymistä valtiolta kunnalle liikenteellisten olosuhteiden säilyessä pääosin ennallaan. Käytännössä säännöksen soveltamisala on osoittautunut tarpeettoman ahtaaksi, minkä vuoksi sitä ehdotetaan laajennettavaksi ja sisältöä täsmennettäväksi.

Pykälän 1 momentissa esitettäisiin nykyisen 1 momentin ensimmäisen virkkeen mukaisesti, että asemakaavassa kaduksi osoitettu maantie muuttuisi kadunpitopäätöksellä kaduksi. Sanat "kunnan tekemällä" poistettaisiin tarpeettomina. Momentin toisen virkkeen mukaan maantie lakkaisi, kun kadunpitopäätös on tehty. Säännös vastaisi nykyistä lakia siten täsmennettynä, että maantie lakkaisi samalla tavoin kuin 86 §:ssä säädetään kadun ja eräiden yleisten alueiden kunnossa - ja puhtaanapidosta annetun lain mukaisten velvollisuuksien alkamisesta. Kadunpitopäätöksestä tulee ilmoittaa 87 §:n mukaisesti ja maantie lakkaa päätöksen saadessa lainvoiman.

Pykälän 2 momentin mukaan hallinnollisen muutoksen menettelytapoja sovellettaisiin myös silloin, kun maantie on asemakaavassa osoitettu muuhun käyttötarkoitukseen kuin kaduksi ja maantien liikenne on tarkoitettu johdettavaksi toiseen paikkaan rakennettavalle kadulle tai olemassa olevalle parannettavalle kadulle. Tällöin maantie lakkaisi tällaista katua koskevalla kadunpitopäätöksellä. Muissa tapauksissa maantie tai sen osa lakkautettaisiin maantielain säännösten mukaisesti.

Pykälän 3 momenttiin otettaisiin nykyisen 1 momentin toinen virke sisällöltään sellaisenaan ja viittamaan pykälän 1 ja 2 momentin kadunpitopäätöksiin. Lain 93 §:n mukaan kunta saa omistukseensa maantien tiealueen asemakaavan tullessa voimaan ja tienpitäjälle syntyy alueeseen tieoikeus. Kun asemakaavalla lainkohdassa tarkoitetaan paitsi ensimmäistä asemakaavaa myös asemakaavan muutosta, kunta omistaa jo maantien tiealueet, kun maantien lakkauttava kadunpitopäätös tehdään. Selkeyden vuoksi ehdotetaan 4 momentissa säädettäväksi, että maantien lakatessa 1 ja 2 momentissa esitetyllä tavalla lakkaisi samalla tienpitäjän eli valtion oikeus

maantien tiealueeseen. Kunnan asia on sitten huolehtia tarpeellisista kiinteistötoimituksista maantiekiinteistöjen muuttamiseksi asemakaavan osoittamaan käyttötarkoitukseen.

2 Voimaantulo

Lait ehdotetaan tuleviksi voimaan 1 päivänä toukokuuta 2016.

3 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

Esitys sisältää lähinnä täsmennyksiä ja pienehköjä muutoksia nykyisen lainsäädännön määräyksiin ja periaatteisiin, mutta eräitä ehdotuksia on aiheellista tarkastella perustuslain 15 §:ssä turvatun omaisuuden suojan näkökulmasta. Näitä ovat maantielaissa suoja-alueelle ehdotettu toimenpiderajoitus sekä tienpitäjän lunastusoikeuden laajennukset. Ratalakiin ehdotetuista muutoksista omaisuuden suojaan liittyvät suoja- ja näkemäalueiden perustuminen ratasuunnitelman sijasta suoraan lakiin ja siitä seuraava kiinteistön omistajan käyttöoikeuden rajoitusten sekä radanpitäjän oikeuksien laajentuminen koskemaan kaikkia valtion rataverkkoon kuuluvien raiteiden radanvarsia, radanpitäjän oikeus sijoittaa vähäisiä laitteita ja rakenteita, kuten opastimia, toisen kiinteistölle sekä radanpitäjän lunastusoikeuden laajennukset.

Perustuslain 15 §:n mukaan jokaisen omaisuus on turvattu. Omaisuuden pakkolunastuksesta yleiseen tarpeeseen täyttää korvausta vastaan säädetään lailla. Epäilystä ei ole ollut siitä, että hankittaessa alueita maanteita tai rautateita varten kysymyksessä on yleinen tarve. Esityksen lunastusmääräysten muutoksiin ei sisälly täyden korvauksen rajoituksia, joten esitys tältä osin täyttää perustuslain vaatimukset. Tien- ja radanpitäjän lunastusoikeuden laajennukset koskisivat vain tilanteita, joissa tiestä tai radasta aiheutuvien haitallisten vaikutusten poistaminen olisi huomattavan kallista verrattuna kiinteistön tai sen osan arvoon. Käytännössä lunastus tällä perusteella tulisi harvoin kyseeseen, mutta mahdollisuus siihen olisi kohtuuttomien tilanteiden ehkäisemiseksi tärkeä. Vastaavasti kiinteistön omistajan lunastusoikeutta laajennettaisiin.

Suoja- ja näkemäalueisiin liittyvillä kiinteistön omistajan käyttöoikeuden rajoituksilla sekä radanpitäjän oikeudella poistaa suoja- ja näkemäalueen kasvillisuutta ja näkemäalaa rajoittavia luonnonesteitä on liittymä omaisuudensuojaan, koska määräyksillä rajoitetaan kiinteistön omistajan oikeutta hallita, käyttää ja hyödyntää omaisuuttaan haluamallaan tavalla. Edellä mainittujen kiinteistön omistajan käyttöoikeuden rajoitusten ja radanpitäjän oikeuksien ulottamista koskemaan kaikkia valtion rataverkkoon kuuluvien raiteiden radanvarsia voidaan pitää välttämättömänä liikenneturvallisuuteen ja liikenteen sujuvuuteen liittyvistä syistä, minkä monet viime vuosien myrskytuhot ovat osoittaneet. Erityisesti radanpitäjälle ja junaliikenteelle on aiheutunut merkittävää haittaa ja vahinkoa radoille kaatuneista puista, mitä voitaisiin ehkäistä ehdotetulla oikeudella poistaa suoja-alueen vaarallista puustoa ratasuunnitelmista riippumatta. Ehdotetut rajoitukset eivät myöskään koskisi kasvillisuutta, joka on istutettu tai otettu erityiseen hoitoon, eikä rakennuksia, rakennelmia tai laitteita, jotka on rakennettu ennen rajoitusten voimaantuloa, joten omistajan määräämisvallan rajoitusta voidaan pitää vähäisenä. Ratalain 61 §:n mukaisesti radanpitäjän on myös korvattava edellä mainituista rajoituksista kiinteistölle aiheutuva vahinko tai merkittävä haitta. Nykyisin voimassa olevan lain mukaisesti radanpitäjä voi määrätä kasvillisuuden taikka rakennuksen, rakennelman tai laitteen poistettavaksi tai siirrettäväksi vain, jos niistä aiheutuu vaaraa liikenneturvallisuudelle tai haittaa radanpidolle. Ratalakiin ehdotettu oikeus sijoittaa muun muassa opastimia toisen kiinteistön alueelle vastaa maankäyttö- ja rakennuslain ja maantielain vastaavia määräyksiä ja tulisi melko harvoin käyttöön, koska maasto-olosuhteista riippuen pääsääntöisesti laitteet ja rakennelmat mahtuvat ratatiealueelle.

Ehdotettuja lakeja on pidettävä omaisuuden suojan rajoitusten osalta täsmällisinä ja tarkkara-jaisina ja niiden on katsottava muutenkin täyttävän perusoikeuksien yleiset rajoitusedellytyk-set, kuten vaatimukset rajoitusten hyväksyttävyydestä ja oikeasuhtaisuudesta. Edellä esitetyn perusteella katsotaan, että lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisjärjestyk-sessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

Lakiehdotukset

1.

Laki

maantielain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan maantielain (503/2005) 10, 11, 17, 23, 24, 31, 32, 34, 36–38, 40, 42, 46, 52, 56, 63, 67, 74, 80, 83, 84, 89–91, 95, 99, 101, 103, 105, 107 ja 108 §, sellaisina kuin niistä ovat 11 § laeissa 1242/2009 ja 446/2012, 17, 31, 52, 101 ja 107 § osaksi laissa 1242/2009, 42 § laissa 328/2013, 99 § laissa 1242/2009 ja 105 § laissa 999/2015, sekä

lisätään 22 §:ään uusi 3 momentti, lakiin uusi 32 a, 42 a, 42 b, 53 a ja 56 a §, 73 §:ään uusi 2 momentti sekä lakiin uusi 95 a § seuraavasti:

1 luku

Yleiset säännökset

10 §

Tienpitäjä ja tienpidon kustannukset

Tienpitäjänä on valtio, joka vastaa tienpidosta ja sen kustannuksista sekä käyttää tienpitoa varten saatuja oikeuksia. Liikennevirasto toimii tässä asiassa vastuuviranomaisena.

Erityisestä syystä, kuten jos tienpidosta huolehditaan laadultaan tai laajuudeltaan korkeampiluokkaisena kuin yleisen liikenteen tai tien ympäristöön sovittamisen tarve edellyttää taikka jos tienpidosta aiheutuu merkittäviä maankäyttö- tai kaavoitushyötyjä tai jos jokin tietty taho erityisesti hyötyy tehtävistä toimenpiteistä, voi muukin kuin tienpitäjä sopimuksen mukaisesti osallistua tienpidon kustannuksiin tai ottaa huolehtiakseen jostakin tienpitoon liittyvästä toimenpiteestä.

11 §

Tienpitoviranomainen

Tienpitoviranomaisena toimii Liikennevirasto siten kuin tässä laissa erikseen säädetään. Liikennevirasto vastaa maantieverkosta ja sen kustannuksista sekä käyttää tienpitoa varten saatuja oikeuksia. Muutoin tienpitoviranomaisena toimii toimivaltainen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää jokin muu valtion viranomainen kuin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus tienpitoviranomaiseksi, jos sitä tienpidon kannalta on pidettävä tarkoituksenmukaisena.

Liikennevirasto on tieinfrastruktuurin turvallisuuden hallinnasta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2008/96/EY (tieturvallisuusedirektiivi) 2 artiklassa tarkoitettu toimivaltainen organisaatio ja Euroopan laajuisen tieverkon tunnelien turvallisuutta koskevista vähimmäisvaatimuksista annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2004/54/EY 4 artiklassa tarkoitettu hallintoviranomainen.

2 luku

Maantien suunnittelu

17 §

Tien suunnittelu ja alueiden käytön suunnittelu

Yleissuunnitelman ja tiesuunnitelman tulee perustua maankäyttö- ja rakennuslain mukaiseen oikeusvaikutteiseen kaavaan, jossa maantien sijainti ja suhde muuhun alueiden käyttöön on selvitetty. Alueella, jolla on laadittavana tai muutettavana oikeusvaikutteinen kaava, voidaan ryhtyä toimenpiteisiin kaavan tavoitteisiin perustuvan yleis- tai tiesuunnitelman laatimiseksi.

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet sekä maakuntakaava ja yleiskaava on otettava huomioon siten kuin maankäyttö- ja rakennuslaissa säädetään. Yleissuunnitelmaa tai tiesuunnitelmaa ei saa hyväksyä vastoin maakuntakaavaa tai oikeusvaikutteista yleiskaavaa. Yleissuunnitelma voidaan hyväksyä vastoin voimassa olevaa asemakaavaa, jos kunta sitä puoltaa. Tiesuunnitelma voidaan hyväksyä vastoin voimassa olevaa asemakaavaa, jos kyse on vähäi-

sestä poikkeuksesta ja kunta ja ne kiinteistönomistajat, joihin poikkeusvälittömästi vaikuttaa, sitä puoltavat.

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, voidaan maantie suunnitella, jos tien luonne huomioon ottaen tien sijainti ja suhde muuhun alueiden käyttöön voidaan ilman kaavaakin riittävästi selvittää yhteistyössä kunnan ja maakunnan liiton kanssa. (22.12.2009/1242)

Yleis- ja tiesuunnitelmaa laadittaessa on otettava huomioon, mitä luonnonsuojelulaissa (1096/1996) ja sen nojalla säädetään.

Tien suunnittelun tulee tarpeen mukaan perustua lisäksi liikennejärjestelmän kehittämistä koskevaan suunnitteluun.

22 §

Tiesuunnitelman sisältö

Tiesuunnitelmassa voidaan jäljempänä 45 §:n 1 momentissa tarkoitettu näkemäalue osoittaa tiealueeksi, jos liikenneturvallisuuden katsotaan sitä vaativan.

23 §

Liitännäisalueet ja tietyötä varten tarvittavat erityiset oikeudet

Tiesuunnitelmasta tulee käydä ilmi liitännäisalueet ja niiden käyttämiseen tarvittavat tieyhdydet.

Jos maantien rakentamisen ajaksi on tarpeen tietyötä varten perustaa oikeus tienpitoaineen ottamiseen rajoitettuun määrään, tietyössä irrotettavien maa-ainesten pysyvään tai tilapäiseen sijoittamiseen taikka alueen käyttämiseen tilapäisenä kulkutienä, varasto- tai muuna sellaisena alueena taikka oikeus työssä tarvittavan yksityisen tien käyttöön tai tekemiseen, voidaan tästä määrätä tiesuunnitelmassa, jossa on osoitettava tarkoitukseen tarvittava alue tai tie.

24 §

Yksityisten teiden liittymät ja maatalousliittymät sekä laskuajat tiesuunnitelmassa

Maantien liikenneturvallisuuden ja välityskyvyn edistämiseksi voidaan tiesuunnitelmassa antaa määräyksiä tai kieltoja yksityisten teiden liittämisestä maantiehen sekä sille johtavien liittymien käyttämisestä. Tässä tarkoitettuja määräyksiä tai kieltoja voidaan antaa myös sellaisista liittymistä, joita käytetään yksinomaan maa- tai metsätalousajoon (maatalousliittymä).

Jos tiesuunnitelmassa kielletään käyttämästä ennestään olevaa yksityisen tien liittymää tai maatalousliittymää, on uuden kulkuyhteyden järjestämisestä määrättävä tiesuunnitelmassa, jolloin voidaan määrätä tienpitoviranomaisen kustannuksella tehtäväksi tarpeen mukaan yksityinen tie tai liittymä taikka perustettavaksi oikeus ennestään olevaan yksityiseen tiehen taikka maantienä lakkautettuun tai lakkaavaan tiehen tai tieosaan.

Jos tie- tai liitännäisalueen kuivattamiseksi on tarpeen perustaa oikeus laskuajan pitämiseen toisen maalla tai oikeus johtaa kuivatusvettä toisen ojaan tai puroon, on tästä määrättävä tiesuunnitelmassa, jossa on osoitettava laskuajaksi tarvittava alue. Laskuojaan sovelletaan muutoin, mitä vesilaissa (587/2011) säädetään ojituksesta.

31 §

Suunnitelmien voimassaoloaika

Tiesuunnitelman laatiminen on aloitettava kahdeksan vuoden kuluessa sen vuoden päättymisestä, jona hankkeesta laadittu yleissuunnitelma on saanut lainvoiman. Muuten yleissuunnitelman hyväksymispäätös raukeaa. Liikennevirasto voi pidentää yleissuunnitelman voimassaoloaika enintään neljällä vuodella, jos 17 ja 19 §:ssä säädetty edellytykset edelleen täyttyvät. Tiesuunnitelman laatimisen katsotaan alkaneeksi, kun siitä on ilmoitettu 16 §:n 2 momentissa säädettyllä tavalla.

Yleissuunnitelman hyväksymispäätös raukeaa myös siltä osin kuin sen perusteella laadittu tiesuunnitelma on hyväksytty ja hyväksymispäätös on saanut lainvoiman.

Päätös tiesuunnitelman hyväksymisestä raukeaa, jos tietyötä ei ole osaksikaan aloitettu ennen kuin neljä vuotta on kulunut sen vuoden päättymisestä, jona tiesuunnitelma on saanut lainvoiman. Liikennevirasto voi pidentää määräaika enintään neljällä vuodella ja erityisistä syistä sen lisäksi yhdellä enintään neljän vuoden ajanjaksolla. Määräaika voidaan pidentää vain, jos tiesuunnitelma edelleen täyttää 17 ja 22 §:ssä säädetty edellytykset. Tietyö katsotaan alkaneeksi, kun tietarkoituksiin tarvittava alue on otettu tienpitäjän haltuun 56 §:n mukaisesti.

32 §

Seuranta

Liikenneviraston tulee järjestelmällisesti seurata, miten tiehankkeen arvioidut ja muut vaikutukset ovat toteutuneet, ja käyttää hyväksi seurannan tuloksia hankkeiden vaikutusarvioinnissa ja suunnitteluratkaisujen valinnassa.

32 a §

Radat tien suunnittelussa

Maantien rakentamisesta aiheutuvat muutokset rautatiehen voidaan osoittaa maantien rakentamista koskevassa suunnitelmassa.

3 luku

Maantien kunnossapito, väliaikaiset liikennejärjestelyt sekä liittymät ja maantien kohdistuvat muut toimenpiteet

34 §

Rajoitettu kunnossapito

Erityisestä syystä tienpitoviranomainen voi päättää, että jotain maantietä tai maantienosaa ei pidetä 33 §:ssä tarkoitetussa kunnossa. Tällainen tie tai tienosa suljetaan yleiseltä liikenteeltä

ja sulkeminen osoitetaan liikennemerkillä. Tarvittaessa tien tai tienosan sulkemisesta on ilmoitettava kuuluttamalla.

Tienpitoviranomainen voi päättää, että osa määrätystä maantiehen kuuluvasta jalkakäytävästä tai pyörätiestä taikka yhdistetystä tai rinnakkaisesta pyörätiestä ja jalkakäytävästä pidetään kunnossa ilman liukkauden torjuntaa.

36 §

Tilapäinen kulkutie

Jos tietyön taikka maantien tai siihen kuuluvan rakennelman sortumisen tai sortumisen vaaran vuoksi tai muusta sellaisesta syystä taikka poikkeuksellisten luonnonolosuhteiden johdosta liikenne tiellä estyy tai sitä joudutaan rajoittamaan, tienpitoviranomaisella on oikeus järjestää toisen maalle tilapäinen kulkutie esteen tai rajoituksen poistamisen ajaksi. Ennen kulkutien järjestämistä on asianomaisen kiinteistön omistajalle tai haltijalle, mikäli mahdollista, varattava tilaisuus tulla kuulluksi. Tässä momentissa tarkoitetun kulkutien kunnossapidosta on soveltuvin osin voimassa, mitä 33 §:ssä säädetään.

Liikenneonnettomuuden tai muun vastaavan syyn estäessä maantien liikenteen voi tieliikennelain (267/1981) 49 §:ssä tarkoitettu liikenteen ohjaaja järjestää toisen maalle tilapäisen kulkutien esteen poistamisen ajaksi.

37 §

Liittyminen maantiehen

Edellä 24 §:n 1 momentissa tarkoitetun kiellon tai määräyksen estämättä tienpitoviranomainen voi antaa luvan yksityisen tien liittämiseen kiellon alaiseen maantiehen taikka kielletyn liittymän käyttämiseen tai liittymän käyttötarkoituksen muuttamiseen, jos kiinteistön tarkoituksenmukainen käyttö sitä vaatii eikä liittymästä eikä sen käyttämisestä aiheudu vaaraa liikenneturvallisuukselle. Jos kiinteistölle on tarpeen maatalousliittymä, on lupa sen tekemiseksi tässä momentissa tarkoitettuun tiehen myönnettävä, jos liittymä ja sen sijainti on sellainen, ettei liikenneturvallisuus sen takia vaarannu. Lupa voidaan liittää tarpeellisia ehtoja. Lupa yksityisen tien liittämiseksi muuhun kuin 1 momentissa tarkoitettuun maantiehen on myönnettävä, jos liittymä on tarpeen kiinteistön käyttämiseksi ja liittymä sekä sen sijainti on sellainen, ettei liikenneturvallisuus liittymän eikä sen käyttämisen takia vaarannu. Lupa voidaan liittää tarpeellisia ehtoja. Tässä momentissa tarkoitettuun tiehen saa tehdä tienpitoviranomaisen ohjeiden mukaan maatalousliittymän, jollei siitä aiheudu vaaraa liikenneturvallisuukselle. Tällaisen maatalousliittymän tekemisestä on hyvissä ajoin ennen toimenpiteeseen ryhtymistä ilmoitettava tienpitoviranomaiselle.

Jos maastoliikennelaissa (1710/1995) tarkoitetun moottorikelkkailureitin tai muun sitä vastaavan kulkuyhteyden perustamiseksi on maantien ylittämistä varten järjestettävä tiealueelle ylityskohta, voi tienpitoviranomainen myöntää luvan toimenpiteen suorittamiseen, jos ylityskohdasta ei aiheudu vaaraa liikenneturvallisuukselle eikä haittaa tienpidolle. Lupa voidaan liittää tarpeellisia ehtoja.

Mitä 1 - 3 momentissa säädetään, ei koske moottori- eikä moottoriliikenneteitä eikä 4 §:n 3 momentissa tarkoitettuja valtakunnallisesti merkittäviä runkoteitä, joille pääsystä voidaan määrätä vain tiesuunnitelmassa. Erityisistä syistä tienpitoviranomainen voi myöntää runkotiehen 1 momentin mukaisen liittymäluvan tai 3 momentin mukaisen luvan ylityskohdan järjestämiseksi.

Liittymän ja ylityskohdan tekeminen, kunnossapito ja muuttaminen

Yksityisen tien pitäjä ja maatalousliittymän haltija on velvollinen tekemään liittymänsä ja pitämään sen kunnossa tienpitoviranomaisen ohjeiden mukaan sillä tavoin, ettei siitä ole vaaraa liikenteelle eikä haittaa maantien kunnossapidolle.

Jos ennestään olevan yksityisen tien liittymän tai maatalousliittymän lisääntyneen tai muuttuneen käytön johdosta aiheutuu vaaraa liikenteelle tai haittaa maantien kunnossapidolle, yksityisen tien pitäjä tai maatalousliittymän haltija on velvollinen kustannuksellaan tienpitoviranomaisen ohjeiden mukaan tekemään liittymään tai liittymäalueelle sellaiset muutokset, että liittymästä aiheutuva vaara tai haitta poistuu taikka vähenee, sekä hakemaan tarpeen vaatiessa uutta liittymälupaa.

Mitä 1 ja 2 momentissa säädetään, koskee myös moottorikelkkailureitin tai muun sitä vastaavan kulkuyhteyden pitäjää maantien ylityskohdan osalta.

Jos 1 - 3 momentin nojalla velvoitettu laiminlyö velvollisuutensa, tienpitoviranomainen voi teettää vaaditut toimenpiteet laiminlyöjän kustannuksella tai keskeyttää rakennustyön siten kuin uhkasakkoissa (1113/1990) säädetään.

Liittymän poistaminen

Maantien rakentamisen yhteydessä tienpitoviranomainen poistaa kustannuksellaan tiesuunnitelmassa kielletyn liittymän tai estää sen käytön, kun hyväksyttävä korvaava kulkuyhteys on järjestetty.

Tienpitoviranomainen voi poistaa kustannuksellaan asemakaavan vastaisen liittymän tai estää sen käytön, jos hyväksyttävä korvaava kulkuyhteys on järjestetty. Ennen toimenpiteeseen ryhtymistä on asianomaiselle kiinteistön omistajalle tai haltijalle varattava tilaisuus tulla kuuluksi ja, jos liittymää käytetään yleisesti liikenteeseen, tulee asiasta kuuluttaa.

Tiealueeseen kohdistuva työ sekä rakenteiden, rakennelmien ja laitteiden sijoittaminen tiealueelle

Tiealueeseen kohdistuvaan työhön sekä rakenteiden, rakennelmien ja laitteiden sijoittamiseen tiealueelle on oltava tienpitoviranomaisen lupa. Lupa voidaan myöntää, jos toimenpiteestä ei aiheudu vaaraa liikenteelle eikä haittaa tienpidolle. Yhteiskunnan toiminnan kannalta välttämättömien rakenteiden, rakennelmien tai laitteiden sijoittamista koskeva lupa on kuitenkin myönnettävä, jos sijoittamisesta ei aiheudu vaaraa liikenteelle eikä vähäistä suurempaa haittaa tienpidolle. Lupaa ei kuitenkaan vaadita 52 §:n 1, 2 tai 4 momentissa tarkoitetun mainoksen tai ilmoituksen sijoittamiseen tiealueelle.

Luvan saaja on velvollinen suorittamaan 1 momentissa tarkoitetut toimenpiteet ja pitämään rakenteen, rakennelman ja laitteen kunnossa tienpitoviranomaisen ohjeiden mukaisesti. Luvan saaja on velvollinen kustannuksellaan tekemään tienpitoviranomaisen vaatimat muutokset taikka siirtämään tai poistamaan rakenteen, rakennelman tai laitteen, jos sen käyttämisestä aiheutuu 1 momentissa tarkoitettua vaaraa tai haittaa.

Jos muussa laissa säädetystä johtuen lupa ei ole tarpeen, on toimenpiteestä, hyvissä ajoin ennen siihen ryhtymistä, ilmoitettava tienpitoviranomaiselle.

Jollei 1 tai 3 momentista taikka 8 §:n 1 momentista tai 42 a §:n 1 momentista muuta johdu, edellyttää tiealueen ja sillä olevien rakenteiden, rakennelmien ja laitteiden käyttäminen muihin kuin maantietarkoituksiin tienpitoviranomaisen lupaa.

Liikennevirasto voi antaa tarkempia määräyksiä rakenteiden, rakennelmien ja laitteiden teknisistä ominaisuuksista ja sijoittamisesta sekä työn aikaisista järjestelyistä.

42 a §

Tiettyjen kaapeleiden sijoittaminen tiealueelle

Sähkö- ja telekaapeleiden sijoittamiseen tiealueelle ei tarvita 42 §:n 1 momentin mukaista lupaa vaan ilmoitus, kun kyse on:

- 1) maantien tai siihen kuuluvan kevyenliikenteenväylän alituksesta
- 2) tien pituussuuntaiseen kaapeliin tehtävästä jatkoksesta tai siihen liittyvästä poikittaissuuntaisesta kaapelista tiealueen ulkopuolelle tai maantien alitse
- 3) maantien tai siihen kuuluvan kevyenliikenteenväylän ylityksestä ilmajohdoilla
- 4) maantien varressa tiealueen ulkopuolelle asennettavasta tien pituussuuntaisesta ilmajohdosta, jonka johtoalue ulottuu tiealueelle
- 5) laajakaistahankkeiden uusista asiakasliittymistä, kun liittymä on hankittu vasta rakennustyön aikana
- 6) tien pituussuuntaisesta kaapeloinnista, kun kaapelia asennetaan tien pituussuuntaisesti yksinomaan olemassa olevaan putkitukseen.

Edellä 1 momentissa tarkoitetuista toimenpiteistä on ilmoitettava tienpitoviranomaiselle. Ilmoitukseen on liitettävä selvitys kaapelin omistajasta, sijoittamispaikasta, sijoittamispaikan olosuhteista ja perustiedoista, työn toteuttamistavasta ja toteuttajasta, työn aikaisista liikennejärjestelyistä sekä toimenpiteen suunnitellusta aloituspäivästä. Ilmoitus on tehtävä viimeistään 21 päivää ennen toimenpiteen suunniteltua aloituspäivää.

Tienpitoviranomainen voi ilmoituksen saatuaan, ennen ilmoitettua aloituspäivää kieltää toimenpiteen toteuttamisen, jos se harkitsee, että kaapelin sijoittaminen aiheuttaa vaaraa liikenneturvallisuudelle tai vähäistä suurempaa haittaa tienpidolle. Suunniteltua toimenpidettä ei saa aloittaa ennen ilmoitettua aloituspäivää.

Liikennevirasto voi antaa tarkempia määräyksiä ilmoituksen sisällöstä, 1 momentissa tarkoitettujen sähkö- ja telekaapeleiden teknisistä ominaisuuksista ja sijoittamisesta sekä työn aikaisista järjestelyistä.

Edellä 1 momentissa tarkoitettujen kaapeleiden sijoittamiseen tarvitaan kuitenkin 42 §:n 1 momentin mukainen lupa, kun:

- 1) toimenpide kohdistuu moottori- tai moottoriliikennetien tiealueeseen,
- 2) toimenpide kohdistuu alueeseen, jossa on pohjavesisuojaus,
- 3) toimenpide kohdistuu alueeseen, jossa tierakenne on tehty louheesta tai
- 4) tiealueen alituksen etäisyys alikulkusillan, putkisillan tai rummun rakenteesta on vähemmän kuin viisi metriä tai muun sillan rakenteesta vähemmän kuin 25 metriä.

Kaapeleiden sijoittamisesta ilmoitetaan Viestintävirastolle siten kuin verkkoinfrastruktuurin yhteisrakentamis- ja yhteiskäyttölaissa (xx/2016) säädetään.

42 b §

Siirtovelvoite

Jos tienpitoviranomainen katsoo, että tien siirtäminen, parantaminen tai muu tienpito edellyttää tiealueelle sijoitetun rakenteen, rakennelman tai laitteen suojaamista, siirtämistä tai poistamista, rakenteen, laitteen tai rakennelman omistaja vastaa toimenpiteen kustannuksista.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu toimenpide on tehtävä sähkö- ja telekaapeleiden osalta 3-6 kuukauden kuluessa ja muiden tiealueella sijaitsevien rakenteiden, rakennelmien ja laitteiden osalta 6-12 kuukauden kuluessa tienpitäjän tai tienpitoviranomaisen ilmoituksesta.

Tienpitoviranomainen vastaa kuitenkin siirto-, suojaamis- ja poistamiskustannuksista, kun kohde on alun perin sijoitettu tiealueen ulkopuolelle tai tienpitoviranomainen ei ole ottanut huomioon lupaa tai ilmoitusta käsiteltäessä asian käsittelyvuonna tai viisi vuotta sen jälkeen tulevaa muuta kuin pistemäistä tienpitotyötä, joka edellyttää kohteen siirtoa. Siirtokustannusten korvaamisessa otetaan huomioon siirrettävän kohteen ikä ja korvaavan johdon tuoma kapasiteetin lisäys.

Liikennevirasto voi antaa tarkempia määräyksiä 1-3 momentin toteuttamisesta.

4 luku

Maantiealueen ulkopuolisia alueita koskevat maankäyttörajoitukset

46 §

Rakennelmat ja laitteet sekä toimenpiderajoitukset tiealueen ulkopuolella

Maantien suoja- ja näkemäalueella ei saa pitää sellaista varastoa, aittaa taikka muuta rakennelmaa tai laitetta, josta tai jonka käytöstä voi aiheutua vaaraa liikenneturvallisuudelle tai haittaa tienpidolle.

Maantien suoja- ja näkemäalueella ei saa muuttaa maanpinnan muotoa eikä tehdä ojitusta tai muuta kaivutyötä siten, että muutoksesta voi aiheutua vaaraa liikenneturvallisuudelle tai haittaa tienpidolle.

52 §

Tienvarsimainonta ja -ilmoittelu

Maantien käyttäjille tarkoitettu mainos tai ilmoitus on laadittava ja sijoitettava siten, että se ei vaaranna liikenneturvallisuutta.

Pykälän 1 momentissa tarkoitetun mainoksen tai ilmoituksen asettamisesta asemakaava-alueen ulkopuolelle sekä asemakaava-alueella maankäyttö- ja rakennuslain 83 §:n 4 momentin mukaiselle liikennealueelle on ilmoitettava tienpitoviranomaiselle. Ilmoitukseen on liitettävä selvitys mainoksesta tai ilmoituksesta ja sen sijoittamispaikasta sekä selvitys maanomistajan tai -haltijan suostumuksesta sen pystyttämiseen.

Tienpitoviranomainen voi 30 päivän kuluessa ilmoituksen saapumisesta kieltää mainoksen tai ilmoituksen asettamisen, jos se harkitsee, että asettaminen vaarantaisi liikenneturvallisuutta. Mainosta tai ilmoitusta ei saa asettaa ennen tämän määräajan umpeutumista. Tienpitoviranomainen voi kuitenkin ilmoituksen johdosta tehtävässä päätöksessä sallia mainoksen tai ilmoituksen asettamisen edellä mainittua ajankohtaa aikaisemmin.

Edellä 2 momentissa tarkoitettu ilmoitusvelvollisuus ei koske tilapäiseen kokous-, tiedotus-, huvi-, hää- tai muuta sellaista tilaisuutta taikka vaaleja tai kansanäänestystä koskevaa ilmoitusta. Nämä mainokset ja ilmoitukset saa asettaa paikalleen aikaisintaan kuukautta ennen asian-

omaista tilaisuutta, ja ne on poistettava viikon kuluessa siitä, kun tilaisuus on pidetty. Edellä 2 momentissa tarkoitettu ilmoitusvelvollisuus ei koske myöskään rakennuksessa tai sen läheisyydessä tapahtuvaa ilmoittelua, joka koskee paikalla harjoitettavaa toimintaa tai siellä myytäviä tuotteita.

Liikennevirasto voi antaa liikenneturvallisuuden turvaamiseksi tarpeellisia määräyksiä mainosten ja ilmoitusten teknisistä ominaisuuksista ja sijoittamisesta.

5 luku

Alueiden hankkiminen ja korvaukset

53 a §

Radat maantietoimituksessa

Edellä 32 a §:n mukaisessa tiesuunnitelmassa osoitetut muutokset rautatiehen käsitellään ja ratkaistaan maantietoimituksessa. Maantie- ja rautatietarkoituksiin lunastetut alueet muodostetaan eri lunastusyksiköiksi. Rautatietä koskevasta lunastamisesta ja korvauksista säädetään muutoin ratalain (110/2007) 5 luvussa.

56 §

Haltuunotto

Tiesuunnitelmassa osoitetut tiealueet ja muut tienpitäjän käyttöön osoitetut alueet sekä perustettavat oikeudet otetaan tienpitäjän haltuun maantietoimituksessa pidettävässä haltuunotokatselmuksessa määrättyä ajankohtana. Tiesuunnitelmassa osoitettu yksityistä tietä tai liittymää varten tarvittava alue otetaan tienpitäjän haltuun siksi ajaksi, kunnes tie tai liittymä on tehty. Haltuun otettaessa tienpitäjälle syntyy oikeus käyttää alueita ja oikeuksia tiesuunnitelmassa osoitettuihin tarkoituksiin kiinteistöön kohdistuvan muun oikeuden estämättä. Tässä momentissa tarkoitettu haltuunotto voi tapahtua myös vaiheittain tienpitoviranomaisen osoituksen mukaan.

Jos haltuunotosta aiheutuu lunastuslain 57 §:n 2 momentissa tarkoitettu seuraus, voi lunastustoimikunta asianomaisen vaatimuksesta määrätä, että haltuunotto siltä osin saa tapahtua aikaisintaan toimikunnan määräämän enintään kolmen kuukauden pituisen ajan kuluttua siitä, kun asianomaiselle määrätty ennakkokorvaus tai 62 §:n 2 momentissa tarkoitettu ensimmäisessä toimituksessa määrätty korvaus on maksettu.

Edellä 21 §:ssä tarkoitetuissa vaikutuksiltaan vähäisiksi arvioituissa tien parantamisissa voi haltuunotto tapahtua sopimuksen perusteella. Haltuunoton jälkeen tulee tienpitoviranomaisen kuitenkin viipymättä hakea maantietoimitusta.

Jos haltuun otetulla alueella olevan omaisuuden poistamisesta tai siirtämisestä ei päästä sopimukseen, tienpitoviranomaisen on asetettava poistettavan omaisuuden omistajalle tai haltijalle kohtuullinen ja tietyön kannalta sopiva määräaika, jonka päätyttyä tienpitoviranomainen poistaa omaisuuden. Tällöin on tienpitoviranomaisen ennen omaisuuden poistamista, mikäli mahdollista, ilmoitettava siitä poistettavan omaisuuden omistajalle tai haltijalle.

Jos tietarkoituksiin luovutettavalta tai luovutetulta alueelta joudutaan poistamaan tai siirtämään rakennuksia, varastoja tai laitteita taikka puita, kasvavaa satoa tai muuta kasvillisuutta, on siitä aiheutuvan vahingon tai haitan lisäksi korvattava asianomaiselle aiheutuneet poistamis- tai siirtämiskustannukset.

56 a §

Yksityisen tien luovuttaminen

Edellä 56 §:n 1 momentissa tarkoitettu yksityinen tie luovutetaan tienpitoviranomaisen määrämänä ajankohtana tieosakkaille tai kiinteistön omistajalle sen jälkeen, kun tieosakkaista ja kunnossapidosta osakasten kesken on maantietoimituksessa päätetty ja toimitusta koskevan muutoksenhaun estämättä. Tien luovuttamiseksi voidaan tieosakkaista ja kunnossapidosta osakasten kesken määrätä maantietoimituksen kestäessä väliaikaisesti.

63 §

Tilusjärjestely

Maantietoimituksessa on selvitettävä tilusjärjestelyjen suorittamisen tarpeellisuus. Tilusjärjestelyn tarpeellisuus selvitetään ja ratkaistaan kuitenkin maantietoimituksen sijasta kiinteistönmuodostamislain 67 §:n 4 momentissa tarkoitettussa uusjakotoimituksessa, jos maantietoimituksen ajankohtana sellainen on vireillä. Tällaisessa uusjaossa sovelletaan sen lisäksi, mitä kiinteistönmuodostamislain 82 §:ssä säädetään, tämän lain 64–67 §:n säännöksiä.

Tilusjärjestelytoimenpiteenä voidaan suorittaa tilusvaihto kiinteistöjen kesken tai, jos sitä ei voida sopivasti toimittaa, alueen siirtäminen kiinteistöstä toiseen rahana suoritettavaa täyttä korvausta vastaan. Mitä tässä säädetään kiinteistöstä, koskee myös maantienä lakkautettua tai lakkaavaa tietä tai tienosaa.

Tilusvaihtoon ja alueen siirtämiseen maantietoimituksessa sovelletaan, mitä kiinteistönmuodostamislain 59, 65 ja 66 §:ssä säädetään, jollei tämän lain 64–66 §:stä muuta johdu.

67 §

Lunastuksen laajentaminen

Jos maantien aiheuttaman tilusten pirstoutumisen, tilusalan vähenemisen tai 44 ja 45 §:n mukaisen kiellon johdosta taikka muusta sellaisesta syystä aiheutuu huomattavaa haittaa kiinteistön tai sen osan käyttämiselle eikä haittaa voida poistaa tai olennaisesti vähentää tilusjärjestelyillä, kiinteistön omistajalla on oikeus vaatia, jos tämä ei halua saada korvausta haitastaan, että tienpitäjä lunastaa kiinteistön tai sen osan. Jos maantien rakentamisesta muutoin aiheutuu kiinteistön tai sen osan käyttämiselle huomattavaa vahinkoa tai haittaa, on kiinteistön omistajalla oikeus korvauksen sijasta vaatia tienpitäjää lunastamaan kiinteistö tai sen osa. Tienpitäjällä on oikeus lunastaa kiinteistö tai sen osa, jos tässä momentissa tarkoitettu haitan- tai vahingonkorvaus olisi huomattavan suuri kiinteistön tai sen osan arvoon verrattuna.

Tiesuunnitelmassa voidaan osoittaa tienpitäjälle oikeus lunastaa kiinteistö tai sen osa, jos kustannukset maantiestä kiinteistölle tai sen osalle aiheutuvien haitallisten vaikutusten poistamiseksi tai vähentämiseksi taikka uuden kulkuyhteyden järjestämiseksi maantien katkaiseman kulkuyhteyden sijaan olisivat huomattavan suuret kiinteistön tai sen osan arvoon verrattuna. Tiesuunnitelmasta tulee tällöin käydä ilmi haitallisten vaikutusten poistamisen tai vähentämisen taikka uuden kulkuyhteyden järjestämisen kustannusten suhde kiinteistön tai sen osan arvoon verrattuna.

Kiinteistöistä tai niiden osista, jotka lunastetaan 1 tai 2 momentin nojalla, muodostetaan yksi tai useampi tiealueesta erillinen lunastusyksikkö noudattaen, mitä lunastuslain 49 a §:n 1 momentissa säädetään.

73 §

Korvaus tutkimustyöstä ja eräistä muista toimenpiteistä

Mitä 1 momentissa säädetään tilapäisen kulkutien järjestämisestä tai käyttämisestä kiinteistölle aiheutuvan vahingon tai haitan korvaamisesta, koskee myös maantieliikenteestä yksityiselle tielle sen käyttämisestä tilapäisenä kulkutienä aiheutuvien vahinkojen korvaamista tieosakkaille tai tiekunnalle, milloin sellainen on tielle perustettu.

74 §

Muut korvaukset ja korvauksia koskeva maantietoimitus

Jos maantiestä aiheutuu kiinteistölle muuta kuin tässä luvussa tarkoitettua vahinkoa tai haittaa, on kiinteistön omistajalla oikeus saada siitä korvaus tienpitäjältä. Vahingon tai haitan ollessa huomattava kiinteistön omistajalla on oikeus vaatia, jos tämä ei halua saada korvausta menetyksestään, että tienpitäjä lunastaa kiinteistön tai sen osan. Jollei korvauksesta tai lunastuksesta sovita, asia on ratkaistava maantietoimituksessa.

Jos tästä laista johtuva korvaus- tai lunastuskysymys tulee esille muutoin kuin maantietoimituksen yhteydessä tai jos korvaus voidaan määrätä vasta maantietoimituksen päätyttyä eikä korvauksista sovita, on korvausasia ratkaistava tienpitoviranomaisen tai korvausta vaativan hakemuksesta pidettävässä maantietoimituksessa.

80 §

Riidanalaisen korvauksen tallettaminen

Tienpitoviranomaisen valittaessa maantietoimituksessa määrätyistä korvauksista tulee riidanalainen osa korvauksista tallettaa. Tallettamiseen sovelletaan, mitä lunastuslain 52 §:n 2 ja 3 momentissa sekä 70 §:ssä säädetään.

83 §

Vähäiset korvaukset

Jos lunastustoimikunnan tienpitoviranomaisen samalle asianosaiselle maksettavaksi määräämä kokonaissumma ei ylitä 20 euroa, sitä ei tarvitse maksaa tai tallettaa.

84 §

Korvauksettomat luovutukset

Valtiolla ei ole oikeutta tässä laissa tarkoitettuun korvaukseen. Korvaukseen oikeutettuja ovat kuitenkin valtion liikelaitoksista annetun lain (1062/2010) mukaiset liikelaitokset. Valtioneuvosto voi päättää valtion korvausoikeudesta toisinkin, jos tähän on erityisiä syitä.

Yksityisen tien tai kadun muuttuessa maantiekseksi siirtyy tiekunnan tai tieosakkaiden tien alue ja katualue korvauksetta tienpitäjälle.

6 luku

Maantien lakkaaminen ja lakkauttaminen sekä liitännäisalueen lakkauttaminen

89 §

Maantien lakkauttaminen

Jos maantietä ei enää käytetä yleiseen liikenteeseen, se voidaan lakkauttaa. Tie lakkaa olemasta maantie sen kalenterivuoden päättyessä, jolloin lakkauttamista koskevan tiesuunnitelman hyväksymispäätös saa lainvoiman. Kun tie lakkaa maantienä, lakkaa siihen kohdistunut tienpitäjän oikeus.

90 §

Entisen tiealueen rakenteet ja laitteet

Mitä entiselle tiealueelle on tienpitoa varten rakennettu tai sijoitettu, siirtyy alueen omistajalle, jollei tienpitoviranomainen vie sitä pois vuoden kuluessa tien lakkaamisesta lukien tai luovuta sitä muulle taholle. Tiesuunnitelmassa on osoitettava, tarvitaanko aluetta yksityiseksi tieksi tai kaduksi ja kuuluuko alueeseen erityistä hoitoa vaativia rakenteita ja laitteita. Alue on jätettävä sellaiseksi, ettei sen käyttö sanottuun tarkoitukseen vaikeudu. Vastuu mainituista rakenteista ja laitteista siirtyy yksityisen tien tai kadun pitäjälle maantien lakatessa.

Jos lakkaavaa tai lakkautettavaa maantietä ei tarvita 1 momentissa mainittuun tarkoitukseen, on tiesuunnitelmassa osoitettava ne toimenpiteet, jotka ovat tarpeen entisen tiealueen palauttamiseksi ennalleen. Tienpitoviranomaisen tulee huolehtia näistä toimenpiteistä kustannuksellaan vuoden kuluessa tien lakkaamisesta lukien.

Oikeus pitää tiealueelle 42 §:n nojalla sijoitettuja rakenteita, rakennelmia ja laitteita pysyy voimassa tienpitoviranomaisen myöntämän luvan mukaisesti tiealueen siirtyessä uudelle omistajalle.

91 §

Entisen tiealueen siirtyminen

Jollei 88 §:n 1 momentista muuta johdu, siirtyy tienpitäjän omistama lakanneen maantien tiealue tien lakatessa tienpitäjältä korvauksetta viereiseen kiinteistöön. Asemakaava-alueella ja alueella, jolle kunta on päättänyt laadittavaksi asemakaavan, tiealue siirtyy kunnan omistukseen. Tiealueen siirtymisestä kunnan omistukseen asemakaavan tullessa voimaan säädetään maankäyttö- ja rakennuslain 93 §:ssä.

Mitä 1 momentissa säädetään, koskee myös 112 §:n 6 momentissa tarkoitettuja muihin tietarkoituksiin käytettyjä entisiä tiealueita tienpitoviranomaisen lakkautettua alueen käytön 88 §:n 2 momentissa tarkoitetulla tavalla.

Milloin tieoikeudella hallittu 58 §:n 1 momentin ja 112 §:n 4 ja 5 momentin mukainen lakkautettu maantien tiealue on asemakaavassa osoitettu maankäyttö- ja rakennuslain 83 §:n 1 momentin mukaiseksi yleiseksi alueeksi, on asemakaavan toteutuksessa tällaisesta alueesta mahdollista korvausta määrättäessä otettava huomioon omistajan tai haltijan oikeutta rasittanut tieoikeus.

Tiealue siirtyy siihen rajoittuviin kiinteistöihin tien ajoradan tai ajoratojen muodostaman alueen keskilinjaa myöten. Toisiinsa rajoittuvien kiinteistöjen välinen raja jatkuu tiealueella sen rajasta kohtisuoraan sanottua keskilinjaa vastaan. Edellä sanotun estämättä saadaan rajaa entisellä tiealueella käytäessä oikoa rajaa ja suorittaa muita kiinteistöjaotuksen kannalta tarkoituksenmukaisia rajansovituksia siten, että pinta-alaltaan ja arvoltaan vähäisiä alueita vaihtuu kiinteistöjen kesken tai, jollei sopivaa vastikemaata ole, siirtyy kiinteistöstä toiseen.

95 §

Liitännäisalueen lakkauttaminen

Tienpitoviranomainen lakkauttaa liitännäisalueen, kun sitä ei enää tarvita siihen tarkoitukseen, jota varten se on perustettu. Kun liitännäisalue lakkautetaan, lakkaa samalla siihen kohdistunut tieoikeus.

Kiinteistörekisterilain (392/1985) 2 §:n 2 momentin mukainen muuna rekisteriyksikkönä kiinteistörekisteriin merkitty lakkautettu liitännäisalue on maantietoimituksessa määrättävä kuulumaan siihen kiinteistöön, josta se on otettu tietarkoituksiin tai, jollei sitä kiinteistöä enää ole, siihen tai niihin kiinteistöihin, joihin se alueellisesti parhaiten soveltuu.

Jos liitännäisalueen lakkauttamisesta aiheutuu jollekin hyötyä, jota ei ole pidettävä vähäisenä, on hyödynsaaja velvollinen korvaamaan tienpitoviranomaiselle saamansa hyödyn. Jollei korvauksesta sovita, asia on ratkaistava maantietoimituksessa.

95 a §

Tiealueen osan lakkauttaminen ja luovuttaminen

Tienpitoviranomainen voi lakkauttaa maantietarkoituksiin tarpeettomia tiealueen osia. Tienpitäjän oikeus lakkautettuun tiealueen osaan lakkaa, kun lakkautuspäätös on tehty. Tienpitoviranomaisen on haettava viipymättä maantietoimituksen pitämistä, kun tiealueen osa on lakkautettu. Tiealueen osan lakkauttamiseksi voidaan tarvittaessa laatia ja hyväksyä tiesuunnitelma.

Tienpitäjän omistama lakkautettu tiealueen osa siirretään maantietoimituksessa viereiseen kiinteistöön noudattaen, mitä kiinteistönmuodostamislaissa lohkomisesta säädetään. Jos tiealueen osan lakkauttaminen on tullut vireille muun kuin tienpitoviranomaisen aloitteesta, vastaa vireille panija maantietoimituksen toimituskustannuksista. Tienpitäjän omistaman tiealueen osan lakkauttamisesta saadun hyödyn korvaamiseen sovelletaan, mitä 95 §:n 3 momentissa säädetään.

Lakkautetulle tiealueen osalle tienpitoa varten rakennettuun tai sijoitettuun sovelletaan, mitä 90 §:n 1 momentissa säädetään.

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, Liikennevirastolla on oikeus luovuttaa tienpitoon tarpeettomia tiealueen osia. Luovuttamiseen sovelletaan, mitä oikeudesta luovuttaa valtiolla kiinteistövarallisuutta annetussa laissa (973/2002) säädetään.

7 luku

Erinäiset säännökset

99 §

Päätöksenteko

Liikennevirasto hyväksyy yleis- ja tiesuunnitelmat. Liikennevirasto voi erityisistä syistä siirtää suunnitelman liikenne- ja viestintäministeriön hyväksyttäväksi.

Liikenne- ja viestintäministeriöllä on kuitenkin oikeus pidättää itselleen liikennepoliittisesti merkittävän maantien lakkauttamista koskevan tiesuunnitelman hyväksyminen.

101 §

Hallinnolliset pakkokeinot

Aluehallintovirasto voi kieltää sitä, joka rikkoo tätä lakia tai sen nojalla annettuja säännöksiä, jatkamasta tai toistamasta lainvastaista menettelyä. Aluehallintovirasto voi myös määrätä sen, joka rikkoo tätä lakia tai sen nojalla annettuja säännöksiä, täyttämään velvollisuutensa. Aluehallintovirasto voi tehostaa päätöstään uhkasakolla tai uhalla, että tekemättä jätetty toimenpide tehdään laiminlyöjän kustannuksella tai toiminta keskeytetään. Uhkasakkoa, teettämishuukkaa ja keskeyttämishuukkaa koskevaan asiaan sovelletaan, mitä uhkasakkolaissa (1113/1990) säädetään.

Jos liikennettä välittömästi uhkaavan vaaran poistamiseksi on tarpeen kiireellinen toimenpide taikka jos on kysymys tiealueeseen kohdistuvan luvattoman tai 52 §:n vastaisen toimenpiteen oikaisemisesta, tienpitoviranomaisella on oikeus toimenpiteeseen tai luvattoman taikka 52 §:n vastaisen toimenpiteen oikaisemiseen siihen velvollisen kustannuksella. Tiealueeseen kohdistuvaksi toimenpiteeksi katsotaan myös maantienkäyttäjille tarkoitettujen mainosten ja ilmoitusten asettaminen tiealueen läheisyyteen.

Jos tienpitoviranomaista estetään toimittamasta 2 momentissa tarkoitettua virkatehtävää taikka estetään 16 §:n 1 momentissa tarkoitettua tutkimustyön suorittaminen, on poliisin annettava tienpitoviranomaisen pyynnöstä virka-apua.

103 §

Päätösten tiedoksi antaminen ja tiedoksisaanti

Liikennevirasto toimittaa yleis- ja tiesuunnitelman hyväksymistä sekä niiden voimassaoloajan pidentämistä koskevan päätöksen tienpitoviranomaiselle. Päätöksen tiedoksi antamiseksi tienpitoviranomaisen on toimitettava päätös ja sen perusteena olevat asiakirjat asianomaiseen kuntaan, jonka on ilmoitettava niiden nähtäväksi asettamisesta siten kuin kuntalain (365/1995) 64 §:ssä säädetään. Päätös ja asiakirjat on pidettävä kunnassa yleisesti nähtävinä 30 päivän ajan. Tiedoksisaannin katsotaan tapahtuneen silloin, kun päätös on asetettu yleisesti nähtäville.

Tiesuunnitelman hyväksymispäätös, joka on merkitykseltään vähäinen, voidaan antaa tiedoksi todisteellisesti siten kuin hallintolaissa säädetään. Päätösten sähköisestä tiedoksi antamisesta säädetään sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetussa laissa (13/2003).

105 §

Muutoksenhaku

Edellä 43 f §:ssä tarkoitettua pätevyystodistusta koskevaan päätökseen saa vaatia oikaisua Liikenteen turvallisuusvirastolta siten kuin hallintolaissa säädetään.

Valtioneuvoston yleisistunnon päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Muuhun tämän lain nojalla tehtyyn päätökseen sekä oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.

Hallinto-oikeuden päätökseen yleis- ja tiesuunnitelman hyväksymistä koskevassa asiassa saa hakea muutosta valittamalla siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Hallinto-oikeuden muuhun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Tienpitoviranomaisen päätöksestä 37 §:ssä, 38 §:n 2 momentissa, 40 §:n 2 momentissa, 42 §:n 1 momentissa, 42 a §:ssä, 47 §:ssä, 48 §:n 2 momentissa ja 52 §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa valitetaan siihen hallinto-oikeuteen, jonka tuomiopiirissä päätöksessä tarkoitettu liittymä, ylityskohta, tiealue, kiinteistö taikka mainos tai ilmoitus sijaitsee.

Kunnalla, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksella sekä maakunnan liitolla on oikeus hakea valittamalla muutosta sellaiseen yleis- ja tiesuunnitelman hyväksymispäätökseen, jonka vaikutukset ulottuvat kunnan alueelle tai viranomaisen toimialueelle.

Rekisteröidyllä paikallisella tai alueellisella yhteisöllä tai säätiöllä on oikeus toimialaansa kuuluvissa asioissa hakea valittamalla muutosta sellaiseen yleis- ja tiesuunnitelman hyväksymispäätökseen, jonka vaikutukset ulottuvat yhteisön tai säätiön toiminta-alueelle.

Yhteiskunnallisesti merkittäväksi katsottavaa yleis- ja tiesuunnitelman hyväksymispäätöstä koskeva valitus on käsiteltävä kiireellisenä.

Muutoksenhausta maantietoimituksessa tehtyyn päätökseen säädetään 87 §:ssä.

107 §

Päätösten välitön täytäntöönpano

Yleis- tai tiesuunnitelman hyväksymistä taikka niiden voimassaoloajan pidentämistä koskeva päätös voidaan panna täytäntöön valituksesta huolimatta, jollei muutoksenhakutuomioistuimella toisin määrää.

Tienpitoviranomaisen päätöksessä, joka koskee teettämis- tai keskeyttämisuhan asettamista 38 §:n 4 momentin perusteella taikka päätöksessä, jonka tienpitoviranomainen antaa 48 §:n 2 momentin nojalla, voidaan määrätä, että päätös on pantavissa täytäntöön valituksesta huolimatta.

108 §

Kuuluttaminen

Milloin tämän lain tai sen nojalla on julkaistava kuulutus, määräys, kielto tai muu asia yleisesti tiedoksi eikä tiedoksi antamisen tavasta ole erikseen säädetty, tulee tienpitoviranomaisen

tiedottaa asiasta kuuluttamalla siitä vähintään 30 päivän ajan asianomaisen kunnan ilmoitustaululla siten kuin julkisista kuulutuksista annetussa laissa (34/1925) säädetään. Kuulutuksen julkaisemisesta on ilmoitettava ainakin yhdessä toiminnan vaikutusalueella yleisesti leviävässä sanomalehdessä, jollei asian merkitys ole vähäinen tai ilmoittaminen ole muutoin ilmeisen tarpeetonta. Tiedoksisaannin katsotaan tapahtuneen seitsemäntenä päivänä kuulutuksen julkipanosta, mikä on kuulutuksessa ja ilmoituksessa todettava.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tämän lain voimaan tullessa liikenne- ja viestintäministeriössä vireillä olevat maantien lakkauttamista koskevat tiesuunnitelmat sekä tiesuunnitelman hyväksymispäätöksen määräajan pidentämistä koskevat asiat käsitellään ja ratkaistaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaan.

Yleis- ja tiesuunnitelmat, joiden laatiminen on aloitettu ennen tämän lain voimaantuloa, käsitellään ja ratkaistaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaan. Suunnitelmien hyväksymiseen sovelletaan kuitenkin tämän lain 99 §:ää.

Tätä lakia sovelletaan myös ennen tämän lain voimaantuloa hyväksytyjen yleissuunnitelmien voimassaoloajan pidentämiseen.

Tätä lakia sovelletaan niihin ennen tämän lain voimaantuloa aloitetuissa maantietoimituksissa ratkaistaviin kysymyksiin, jotka otetaan tämän lain voimaantulon jälkeen toimituksessa ratkaistaviksi.

Ennen tämän lain voimaantuloa myönnetyt tienvarsimainontaa ja -ilmoittelua koskevat luvat ovat voimassa 31 päivä joulukuuta 2017 asti. Mainoksen tai ilmoituksen asettajan on tähän päivään mennessä tehtävä ilmoitus siten kuin tämän lain 52 §:ssä säädetään taikka poistettava mainos tai ilmoitus. Jos mainosta tai ilmoitusta ei ole määräaikaan mennessä poistettu eikä siitä ole tehty tämän lain 52 §:n 2 momentissa tarkoitettua ilmoitusta, tienpitoviranomainen voi poistaa mainoksen tai ilmoituksen 101 §:n 2 momentin mukaisesti. Määräajaksi myönnetty luvat ovat kuitenkin voimassa luvassa määritellyn ajan loppuun asti. Tämän lain voimaan tullessa vireillä olevat tienvarsimainontaa ja -ilmoittelua koskevat lupahakemukset käsitellään tämän lain 52 §:n 2 momentissa tarkoitettuina ilmoituksina.

2.

Laki

ratalain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan ratalain (110/2007) 17, 34 § ja 96 §:n 2 momentti, sellaisina kuin ne ovat osaksi laissa 1243/2009,

muutetaan 2, 3, 7, 10, 16, 18, 19, 26, 28, 29, 37–41, 46–48, 57, 65, 70, 74, 79, 80, 83, 86, 89, 92, 94 ja 95 §, sellaisina kuin niistä ovat 3, 7, 10, 26, 47, 79, 83, 92 ja 94 § osaksi laissa 1243/2009, 28, 74, 80 ja 95 § laissa 1243/2009 sekä 92 § laissa 1001/2015, sekä

lisätään lakiin uusi 25 a ja 25 b §, uusi 2 a luku, lakiin uusi 42 a §, 43 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laissa 1243/2009, uusi 4 momentti sekä lakiin uusi 43 a, 43 b, 46 a, 85 a ja 89 a § seuraavasti:

1 luku

Yleiset säännökset

2 §

Soveltamisala

Tässä laissa säädetään rataverkosta, radanpidosta, radan lakkauttamisesta sekä radanpitäjälle kuuluvista oikeuksista ja velvollisuuksista samoin kuin kiinteistön omistajien ja muiden asianosaisten oikeusasemasta radanpitoon liittyvissä asioissa sekä yksityisraiteista 2 momentissa säädetyllä tavalla.

Tätä lakia ei sovelleta yksityisraiteeseen kuuluvalla yleiseltä liikenteeltä eristetyllä satama-, varasto-, tehdas- tai muulla vastaavalla alueella. Tällaisella alueella rautatie on kuitenkin suunniteltava, rakennettava ja pidettävä kunnossa siten, että juna- ja muu liikenne voi toimia turvallisesti eikä rautatie aiheuta vaaraa alueella tapahtuvalle toiminnalle.

Yksityisraiteisiin ei sovelleta 18 §:n 4 momenttia, 31 33 §:ää, 43 §:n 4 momenttia eikä 2 a ja 4 lukua. Tätä lakia ei sovelleta yksityisraiteen lakkauttamiseen.

3 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *rautatiellä* yksi- tai useampiraiteista rataa sekä rautatiealuetta ja sillä olevia rakennuksia, rakennelmia ja laitteita, joita tarvitaan liikenteen hoitamiseksi ja turvaamiseksi sekä kaikkea näihin liittyvää toimintaa varten;

2) *rautatiealueella* aluetta, joka tarvitaan rataa, rata-aluetta, rakennuksia ja laitteita sekä liikenteen hoitamista sekä kaikkea näihin liittyvää toimintaa varten, ja tarpeellisia rautatieliikenteen palvelualueita;

3) *rautatieliikenteen palvelualueella* rautatieliikenteen palvelutoimintojen välittömästi tarvitsemia alueita;

4) *näkemäalueella* tasoristeyksessä aluetta, jolta on esteetön näkyvyys radalle;

5) *liitännäisalueella* radanpidossa tarvittavaa maa-aineksen ottopaikkaa, läjityspaikkaa tai radanpidossa tarpeelliselle laitteistolle varattua aluetta;

6) *suoja-alueella* rautatiealueen ulkopuolista aluetta, joka tarvitaan edistämään radan turvallista käyttöä;

7) *radanpidolla* rautatien ja siihen liittyvän kiinteän omaisuuden suunnittelua, hankintaa, rakentamista, hallintaa ja kunnossapitoa sekä olemassa olevan rautatien parantamista;

8) *rakentamisella* uuden rautatien rakentamista ja olemassa olevan rautatien parantamista;

9) *rataverkolla* Liikenneviraston hallinnassa olevia valtion omistamia rautateitä;

a) *TEN -verkolla* niitä rautateitä, jotka kuuluvat unionin suuntaviivoista Euroopan laajuisen liikenneverkon kehittämiseksi ja päätöksen N:o 661/2010/EU kumoamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa N:o 1315/2013 tarkoitettuihin ydinverkkoon tai kattavaan verkkoon;

10) *yksityisraiteella* muuta kuin valtion omistamaa ja Liikenneviraston hallinnoimaa rautatietä, jolla on liittynyt rataverkkoon;

11) *tiellä* yksityisistä teistä annetussa laissa (358/1962) tarkoitettuja yksityisiä teitä sekä muita yksityisiä teitä, maantielaissa (503/2005) tarkoitettuja maanteitä sekä maankäyttö- ja rakennuslaissa (132/1999) tarkoitettuja katuja;

12) *tienpitäjällä* yksityisistä teistä annetussa laissa tarkoitettuja tieosakkaita yhteisesti tai tiekuntaa, milloin sellainen on perustettu, tai kiinteistön omistajaa taikka maantielain 11 §:n 1 momentin mukaista tienpitoviranomaista tai kuntaa maankäyttö- ja rakennuslain mukaisesti kadunpidon järjestämisestä vastaavana.

Kiinteistöön rinnastetaan tätä lakia sovellettaessa määräala ja kiinteistöjen yhteinen alue.

7 §

Liikennevirasto, radanpitäjä ja radanpidon kustannukset

Liikennevirasto toimii radanpitoviranomaisena ja hallinnassaan olevan rataverkon radanpitäjänä. Valtio vastaa omistamansa rataverkon radanpidon kustannuksista. Muu taho voi osallistua valtion omistaman rataverkon radanpidon kustannuksiin Liikenneviraston kanssa tehtävän sopimuksen nojalla, jos osallistumiseen on erityinen syy, kuten jos radanpidosta huolehditaan laadultaan tai laajuudeltaan korkeampiluokkaisena kuin yleisen liikenteen tarve edellyttää taikka jos radanpidosta aiheutuu merkittäviä maankäyttö- tai kaavoitushyötyjä tai jos jokin tietty taho erityisesti hyötyy tehtävistä toimenpiteistä.

Yksityisraiteen radanpitäjänä toimii rautatien omistaja tai se, jonka hallinnassa rautatie on. Yksityisraiteen omistaja tai haltija vastaa yksityisraiteen radanpidon kustannuksista.

Rataverkkoa kunnossapidetaan ja rakennetaan sekä muista radanpitoon kuuluvista toimista huolehditaan valtion talousarviossa osoitettujen määrärahojen ja muun rahoituksen sallimassa laajuudessa. Radanpidon muusta rahoituksesta säädetään erikseen.

2 luku

Rautatien suunnittelu

10 §

Rautatiealueen suunnittelu ja alueiden käytön suunnittelu

Rautatien rakentamista koskevan yleissuunnitelman ja ratasuunnitelman tulee perustua maankäyttö- ja rakennuslain mukaiseen oikeusvaikutteiseen kaavaan, jossa rautatiealueen sijainti ja suhde muuhun alueiden käyttöön on selvitetty. Alueella, jolla on laadittavana tai muutettavana oikeusvaikutteinen kaava, voidaan ryhtyä toimenpiteisiin kaavan tavoitteisiin perustuvan yleis- tai ratasuunnitelman laatimiseksi.

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet sekä maakuntakaava ja yleiskaava on otettava huomioon siten kuin maankäyttö- ja rakennuslaissa säädetään.

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, voidaan olemassa olevan rautatien rakentamista koskeva yleissuunnitelma ja ratasuunnitelma laatia, jos hankkeen luonne huomioon ottaen suunnitelman suhde muuhun alueiden käyttöön voidaan riittävästi selvittää yhteistyössä liikenneviranomaisten, kunnan, maakunnan liiton sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kanssa.

Yleissuunnitelmaa tai ratasuunnitelmaa ei saa hyväksyä vastoin maakuntakaavaa tai oikeusvaikutteista yleiskaavaa. Yleissuunnitelma voidaan hyväksyä vastoin voimassa olevaa asemakaavaa, jos kunta sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus sitä puoltavat. Ratasuunnitelma voidaan hyväksyä vastoin voimassa olevaa asemakaavaa, jos kyse on vähäisestä poikkeuksesta ja kunta, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus ja ne kiinteistönomistajat, joihin poikkeusvälittömästi vaikuttaa, sitä puoltavat.

Yleis- ja ratasuunnitelmaa laadittaessa on otettava huomioon, mitä luonnonsuojelulaissa (1096/1996) ja sen nojalla säädetään.

16 §

Liitännäisalueet ja radanpitoa varten tarvittavat erityiset oikeudet

Ratasuunnitelmassa osoitetaan liitännäisalueet ja niiden käyttämiseen tarvittavat tieyhteydet. Jos radan rakentamisen ajaksi on tarpeen perustaa oikeus maa-aineksen ottamiseen rajoitettuun määrään, työssä irrotettavien maa-ainesten tilapäiseen tai pysyvään sijoittamiseen tai alueen käyttämiseen tilapäisenä kulkutienä, varasto- tai muuna sellaisena alueena taikka oikeus työssä tarvittavan yksityisen tien käyttöön tai tekemiseen, voidaan tämä osoittaa ratasuunnitelmassa.

18 §

Tasoristeysten poistaminen

Tie- ja rautatieliikenteen turvallisuuden parantamiseksi ja rautatieliikenteen tehostamiseksi voidaan ratasuunnitelmassa osoittaa tasoristeys poistettavaksi tai tasoristeyskäyttöä järjesteltäväksi sekä osoittaa tasoristeykselle käyttörajoituksia tai tasoristeysten turvallisuuteen liittyviä järjestelmiä ja laitteita. Jos ratasuunnitelmassa osoitetaan tasoristeys poistettavaksi, on uuden kulkuyhteyden järjestäminen osoitettava ratasuunnitelmassa. Radanpitäjä tekee tarvittavan uuden tien ja tasoristeysten tai hankkii oikeuden ennestään olevaan tiehen.

Radanpitäjä voi poistaa ratasuunnitelmassa poistettavaksi osoitetun yksityisen tien tasoristeysten, kun hyväksytty ja suunnitelman mukainen korvaava kulkuyhteys on järjestetty.

Radanpitäjä poistaa asemakaavan vastaisen tasoristeysten, kun hyväksytty korvaava kulkuyhteys on rakennettu ja kadunpito päätös tehty. Jos tasoristeystä käytetään yleisesti liikenteeseen, tulee radanpitäjän ilmoittaa tasoristeysten poistamisesta etukäteen kuuluttamalla.

Jos yksityisen tien tasoristeysten käytöstä aiheutuu välitöntä vaaraa tie- tai rautatieliikenteen turvallisuudelle, radanpitäjä voi päätöksellään määrätä tienpitäjän tekemään tasoristeykseen tai sille johtavalle tienosalle vaaran välttämiseksi tarpeelliset muutokset taikka määrätä taso-

risteys suljettavaksi, poistettavaksi tai siirrettäväksi taikka määrätä rajoituksia tasoristeyksen ajoneuvoliikenteelle. Radanpitäjän tulee ilmoittaa tässä momentissa tarkoitettua muutoksesta hyvissä ajoin etukäteen tienpitäjälle. Jos tämä laiminlyö päätöksessä määrätty velvoitteensa, radanpitäjä voi suorittaa tai teettää tarvittavat toimenpiteet tienpitäjän kustannuksella sekä tieliikennelain (267/1981) 51 §:n 2 momentin estämättä asettaa tielle tasoristeyksen liikennettä rajoittavan liikenteen ohjauslaitteen. Tasoristeyksen muutoksesta johtuvat tarpeelliset korvaavat kulkuyhteydet järjestetään ja niitä koskevat korvausasiat käsitellään yksityistietoimituksessa, jota radanpitäjän on haettava päätöksen annettuaan.

19 §

Laskuajat ratasuunnitelmassa

Jos rautatiealueen kuivattamiseksi on tarpeen perustaa oikeus laskuajan pitämiseen toisen maalla tai oikeus johtaa kuivatusvettä toisen ojaan tai puroon, on tästä mainittava ratasuunnitelmassa, jossa on osoitettava laskuajaksi tarvittava alue. Laskuojaan sovelletaan muutoin, mitä vesilaissa (587/2011) säädetään ojituksesta.

25 a §

Tasoristeyksiä koskevat ratasuunnitelmat

Toimivaltainen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus vastaa 20 §:n 2 momentissa tarkoitettua tasoristeyksiä koskevan ratasuunnitelman laadinnasta ja siihen sovelletaan tällöin, mitä tässä luvussa säädetään radanpitäjästä.

25 b §

Maantiet rautatien suunnittelussa

Rautatien rakentamisesta aiheutuvat muutokset maantiehen voidaan osoittaa rautatien rakentamista koskevassa suunnitelmassa.

26 §

Suunnitelmien voimassaoloaika

Ratasuunnitelman laatiminen on aloitettava kahdeksan vuoden kuluessa sen vuoden päättymisestä, jona hankkeesta laadittu yleissuunnitelma on saanut lainvoiman. Muuten yleissuunnitelman hyväksymispäätös raukeaa. Liikennevirasto voi pidentää yleissuunnitelman voimassaoloaika enintään neljällä vuodella. Voimassaoloaika voidaan jatkaa vain, jos 10 ja 12 §:ssä säädetty edellytykset edelleen täyttyvät. Ratasuunnitelman laatimisen katsotaan alkaneen, kun siitä on ilmoitettu 9 §:n 2 momentissa säädetyllä tavalla.

Yleissuunnitelman hyväksymispäätös raukeaa myös siltä osin, kuin sen perusteella laadittu ratasuunnitelma on hyväksytty ja hyväksymispäätös on saanut lainvoiman.

Ratasuunnitelma on hyväksyttävä neljän vuoden kuluessa sen laatimisen aloittamisesta.

Päätös ratasuunnitelman hyväksymisestä raukeaa, jos ratatyötä ei ole osaksikaan aloitettu ennen kuin neljä vuotta on kulunut sen vuoden päättymisestä, jona ratasuunnitelma on lainvoimaisesti hyväksytty. Liikennevirasto voi pidentää ratasuunnitelman voimassaoloaika enintään neljällä vuodella ja erityisistä syistä sen lisäksi yhdellä enintään neljän vuoden ajanjaksol-

la. Määräaikaa voidaan pidentää vain, jos ratasuunnitelma edelleen täyttää 10 ja 15 §:ssä säädetty edellytykset. Ratatyö katsotaan alkaneeksi, kun rautatien tarkoituksiin tarvittava alue on otettu radanpitäjän haltuun 46 §:n mukaisesti.

28 §

Suunnitelmien hyväksyminen

Liikennevirasto hyväksyy yleis- ja ratasuunnitelmat. Liikennevirasto voi erityisistä syistä siirtää suunnitelman liikenne- ja viestintäministeriön hyväksyttäväksi.

Liikenne- ja viestintäministeriö hyväksyy kuitenkin ne rautatien lakkauttamista koskevat ratasuunnitelmat, joita tarkoitetaan 79 §:n 4 momentissa.

2 a luku

Tasoristeyslupa, tasoristeyksen rakentaminen ja kunnossapito sekä ylityslupa

28 a §

Lupa tasoristeyksen rakentamiseen ja siirtämiseen

Uuden tasoristeyksen saa rakentaa vain TEN -verkon ulkopuoliselle rataverkolle. Erityisistä syistä saa uuden tasoristeyksen rakentaa TEN -verkon sellaiselle rataosalle, jolla radan suurin sallittu nopeus on pysyvästi enintään 50 kilometriä tunnissa. TEN -verkolla olevan tasoristeyksen paikkaa voidaan siirtää, jos siirrolla voidaan merkittävästi parantaa tasoristeyksen turvallisuutta taikka muusta erityisestä syystä.

Edellä 1 momentissa tarkoitettuun tasoristeyksen rakentamiseen tai siirtämiseen on oltava radanpitäjän lupa. Tarvittaessa lupa voi olla määräaikainen. Lupa voidaan myöntää tienpitäjälle, jos se on tarpeen välttämätöntä kulkuyhteyttä varten ja tasoristeyksen turvallisuus varmistetaan turvalaitteilla tai muilla järjestelyillä. Lupa ei ole tarpeen, jos tasoristeys sisältyy maantielain mukaiseen hyväksytyyn tiesuunnitelmaan.

Jos tasoristeyksen käyttö lisääntyy merkittävästi tai sen käyttötarkoitus muuttuu, tienpitäjän on haettava lisääntyvään tai muuttuvaan käyttöön oikeuttava radanpitäjän lupa.

Työnaikaista tarvetta varten tai muusta erityisestä syystä radanpitäjä voi myöntää luvan tilapäisen tasoristeyksen rakentamiseen, jos siitä ei aiheudu vaaraa liikenneturvallisuudelle. Tilapäisestä tasoristeyksestä on voimassa, mitä jäljempänä 28 b ja 28 d §:ssä säädetään.

Radanpitäjä voi liittää lupapäätökseen tasoristeyksen rakentamista, uudenlaista käyttöä, kunnossapitoa ja poistamista sekä tasoristeykseen liittyvää tietä koskevia ohjeita ja ehtoja.

28 b §

Tasoristeyksen ja sinne johtavan tien rakentaminen, muuttaminen ja kunnossapito

Tienpitäjän on rakennettava ja pidettävä kunnossa tasoristeykseen johtava tienosa lupapäätöksen mukaisesti ja sillä tavoin, ettei se vaaranna tie- tai rautatieliikenteen turvallisuutta taikka aiheuta haittaa radan kunnossapidolle. Tienpitäjän on kustannuksellaan rakennettava taso-

risteys ja tasoristeyksen käytön päätyttyä vastaavasti poistettava tasoristeys. Tasoristeyksen kannen kunnossapidosta säädetään 89 §:n 1 momentissa.

Tienpitäjä on velvollinen kustannuksellaan poistamaan tai vähentämään tasoristeyksen merkittävästi lisääntyneestä tai muuttuneesta käytöstä liikenteelle aiheutuvan vaaran tai radanpidolle aiheutuvan haitan muuttamalla tietä tai tekemällä risteysjärjestelyjä.

Jos tienpitäjä laiminlyö 1 ja 2 momentin mukaiset velvollisuutensa, radanpitäjä voi suorittaa tai teettää tarvittavat toimenpiteet tienpitäjän kustannuksella taikka keskeyttää rakennustyön siten kuin uhkasakkolaissa (1113/1990) säädetään.

28 c §

Lupa rautatien ylittämiseen

Radanpitäjä voi myöntää luvan ylittää rautatie tasoristeyksessä moottorikelkalla tai muulla maastoajoneuvolla vain TEN -verkon ulkopuoliselle rataosalle. Erityisistä syistä voidaan ylityslupa myöntää TEN -verkolla olevan tasoristeyksen yhteyteen.

Ylityslupa voidaan myöntää vain, jos lupaehdoin varmistetaan, että maastoajoneuvon käyttö ei vahingoita rataa tai rautatiealueen rakenteiden toimivuutta, haittaa radanpitoa eikä vaaranna liikenneturvallisuutta. Tarvittaessa ylityslupa voidaan myöntää määräaikaisena.

Radanpitäjä voi myöntää poliisille, Tullille ja Rajavartiolaitokselle maastossa tapahtuvien valvontatehtävien vuoksi määräajaksi luvan ylittää tasoristeys moottorikelkalla tai muulla maastoajoneuvolla myös muulla kuin 1 momentissa tarkoitetulla rataosalla luvassa tarkemmin määritellyin ehdoin.

Tässä pykälässä tarkoitettuun tasoristeykseen ja ylityslupa sovelletaan, mitä 18 §:n 4 momentissa, 28 a §:n 3 ja 5 momentissa sekä 28 b §:ssä säädetään.

28 d §

Tasoristeysluvan ja ylitysluvan peruuttaminen

Radanpitäjä voi päätöksellään peruuttaa myöntämänsä luvan, jos:

- 1) tasoristeystä tai sille johtavaa tienosaa ei rakenneta tai pidetä kunnossa 28 b §:ssä säädettyllä tavalla eikä puutetta tai laiminlyöntiä korjata radanpitäjän asettamassa määräajassa; tai
- 2) tienpitäjä laiminlyö 28 a §:n 3 momentin mukaisen velvollisuutensa hakea tasoristeyksen lisääntyvään tai muuttuvaan käyttöön oikeuttavaa radanpitäjän lupaa radanpitäjän kehotuksesta huolimatta.

3 luku

Rautatien kunnossapito, väliaikaiset liikennejärjestelyt ja rautatiealueeseen kohdistuvat muut toimenpiteet

29 §

Kunnossapito

Rautatie on pidettävä luokitustaan vastaavassa ja verkkoselostuksen mukaisessa sekä turvalisessa kunnossa. Kunnossapidon tason määräytymisessä otetaan huomioon liikenteen määrä ja laatu, radan liikenteellinen merkitys, alueen sijainti sekä säätila ja sen ennakoitavissa olevat muutokset sekä muut olosuhteet.

Rautatien kunnossapidossa on liikenteen toimivuuden sekä tie- ja rautatieliikenteen turvallisuuden lisäksi otettava huomioon ympäristönäkökohdat.

4 luku

Rautatiealueen ulkopuolisia alueita koskevat maankäyttörajoitukset

37 §

Suoja-alue

Suoja-alue ulottuu 30 metrin etäisyydelle radan raiteen tai, jos raiteita on useampia, uloimman raiteen keskilinjasta, jollei suoja-aluetta ratasuunnitelmassa erityisestä syystä supisteta tai laajenneta enintään 50 metriksi.

Radanpitäjällä on tie- tai rautatieliikenteen turvallisuuden sitä vaatiessa oikeus poistaa suoja-alueelta kasvillisuutta tai rajoittaa kasvillisuuden korkeutta. Suoja-alueella ei saa pitää sellaista rakennusta, varastoa, aitaa taikka muuta rakennelmaa tai laitetta, josta tai jonka käytöstä voi aiheutua vaaraa tie- tai rautatieliikenteen turvallisuudelle taikka häiritä radanpidolle.

38 §

Näkemäalue

Näkemäalue käsittää tasoristeyksessä olevan alueen, jolla näkemäalan vapaana pitäminen sitä rajoittavista esteistä on tarpeen liikenneturvallisuuden vuoksi.

Radanpitäjällä on oikeus poistaa näkemäalueelta näkemäalaa rajoittava kasvillisuus ja luononesteet. Näkemäalueella ei saa pitää sellaista rakennusta, varastoa, aitaa taikka muuta rakennelmaa tai laitetta, joka näkemäalaa rajoittamalla voi aiheuttaa vaaraa liikenneturvallisuudelle.

Radan näkemäalueiden määrittelystä säädetään liikenne- ja viestintäministeriön asetuksella. Maantien ja rautatien tasoristeyksen näkemäalueesta säädetään maantielain 45 §:ssä.

39 §

Toimenpiderajoitukset

Radan suoja- ja näkemäalueella ei saa muuttaa maanpinnan muotoa eikä tehdä ojitusta tai muuta kaivutyötä siten, että muutoksesta voi aiheutua vaaraa tie- tai rautatieliikenteen turvallisuudelle taikka häiritä radanpidolle.

40 §

Poikkeamisvalta

Radanpitäjä voi myöntää poikkeuksen 37 - 39 §:ssä säädettyistä kielloista ja rajoituksista, jos tie- tai rautatieliikenteen turvallisuus eivät vaarannu eikä radanpidolle aiheudu häiriötä. Poikkeamispäätökseen voidaan liittää tarpeellisia ehtoja.

41 §

Poikkeukset rajoituksista

Mitä 37 ja 38 §:ssä säädetään, ei sovelleta, jos mainituissa pykälissä tarkoitettu kasvillisuus on istutettu tai otettu erityiseen hoitoon taikka rakennus, varasto, aita tai muu rakennelma tai laite on tehty ennen kuin alueen käyttöoikeutta on mainituissa pykälissä säädetyllä tavalla rajoitettu.

Jos 1 momentissa tarkoitettu kasvillisuus taikka rakennus, rakennelma tai laite aiheuttaa vaaraa liikenneturvallisuudelle tai haittaa radanpidolle, radanpitäjä voi määrätä sen poistettavaksi tai siirrettäväksi taikka määrätä siihen tehtäväksi tarvittavan muutoksen. Jollei omistaja suorita toimenpidettä sitä varten määrättyssä kohtuullisessa ajassa, radanpitäjällä on oikeus suorittaa se kustannuksellaan.

Mitä 37 ja 38 §:ssä sekä 1 ja 2 momentissa säädetään, ei koske rakennuksen pitämistä asemakaava-alueella eikä sellaisen kasvillisuuden poistamista, jolla on ympäristön kannalta erityinen merkitys.

42 a §

Vähäisten laitteiden ja rakenteiden sijoittaminen

Kiinteistön tai alueen omistajan ja haltijan tulee sallia kiinteistölle tai alueelle sijoitettavaksi turvalaitteita, opastimia, opasteita ja merkkejä sekä vähäisiä rautatierakenteen osia. Näiden sijoittamiseen sovelletaan, mitä maankäyttö- ja rakennuslain 163 §:ssä säädetään.

Jos sijoittamisesta aiheutuvista korvauksista ei sovita, ne käsitellään ja ratkaistaan ratatoimituksessa.

5 luku

Alueiden hankkiminen ja korvaukset

43 §

Ratatoimitus

Jos radan kunnossapito tai parantaminen on muuttanut rata-alueen ulottuvuuksia, eikä muutoksia ole käsitelty kiinteistötoimituksessa, voidaan niiden selvittämiseksi suorittaa ratatoimitus ilman, että ratasuunnitelmaa on tehty. Tällainen toimitus voi koskea vain sellaisia rautatiealueen tosiasiallisia muutoksia, jotka ovat tapahtuneet ennen ratalain voimaantuloa. Toimituksen hakijana voi olla radanpitäjä tai kiinteistönomistaja, jonka aluetta muutos koskee. Toimituksessa käsitellään korvaukset rautatiealueen leventymisen tai muun muuttumisen johdosta aiheutuneista menetyksistä sekä muut tarpeelliset asiat. Korko korvauksille lasketaan jäljempänä 69 §:ssä säädetyn mukaisesti ratatoimituksen päättymisajankohdan mukaisena ja korvauksen arvohetki määräytyy jäljempänä 67 §:n mukaisesti myös päättymisajankohdan mukaisena.

43 a §

Puhevallasta ratatoimituksessa

Mitä tässä luvussa säädetään radanpitäjästä ratatoimituksen tai yksityistietoimituksen hakijana ja puhevallan käyttäjänä ratatoimituksessa, koskee toimivaltaista elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusta rataverkkoa koskevissa asioissa.

43 b §

Maantiet ratatoimituksessa

Edellä 25 b §:n mukaisessa ratasuunnitelmassa osoitetut muutokset maantiehen käsitellään ja ratkaistaan ratatoimituksessa. Rautatie- ja maantietarkoituksiin lunastetut alueet muodostetaan eri lunastusyksiköiksi. Maantietä koskevasta lunastamisesta ja korvauksista säädetään muutoin maantielain 5 luvussa.

46 §

Haltuunotto

Ratasuunnitelmassa osoitettu rautatiealue, tiealue ja muut radanpitäjän käyttöön osoitetut alueet sekä perustettavat oikeudet otetaan radanpitäjän haltuun ratatoimituksessa pidettävässä haltuunotokatselmuksessa määrättävänä ajankohtana. Ratasuunnitelmassa osoitetut yksityistä tietä varten tarvittavat alueet otetaan radanpitäjän haltuun tien tekemisen ajaksi. Haltuun otettaessa radanpitäjälle syntyy oikeus käyttää alueita ja oikeuksia ratasuunnitelmassa osoitettuihin tarkoituksiin kiinteistöön kohdistuvan muun oikeuden estämättä. Tässä momentissa tarkoitettu haltuunotto voi tapahtua myös vaiheittain radanpitäjän osoituksen mukaan.

Jos haltuunotosta aiheutuu asunnon menetys, toimeentulon huonontuminen elinkeinon tai ammatin harjoittamisen vaikeutumisen vuoksi taikka muu lunastuslain 57 §:n 2 momentissa tarkoitettu seuraus, lunastustoimikunta voi asianosaisen vaatimuksesta määrätä, että haltuunotto siltä osin saa tapahtua aikaisintaan toimikunnan määräämän enintään kolmen kuukauden pituisen ajan kuluttua siitä, kun asianomaiselle määrätty ennakkokorvaus tai ensimmäisessä toimituksessa määrätty korvaus on maksettu.

Edellä 14 §:n 2 momentissa tarkoitetuissa vaikutuksiltaan vähäisiksi arvioiduissa radan parantamisissa voi haltuunotto tapahtua suostumuksen perusteella. Haltuunoton jälkeen tulee radanpitäjän kuitenkin viipymättä hakea ratatoimitusta.

Jos haltuun otetulla alueella olevan omaisuuden poistamisesta tai siirtämisestä ei päästä sopimukseen, radanpitäjän on asetettava poistettavan omaisuuden omistajalle tai haltijalle kohtuullinen ja rakentamistyön kannalta sopiva määräaika, jonka päätyttyä radanpitäjä poistaa omaisuuden. Tällöin radanpitäjän on ennen omaisuuden poistamista, mikäli mahdollista, ilmoitettava siitä poistettavan omaisuuden omistajalle tai haltijalle.

Jos radanpitäjän käyttöön luovutetulta tai luovutettavalta alueelta joudutaan poistamaan tai siirtämään rakennuksia, varastoja tai laitteita taikka puita, kasvavaa satoa tai muuta kasvillisuutta, on siitä aiheutuvan vahingon tai haitan lisäksi korvattava asianomaiselle aiheutuneet poistamis- tai siirtämiskustannukset.

46 a §

Yksityisen tien luovuttaminen

Edellä 46 §:n 1 momentissa tarkoitettu yksityinen tie luovutetaan tienpitäjälle radanpitäjän määräämänä ajankohtana sen jälkeen kun tieosakkaista ja tien kunnossapidon jakautumisesta osakasten kesken on ratatoimituksessa päätetty ja toimitusta koskevan muutoksenhaun estä-

mättä. Tien luovuttamiseksi voidaan tieosakkaista ja kunnossapidosta osakasten kesken määrätä ratatoimituksen kestäessä väliaikaisesti.

47 §

Lunastuksen kohteen vahvistaminen ja omistusoikeuden syntyminen rautatiealueeseen

Lunastuspäätöksessä vahvistetaan lunastuksen kohde ratasuunnitelman tai 14 §:n 2 momentissa tarkoitetun kirjallisen suostumuksen perusteella tarvittaessa radanpitäjän osoituksen mukaan. Ratasuunnitelmasta voidaan vähäisessä määrin poiketa, jos siihen on erityinen syy.

Rautatiealueeksi vahvistettu alue siirtyy radanpitäjän omistukseen lunastuspäätöksen saatua lainvoiman.

Rautatiealueesta, joka on tullut radanpitäjän omistukseen, muodostetaan lunastusyksikkö. Tällainen alue voidaan radanpitäjän suostumuksella liittää radanpitäjällä olevaan tai radanpitäjälle muodostettavaan lunastusyksikköön. Yksityisraiteen omistajalle muodostetaan muu kiinteistö.

48 §

Käyttöoikeuden perustaminen

Jos rautatie rakennetaan kiinteistön alueella tunneliin, sillalle tai padolle taikka sellaiselle alueelle, joka asemakaavassa on osoitettu maankäyttö- ja rakennuslain 83 §:n 3 momentissa tarkoitetun rautatien liikennealueen sijasta ensisijaisesti muihin käyttötarkoituksiin, perustetaan radanpitäjälle omistusoikeuden sijasta rautatiealueeseen lunastuslain 3 §:n mukainen käyttöoikeus siten kuin ratasuunnitelmassa määrätään. Jos rautatie rakennetaan sellaisen lunastusyksikön alueelle, joka ei ole radanpitäjän omistuksessa ja jota edelleen käytetään siihen tarkoitukseen, jota varten se on lunastettu, perustetaan radanpitäjälle rautatiealueeseen lunastuslain 3 §:n mukainen käyttöoikeus.

Radanpitäjälle syntyy liitännäisalueeseen sen käyttötarkoitusta vastaava käyttöoikeus lunastuspäätöksen saatua lainvoiman.

57 §

Lunastuksen laajentaminen

Jos rautatiealueen aiheuttaman tilusten pirstoutumisen, tilusalan vähenemisen, tieoikeuksiin liittyvien muutosten, 37 tai 38 §:n mukaisen kiellon johdosta taikka muusta sellaisesta syystä aiheutuu huomattavaa haittaa kiinteistön tai sen osan käyttämiselle eikä haittaa voida poistaa tai olennaisesti vähentää tilusjärjestelyillä, kiinteistön omistajalla on oikeus vaatia, jos tämä ei halua saada korvausta haitastaan, että radanpitäjä lunastaa kiinteistön tai sen osan. Jos rautatien rakentamisesta muutoin aiheutuu kiinteistön tai sen osan käyttämiselle huomattavaa vahinkoa tai haittaa, on kiinteistön omistajalla oikeus vaatia korvauksen sijasta radanpitäjää lunastamaan kiinteistö tai sen osa. Radanpitäjällä on oikeus lunastaa kiinteistö tai sen osa, jos haitan- tai vahingonkorvaus olisi huomattavan suuri kiinteistön tai sen osan arvoon verrattuna.

Ratasuunnitelmassa voidaan osoittaa radanpitäjälle oikeus lunastaa kiinteistö tai sen osa, jos kustannukset radasta kiinteistölle tai sen osalle aiheutuvien haitallisten vaikutusten poistamiseksi tai vähentämiseksi taikka uuden kulkuyhteyden järjestämiseksi rautatien katkaiseman

kulkuyhteyden sijaan olisivat huomattavan suuret kiinteistön tai sen osan arvoon verrattuna. Ratasuunnitelmasta tulee tällöin käydä ilmi haitallisten vaikutusten poistamisen tai vähentämisen taikka uuden kulkuyhteyden järjestämisen kustannusten suhde kiinteistön tai sen osan arvoon verrattuna.

Kiinteistöistä tai niiden osista, jotka lunastetaan 1 tai 2 momentin nojalla, voidaan muodostaa yksi tai useampi rautatiealueesta erillinen lunastusyksikkö noudattaen, mitä lunastuslain 49 a §:n 1 momentissa säädetään.

65 §

Muut korvaukset ja korvauksia koskeva ratatoimitus

Jos rautatiestä aiheutuu kiinteistölle muuta kuin tässä luvussa tarkoitettua vahinkoa tai haittaa, kiinteistön omistajalla on oikeus saada korvaus radanpitäjältä. Vahingon tai haitan ollessa huomattava kiinteistön omistajalla on oikeus vaatia, jos tämä ei halua saada korvausta menetyksestään, että radanpitäjä lunastaa kiinteistön tai sen osan. Jollei korvauksesta tai lunastuksesta sovita, asia on ratkaistava ratatoimituksessa.

Jos tästä laista johtuva korvaus- tai lunastuskysymys tulee esille muulloin kuin ratatoimituksen yhteydessä tai jos korvaus voidaan määrätä vasta ratatoimituksen päätyttyä eikä korvauksista sovita, korvausasia on ratkaistava ratatoimituksessa.

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitettua ratatoimitusta voi hakea joko radanpitäjä tai korvausta vaativa.

70 §

Riidanalaisen korvauksen tallettaminen

Jos radanpitäjä valittaa ratatoimituksessa määräytyistä korvauksista, tulee riidanalainen osa korvauksista tallettaa. Tallettamiseen sovelletaan muutoin, mitä lunastuslain 52 §:n 2 ja 3 momentissa sekä 70 §:ssä säädetään.

74 §

Korvauksettomat luovutukset

Valtiolla ei ole oikeutta tässä laissa tarkoitettuun korvaukseen Liikennevirastolta. Korvaukseen oikeutettuja ovat kuitenkin valtion liikelaitoksista annetun lain (1062/2010) mukaiset liikelaitokset. Valtioneuvosto voi päättää valtion korvausoikeudesta toisin, jos tähän on erityisiä syitä.

6 luku

Rautatien ja sen liitännäisalueen lakkauttaminen

79 §

Rautatien lakkauttaminen muussa yhteydessä

Liikennevirasto voi lakkauttaa rautatien hyväksymänsä ratasuunnitelman perusteella, jos:

- 1) rautatietä ei enää käytetä rautatieliikenteen harjoittamiseen, radanpitoon liittyvään liikennöintiin eikä muihin liikenteen tarpeisiin;
- 2) rautatielle ei ole odotettavissa 1 kohdassa mainittua käyttöä;
- 3) rautatiellä ei ole käyttöä yksityisraiteena; ja
- 4) alueen saatavuus sekä kuljetustarpeet on turvattu muulla tavoin.

Lisäksi Liikennevirasto voi lakkauttaa rautatien hyväksymänsä ratasuunnitelman perusteella, jos rautatien liikenne on vähäistä eikä rautatietä ole taloudellisesti kannattavaa pitää valtion varoilla turvallisesti liikennöitävänä, 29 tai 30 §:ssä tarkoitettua kunnossa ja alueen saavutettavuus sekä kuljetustarpeet on turvattu muulla tavoin.

Liikenneviraston tulee ennen tässä pykälässä tarkoitettua päätöksen tekemistä kuulla tarvittaessa asianomaisia ministeriöitä, maakunnan liittoja ja kuntia.

Liikenne- ja viestintäministeriöllä on oikeus pidättää itselleen 1 ja 2 momentissa tarkoitettu liikennepoliittisesti merkittävä asia, joka muutoin kuuluisi Liikenneviraston ratkaistavaksi.

80 §

Rautatiealueen luovuttaminen rautatien lakkauttamisen yhteydessä

Liikennevirasto luovuttaa 78 tai 79 §:ssä tarkoitettua päätöksen perusteella rautatiealueen, jollei alueen säilyminen viraston hallinnassa ole perusteltua. Alueiden luovutuksessa menetellään siten kuin oikeudesta luovuttaa valtion kiinteistövarallisuutta annetussa laissa (973/2002) säädetään.

Rautatien lakkauttamista koskevassa ratasuunnitelmassa voidaan päättää luopua rautatiealueesta korvauksetta, jos alueella on vähäinen arvo tai merkitys. Rautatiealue siirtyy siihen rajoittuviin kiinteistöihin radan raiteen tai raiteiden muodostaman alueen keskilinjaa myöten. Rajaa saadaan entisellä rautatiealueella rajankäynnissä oikoa ja suorittaa muita kiinteistöjaotuksen kannalta tarkoituksenmukaisia rajansovituksia siten, että pinta-alaltaan ja arvoltaan vähäisiä alueita vaihtuu kiinteistöjen kesken tai, jollei sopivaa vastikemaata ole, siirtyy kiinteistöstä toiseen. Rautatiealue siirtyy kuitenkin kunnan omistukseen asemakaava-alueella ja alueella, jolle kunta on päättänyt laatia asemakaavan.

Kun rautatie on lakkautettu eikä rautatiealuetta ole määrätty käytettäväksi muihin radanpidon tarpeisiin taikka kun Liikennevirasto lakkauttaa rautatiealueen käyttämisen muihin tarpeisiin, lakkaa siihen kohdistunut 48 §:n 1 momentin mukainen käyttöoikeus.

Ratasuunnitelmassa on määrättävä, mistä lukien alue lakkaa olemasta rautatie.

83 §

Liitännäisalueen lakkauttaminen

Radanpitäjä lakkauttaa liitännäisalueen, jos sitä ei enää tarvita siihen tarkoitukseen, jota varten se on perustettu. Kun liitännäisalue lakkautetaan, lakkaa samalla siihen kohdistunut käyttöoikeus. Radanpitäjän on haettava viipymättä ratatoimitusta, kun liitännäisalue on lakkautettu.

Jos liitännäisalueen lakkauttamisesta aiheutuu jollekulle hyötyä, jota ei ole pidettävä vähäisenä, hyödynsaaja on velvollinen korvaamaan radanpitäjälle saamansa hyödyn. Jollei korvauksesta sovita, asia on ratkaistava 1 momentin mukaisessa ratatoimituksessa.

Mitä 1 ja 2 momentissa säädetään liitännäisalueesta, sovelletaan myös sellaiseen tämän lain mukaiseen liitännäisalueeseen verrattavaan alueeseen, johon radanpitäjä on lunastamalla saanut käyttöoikeuden ennen tämän lain voimaantuloa.

85 a §

Rautatiealueen osien luovuttaminen

Liikenneviraston oikeuteen luovuttaa radanpitoon tarpeetonta rautatiealuetta muulloin kuin rautatien lakkauttamisen yhteydessä sovelletaan, mitä oikeudesta luovuttaa valtion kiinteistövarallisuutta annetussa laissa säädetään.

7 luku

Erinäiset säännökset

86 §

Rangaistukset

Joka

1) rikkoo 31 §:n nojalla annettua kieltoa tai määräystä taikka toimii 28 a tai 28 c §:n nojalla annetun luvan tai 40 §:n nojalla annetun poikkeamispäätöksen tai niissä olevien ehtojen vastaisesti taikka

2) tahallaan tai törkeästi huolimattomuudesta menettelee 21 §:n 2 momentissa taikka 37–39 §:ssä säädetyn kiellon vastaisesti, on tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, ratalain säännösten rikkomisesta sakkoon.

89 §

Tasoristeyksen ja siihen liittyvän tien sekä siltojen kunnossapito

Radanpitäjä pitää kunnossa tien ja rautatien tasoristeyksen sen kannen leveydeltä. Tienpitäjä vastaa tien talvikunnossapidosta.

Radanpitäjä asettaa ja pitää kustannuksellaan kunnossa tiellä rautatien tasoristeyksen kohdalla olevat varoituslaitteet sekä tasoristeystä ja tarvittaessa pakollista pysähtymistä osoittavat liikennemerkit, jollei kustannusvastuusta toisin sovita. Kun uusi tie rakennetaan tienpitäjän aloitteesta rautatiealueelle, tienpitäjä huolehtii kustannuksellaan varoituslaitteiden ja liikennemerkkien asettamisesta. Tienpitäjä asettaa ja pitää kustannuksellaan kunnossa rautatien tasoristeyksestä varoittavat liikennemerkit sekä tasoristeyksen lähestymismerkit.

Tien ja rautatien risteyssiltojen kunnossapidosta vastaa se väylänpitäjä, jonka vastuulla oleva väylä ylittää toisen väylän, jollei toisin sovita. Tien ja rautatien yhteisten siltojen kunnossapidosta osapuolet sopivat keskenään.

Edellä 2 momentissa tarkoitettujen liikenteen ohjauslaitteiden asettamiseen ei tarvita tieliikennelain 51 §:n 2 momentin mukaista kunnan suostumusta.

89 a §

Eräät vahingonkorvausasiat

Toimivaltainen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus käsittelee ja ratkaisee rataverkolla rautatieliikenteen palvelualueilla tapahtuneisiin esine- ja varallisuusvahinkoihin liittyvät korvausvaatimukset.

92 §

Muutoksenhaku

Tämän lain nojalla tehtyyn päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Radanpitäjän päätöksestä 18 §:n 4 momentissa ja 2 a luvussa tarkoitetuissa tapauksissa valitetaan siihen hallinto-oikeuteen, jonka tuomiopiirissä päätöksessä tarkoitettu tasoristeys sijaitsee, sekä 40 ja 41 §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa siihen hallinto-oikeuteen, jonka tuomiopiirissä päätöksessä tarkoitettu kiinteistö sijaitsee.

Hallinto-oikeuden päätökseen yleis- ja ratasuunnitelman hyväksymistä koskevassa asiassa saa hakea muutosta valittamalla siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Hallinto-oikeuden muuhun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Kunnalla, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksella ja maakunnan liitolla on oikeus hakea valittamalla muutosta sellaiseen yleis- ja ratasuunnitelman hyväksymispäätökseen, jonka vaikutukset ulottuvat kunnan alueelle tai viranomaisen toimialueelle.

Rekisteröidyllä paikallisella tai alueellisella yhteisöllä tai säätiöllä on oikeus toimialaansa kuuluvissa asioissa hakea valittamalla muutosta sellaiseen yleis- ja ratasuunnitelman hyväksymispäätökseen, jonka vaikutukset ulottuvat yhteisön tai säätiön toiminta-alueelle.

Yhteiskunnallisesti merkittäväksi katsottavaa yleis- ja ratasuunnitelman hyväksymispäätöstä koskeva valitus on käsiteltävä kiireellisenä.

Muutoksenhausta ratatoimituksessa tehtyyn päätökseen säädetään 77 §:ssä.

94 §

Päätösten välitön täytäntöönpano

Yleis- tai ratasuunnitelman hyväksymistä taikka niiden voimassaoloajan pidentämistä koskeva päätös voidaan panna täytäntöön valituksesta huolimatta, jollei muutoksenhakutuomioistuimien toisin määrää.

Radanpitäjän päätöksessä, joka koskee teettämis- tai keskeyttämisuhan asettamista 28 b §:n 3 momentin perusteella taikka päätöksessä, jonka radanpitäjä antaa 18 §:n 4 momentin tai 41 §:n 2 momentin nojalla, voidaan määrätä, että päätös on pantavissa täytäntöön valituksesta huolimatta.

95 §

Kuuluttaminen

Milloin tämän lain nojalla on julkaistava kuulutus, määräys, kielto tai muu asia tiedoksi eikä tiedoksi antamisen tavasta ole erikseen säädetty, on asiasta tiedotettava kuuluttamalla siitä vähintään 30 päivän ajan asianomaisen kunnan ilmoitustaululla siten kuin julkisista kuulutuksista annetussa laissa (34/1925) säädetään. Kuulutuksen julkaisemisesta on ilmoitettava ainakin yhdessä toiminnan vaikutusalueella yleisesti leviävässä sanomalehdessä, jollei asian merkitys ole vähäinen tai ilmoittaminen ole muutoin ilmeisen tarpeetonta. Tiedoksisaannin katsotaan tapahtuneen seitsemäntenä päivänä kuulutuksen julkipanosta, mikä on kuulutuksessa ja ilmoituksessa todettava.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tämän lain voimaan tullessa liikenne- ja viestintäministeriössä vireillä olevat ratasuunnitelman voimassaoloajan pidentämistä koskevat asiat sekä Liikennevirastossa vireillä olevat 89 a §:ssä tarkoitetut vahingonkorvausasiat käsitellään ja ratkaistaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaan.

Yleis- ja ratasuunnitelmat, joiden laatiminen on aloitettu ennen tämän lain voimaantuloa, käsitellään ja ratkaistaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaan. Suunnitelmien hyväksymiseen sovelletaan kuitenkin tämän lain 28 §:ää.

Tätä lakia sovelletaan myös ennen tämän lain voimaantuloa hyväksytyjen ratasuunnitelmien voimassaoloajan pidentämiseen erityisistä syistä 26 §:n 4 momentin mukaisesti.

Tätä lakia sovelletaan niihin ennen tämän lain voimaantuloa aloitetuissa ratatoimituksissa ratkaistaviin kysymyksiin, jotka otetaan tämän lain voimaantulon jälkeen toimituksessa ratkaistaviksi. Tämän lain 43 a §:ää sovelletaan kuitenkin vain niihin rata- ja yksityistietoimituksiin, joita koskeva hakemus tehdään tämän lain voimaantulon jälkeen.

Tätä lakia sovelletaan myös tämän lain voimaantullessa Liikennevirastossa vireillä oleviin tasoristeyslupaa ja maastoajoneuvon ylityslupaa koskeviin hakemuksiin.

3.

Laki

tieliikennelain 51 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan tieliikennelain (267/1981) 51 §, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 117/1992 ja 1291/2009 seuraavasti:

51 §

Liikenteen ohjauslaitteen asettaminen

Liikenteen ohjauslaitteen asettaa maantielle tienpitoviranomainen. Kunta asettaa liikenteen ohjauslaitteen kadulle, rakennuskaavatielle, torille ja muulle vastaavanlaiselle liikennealueelle. Ennen pysyväksi tarkoitettun liikenteen ohjauslaitteen asettamista kunnan on varattava poliisille tilaisuus antaa lausuntonsa asiassa.

Muulle kuin 1 momentissa tarkoitettulle tielle liikenteen ohjauslaitteen asettaa tienpitäjä saatuaan siihen kunnan suostumuksen, jota ei kuitenkaan saa ilman pätevää syytä evätä. Suostumusta ei tarvita tien kunnon taikka tiellä tai sen vieressä tehtävän työn vuoksi tarpeellisten tilapäisten liikennemerkkien asettamiseen.

Taajamaa osoittavan liikennemerkin käyttämisestä päättää kunta kuultuaan maanteiden osalta tienpitoviranomaista. Sanotun liikennemerkin asettaa maantielle tienpitoviranomainen, muulle tielle kunta.

Liikenteen ohjauslaitteiden asettamisesta rautatien tasoristeykseen säädetään ratelain (110/2007) 89 §:n 2 momentissa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____ kuuta 20 ____.

4.

Laki

maankäyttö- ja rakennuslain 86 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) 86 a §, sellaisena kuin se on laissa 504/2005 seuraavasti:

86 a §

Maantien muuttaminen kaduksi

Asemakaavassa kaduksi osoitettu maantie muuttuu kadunpitopäätöksellä kaduksi. Maantie lakkaa, kun kadunpitopäätös on tehty.

Asemakaavassa muuksi kuin kaduksi osoitettu maantie lakkaa, kun sen liikennettä välittämään tarkoitettun kadun rakentamista tai parantamista koskeva kadunpitopäätös on tehty.

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitettut kadunpitopäätökset tulee tehdä tarkoituksenmukaisina kokonaisuuksina ottaen huomioon kunnossapidon vaatimukset ja maankäytön sekä tie- ja ka-
tuverkon toteutuminen.

Maantien lakatessa 1 ja 2 momentin perusteella lakkaa samalla tienpitäjän oikeus maantien tiealueeseen.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanoa edellyttäviin toimenpiteisiin.

Helsingissä päivänä kuuta 2016

Pääministeri

Juha Sipilä

Liikenne- ja viestintäministeri Anne Berner

1.

Laki

maantielain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan maantielain (503/2005) 10, 11, 17, 23, 24, 31, 32, 34, 36–38, 40, 42, 46, 52, 56, 63, 67, 74, 80, 83, 84, 89–91, 95, 99, 101, 103, 105, 107 ja 108 §, sellaisina kuin niistä ovat 11 § laeissa 1242/2009 ja 446/2012, 17, 31, 52, 101 ja 107 § osaksi laissa 1242/2009, 42 § laissa 328/2013, 99 § laissa 1242/2009 ja 105 § laissa 999/2015, sekä
lisätään 22 §:ään uusi 3 momentti, lakiin uusi 32 a, 42 a, 42 b, 53 a ja 56 a §, 73 §:ään uusi 2 momentti sekä lakiin uusi 95 a § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 luku

1 luku

Yleiset säännökset

Yleiset säännökset

10 §

10 §

Tienpitäjä ja tienpidon kustannukset

Tienpitäjä ja tienpidon kustannukset

Tienpitäjänä on valtio, joka vastaa tienpidosta ja sen kustannuksista sekä käyttää tienpitoa varten saatuja oikeuksia.

Erityisestä syystä, kuten jos tienpidosta huolehditaan laadultaan tai laajuudeltaan korkeampiluokkaisena kuin yleisen liikenteen taikka tien ympäristöön sovittamisen tarve edellyttää, voi muukin kuin tienpitäjä sopimuksen mukaisesti osallistua tienpidon kustannuksiin tai ottaa huolehtiakseen jostain tienpitoon liittyvästä toimenpiteestä.

Tienpitäjänä on valtio, joka vastaa tienpidosta ja sen kustannuksista sekä käyttää tienpitoa varten saatuja oikeuksia. *Liikennevirasto toimii tässä asiassa vastuuviranomaisena.*

Erityisestä syystä, kuten jos tienpidosta huolehditaan laadultaan tai laajuudeltaan korkeampiluokkaisena kuin yleisen liikenteen tai tien ympäristöön sovittamisen tarve edellyttää taikka jos tienpidosta aiheutuu merkittäviä maankäyttö- tai kaavoitushyötyjä tai jos jokin tietty taho erityisesti hyötyy tehtävistä toimenpiteistä, voi muukin kuin tienpitäjä sopimuksen mukaisesti osallistua tienpidon kustannuksiin tai ottaa huolehtiakseen jostakin tienpitoon liittyvästä toimenpiteestä.

11 §

Tienpitoviranomainen

Tienpitoviranomaisena toimii toimivaltainen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää jokin muu valtion viranomainen kuin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus tienpitoviranomaiseksi, jos sitä tienpidon kannalta on pidettävä tarkoituksenmukaisena.

Liikennevirasto on tieinfrastruktuurin turvallisuuden hallinnasta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2008/96/EY (tieturvallisuusedirektiivi) 2 artiklassa tarkoitettu toimivaltainen organisaatio ja Euroopan laajuisen tieverkon tunnelien turvallisuutta koskevista vähimmäisvaatimuksista annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2004/54/EY 4 artiklassa tarkoitettu hallintoviranomainen.

2 luku

Maantien suunnittelu

17 §

Tien suunnittelu ja alueiden käytön suunnittelu

Yleissuunnitelman ja tiesuunnitelman tulee perustua maankäyttö- ja rakennuslain mukaiseen oikeusvaikutteiseen kaavaan, jossa maantien sijainti ja suhde muuhun alueiden käyttöön on selvitetty. Alueella, jolla on laadittavana tai muutettavana oikeusvaikutteinen kaava, voidaan ryhtyä toimenpiteisiin kaavan tavoitteisiin perustuvan yleis- tai tiesuunnitelman laatimiseksi.

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet

11 §

Tienpitoviranomainen

Tienpitoviranomaisena toimii Liikennevirasto siten kuin tässä laissa erikseen säädetään. Liikennevirasto vastaa maantieverkosta ja sen kustannuksista sekä käyttää tienpitoa varten saatuja oikeuksia. Muutoin tienpitoviranomaisena toimii toimivaltainen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää jokin muu valtion viranomainen kuin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus tienpitoviranomaiseksi, jos sitä tienpidon kannalta on pidettävä tarkoituksenmukaisena.

Liikennevirasto on tieinfrastruktuurin turvallisuuden hallinnasta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2008/96/EY (tieturvallisuusedirektiivi) 2 artiklassa tarkoitettu toimivaltainen organisaatio ja Euroopan laajuisen tieverkon tunnelien turvallisuutta koskevista vähimmäisvaatimuksista annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2004/54/EY 4 artiklassa tarkoitettu hallintoviranomainen.

2 luku

Maantien suunnittelu

17 §

Tien suunnittelu ja alueiden käytön suunnittelu

Yleissuunnitelman ja tiesuunnitelman tulee perustua maankäyttö- ja rakennuslain mukaiseen oikeusvaikutteiseen kaavaan, jossa maantien sijainti ja suhde muuhun alueiden käyttöön on selvitetty. Alueella, jolla on laadittavana tai muutettavana oikeusvaikutteinen kaava, voidaan ryhtyä toimenpiteisiin kaavan tavoitteisiin perustuvan yleis- tai tiesuunnitelman laatimiseksi.

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet

sekä maakuntakaava ja yleiskaava on otettava huomioon siten kuin maankäyttö- ja rakennuslaissa säädetään. Yleissuunnitelmaa ei saa hyväksyä vastoin maakuntakaavaa tai oikeusvaikutteista yleiskaavaa. Yleissuunnitelma voidaan hyväksyä vastoin voimassa olevaa asemakaavaa, jos kunta sitä puoltaa. *Tiesuunnitelmaa ei saa hyväksyä vastoin oikeusvaikutteista kaavaa.*

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, voidaan maantie suunnitella, jos tien luonne huomioon ottaen tien sijainti ja suhde muuhun alueiden käyttöön voidaan ilman kaavaakin riittävästi selvittää yhteistyössä kunnan ja maakunnan liiton kanssa.

Yleis- ja tiesuunnitelmaa laadittaessa on otettava huomioon, mitä luonnonsuojelulaissa (1096/1996) ja sen nojalla säädetään.

Tien suunnittelun tulee tarpeen mukaan perustua lisäksi liikennejärjestelmän kehittämistä koskevaan suunnitteluun.

22 §

Tiesuunnitelman sisältö

Lisätään uusi 3 mom.

23 §

Liitännäisalueet ja tietyötä varten tarvittavat erityiset oikeudet

Tiesuunnitelmasta tulee käydä ilmi liitännäisalueet ja niiden käyttämiseen tarvittavat tieyhteydet.

Jos maantien rakentamisen ajaksi on tarpeen tietyötä varten perustaa oikeus tienpito-aineen ottamiseen rajoitettuun määrään, tietyössä irrotettavien maa-ainesten läjittämi-

sekä maakuntakaava ja yleiskaava on otettava huomioon siten kuin maankäyttö- ja rakennuslaissa säädetään. Yleissuunnitelmaa *tai tiesuunnitelmaa* ei saa hyväksyä vastoin maakuntakaavaa tai oikeusvaikutteista yleiskaavaa. Yleissuunnitelma voidaan hyväksyä vastoin voimassa olevaa asemakaavaa, jos kunta sitä puoltaa. *Tiesuunnitelma voidaan hyväksyä vastoin voimassa olevaa asemakaavaa, jos kyse on vähäisestä poikkeuksesta ja kunta ja ne kiinteistönomistajat, joihin poikkeusvälittömästi vaikuttaa, sitä puoltavat.*

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, voidaan maantie suunnitella, jos tien luonne huomioon ottaen tien sijainti ja suhde muuhun alueiden käyttöön voidaan ilman kaavaakin riittävästi selvittää yhteistyössä kunnan ja maakunnan liiton kanssa.

Yleis- ja tiesuunnitelmaa laadittaessa on otettava huomioon, mitä luonnonsuojelulaissa (1096/1996) ja sen nojalla säädetään.

Tien suunnittelun tulee tarpeen mukaan perustua lisäksi liikennejärjestelmän kehittämistä koskevaan suunnitteluun.

22 §

Tiesuunnitelman sisältö

Tiesuunnitelmassa voidaan jäljempänä 45 §:n 1 momentissa tarkoitettu näkemäalue osoittaa tiealueeksi, jos liikenneturvallisuuden katsotaan sitä vaativan.

23 §

Liitännäisalueet ja tietyötä varten tarvittavat erityiset oikeudet

Tiesuunnitelmasta tulee käydä ilmi liitännäisalueet ja niiden käyttämiseen tarvittavat tieyhteydet.

Jos maantien rakentamisen ajaksi on tarpeen tietyötä varten perustaa oikeus tienpito-aineen ottamiseen rajoitettuun määrään, tietyössä irrotettavien maa-ainesten *pysyvään*

seen taikka alueen käyttämiseen tilapäisenä kulkutienä, varasto- tai muuna sellaisena alueena taikka oikeus tienpitoa varten tarvittavan yksityisen tien käyttöön tai tekemiseen, voidaan tästä määrätä tiesuunnitelmassa, jossa on osoitettava tarkoitukseen tarvittava alue tai tie.

24 §

Yksityisten teiden liittymät ja maatalousliittymät sekä laskuojat tiesuunnitelmassa

Maantien liikenneturvallisuuden ja välityskyvyn edistämiseksi voidaan tiesuunnitelmassa antaa määräyksiä tai kieltoja yksityisten teiden liittämistä maantiehen sekä sille johtavien liittymien käyttämisestä. Tässä tarkoitettuja määräyksiä tai kieltoja voidaan antaa myös sellaisista liittymistä, joita käytetään yksinomaan maa- tai metsätalousajoon (maatalousliittymä).

Jos tiesuunnitelmassa kielletään käyttämästä ennestään olevaa yksityisen tien liittymää tai maatalousliittymää, on uuden kulkuyhteyden järjestämisestä määrättävä tiesuunnitelmassa, jolloin voidaan määrätä tienpitoviranomaisen kustannuksella tehtäväksi tarpeen mukaan yksityinen tie tai liittymä taikka perustettavaksi oikeus ennestään olevaan yksityiseen tiehen taikka maantienä lakkautettuun tai lakkaavaan tiehen tai tieosaan.

Jos tie- tai liitännäisalueen kuivattamiseksi on tarpeen perustaa oikeus laskuojan pitämiseen toisen maalla tai oikeus johtaa kuivatusvettä toisen ojaan tai puroon, on tästä määrättävä tiesuunnitelmassa, jossa on osoitettava laskuojaksi tarvittava alue. Laskuojasta on muutoin voimassa, mitä vesilaissa (264/1961) säädetään ojituksesta.

31 §

Suunnitelmien voimassaoloaika

Tiesuunnitelman laatiminen on aloitettava kahdeksan vuoden kuluessa sen vuoden päättymisestä, jona hankkeesta laadittu yleissuunnitelma on saanut lainvoiman. Muuten yleissuunnitelman hyväksymispäätös rauke-

tai tilapäiseen sijoittamiseen taikka alueen käyttämiseen tilapäisenä kulkutienä, varasto- tai muuna sellaisena alueena taikka oikeus *työssä tarvittavan* yksityisen tien käyttöön tai tekemiseen, voidaan tästä määrätä tiesuunnitelmassa, jossa on osoitettava tarkoitukseen tarvittava alue tai tie.

24 §

Yksityisten teiden liittymät ja maatalousliittymät sekä laskuojat tiesuunnitelmassa

Maantien liikenneturvallisuuden ja välityskyvyn edistämiseksi voidaan tiesuunnitelmassa antaa määräyksiä tai kieltoja yksityisten teiden liittämistä maantiehen sekä sille johtavien liittymien käyttämisestä. Tässä tarkoitettuja määräyksiä tai kieltoja voidaan antaa myös sellaisista liittymistä, joita käytetään yksinomaan maa- tai metsätalousajoon (maatalousliittymä).

Jos tiesuunnitelmassa kielletään käyttämästä ennestään olevaa yksityisen tien liittymää tai maatalousliittymää, on uuden kulkuyhteyden järjestämisestä määrättävä tiesuunnitelmassa, jolloin voidaan määrätä tienpitoviranomaisen kustannuksella tehtäväksi tarpeen mukaan yksityinen tie tai liittymä taikka perustettavaksi oikeus ennestään olevaan yksityiseen tiehen taikka maantienä lakkautettuun tai lakkaavaan tiehen tai tieosaan. Jos tie- tai liitännäisalueen kuivattamiseksi on tarpeen perustaa oikeus laskuojan pitämiseen toisen maalla tai oikeus johtaa kuivatusvettä toisen ojaan tai puroon, on tästä määrättävä tiesuunnitelmassa, jossa on osoitettava laskuojaksi tarvittava alue. Laskuojaan sovelletaan muutoin, mitä vesilaissa (587/2011) säädetään ojituksesta.

31 §

Suunnitelmien voimassaoloaika

Tiesuunnitelman laatiminen on aloitettava kahdeksan vuoden kuluessa sen vuoden päättymisestä, jona hankkeesta laadittu yleissuunnitelma on saanut lainvoiman. Muuten yleissuunnitelman hyväksymispäätös rauke-

aa. Tiesuunnitelman laatimisen katsotaan alkaneen, kun siitä on ilmoitettu 16 §:n 2 momentissa säädetyllä tavalla.

Yleissuunnitelman hyväksymispäätös raukeaa myös siltä osin kuin sen perusteella laadittu tiesuunnitelma on hyväksytty ja hyväksymispäätös on saanut lainvoiman.

Päätös tiesuunnitelman hyväksymisestä raukeaa, jos tietyötä ei ole aloitettu ennen kuin neljä vuotta on kulunut sen vuoden päättymisestä, jona tiesuunnitelma on saanut lainvoiman. Liikennevirasto voi pidentää määräaikaa enintään neljällä vuodella ja erityisistä syistä liikenne- ja viestintäministeriö sen lisäksi yhdellä enintään neljän vuoden ajanjaksolla. Tietyö katsotaan alkaneeksi, kun tietarkoituksiin tarvittava alue on otettu tienpitäjän haltuun 56 §:n mukaisesti.

32 §

Seuranta

Tienpitöviranomaisen tulee järjestelmällisesti seurata, miten tiehankkeen arvioitujen ja muut vaikutukset ovat toteutuneet, ja käyttää hyväksi seurannan tuloksia hankkeiden vaikutusarvioinnissa ja suunnitteluratkaisujen valinnassa.

Lisätään uusi 32 a §

aa. *Liikennevirasto voi pidentää yleissuunnitelman voimassaoloaikaa enintään neljällä vuodella, jos 17 ja 19 §:ssä säädetyt edellytykset edelleen täyttyvät.* Tiesuunnitelman laatimisen katsotaan alkaneeksi, kun siitä on ilmoitettu 16 §:n 2 momentissa säädetyllä tavalla.

Yleissuunnitelman hyväksymispäätös raukeaa myös siltä osin kuin sen perusteella laadittu tiesuunnitelma on hyväksytty ja hyväksymispäätös on saanut lainvoiman.

Päätös tiesuunnitelman hyväksymisestä raukeaa, jos tietyötä ei ole *osaksikaan* aloitettu ennen kuin neljä vuotta on kulunut sen vuoden päättymisestä, jona tiesuunnitelma on saanut lainvoiman. Liikennevirasto voi pidentää määräaikaa enintään neljällä vuodella ja erityisistä syistä sen lisäksi yhdellä enintään neljän vuoden ajanjaksolla. *Määräaikaa voidaan pidentää vain, jos tiesuunnitelma edelleen täyttää 17 ja 22 §:ssä säädetyt edellytykset.* Tietyö katsotaan alkaneeksi, kun tietarkoituksiin tarvittava alue on otettu tienpitäjän haltuun 56 §:n mukaisesti.

32 §

Seuranta

Liikenneviraston tulee järjestelmällisesti seurata, miten tiehankkeen arvioitujen ja muut vaikutukset ovat toteutuneet, ja käyttää hyväksi seurannan tuloksia hankkeiden vaikutusarvioinnissa ja suunnitteluratkaisujen valinnassa.

32 a §

Radat tien suunnittelussa

Maantien rakentamisesta aiheutuvat muutokset rautatiehen voidaan osoittaa maantien rakentamista koskevassa suunnitelmassa.

3 luku

Maantien kunnossapito, väliaikaiset liikennejärjestelyt sekä liittymät ja maantien kohdistuvat muut toimenpiteet

34 §

Rajoitettu kunnossapito

Erityisestä syystä tienpitoviranomainen voi päättää, että jotain maantietä tai maantienosaa ei pidetä 33 §:ssä tarkoitetussa kunnossa. Tällainen tie tai tienosa suljetaan yleiseltä liikenteeltä ja sulkeminen osoitetaan liikennemerkillä.

Tienpitoviranomainen voi päättää, että osa määrätystä maantiehen kuuluvasta jalkakäytävästä tai pyörätiestä taikka yhdistetystä tai rinnakkaisesta pyörätiestä ja jalkakäytävästä pidetään kunnossa ilman liukkauden torjuntaa.

36 §

Tilapäinen kulkutie

Jos maantien sortumisen vuoksi tai muusta yllättävästä syystä taikka poikkeuksellisten luonnonolosuhteiden johdosta liikenne tiellä estyy, tienpitoviranomaisella on oikeus järjestää toisen maalle tilapäinen kulkutie esteen poistamisen ajaksi. Ennen kulkutien järjestämistä on asianomaisen kiinteistön omistajalle tai haltijalle, mikäli mahdollista, varattava tilaisuus tulla kuulluksi.

Lisätään uusi 2 mom.

3 luku

Maantien kunnossapito, väliaikaiset liikennejärjestelyt sekä liittymät ja maantien kohdistuvat muut toimenpiteet

34 §

Rajoitettu kunnossapito

Erityisestä syystä tienpitoviranomainen voi päättää, että jotain maantietä tai maantienosaa ei pidetä 33 §:ssä tarkoitetussa kunnossa. Tällainen tie tai tienosa suljetaan yleiseltä liikenteeltä ja sulkeminen osoitetaan liikennemerkillä. *Tarvittaessa tien tai tienosan sulkemisesta on ilmoitettava kuuluttamalla.*

Tienpitoviranomainen voi päättää, että osa määrätystä maantiehen kuuluvasta jalkakäytävästä tai pyörätiestä taikka yhdistetystä tai rinnakkaisesta pyörätiestä ja jalkakäytävästä pidetään kunnossa ilman liukkauden torjuntaa.

36 §

Tilapäinen kulkutie

Jos tietyön taikka maantien tai siihen kuuluvan rakennelman sortumisen tai sortumisen vaaran vuoksi tai muusta sellaisesta syystä taikka poikkeuksellisten luonnonolosuhteiden johdosta liikenne tiellä estyy tai sitä joudutaan rajoittamaan, tienpitoviranomaisella on oikeus järjestää toisen maalle tilapäinen kulkutie esteen tai rajoituksen poistamisen ajaksi. Ennen kulkutien järjestämistä on asianomaisen kiinteistön omistajalle tai haltijalle, mikäli mahdollista, varattava tilaisuus tulla kuulluksi. Tässä momentissa tarkoitetun kulkutien kunnossapidosta on soveltuvin osin voimassa, mitä 33 §:ssä säädetään.

Liikenneonnettomuuden tai muun vastaa-

37 §

Liittyminen maantiehen

Edellä 24 §:n 1 momentissa mainitun kiellon tai määräyksen estämättä tienpitoviranomainen voi antaa luvan yksityisen tien liittämiseen kiellon alaiseen maantiehen taikka kielletyn liittymän käyttämiseen tai liittymän käyttötarkoituksen muuttamiseen, jos kiinteistön tarkoituksenmukainen käyttö sitä vaatii eikä liittymästä eikä sen käyttämisestä aiheudu vaaraa liikenneturvallisuudelle. Jos kiinteistölle on tarpeen maatalousliittymä, on lupa sen tekemiseksi tässä momentissa mainittuun tiehen myönnettävä, jos liittymä ja sen sijainti on sellainen, ettei liikenneturvallisuus sen takia vaarannu. Lupa voidaan liittää tarpeellisia ehtoja.

Lupa yksityisen tien liittämiseksi muuhun kuin 1 momentissa mainittuun maantiehen on myönnettävä, jos liittymä on tarpeen kiinteistön käyttämiseksi ja liittymä sekä sen sijainti on sellainen, ettei liikenneturvallisuus liittymän eikä sen käyttämisen takia vaarannu. Lupa voidaan liittää tarpeellisia ehtoja. Tässä momentissa mainittuun tiehen saa tehdä tienpitoviranomaisen ohjeiden mukaan maatalousliittymän, jollei siitä aiheudu vaaraa liikenneturvallisuudelle. Tällaisen maatalousliittymän tekemisestä on hyvissä ajoin ennen toimenpiteeseen ryhtymistä ilmoitettava tienpitoviranomaiselle.

Jos maastoliikennelaissa (1710/1995) tarkoitetun moottorikelkkailureitin tai muun sitä vastaavan kulkuyhteyden perustamiseksi on maantien ylittämistä varten järjestettävä tiealueelle ylityskohta, voi tienpitoviranomainen myöntää luvan toimenpiteen suorittamiseen, jos ylityskohdasta ei aiheudu vaaraa liikenneturvallisuudelle eikä haittaa tienpidolle. Lupa voidaan liittää tarpeellisia ehtoja.

Mitä 1–3 momentissa säädetään, ei koske moottori- eikä moottoriliikenneteitä eikä 4 §:n 3 momentin perusteella määrättyjä val-

van syyn estäessä maantien liikenteen voi tie liikennelain (267/1981) 49 §:ssä tarkoitettu liikenteen ohjaaja järjestää toisen maalle tilapäisen kulkutien esteen poistamisen ajaksi.

37 §

Liittyminen maantiehen

Edellä 24 §:n 1 momentissa *tarkoitettun* kiellon tai määräyksen estämättä tienpitoviranomainen voi antaa luvan yksityisen tien liittämiseen kiellon alaiseen maantiehen taikka kielletyn liittymän käyttämiseen tai liittymän käyttötarkoituksen muuttamiseen, jos kiinteistön tarkoituksenmukainen käyttö sitä vaatii eikä liittymästä eikä sen käyttämisestä aiheudu vaaraa liikenneturvallisuudelle. Jos kiinteistölle on tarpeen maatalousliittymä, on lupa sen tekemiseksi tässä momentissa tarkoitettuun tiehen myönnettävä, jos liittymä ja sen sijainti on sellainen, ettei liikenneturvallisuus sen takia vaarannu. Lupa voidaan liittää tarpeellisia ehtoja.

Lupa yksityisen tien liittämiseksi muuhun kuin 1 momentissa *tarkoitettuun* maantiehen on myönnettävä, jos liittymä on tarpeen kiinteistön käyttämiseksi ja liittymä sekä sen sijainti on sellainen, ettei liikenneturvallisuus liittymän eikä sen käyttämisen takia vaarannu. Lupa voidaan liittää tarpeellisia ehtoja. Tässä momentissa *tarkoitettuun* tiehen saa tehdä tienpitoviranomaisen ohjeiden mukaan maatalousliittymän, jollei siitä aiheudu vaaraa liikenneturvallisuudelle. Tällaisen maatalousliittymän tekemisestä on hyvissä ajoin ennen toimenpiteeseen ryhtymistä ilmoitettava tienpitoviranomaiselle.

Jos maastoliikennelaissa (1710/1995) tarkoitetun moottorikelkkailureitin tai muun sitä vastaavan kulkuyhteyden perustamiseksi on maantien ylittämistä varten järjestettävä tiealueelle ylityskohta, voi tienpitoviranomainen myöntää luvan toimenpiteen suorittamiseen, jos ylityskohdasta ei aiheudu vaaraa liikenneturvallisuudelle eikä haittaa tienpidolle. Lupa voidaan liittää tarpeellisia ehtoja.

Mitä 1 - 3 momentissa säädetään, ei koske moottori- eikä moottoriliikenneteitä eikä 4 §:n 3 momentissa *tarkoitettuja* valtakunnal-

takunnallisesti merkittäviä runkoteitä, joille pääsystä voidaan määrätä vain tiesuunnitelmassa.

38 §

Liittymän ja ylityskohdan tekeminen, kunnossapito ja muuttaminen

Yksityisen tien pitäjä ja maatalousliittymän haltija on velvollinen tekemään liittymänsä ja pitämään sen kunnossa tienpitoviranomaisen ohjeiden mukaan sillä tavoin, ettei siitä ole vaaraa liikenteelle eikä haittaa maantien kunnossapidolle.

Jos ennestään olevan yksityisen tien liittymän tai maatalousliittymän muuttuneen käytön johdosta aiheutuu vaaraa liikenteelle tai haittaa maantien kunnossapidolle, yksityisen tien pitäjä tai maatalousliittymän haltija on velvollinen tienpitoviranomaisen ohjeiden mukaan muuttamaan liittymän sellaiseksi, että siitä aiheutuva vaara tai haitta poistuu taikka vähenee, sekä hakemaan tarpeen vaatiessa uutta liittymälupaa. Jos yksityisen tien pitäjä tai maatalousliittymän haltija laiminlyö velvollisuutensa, voi tienpitoviranomainen päättää tehdä mainitut työt siihen velvollisen kustannuksella.

Mitä 1 ja 2 momentissa säädetään, koskee myös moottorikelkkailureitin tai muun sitä vastaavan kulkuyhteyden pitäjää maantien ylityskohdan osalta.

Lisätään uusi 4 mom.

40 §

Liittymän poistaminen

Maantien rakentamisen yhteydessä tienpitoviranomainen poistaa kustannuksellaan tie-

lisesti merkittäviä runkoteitä, joille pääsystä voidaan määrätä vain tiesuunnitelmassa. *Eri-tyisistä syistä tienpitoviranomainen voi myöntää runkotiehen 1 momentin mukaisen liittymäluvan tai 3 momentin mukaisen luvan ylityskohdan järjestämiseksi.*

38 §

Liittymän ja ylityskohdan tekeminen, kunnossapito ja muuttaminen

Yksityisen tien pitäjä ja maatalousliittymän haltija on velvollinen tekemään liittymänsä ja pitämään sen kunnossa tienpitoviranomaisen ohjeiden mukaan sillä tavoin, ettei siitä ole vaaraa liikenteelle eikä haittaa maantien kunnossapidolle.

Jos ennestään olevan yksityisen tien liittymän tai maatalousliittymän *lisääntyneen tai muuttuneen* käytön johdosta aiheutuu vaaraa liikenteelle tai haittaa maantien kunnossapidolle, yksityisen tien pitäjä tai maatalousliittymän haltija on velvollinen *kustannuksellaan* tienpitoviranomaisen ohjeiden mukaan *tekemään liittymään tai liittymäalueelle sellaiset muutokset, että liittymästä* aiheutuva vaara tai haitta poistuu taikka vähenee, sekä hakemaan tarpeen vaatiessa uutta liittymälupaa.

Mitä 1 ja 2 momentissa säädetään, koskee myös moottorikelkkailureitin tai muun sitä vastaavan kulkuyhteyden pitäjää maantien ylityskohdan osalta.

Jos 1 - 3 momentin nojalla velvoitettu laiminlyö velvollisuutensa, tienpitoviranomainen voi teettää vaaditut toimenpiteet laiminlyöjän kustannuksella tai keskeyttää rakennustyön siten kuin uhkasakkolaissa (1113/1990) säädetään.

40 §

Liittymän poistaminen

Maantien rakentamisen yhteydessä tienpitoviranomainen poistaa kustannuksellaan tie-

suunnitelmassa kielletyn liittymän tai estää sen käytön, kun hyväksyttävä korvaava kulkuyhteys on järjestetty.

Tienpitoviranomainen voi *päättää* poistaa kustannuksellaan asemakaavan vastaisen liittymän tai estää sen käytön, jos hyväksyttävä korvaava kulkuyhteys on järjestetty. Ennen päätöksen tekemistä on asianomaiselle kiinteistön omistajalle tai haltijalle varattava tilaisuus tulla kuulluksi ja, jos liittymää käytetään yleisesti liikenteeseen, tulee asiasta kuulla.

42 §

Tiealueeseen kohdistuva työ sekä rakenteiden, rakennelmien ja laitteiden sijoittaminen tiealueelle

Tiealueeseen kohdistuvaan työhön sekä rakenteiden, rakennelmien ja laitteiden sijoittamiseen tiealueelle on oltava tienpitoviranomaisen lupa. Lupa voidaan myöntää, jos toimenpiteestä ei aiheudu vaaraa liikenteelle eikä haittaa tienpidolle. Yhteiskunnan toiminnan kannalta välttämättömien rakenteiden, rakennelmien tai laitteiden sijoittamista koskeva lupa on kuitenkin myönnettävä, jos sijoittamisesta ei aiheudu vaaraa liikenteelle eikä vähäistä suurempaa haittaa tienpidolle.

Luvan saaja on velvollinen suorittamaan 1 momentissa tarkoitetut toimenpiteet ja pitämään rakenteen, rakennelman ja laitteen kunnossa tienpitoviranomaisen ohjeiden mukaisesti. Luvan saaja on velvollinen kustannuksellaan tekemään tienpitoviranomaisen vaatimat muutokset taikka siirtämään tai poistamaan rakenteen, rakennelman tai laitteen, jos sen käyttämisestä aiheutuu 1 momentissa tarkoitettua vaaraa tai haittaa.

Jos muussa laissa säädetystä johtuen lupa ei ole tarpeen, on toimenpiteestä, hyvissä ajoin ennen siihen ryhtymistä, ilmoitettava tienpitoviranomaiselle.

(Lisätään uusi 4 mom.)

suunnitelmassa kielletyn liittymän tai estää sen käytön, kun hyväksyttävä korvaava kulkuyhteys on järjestetty.

Tienpitoviranomainen voi poistaa kustannuksellaan asemakaavan vastaisen liittymän tai estää sen käytön, jos hyväksyttävä korvaava kulkuyhteys on järjestetty. Ennen *toimenpiteeseen ryhtymistä* on asianomaiselle kiinteistön omistajalle tai haltijalle varattava tilaisuus tulla kuulluksi ja, jos liittymää käytetään yleisesti liikenteeseen, tulee asiasta kuuluttaa.

42 §

Tiealueeseen kohdistuva työ sekä rakenteiden, rakennelmien ja laitteiden sijoittaminen tiealueelle

Tiealueeseen kohdistuvaan työhön sekä rakenteiden, rakennelmien ja laitteiden sijoittamiseen tiealueelle on oltava tienpitoviranomaisen lupa. Lupa voidaan myöntää, jos toimenpiteestä ei aiheudu vaaraa liikenteelle eikä haittaa tienpidolle. Yhteiskunnan toiminnan kannalta välttämättömien rakenteiden, rakennelmien tai laitteiden sijoittamista koskeva lupa on kuitenkin myönnettävä, jos sijoittamisesta ei aiheudu vaaraa liikenteelle eikä vähäistä suurempaa haittaa tienpidolle. *Lupaa ei kuitenkaan vaadita 52 §:n 1, 2 tai 4 momentissa tarkoitetun mainoksen tai ilmoituksen sijoittamiseen tiealueelle.*

Luvan saaja on velvollinen suorittamaan 1 momentissa tarkoitetut toimenpiteet ja pitämään rakenteen, rakennelman ja laitteen kunnossa tienpitoviranomaisen ohjeiden mukaisesti. Luvan saaja on velvollinen kustannuksellaan tekemään tienpitoviranomaisen vaatimat muutokset taikka siirtämään tai poistamaan rakenteen, rakennelman tai laitteen, jos sen käyttämisestä aiheutuu 1 momentissa tarkoitettua vaaraa tai haittaa.

Jos muussa laissa säädetystä johtuen lupa ei ole tarpeen, on toimenpiteestä, hyvissä ajoin ennen siihen ryhtymistä, ilmoitettava tienpitoviranomaiselle.

Jollei 1 tai 3 momentista taikka 8 §:n 1 momentista tai 42 a §:n 1 momentista muuta

(Lisätään uusi 5 mom.)

Lisätään uusi 42 a §

johdu, edellyttää tiealueen ja sillä olevien rakenteiden, rakennelmien ja laitteiden käyttäminen muihin kuin maantietarkoituksiin tienpitoviranomaisen lupaa.

Liikennevirasto voi antaa tarkempia määräyksiä rakenteiden, rakennelmien ja laitteiden teknisistä ominaisuuksista ja sijoittamisesta sekä työn aikaisista järjestelyistä.

42 a §

Tiettyjen kaapeleiden sijoittaminen tiealueelle

Sähkö- ja telekaapeleiden sijoittamiseen tiealueelle ei tarvita 42 §:n 1 momentin mukaista lupaa vaan ilmoitus, kun kyse on:

- 1) maantien tai siihen kuuluvan kevyenliikenteenväylän alituksesta
- 2) tien pituussuuntaiseen kaapeliin tehtävästä jatkoksesta tai siihen liittyvästä poikittaissuuntaisesta kaapelista tiealueen ulkopuolelle tai maantien alitse
- 3) maantien tai siihen kuuluvan kevyenliikenteenväylän ylityksestä ilmajohdoilla
- 4) maantien varressa tiealueen ulkopuolelle asennettavasta tien pituussuuntaisesta ilmajohdosta, jonka johtoalue ulottuu tiealueelle
- 5) laajakaistahankkeiden uusista asiakasliittymistä, kun liittymä on hankittu vasta rakennustyön aikana
- 6) tien pituussuuntaisesta kaapeloinnista, kun kaapelia asennetaan tien pituussuuntaisesti yksinomaan olemassa olevaan putkitukseen.

Edellä 1 momentissa tarkoitetuista toimenpiteistä on ilmoitettava tienpitoviranomaiselle. Ilmoitukseen on liitettävä selvitys kaapelin omistajasta, sijoittamispaikasta, sijoittamispaikan olosuhteista ja perustiedoista, työn toteuttamistavasta ja toteuttajasta, työn aikaisista liikennejärjestelyistä sekä toimenpiteen suunnitellusta aloituspäivästä. Ilmoitus on tehtävä viimeistään 21 päivää ennen toimenpiteen suunniteltua aloituspäivää.

Tienpitoviranomainen voi ilmoituksen saatuaan, ennen ilmoitettua aloituspäivää kieltää toimenpiteen toteuttamisen, jos se harkitsee, että kaapelin sijoittaminen aiheuttaa vaaraa liikenneturvallisuudelle tai vähäistä suurem-

paa haittaa tienpidolle. Suunniteltua toimenpidettä ei saa aloittaa ennen ilmoitettua aloituspäivää.

Liikennevirasto voi antaa tarkempia määräyksiä ilmoituksen sisällöstä, 1 momentissa tarkoitettujen sähkö- ja telekaapeleiden teknisistä ominaisuuksista ja sijoittamisesta sekä työn aikaisista järjestelyistä.

Edellä 1 momentissa tarkoitettujen kaapeleiden sijoittamiseen tarvitaan kuitenkin 42 §:n 1 momentin mukainen lupa, kun:

- 1) toimenpide kohdistuu moottori- tai moottoriliikennetien tiealueeseen,
- 2) toimenpide kohdistuu alueeseen, jossa on pohjavesisuojaus,
- 3) toimenpide kohdistuu alueeseen, jossa tierakenne on tehty louheesta tai
- 4) tiealueen alituksen etäisyys alikulkusillan, putkisillan tai rummun rakenteesta on vähemmän kuin viisi metriä tai muun sillan rakenteesta vähemmän kuin 25 metriä.

Kaapeleiden sijoittamisesta ilmoitetaan Viestintävirastolle siten kuin verkkoinfrastruktuurin yhteisrakentamis- ja yhteiskäyttölaissa (xx/2016) säädetään.

Lisätään uusi 42 b §

42 b §

Siirtovelvoite

Jos tien siirtäminen, parantaminen tai muu tienpito edellyttää tiealueelle sijoitetun rakenteen, rakennelman tai laitteen suojaamista, siirtämistä tai poistamista, rakenteen, laitteen tai rakennelman omistaja vastaa toimenpiteen kustannuksista.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu toimenpide on tehtävä sähkö- ja telekaapeleiden osalta 3-6 kuukauden kuluessa ja muiden tiealueella sijaitsevien rakenteiden, rakennelmien ja laitteiden osalta 6-12 kuukauden kuluessa tienpitäjän tai tienpitoviranomaisen ilmoituksesta.

Tienpitoviranomainen vastaa kuitenkin siirto-, suojaamis- ja poistamiskustannuksista, kun kohde on alun perin sijoitettu tiealueen ulkopuolelle tai tienpitoviranomainen ei ole ottanut huomioon lupaa tai ilmoitusta käsitel-

täessä asian käsittelyvuonna tai viisi vuotta sen jälkeen tulevaa muuta kuin pistemäistä tienpitotyötä, joka edellyttää kohteen siirtoa. Siirtokustannusten korvaamisessa otetaan huomioon siirrettävän kohteen ikä ja korvaavan johdon tuoma kapasiteetin lisäys.

Liikennevirasto voi antaa tarkempia määräyksiä 1-3 momentin toteuttamisesta.

4 luku

Maantiealueen ulkopuolisia alueita koskevat maankäyttörajoitukset

46 §

Rakennelmat ja laitteet tiealueen ulkopuolella

Maantien suoja- ja näkemäalueella ei saa pitää sellaista varastoa, aittaa taikka muuta rakennelmaa tai laitetta, josta tai jonka käytöstä aiheutuu vaaraa liikenneturvallisudelle tai haittaa tienpidolle.

Lisätään uusi 2 mom.

52 §

Tienvarsimainonta ja -ilmoittelu

Asemakaava-alueen ulkopuolella sekä asemakaava-alueella maankäyttö- ja rakennuslain 83 §:n 4 momentin mukaisella liikennealueella on kielletty maantien käyttäjille tarkoitettujen ulkomainosten asettaminen. Tienpitoviranomainen voi myöntää poikkeuksen tästä kiellosta, jos sitä on pidettävä liikenteen opastuksen tai matkailun kannalta tai muusta sellaisesta syystä tarpeellisenä.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu kielto ei koske kokous-, tiedotus-, huvi- tai muuta sellaista tilaisuutta taikka vaaleja tai kansanäänestystä koskevaa ilmoittelua eikä rakennuksessa ja sen läheisyydessä tapahtuvaa ilmoit-

4 luku

Maantiealueen ulkopuolisia alueita koskevat maankäyttörajoitukset

46 §

Rakennelmat ja laitteet sekä toimenpiderajoitukset tiealueen ulkopuolella

Maantien suoja- ja näkemäalueella ei saa pitää sellaista varastoa, aittaa taikka muuta rakennelmaa tai laitetta, josta tai jonka käytöstä voi aiheutua vaaraa liikenneturvallisudelle tai haittaa tienpidolle.

Maantien suoja- ja näkemäalueella ei saa muuttaa maanpinnan muotoa eikä tehdä ojitusta tai muuta kaivutyötä siten, että muutoksesta voi aiheutua vaaraa liikenneturvallisudelle tai haittaa tienpidolle.

52 §

Tienvarsimainonta ja -ilmoittelu

Maantien käyttäjille tarkoitettu mainos tai ilmoitus on laadittava ja sijoitettava siten, että se ei vaaranna liikenneturvallisuu-
tta.

Pykälän 1 momentissa tarkoitettun mainoksen tai ilmoituksen asettamisesta asemakaava-alueen ulkopuolelle sekä asemakaava-alueella maankäyttö- ja rakennuslain 83 §:n 4 momentin mukaiselle liikennealueelle on

telua paikalla harjoitettavasta toiminnasta ja siellä myytävistä tuotteista. Tällaisia tilaisuuksia koskevat ilmoitukset ja mainokset saa asettaa paikalleen aikaisintaan kuukautta ennen asianomaista tilaisuutta, ja ne on poistettava viikon kuluessa siitä, kun tilaisuus on pidetty.

Mainos ja ilmoitus on laadittava ja sijoitettava siten, että se sopeutuu mahdollisimman hyvin ympäristöön. Ennen mainoksen asettamista koskevan asian ratkaisemista tienpitoviranomaisen on pyydettävä kunnan lausunto, ellei lausunnon pyytäminen ole ilmeisen tarpeetonta. Jos tienpitoviranomainen on muu kuin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, myös keskukselta on pyydettävä lausunto.

Lisätään uusi 4 mom.

Lisätään uusi 5 mom.

5 luku

Alueiden hankkiminen ja korvaukset

Lisätään uusi 53 a §

ilmoitettava tienpitoviranomaiselle. Ilmoitukseen on liitettävä selvitys mainoksesta tai ilmoituksesta ja sen sijoittamispaikasta sekä selvitys maanomistajan tai -haltijan suostuksesta sen pystyttämiseen.

Tienpitoviranomainen voi 30 päivän kuluessa ilmoituksen saapumisesta kieltää mainoksen tai ilmoituksen asettamisen, jos se harkitsee, että asettaminen vaarantaisi liikenneturvallisuutta. Mainosta tai ilmoitusta ei saa asettaa ennen tämän määräajan umpeutumista. Tienpitoviranomainen voi kuitenkin ilmoituksen johdosta tehtävässä päätöksessä sallia mainoksen tai ilmoituksen asettamisen edellä mainittua ajankohtaa aikaisemmin.

Edellä 2 momentissa tarkoitettu ilmoitusvelvollisuus ei koske tilapäiseen kokous-, tiedotus-, huvi-, hää- tai muuta sellaista tilaisuutta taikka vaaleja tai kansanäänestystä koskevaa ilmoittelua. Nämä mainokset ja ilmoitukset saa asettaa paikalleen aikaisintaan kuukautta ennen asianomaista tilaisuutta, ja ne on poistettava viikon kuluessa siitä, kun tilaisuus on pidetty. Edellä 2 momentissa tarkoitettu ilmoitusvelvollisuus ei koske myöskään rakennuksessa tai sen läheisyydessä tapahtuvaa ilmoittelua, joka koskee paikalla harjoitettavaa toimintaa tai siellä myytäviä tuotteita.

Liikennevirasto voi antaa liikenneturvallisuuden turvaamiseksi tarpeellisia määräyksiä mainosten ja ilmoitusten teknisistä ominaisuuksista ja sijoittamisesta.

5 luku

Alueiden hankkiminen ja korvaukset

53 a §

Radat maantietoimituksessa

Edellä 32 a §:n mukaisessa tiesuunnitelmassa osoitetut muutokset rautatiehen käsitellään ja ratkaistaan maantietoimituksessa. Maantie- ja rautatietarkoituksiin lunastetut

alueet muodostetaan eri lunastusyksiköiksi. Rautatietä koskevasta lunastamisesta ja korvauksista säädetään muutoin ratalain (110/2007) 5 luvussa.

56 §

Haltuunotto

Tiesuunnitelmassa osoitetut tiealueet ja muut tienpitäjän käyttöön osoitetut alueet sekä perustettavat oikeudet otetaan tienpitäjän haltuun maantietoimituksessa pidettävässä haltuunottokatselmuksessa määrättyä ajankohtana. Tiesuunnitelmassa osoitettu yksityistä tietä tai liittymää varten tarvittava alue otetaan tienpitäjän haltuun siksi ajaksi, kunnes tie tai liittymä on tehty. Haltuun otettaessa tienpitäjälle syntyy oikeus käyttää alueita ja oikeuksia tiesuunnitelmassa osoitettuihin tarkoituksiin kiinteistöön kohdistuvan muun oikeuden estämättä.

Jos haltuunotosta aiheutuu lunastuslain 57 §:n 2 momentissa tarkoitettu seuraus, voi lunastustoimikunta asianomaisen vaatimuksesta määrätä, että haltuunotto siltä osin saa tapahtua aikaisintaan toimikunnan määräämän enintään kolmen kuukauden pituisen ajan kuluttua siitä, kun asianomaiselle määrätty ennakkokorvaus tai 62 §:n 2 momentissa tarkoitettussa ensimmäisessä toimituksessa määrätty korvaus on maksettu.

Edellä 21 §:ssä tarkoitetuissa vaikutuksiltaan vähäisiksi arvioiduissa tien parantamisissa voi haltuunotto tapahtua sopimuksen perusteella. Haltuunoton jälkeen tulee tienpitoviranomaisen kuitenkin viipymättä hakea maantietoimitusta.

Jos haltuun otetulla alueella olevan omaisuuden poistamisesta tai siirtämisestä ei päästä sopimukseen, tienpitoviranomaisen on asetettava poistettavan omaisuuden omistajalle tai haltijalle kohtuullinen ja tietyön kannalta sopiva määräaika, jonka päätyttyä tienpitoviranomainen poistaa omaisuuden. Tällöin on tienpitoviranomaisen ennen omaisuuden

56 §

Haltuunotto

Tiesuunnitelmassa osoitetut tiealueet ja muut tienpitäjän käyttöön osoitetut alueet sekä perustettavat oikeudet otetaan tienpitäjän haltuun maantietoimituksessa pidettävässä haltuunottokatselmuksessa määrättyä ajankohtana. Tiesuunnitelmassa osoitettu yksityistä tietä tai liittymää varten tarvittava alue otetaan tienpitäjän haltuun siksi ajaksi, kunnes tie tai liittymä on tehty. Haltuun otettaessa tienpitäjälle syntyy oikeus käyttää alueita ja oikeuksia tiesuunnitelmassa osoitettuihin tarkoituksiin kiinteistöön kohdistuvan muun oikeuden estämättä. *Tässä momentissa tarkoitettu haltuunotto voi tapahtua myös vaihteittain tienpitoviranomaisen osoituksen mukaan.*

Jos haltuunotosta aiheutuu lunastuslain 57 §:n 2 momentissa tarkoitettu seuraus, voi lunastustoimikunta asianomaisen vaatimuksesta määrätä, että haltuunotto siltä osin saa tapahtua aikaisintaan toimikunnan määräämän enintään kolmen kuukauden pituisen ajan kuluttua siitä, kun asianomaiselle määrätty ennakkokorvaus tai 62 §:n 2 momentissa tarkoitettussa ensimmäisessä toimituksessa määrätty korvaus on maksettu.

Edellä 21 §:ssä tarkoitetuissa vaikutuksiltaan vähäisiksi arvioiduissa tien parantamisissa voi haltuunotto tapahtua sopimuksen perusteella. Haltuunoton jälkeen tulee tienpitoviranomaisen kuitenkin viipymättä hakea maantietoimitusta.

Jos haltuun otetulla alueella olevan omaisuuden poistamisesta tai siirtämisestä ei päästä sopimukseen, tienpitoviranomaisen on asetettava poistettavan omaisuuden omistajalle tai haltijalle kohtuullinen ja tietyön kannalta sopiva määräaika, jonka päätyttyä tienpitoviranomainen poistaa omaisuuden. Tällöin on tienpitoviranomaisen ennen omaisuuden

poistamista, mikäli mahdollista, ilmoitettava siitä poistettavan omaisuuden omistajalle tai haltijalle.

Jos tietarkoituksiin luovutettavalta tai luovutetulta alueelta joudutaan poistamaan tai siirtämään rakennuksia, varastoja tai laitteita taikka puita, kasvavaa satoa tai muuta kasvilisuutta, on siitä aiheutuvan vahingon tai haitan lisäksi korvattava asianomaiselle aiheutuneet poistamis- tai siirtämiskustannukset.

poistamista, mikäli mahdollista, ilmoitettava siitä poistettavan omaisuuden omistajalle tai haltijalle.

Jos tietarkoituksiin luovutettavalta tai luovutetulta alueelta joudutaan poistamaan tai siirtämään rakennuksia, varastoja tai laitteita taikka puita, kasvavaa satoa tai muuta kasvilisuutta, on siitä aiheutuvan vahingon tai haitan lisäksi korvattava asianomaiselle aiheutuneet poistamis- tai siirtämiskustannukset.

56 a §

Yksityisen tien luovuttaminen

Edellä 56 §:n 1 momentissa tarkoitettu yksityinen tie luovutetaan tienpitoviranomaisen määräämänä ajankohtana tieosakkaille tai kiinteistön omistajalle sen jälkeen, kun tieosakkaista ja kunnossapidosta osakasten kesken on maantietoimituksessa päätetty ja toimitusta koskevan muutoksenhaun estämättä. Tien luovuttamiseksi voidaan tieosakkaista ja kunnossapidosta osakasten kesken määrätä maantietoimituksen kestäessä väliaikaisesti.

63 §

Tilusjärjestely

Maantietoimituksessa on selvitettävä tilusjärjestelyjen suorittamisen tarpeellisuus. Tilusjärjestelyn tarpeellisuus selvitetään ja ratkaistaan kuitenkin maantietoimituksen sijasta kiinteistönmuodostamislain (554/1995) 68 §:n 2 momentissa tarkoitetussa uusjakotoimituksessa, jos maantietoimituksen ajankohtana sellainen on vireillä. Tällaisessa uusjaossa sovelletaan sen lisäksi, mitä kiinteistönmuodostamislaisissa ja lunastuslain 82 §:ssä säädetään, *soveltuvin osin* tämän lain 64–67 §:n säännöksiä.

Tilusjärjestelytoimenpiteenä voidaan suorittaa tilusvaihto kiinteistöjen kesken tai, jos sitä ei voida sopivasti toimittaa, alueen siirtäminen kiinteistöstä toiseen rahana suoritettavaa täyttä korvausta vastaan. Mitä tässä säädetään kiinteistöstä, koskee myös maantienä lakkautettua tai lakkaavaa tietä tai tie-

63 §

Tilusjärjestely

Maantietoimituksessa on selvitettävä tilusjärjestelyjen suorittamisen tarpeellisuus. Tilusjärjestelyn tarpeellisuus selvitetään ja ratkaistaan kuitenkin maantietoimituksen sijasta kiinteistönmuodostamislain 67 §:n 4 momentissa tarkoitetussa uusjakotoimituksessa, jos maantietoimituksen ajankohtana sellainen on vireillä. Tällaisessa uusjaossa sovelletaan sen lisäksi, mitä kiinteistönmuodostamislaisissa ja lunastuslain 82 §:ssä säädetään, tämän lain 64–67 §:n säännöksiä.

Tilusjärjestelytoimenpiteenä voidaan suorittaa tilusvaihto kiinteistöjen kesken tai, jos sitä ei voida sopivasti toimittaa, alueen siirtäminen kiinteistöstä toiseen rahana suoritettavaa täyttä korvausta vastaan. Mitä tässä säädetään kiinteistöstä, koskee myös maantienä lakkautettua tai lakkaavaa tietä tai tie-

nosaa.

Tilusvaihdosta ja alueen siirtämisestä maantietoimituksessa on soveltuvin osin voimassa, mitä kiinteistönmuodostamislain 59, 65 ja 66 §:ssä säädetään, jollei tämän lain 64–66 §:stä muuta johdu.

67 §

Lunastuksen laajentaminen

Jos maantien aiheuttaman tilusten pirstoutumisen, tilusalan vähenemisen tai 44 ja 45 §:n mukaisen kiellon johdosta taikka muusta sellaisesta syystä aiheutuu huomattavaa haittaa kiinteistön tai sen osan käyttämiselle eikä haittaa voida poistaa tai olennaisesti vähentää tilusjärjestelyillä, kiinteistön omistajalla on oikeus vaatia, jos tämä ei halua saada korvausta haitastaan, että tienpitäjä lunastaa kiinteistön tai sen osan.

Tienpitäjällä on oikeus lunastaa kiinteistö tai sen osa, jos 1 momentissa tarkoitettu haitankorvaus taikka kustannukset uuden kulkuyhteyden järjestämisestä maantien katkaiseman kulkuyhteyden sijaan olisivat huomattavan suuret kiinteistön tai sen osan arvoon verrattuna.

Kiinteistöistä tai niiden osista, jotka lunastetaan 1 ja 2 momentin nojalla, muodostetaan yksi tai useampi tiealueesta erillinen lunastusyksikkö noudattaen soveltuvin osin, mitä

nosaa.

Tilusvaihtoon ja alueen siirtämiseen maantietoimituksessa sovelletaan, mitä kiinteistönmuodostamislain 59, 65 ja 66 §:ssä säädetään, jollei tämän lain 64–66 §:stä muuta johdu.

67 §

Lunastuksen laajentaminen

Jos maantien aiheuttaman tilusten pirstoutumisen, tilusalan vähenemisen tai 44 ja 45 §:n mukaisen kiellon johdosta taikka muusta sellaisesta syystä aiheutuu huomattavaa haittaa kiinteistön tai sen osan käyttämiselle eikä haittaa voida poistaa tai olennaisesti vähentää tilusjärjestelyillä, kiinteistön omistajalla on oikeus vaatia, jos tämä ei halua saada korvausta haitastaan, että tienpitäjä lunastaa kiinteistön tai sen osan. *Jos maantien rakentamisesta muutoin aiheutuu kiinteistön tai sen osan käyttämiselle huomattavaa vahinkoa tai haittaa, on kiinteistön omistajalla oikeus korvauksen sijasta vaatia tienpitäjää lunastamaan kiinteistö tai sen osa.* Tienpitäjällä on oikeus lunastaa kiinteistö tai sen osa, jos tässä momentissa tarkoitettu haitan- tai vahingonkorvaus olisi huomattavan suuri kiinteistön tai sen osan arvoon verrattuna.

Tiesuunnitelmassa voidaan osoittaa tienpitäjälle oikeus lunastaa kiinteistö tai sen osa, jos kustannukset maantiestä kiinteistölle tai sen osalle aiheutuvien haitallisten vaikutusten poistamiseksi tai vähentämiseksi taikka uuden kulkuyhteyden järjestämiseksi maantien katkaiseman kulkuyhteyden sijaan olisivat huomattavan suuret kiinteistön tai sen osan arvoon verrattuna. Tiesuunnitelmasta tulee tällöin käydä ilmi haitallisten vaikutusten poistamisen tai vähentämisen taikka uuden kulkuyhteyden järjestämisen kustannusten suhde kiinteistön tai sen osan arvoon verrattuna.

Kiinteistöistä tai niiden osista, jotka lunastetaan 1 tai 2 momentin nojalla, muodostetaan yksi tai useampi tiealueesta erillinen lunastusyksikkö noudattaen, mitä lunastuslain

lunastuslain 49 a §:n 1 momentissa säädetään.

73 §

Korvaus tutkimustyöstä ja eräistä muista toimenpiteistä

Lisätään uusi 2 mom.

74 §

Muut korvaukset ja korvauksia koskeva maantietoimitus

Jos maantien rakentamisesta tai sen käytämisestä aiheutuu kiinteistölle muuta kuin tässä luvussa tarkoitettua vahinkoa tai haittaa, on kiinteistön omistajalla oikeus saada siitä korvaus tienpitäjältä. Jollei korvauksesta sovita, on korvausasia ratkaistava maantietoimituksessa.

Jos tästä laista johtuva korvaus- tai lunastuskysymys tulee esille muutoin kuin maantietoimituksen yhteydessä tai jos korvaus voidaan määrätä vasta maantietoimituksen päätyttyä eikä korvauksista sovita, on korvausasia ratkaistava tienpitoviranomaisen tai korvausta vaativan hakemuksesta pidettävässä maantietoimituksessa.

80 §

Riidanalaisen korvauksen maksaminen

Tienpitoviranomaisen valittaessa maantietoimituksessa määrätyistä korvauksista ei riidanalaista osaa korvauksista tarvitse tallettaa.

49 a §:n 1 momentissa säädetään.

73 §

Korvaus tutkimustyöstä ja eräistä muista toimenpiteistä

Mitä 1 momentissa säädetään tilapäisen kulkutien järjestämisestä tai käyttämisestä kiinteistölle aiheutuvan vahingon tai haitan korvaamisesta, koskee myös maantieliikenteestä yksityiselle tielle sen käyttämisestä tilapäisenä kulkutienä aiheutuvien vahinkojen korvaamista tieosakkaille tai tiekunnalle, milloin sellainen on tielle perustettu.

74 §

Muut korvaukset ja korvauksia koskeva maantietoimitus

Jos *maantiestä* aiheutuu kiinteistölle muuta kuin tässä luvussa tarkoitettua vahinkoa tai haittaa, on kiinteistön omistajalla oikeus saada siitä korvaus tienpitäjältä. *Vahingon tai haitan ollessa huomattava kiinteistön omistajalla on oikeus vaatia, jos tämä ei halua saada korvausta menetyksestään, että tienpitäjä lunastaa kiinteistön tai sen osan.* Jollei korvauksesta tai lunastuksesta sovita, asia on ratkaistava maantietoimituksessa.

Jos tästä laista johtuva korvaus- tai lunastuskysymys tulee esille muutoin kuin maantietoimituksen yhteydessä tai jos korvaus voidaan määrätä vasta maantietoimituksen päätyttyä eikä korvauksista sovita, on korvausasia ratkaistava tienpitoviranomaisen tai korvausta vaativan hakemuksesta pidettävässä maantietoimituksessa.

80 §

Riidanalaisen korvauksen tallettaminen

Tienpitoviranomaisen valittaessa maantietoimituksessa määrätyistä korvauksista *tulee riidanalainen osa korvauksista tallettaa. Tal-*

Korvauksensaajalla on kuitenkin oikeus saada riidanalainen osa korvauksesta lainvoimaisen korvauksen yli menevän määrän ja sille varojen nostopäivästä laskettavan kuuden prosentin koron takaisin maksamisesta asetettavaa tienpitoviranomaisen hyväksymää vakuutta vastaan.

83 §

Vähäiset korvaukset

Jos lunastustoimikunnan tienpitoviranomaisen samalle asianosaiselle maksettavaksi määräämä kokonaissumma ei ylitä 10 euroa, sitä ei tarvitse maksaa tai tallettaa.

84 §

Korvauksettomat luovutukset

Valtiolla ei ole oikeutta tässä laissa tarkoitettuun korvaukseen. Korvaukseen oikeutettuja ovat kuitenkin valtion liikelaitoksista annetun lain (1185/2002) mukaiset liikelaitokset. Valtioneuvosto voi päättää valtion korvausoikeudesta toisinkin, jos tähän on erityisiä syitä.

Yksityisen tien tai kadun muuttuessa maantieksi siirtyy tiekunnan tai tieosakkaiden tien alue ja katualue korvauksetta tienpitäjälle.

6 luku

Maantien lakkaaminen ja lakkauttaminen sekä liitännäisalueen lakkauttaminen

89 §

Maantien lakkauttaminen

Jos maantietä ei enää käytetä yleiseen liikenteeseen, se voidaan lakkauttaa. Lakkauttamista koskevassa tiesuunnitelmassa on määrättävä, mistä lukien lakkautettava tie lakkaa olemasta maantie. Kun tie lakkaa maantienä, lakkaa siihen kohdistunut tienpi-

lettamiseen sovelletaan, mitä lunastuslain 52 §:n 2 ja 3 momentissa sekä 70 §:ssä säädetään.

83 §

Vähäiset korvaukset

Jos lunastustoimikunnan tienpitoviranomaisen samalle asianosaiselle maksettavaksi määräämä kokonaissumma ei ylitä 20 euroa, sitä ei tarvitse maksaa tai tallettaa.

84 §

Korvauksettomat luovutukset

Valtiolla ei ole oikeutta tässä laissa tarkoitettuun korvaukseen. Korvaukseen oikeutettuja ovat kuitenkin valtion liikelaitoksista annetun lain (1062/2010) mukaiset liikelaitokset. Valtioneuvosto voi päättää valtion korvausoikeudesta toisinkin, jos tähän on erityisiä syitä.

Yksityisen tien tai kadun muuttuessa maantieksi siirtyy tiekunnan tai tieosakkaiden tien alue ja katualue korvauksetta tienpitäjälle.

6 luku

Maantien lakkaaminen ja lakkauttaminen sekä liitännäisalueen lakkauttaminen

89 §

Maantien lakkauttaminen

Jos maantietä ei enää käytetä yleiseen liikenteeseen, se voidaan lakkauttaa. *Tie lakkaa olemasta maantie sen kalenterivuoden päättyessä, jolloin lakkauttamista koskevan tiesuunnitelman hyväksymispäätös saa lainvoiman.* Kun tie lakkaa maantienä, lakkaa siihen

täjän oikeus.

90 §

Entisen tiealueen rakenteet ja laitteet

Mitä entiselle tiealueelle on tienpitoa varten rakennettu tai sijoitettu, siirtyy alueen omistajalle, jollei tienpitoviranomainen vie sitä pois vuoden kuluessa tien lakkaamisesta lukien. Tiesuunnitelmassa on osoitettava, tarvitaanko aluetta yksityiseksi tieksi tai kaduksi ja kuuluuko alueeseen erityistä hoitoa vaativia rakenteita tai laitteita. Alue on jätettävä sellaiseksi, ettei sen käyttö sanottuun tarkoitukseen vaikeudu. Vastuu mainituista rakenteista ja laitteista siirtyy yksityisen tien tai kadun pitäjälle maantien lakatessa.

Jos lakkaavaa tai lakkautettavaa maantietä ei tarvita 1 momentissa mainittuun tarkoitukseen, on tiesuunnitelmassa osoitettava ne toimenpiteet, jotka ovat tarpeen entisen tiealueen palauttamiseksi ennalleen. Tienpitoviranomaisen tulee huolehtia näistä toimenpiteistä kustannuksellaan vuoden kuluessa tien lakkaamisesta lukien.

91 §

Entisen tiealueen siirtyminen

Jollei 88 §:n 1 momentista muuta johdu, siirtyy tienpitäjän omistama lakanneen maantien tiealue tien lakatessa tienpitäjältä korvauksetta viereiseen kiinteistöön sekä asemakaava-alueella ja alueella, jolle kunta on päättänyt laadittavaksi asemakaavan, kunnan omistukseen.

Mitä 1 momentissa säädetään, koskee myös 112 §:n 6 momentissa tarkoitettuja muihin

kohdistunut tienpitäjän oikeus.

90 §

Entisen tiealueen rakenteet ja laitteet

Mitä entiselle tiealueelle on tienpitoa varten rakennettu tai sijoitettu, siirtyy alueen omistajalle, jollei tienpitoviranomainen vie sitä pois vuoden kuluessa tien lakkaamisesta lukien *tai luovuta sitä muulle taholle*. Tiesuunnitelmassa on osoitettava, tarvitaanko aluetta yksityiseksi tieksi tai kaduksi ja kuuluuko alueeseen erityistä hoitoa vaativia rakenteita ja laitteita. Alue on jätettävä sellaiseksi, ettei sen käyttö sanottuun tarkoitukseen vaikeudu. Vastuu mainituista rakenteista ja laitteista siirtyy yksityisen tien tai kadun pitäjälle maantien lakatessa.

Jos lakkaavaa tai lakkautettavaa maantietä ei tarvita 1 momentissa mainittuun tarkoitukseen, on tiesuunnitelmassa osoitettava ne toimenpiteet, jotka ovat tarpeen entisen tiealueen palauttamiseksi ennalleen. Tienpitoviranomaisen tulee huolehtia näistä toimenpiteistä kustannuksellaan vuoden kuluessa tien lakkaamisesta lukien.

Oikeus pitää tiealueelle 42 §:n nojalla sijoitettuja rakenteita, rakennelmia ja laitteita pysyvässä voimassa tienpitoviranomaisen myöntämän luvan mukaisesti tiealueen siirtyessä uudelle omistajalle.

91 §

Entisen tiealueen siirtyminen

Jollei 88 §:n 1 momentista muuta johdu, siirtyy tienpitäjän omistama lakanneen maantien tiealue tien lakatessa tienpitäjältä korvauksetta viereiseen kiinteistöön. Asemakaava-alueella ja alueella, jolle kunta on päättänyt laadittavaksi asemakaavan, *tiealue siirtyy kunnan omistukseen. Tiealueen siirtymisestä kunnan omistukseen asemakaavan tullessa voimaan säädetään maankäyttö- ja rakennuslain 93 §:ssä.*

Mitä 1 momentissa säädetään, koskee myös 112 §:n 6 momentissa tarkoitettuja muihin

tietarkoituksiin käytettyjä entisiä tiealueita tienpitoviranomaisen lakkautettua alueen käytön 88 §:n 2 momentissa tarkoitettulla tavalla.

Milloin tieoikeudella hallittu 58 §:n 1 momentin ja 112 §:n 4 ja 5 momentin mukainen lakannut maantien tiealue on asemakaavassa osoitettu maankäyttö- ja rakennuslain 83 §:n 1 momentin mukaiseksi yleiseksi alueeksi, on asemakaavan toteutuksessa tällaisesta alueesta mahdollista korvausta määrättäessä otettava huomioon omistajan tai haltijan oikeutta rasittanut tieoikeus.

Tiealue siirtyy siihen rajoittuviin kiinteistöihin tien ajoradan tai ajoratojen muodostaman alueen keskilinjaa myöten. Toisiinsa rajoittuvien kiinteistöjen välinen raja jatkuu tiealueella sen rajasta kohtisuoraan sanottua keskilinjaa vastaan. Edellä sanotun estämättä saadaan rajaa entisellä tiealueella käytäessä oikoa rajaa ja suorittaa muita kiinteistöjaoituksen kannalta tarkoituksenmukaisia rajansovituksia siten, että pinta-alaltaan ja arvoltaan vähäisiä alueita vaihtuu kiinteistöjen kesken tai, jollei sopivaa vastikemaata ole, siirtyy kiinteistöstä toiseen.

95 §

Liitännäisalueen lakkauttaminen

Tienpitoviranomainen lakkauttaa liitännäisalueen, kun sitä ei enää tarvita siihen tarkoitukseen, jota varten se on perustettu. *Liitännäisalueen lakkauttamista koskevasta menettelystä on soveltuvin osin voimassa, mitä tiesuunnitelmasta säädetään.* Kun liitännäisalue lakkautetaan, lakkaa samalla siihen kohdistunut tieoikeus.

Kiinteistörekisterilain (392/1985) 2 §:n 2 momentin mukainen muuna rekisteriyksikkönä kiinteistörekisteriin merkitty lakkautettu liitännäisalue on maantietoimituksessa määrättävä kuulumaan siihen kiinteistöön, josta se on otettu tietarkoituksiin tai, jollei sitä kiinteistöä enää ole, siihen tai niihin kiinteistöihin, joihin se alueellisesti parhaiten soveltuu.

Jos liitännäisalueen lakkauttamisesta aiheu-

tietarkoituksiin käytettyjä entisiä tiealueita tienpitoviranomaisen lakkautettua alueen käytön 88 §:n 2 momentissa tarkoitettulla tavalla.

Milloin tieoikeudella hallittu 58 §:n 1 momentin ja 112 §:n 4 ja 5 momentin mukainen lakannut maantien tiealue on asemakaavassa osoitettu maankäyttö- ja rakennuslain 83 §:n 1 momentin mukaiseksi yleiseksi alueeksi, on asemakaavan toteutuksessa tällaisesta alueesta mahdollista korvausta määrättäessä otettava huomioon omistajan tai haltijan oikeutta rasittanut tieoikeus.

Tiealue siirtyy siihen rajoittuviin kiinteistöihin tien ajoradan tai ajoratojen muodostaman alueen keskilinjaa myöten. Toisiinsa rajoittuvien kiinteistöjen välinen raja jatkuu tiealueella sen rajasta kohtisuoraan sanottua keskilinjaa vastaan. Edellä sanotun estämättä saadaan rajaa entisellä tiealueella käytäessä oikoa rajaa ja suorittaa muita kiinteistöjaoituksen kannalta tarkoituksenmukaisia rajansovituksia siten, että pinta-alaltaan ja arvoltaan vähäisiä alueita vaihtuu kiinteistöjen kesken tai, jollei sopivaa vastikemaata ole, siirtyy kiinteistöstä toiseen.

95 §

Liitännäisalueen lakkauttaminen

Tienpitoviranomainen lakkauttaa liitännäisalueen, kun sitä ei enää tarvita siihen tarkoitukseen, jota varten se on perustettu. Kun liitännäisalue lakkautetaan, lakkaa samalla siihen kohdistunut tieoikeus.

Kiinteistörekisterilain (392/1985) 2 §:n 2 momentin mukainen muuna rekisteriyksikkönä kiinteistörekisteriin merkitty lakkautettu liitännäisalue on maantietoimituksessa määrättävä kuulumaan siihen kiinteistöön, josta se on otettu tietarkoituksiin tai, jollei sitä kiinteistöä enää ole, siihen tai niihin kiinteistöihin, joihin se alueellisesti parhaiten soveltuu.

Jos liitännäisalueen lakkauttamisesta aiheu-

tuu jollekin hyötyä, jota ei ole pidettävä vähäisenä, on hyödynsaaja velvollinen korvaamaan tienpitoviranomaiselle saamansa hyödyn. Jollei korvauksesta sovita, on asia ratkaistava maantietoimituksessa.

tuu jollekin hyötyä, jota ei ole pidettävä vähäisenä, on hyödynsaaja velvollinen korvaamaan tienpitoviranomaiselle saamansa hyödyn. Jollei korvauksesta sovita, asia on ratkaistava maantietoimituksessa.

95 a §

Tiealueen osan lakkauttaminen ja luovuttaminen

Tienpitoviranomainen voi lakkauttaa maantietarkoituksiin tarpeettomia tiealueen osia. Tienpitäjän oikeus lakkautettuun tiealueen osaan lakkaa, kun lakkautuspäätös on tehty. Tienpitoviranomaisen on haettava viipymättä maantietoimituksen pitämistä, kun tiealueen osa on lakkautettu. Tiealueen osan lakkauttamiseksi voidaan tarvittaessa laatia ja hyväksyä tiesuunnitelma.

Tienpitäjän omistama lakkautettu tiealueen osa siirretään maantietoimituksessa viereiseen kiinteistöön noudattaen, mitä kiinteistönmuodostamislaisissa lohkomisesta säädetään. Jos tiealueen osan lakkauttaminen on tullut vireille muun kuin tienpitoviranomaisen aloitteesta, vastaa vireille panija maantietoimituksen toimituskustannuksista. Tienpitäjän omistaman tiealueen osan lakkauttamisesta saadun hyödyn korvaamiseen sovelletaan, mitä 95 §:n 3 momentissa säädetään.

Lakkautetulle tiealueen osalle tienpitoa varten rakennettuun tai sijoitettuun sovelletaan, mitä 90 §:n 1 momentissa säädetään.

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, Liikennevirastolla on oikeus luovuttaa tienpitoon tarpeettomia tiealueen osia. Luovuttamiseen sovelletaan, mitä oikeudesta luovuttaa valtion kiinteistövarallisuutta annettussa laissa (973/2002) säädetään.

7 luku

Erinäiset säännökset

99 §

Päätöksenteko

Liikenne- ja viestintäministeriö hyväksyy tiesuunnitelmat, jotka koskevat maantien lakkauttamista muulloin kuin maantien rakentamisen yhteydessä. Muut tiesuunnitelmat sekä yleissuunnitelmat hyväksyy Liikennevirasto. Jos kunta, maakunnan liitto tai elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus on suunnitelman olennaisista kohdista eri mieltä Liikenneviraston kanssa, asia on siirrettävä liikenne- ja viestintäministeriön ratkaistavaksi. Liikennevirasto voi erityisistä syistä muutenkin siirtää suunnitelman liikenne- ja viestintäministeriön hyväksyttäväksi.

(Lisätään uusi 2 mom.)

101 §

Hallinnolliset pakkokeinot

Aluehallintovirasto voi kieltää sitä, joka rikkoo tätä lakia tai sen nojalla annettuja säännöksiä, jatkamasta tai toistamasta lainvastaista menettelyä. Aluehallintovirasto voi myös määrätä sen, joka rikkoo tätä lakia tai sen nojalla annettuja säännöksiä, täyttämään velvollisuutensa. Aluehallintovirasto voi tehostaa päätöstään uhkasakolla tai uhalla, että tekemättä jätetty toimenpide tehdään laiminlyöjän kustannuksella tai toiminta keskeytetään. Uhkasakkoa, teettämishukkaa ja keskeyttämishukkaa koskevaan asiaan sovelletaan, mitä uhkasakkolaissa (1113/1990) säädetään.

Jos liikennettä välittömästi uhkaavan vaaran poistamiseksi on tarpeen kiireellinen toimenpide taikka jos on kysymys tiealueeseen kohdistuvan luvattoman toimenpiteen oikaisemisesta, tienpitoviranomaisella on oikeus

7 luku

Erinäiset säännökset

99 §

Päätöksenteko

Liikennevirasto hyväksyy yleis- ja tiesuunnitelmat. Liikennevirasto voi erityisistä syistä siirtää suunnitelman liikenne- ja viestintäministeriön hyväksyttäväksi.

Liikenne- ja viestintäministeriöllä on kuitenkin oikeus pidättää itselleen liikennepoliittisesti merkittävän maantien lakkauttamista koskevan tiesuunnitelman hyväksyminen.

101 §

Hallinnolliset pakkokeinot

Aluehallintovirasto voi kieltää sitä, joka rikkoo tätä lakia tai sen nojalla annettuja säännöksiä, jatkamasta tai toistamasta lainvastaista menettelyä. Aluehallintovirasto voi myös määrätä sen, joka rikkoo tätä lakia tai sen nojalla annettuja säännöksiä, täyttämään velvollisuutensa. Aluehallintovirasto voi tehostaa päätöstään uhkasakolla tai uhalla, että tekemättä jätetty toimenpide tehdään laiminlyöjän kustannuksella tai toiminta keskeytetään. Uhkasakkoa, teettämishukkaa ja keskeyttämishukkaa koskevaan asiaan sovelletaan, mitä uhkasakkolaissa (1113/1990) säädetään.

Jos liikennettä välittömästi uhkaavan vaaran poistamiseksi on tarpeen kiireellinen toimenpide taikka jos on kysymys tiealueeseen kohdistuvan luvattoman tai 52 §:n vastaisen toimenpiteen oikaisemisesta, tienpitoviran-

toimenpiteeseen tai luvattoman toimenpiteen oikaisemiseen siihen velvollisen kustannuksella.

Jos tienpitoviranomaista estetään toimittamasta 2 momentissa tarkoitettua virkatehtävää taikka estetään 16 §:n 1 momentissa tarkoitetun tutkimustyön suorittaminen, on poliisin annettava tienpitoviranomaisen pyynnöstä virka-apua.

103 §

Päätösten tiedoksi antaminen ja tiedoksisaanti

Yleis- ja tiesuunnitelman hyväksymistä sekä tiesuunnitelman voimassaoloajan pidentämistä koskeva päätös on annettava yleisesti tiedoksi. Päätöksen tiedoksi antamiseksi on tienpitoviranomaisen toimitettava päätös ja sen perusteena olevat asiakirjat asianomaiseen kuntaan, jonka on ilmoitettava niiden nähtäväksi asettamisesta siten kuin kuntalain (365/1995) 64 §:ssä säädetään. Päätös ja asiakirjat on pidettävä kunnassa yleisesti nähtävinä 30 päivän ajan. Tiedoksisaannin katsotaan tapahtuneen silloin, kun päätös on asetettu yleisesti nähtäville.

Tiesuunnitelman hyväksymispäätös, joka on merkitykseltään vähäinen, voidaan antaa tiedoksi todisteellisesti siten kuin hallintolaissa (434/2003) säädetään. Päätösten sähköisestä tiedoksi antamisesta säädetään sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetussa laissa (13/2003).

Tiesuunnitelman hyväksymispäätöksestä, joka koskee yksityisen tien muuttamista maantiekseksi, on tienpitoviranomaisen annettava tieto kunnalle ja 2 momentin mukaista menettelyä noudattaen aloitteen tekijälle tai, jos aloitteen allekirjoittajia on kaksi tai useampia, yhteisessä asiakirjassa ilmoitetulle

omaisella on oikeus toimenpiteeseen *tai luvattoman taikka 52 §:n vastaisen toimenpiteen* oikaisemiseen siihen velvollisen kustannuksella. *Tiealueeseen kohdistuvaksi toimenpiteeksi katsotaan myös maantienkäyttäjille tarkoitettujen mainosten ja ilmoitusten asettaminen tiealueen läheisyyteen.*

Jos tienpitoviranomaista estetään toimittamasta 2 momentissa tarkoitettua virkatehtävää taikka estetään 16 §:n 1 momentissa tarkoitetun tutkimustyön suorittaminen, on poliisin annettava tienpitoviranomaisen pyynnöstä virka-apua.

103 §

Päätösten tiedoksi antaminen ja tiedoksisaanti

Liikennevirasto toimittaa yleis- ja tiesuunnitelman hyväksymistä sekä niiden voimassaoloajan pidentämistä koskevan päätöksen tienpitoviranomaiselle. Päätöksen tiedoksi antamiseksi *tienpitoviranomaisen on* toimitettava päätös ja sen perusteena olevat asiakirjat asianomaiseen kuntaan, jonka on ilmoitettava niiden nähtäväksi asettamisesta siten kuin kuntalain (365/1995) 64 §:ssä säädetään. Päätös ja asiakirjat on pidettävä kunnassa yleisesti nähtävinä 30 päivän ajan. Tiedoksisaannin katsotaan tapahtuneen silloin, kun päätös on asetettu yleisesti nähtäville.

Tiesuunnitelman hyväksymispäätös, joka on merkitykseltään vähäinen, voidaan antaa tiedoksi todisteellisesti siten kuin hallintolaissa säädetään. Päätösten sähköisestä tiedoksi antamisesta säädetään sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetussa laissa (13/2003).

(3 mom. kumotaan)

yhdyshenkilölle, jonka on ilmoitettava tiedoksisaannista muille allekirjoittajille.

105 §

Muutoksenhaku

Edellä 43 f §:ssä tarkoitettua pätevyystodistusta koskevaan päätökseen saa vaatia oikeaisua Liikenteen turvallisuusvirastolta siten kuin hallintolaissa säädetään.

Valtioneuvoston yleisistunnon päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Muuhun tämän lain nojalla tehtyyn päätökseen sekä oikeisuvaatimukseen annettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.

Hallinto-oikeuden päätökseen yleis- ja tiesuunnitelman hyväksymistä koskevassa asiassa saa hakea muutosta valittamalla siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Hallinto-oikeuden muuhun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Tienpitoviranomaisen päätöksestä 37 §:ssä, 38 §:n 2 momentissa, 40 §:n 2 momentissa, 47 §:ssä, 48 §:n 2 momentissa ja 52 §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa valitetaan siihen hallinto-oikeuteen, jonka tuomiopiirissä päätöksessä tarkoitettu liittymä, ylityskohta, kiinteistö taikka mainos tai ilmoitus sijaitsee.

Kunnalla, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksella sekä maakunnan liitolla on oikeus hakea valittamalla muutosta sellaiseen yleis- ja tiesuunnitelman hyväksymispäätökseen, jonka vaikutukset ulottuvat kunnan alueelle tai viranomaisen toimialueelle.

Rekisteröidyllä paikallisella tai alueellisella yhteisöllä tai säätiöllä on oikeus toimialaansa kuuluvissa asioissa hakea valittamalla muutosta sellaiseen yleis- ja tiesuunnitelman hyväksymispäätökseen, jonka vaikutukset ulottuvat yhteisön tai säätiön toiminta-alueelle.

Yhteiskunnallisesti merkittäväksi katsottavaa yleis- ja tiesuunnitelman hyväksymispäätöstä koskeva valitus on käsiteltävä kiireellisenä.

105 §

Muutoksenhaku

Edellä 43 f §:ssä tarkoitettua pätevyystodistusta koskevaan päätökseen saa vaatia oikeaisua Liikenteen turvallisuusvirastolta siten kuin hallintolaissa säädetään.

Valtioneuvoston yleisistunnon päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Muuhun tämän lain nojalla tehtyyn päätökseen sekä oikeisuvaatimukseen annettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.

Hallinto-oikeuden päätökseen yleis- ja tiesuunnitelman hyväksymistä koskevassa asiassa saa hakea muutosta valittamalla siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Hallinto-oikeuden muuhun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Tienpitoviranomaisen päätöksestä 37 §:ssä, 38 §:n 2 momentissa, 40 §:n 2 momentissa, 42 §:n 1 momentissa, 42 a §:ssä, 47 §:ssä, 48 §:n 2 momentissa ja 52 §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa valitetaan siihen hallinto-oikeuteen, jonka tuomiopiirissä päätöksessä tarkoitettu liittymä, ylityskohta, tiealue, kiinteistö taikka mainos tai ilmoitus sijaitsee.

Kunnalla, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksella sekä maakunnan liitolla on oikeus hakea valittamalla muutosta sellaiseen yleis- ja tiesuunnitelman hyväksymispäätökseen, jonka vaikutukset ulottuvat kunnan alueelle tai viranomaisen toimialueelle.

Rekisteröidyllä paikallisella tai alueellisella yhteisöllä tai säätiöllä on oikeus toimialaansa kuuluvissa asioissa hakea valittamalla muutosta sellaiseen yleis- ja tiesuunnitelman hyväksymispäätökseen, jonka vaikutukset ulottuvat yhteisön tai säätiön toiminta-alueelle.

Yhteiskunnallisesti merkittäväksi katsottavaa yleis- ja tiesuunnitelman hyväksymispäätöstä koskeva valitus on käsiteltävä kiireellisenä.

Muutoksenhausta maantietoimituksessa tehtyyn päätökseen säädetään 87 §:ssä.

107 §

Päätösten välitön täytäntöönpano

Yleis- tai tiesuunnitelman hyväksymistä taikka *tiesuunnitelman hyväksymispäätöksen* voimassaoloajan pidentämistä koskeva päätös voidaan panna täytäntöön valituksesta huolimatta, jollei muutoksenhakutuomioistuimissa toisin määrää.

Päätöksessä, jonka tienpitoviranomainen antaa 48 §:n 2 momentin nojalla, voidaan määrätä, että päätös on pantavissa täytäntöön valituksesta huolimatta.

108 §

Kuuluttaminen

Milloin tämän lain tai sen nojalla on julkaistava kuulutus, määräys, kielto tai muu asia yleisesti tiedoksi eikä tiedoksi antamisen tavasta ole erikseen säädetty, tulee tienpitoviranomaisen tiedottaa asiasta kuuluttamalla siitä vähintään 30 päivän ajan asianomaisen kunnan ilmoitustaululla siten kuin julkisista kuulutuksista annetussa laissa (34/1925) säädetään. Kuulutuksen julkaisemisesta on ilmoitettava ainakin yhdessä toiminnan vaikutusalueella yleisesti leviävässä sanomalehdessä, jollei asian merkitys ole vähäinen tai ilmoittaminen ole muutoin ilmeisen tarpeellista.

senä.

Muutoksenhausta maantietoimituksessa tehtyyn päätökseen säädetään 87 §:ssä.

107 §

Päätösten välitön täytäntöönpano

Yleis- tai tiesuunnitelman hyväksymistä taikka niiden voimassaoloajan pidentämistä koskeva päätös voidaan panna täytäntöön valituksesta huolimatta, jollei muutoksenhakutuomioistuimissa toisin määrää.

Tienpitoviranomaisen päätöksessä, joka koskee teettämis- tai keskeyttämisuhan asettamista 38 §:n 4 momentin perusteella taikka päätöksessä, jonka tienpitoviranomainen antaa 48 §:n 2 momentin nojalla, voidaan määrätä, että päätös on pantavissa täytäntöön valituksesta huolimatta.

108 §

Kuuluttaminen

Milloin tämän lain tai sen nojalla on julkaistava kuulutus, määräys, kielto tai muu asia yleisesti tiedoksi eikä tiedoksi antamisen tavasta ole erikseen säädetty, tulee tienpitoviranomaisen tiedottaa asiasta kuuluttamalla siitä vähintään 30 päivän ajan asianomaisen kunnan ilmoitustaululla siten kuin julkisista kuulutuksista annetussa laissa (34/1925) säädetään. Kuulutuksen julkaisemisesta on ilmoitettava ainakin yhdessä toiminnan vaikutusalueella yleisesti leviävässä sanomalehdessä, jollei asian merkitys ole vähäinen tai ilmoittaminen ole muutoin ilmeisen tarpeellista. *Tiedoksisaannin katsotaan tapahtuneen seitsemäntenä päivänä kuulutuksen julkipanosta, mikä on kuulutuksessa ja ilmoituksessa todettava.*

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta

20 .

Tämän lain voimaan tullessa liikenne- ja viestintäministeriössä vireillä olevat maantien lakkauttamista koskevat tiesuunnitelmat sekä tiesuunnitelman hyväksymispäätöksen määrääjän pidentämistä koskevat asiat käsitellään ja ratkaistaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaan.

Yleis- ja tiesuunnitelmat, joiden laatiminen on aloitettu ennen tämän lain voimaantuloa, käsitellään ja ratkaistaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaan. Suunnitelmien hyväksymiseen sovelletaan kuitenkin tämän lain 99 §:ää.

Tätä lakia sovelletaan myös ennen tämän lain voimaantuloa hyväksytyjen yleissuunnitelmien voimassaoloajan pidentämiseen.

Tätä lakia sovelletaan niihin ennen tämän lain voimaantuloa aloitetuissa maantietoimiuksissa ratkaistaviin kysymyksiin, jotka otetaan tämän lain voimaantulon jälkeen toimituksessa ratkaistaviksi.

Ennen tämän lain voimaantuloa myönnetyt tienvarsimainontaa ja -ilmoittelua koskevat luvat ovat voimassa 31 päivä joulukuuta 2017 asti. Mainoksen tai ilmoituksen asettajan on tähän päivään mennessä tehtävä ilmoitus siten kuin tämän lain 52 §:ssä säädetään taikka poistettava mainos tai ilmoitus. Jos mainosta tai ilmoitusta ei ole määräaikaan mennessä poistettu eikä siitä ole tehty tämän lain 52 §:n 2 momentissa tarkoitettua ilmoitusta, tienpitoviranomainen voi poistaa mainoksen tai ilmoituksen 101 §:n 2 momentin mukaisesti. Määräajaksi myönnetty luvat ovat kuitenkin voimassa luvassa määritellyn ajan loppuun asti. Tämän lain voimaan tullessa vireillä olevat tienvarsimainontaa ja -ilmoittelua koskevat lupahakemukset käsitellään tämän lain 52 §:n 2 momentissa tarkoitettuina ilmoituksina.

Laki

ratalain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan ratalain (110/2007) 17, 34 § ja 96 §:n 2 momentti, sellaisina kuin ne ovat osaksi laissa 1243/2009,
muutetaan 2, 3, 7, 10, 16, 18, 19, 26, 28, 29, 37–41, 46–48, 57, 65, 70, 74, 79, 80, 83, 86, 89, 92, 94 ja 95 §, sellaisina kuin niistä ovat 3, 7, 10, 26, 47, 79, 83, 92 ja 94 § osaksi laissa 1243/2009, 28, 74, 80 ja 95 § laissa 1243/2009 sekä 92 § laissa 1001/2015, sekä
lisätään lakiin uusi 25 a ja 25 b §, uusi 2 a luku, lakiin uusi 42 a §, 43 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laissa 1243/2009, uusi 4 momentti sekä lakiin uusi 43 a, 43 b, 46 a, 85 a ja 89 a § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 luku

1 luku

Yleiset säännökset

Yleiset säännökset

2 §

2 §

Soveltamisala

Soveltamisala

Tässä laissa säädetään rataverkosta, radanpidosta, radan lakkauttamisesta sekä radanpitäjälle kuuluvista oikeuksista ja velvollisuuksista samoin kuin kiinteistön omistajien ja muiden asianosaisten oikeusasemasta radanpitoon liittyvissä asioissa sekä yksityisraiteista 2 momentissa säädetyllä tavalla.

Tätä lakia ei sovelleta yksityisraiteeseen kuuluvalla yleiseltä liikenteeltä eristetyllä satama-, varasto-, tehdas- tai muulla vastaavalla alueella. Tällaisella alueella rautatie on kuitenkin suunniteltava, rakennettava ja kunnossapidettävä siten, että juna- ja muu liikenne voi toimia turvallisesti eikä rautatie aiheuta vaaraa alueella tapahtuvalle toiminnalle.

Yksityisraiteisiin ei sovelleta tämän lain 31–34 §:ää. Tätä lakia ei sovelleta yksityisraiteen lakkauttamiseen.

3 §

Tässä laissa säädetään rataverkosta, radanpidosta, radan lakkauttamisesta sekä radanpitäjälle kuuluvista oikeuksista ja velvollisuuksista samoin kuin kiinteistön omistajien ja muiden asianosaisten oikeusasemasta radanpitoon liittyvissä asioissa sekä yksityisraiteista 2 momentissa säädetyllä tavalla.

Tätä lakia ei sovelleta yksityisraiteeseen kuuluvalla yleiseltä liikenteeltä eristetyllä satama-, varasto-, tehdas- tai muulla vastaavalla alueella. Tällaisella alueella rautatie on kuitenkin suunniteltava, rakennettava ja pidettävä kunnossa siten, että juna- ja muu liikenne voi toimia turvallisesti eikä rautatie aiheuta vaaraa alueella tapahtuvalle toiminnalle.

Yksityisraiteisiin ei sovelleta 18 §:n 4 momenttia, 31–33 §:ää, 43 §:n 4 momenttia eikä 2 a ja 4 lukua. Tätä lakia ei sovelleta yksityisraiteen lakkauttamiseen.

3 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

- 1) *rautatiella* yksi- tai useampiraiteista rataa sekä rautatiealuetta ja sillä olevia rakennuksia, rakennelmia ja laitteita, joita tarvitaan liikenteen hoitamiseksi ja turvaamiseksi sekä kaikkea näihin liittyvää toimintaa varten;
- 2) *rautatiealueella* aluetta, joka tarvitaan rataa, rata-aluetta, rakennuksia ja laitteita sekä liikenteen hoitamista sekä kaikkea näihin liittyvää toimintaa varten, ja tarpeellisia rautatieliikenteen palvelualueita;
- 3) *rautatieliikenteen palvelualueella* rautatieliikenteen palvelutoimintojen välittömästi tarvitsemia alueita;
- 4) *näkemäalueella* tasoristeyksessä aluetta, jolta on esteetön näkyvyys radalle;
- 5) *liitännäisalueella* radanpidossa tarvittavaa maa-aineksen ottopaikkaa, läjityspaikkaa tai radanpidossa tarpeelliselle laitteistolle varattua aluetta;
- 6) *suoja-alueella* rautatiealueen ulkopuolista aluetta, joka perustetaan edistämään radan turvallista käyttöä;
- 7) *radanpidolla* rautatien ja siihen liittyvän kiinteän omaisuuden suunnittelua, hankintaa, rakentamista, hallintaa ja kunnossapitoa sekä olemassa olevan rautatien parantamista;
- 8) *rakentamisella* uuden rautatien rakentamista ja olemassa olevan rautatien parantamista;
- 9) *rataverkolla* Liikenneviraston hallinnassa olevia valtion omistamia rautateitä;

10) yksityisraiteella muuta kuin valtion omistamaa ja Liikenneviraston hallinnoimaa rautatietä, jolla on liityntä rataverkkoon;

11) *tiellä* yksityisistä teistä annetussa laissa (358/1962) tarkoitettuja yksityisiä teitä sekä muita yksityisiä teitä, maantielaissa (503/2005) tarkoitettuja maanteitä sekä maankäyttö- ja rakennuslaissa (132/1999)

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

- 1) *rautatiella* yksi- tai useampiraiteista rataa sekä rautatiealuetta ja sillä olevia rakennuksia, rakennelmia ja laitteita, joita tarvitaan liikenteen hoitamiseksi ja turvaamiseksi sekä kaikkea näihin liittyvää toimintaa varten;
- 2) *rautatiealueella* aluetta, joka tarvitaan rataa, rata-aluetta, rakennuksia ja laitteita sekä liikenteen hoitamista sekä kaikkea näihin liittyvää toimintaa varten, ja tarpeellisia rautatieliikenteen palvelualueita;
- 3) *rautatieliikenteen palvelualueella* rautatieliikenteen palvelutoimintojen välittömästi tarvitsemia alueita;
- 4) *näkemäalueella* tasoristeyksessä aluetta, jolta on esteetön näkyvyys radalle;
- 5) *liitännäisalueella* radanpidossa tarvittavaa maa-aineksen ottopaikkaa, läjityspaikkaa tai radanpidossa tarpeelliselle laitteistolle varattua aluetta;
- 6) *suoja-alueella* rautatiealueen ulkopuolista aluetta, joka tarvitaan edistämään radan turvallista käyttöä;
- 7) *radanpidolla* rautatien ja siihen liittyvän kiinteän omaisuuden suunnittelua, hankintaa, rakentamista, hallintaa ja kunnossapitoa sekä olemassa olevan rautatien parantamista;
- 8) *rakentamisella* uuden rautatien rakentamista ja olemassa olevan rautatien parantamista;
- 9) *rataverkolla* Liikenneviraston hallinnassa olevia valtion omistamia rautateitä;
a) TEN -verkolla niitä rautateitä, jotka kuuluvat unionin suuntaviivoista Euroopan laajuisen liikenneverkon kehittämiseksi ja päätöksen N:o 661/2010/EU kumoamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa N:o 1315/2013 tarkoitettuihin ydinverkkoon tai kattavaan verkkoon;
- 10) yksityisraiteella muuta kuin valtion omistamaa ja Liikenneviraston hallinnoimaa rautatietä, jolla on liityntä rataverkkoon;
- 11) *tiellä* yksityisistä teistä annetussa laissa (358/1962) tarkoitettuja yksityisiä teitä sekä muita yksityisiä teitä, maantielaissa (503/2005) tarkoitettuja maanteitä sekä maankäyttö- ja rakennuslaissa (132/1999)

tarkoitettuja katuja; *sekä*

12) kiinteistöllä myös määräälaa ja kiinteistöjen yhteistä aluetta.

tarkoitettuja katuja;

12) *tienpitäjällä yksityisistä teistä annetussa laissa tarkoitettuja tieosakkaita yhteisesti tai tiekuntaa, milloin sellainen on perustettu, tai kiinteistön omistajaa taikka maantielain 11 §:n 1 momentin mukaista tienpitoviranomaista tai kuntaa maankäyttö- ja rakennuslain mukaisesti kadunpidon järjestämisestä vastaavana.*

Kiinteistöön rinnastetaan tätä lakia sovellettaessa määrääla ja kiinteistöjen yhteinen alue.

7 §

Liikennevirasto, radanpitäjä ja radanpidon kustannukset

Liikennevirasto toimii radanpitoviranomaisena ja hallinnassaan olevan rataverkon radanpitäjänä. Valtio vastaa omistamansa rataverkon radanpidon kustannuksista. Muu taho voi osallistua valtion omistaman rataverkon radanpidon kustannuksiin Liikenneviraston kanssa tehtävän sopimuksen nojalla, jos osallistumiseen on erityinen syy.

Yksityisraiteen radanpitäjänä toimii rautatien omistaja tai se, jonka hallinnassa rautatie on. Yksityisraiteen omistaja tai haltija vastaa yksityisraiteen radanpidon kustannuksista.

Rataverkkoa kunnossapidetään ja rakennetaan sekä muista radanpitoon kuuluvista toimista huolehditaan valtion talousarviossa osoitettujen määrärahojen ja muun rahoituksen sallimassa laajuudessa. Radanpidon muusta rahoituksesta säädetään erikseen.

2 luku

7 §

Liikennevirasto, radanpitäjä ja radanpidon kustannukset

Liikennevirasto toimii radanpitoviranomaisena ja hallinnassaan olevan rataverkon radanpitäjänä. Valtio vastaa omistamansa rataverkon radanpidon kustannuksista. Muu taho voi osallistua valtion omistaman rataverkon radanpidon kustannuksiin Liikenneviraston kanssa tehtävän sopimuksen nojalla, jos osallistumiseen on erityinen syy, *kuten jos radanpidosta huolehditaan laadultaan tai laajuudeltaan korkeampiluokkaisena kuin yleisen liikenteen tarve edellyttää taikka jos radanpidosta aiheutuu merkittäviä maankäyttö- tai kaavoitushyötyjä tai jos jokin tietty taho erityisesti hyötyy tehtävistä toimenpiteistä.*

Yksityisraiteen radanpitäjänä toimii rautatien omistaja tai se, jonka hallinnassa rautatie on. Yksityisraiteen omistaja tai haltija vastaa yksityisraiteen radanpidon kustannuksista.

Rataverkkoa kunnossapidetään ja rakennetaan sekä muista radanpitoon kuuluvista toimista huolehditaan valtion talousarviossa osoitettujen määrärahojen ja muun rahoituksen sallimassa laajuudessa. Radanpidon muusta rahoituksesta säädetään erikseen.

2 luku

Rautatien suunnittelu

10 §

Rautatiealueen suunnittelu ja alueiden käytön suunnittelu

Rautatien rakentamista koskevan yleissuunnitelman ja ratasuunnitelman tulee perustua maankäyttö- ja rakennuslain mukaiseen oikeusvaikutteiseen kaavaan, jossa rautatiealueen sijainti ja suhde muuhun alueiden käyttöön on selvitetty. Alueella, jolla on laadittavana tai muutettavana oikeusvaikutteinen kaava, voidaan ryhtyä toimenpiteisiin kaavan tavoitteisiin perustuvan yleis- tai ratasuunnitelman laatimiseksi.

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet sekä maakuntakaava ja yleiskaava on otettava huomioon siten kuin maankäyttö- ja rakennuslaissa säädetään.

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, voidaan olemassa olevan rautatien rakentamista koskeva yleissuunnitelma ja ratasuunnitelma laatia, jos hankkeen luonne huomioon ottaen suunnitelman suhde muuhun alueiden käyttöön voidaan riittävästi selvittää yhteistyössä liikenneviranomaisten, kunnan, maakunnan liiton sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen kanssa.

Yleissuunnitelmaa ei saa hyväksyä vastoin maakuntakaavaa tai oikeusvaikutteista yleiskaavaa. Yleissuunnitelma voidaan hyväksyä vastoin voimassa olevaa asemakaavaa, jos kunta sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus sitä puoltavat. *Ratasuunnitelmaa ei saa hyväksyä vastoin oikeusvaikutteista kaavaa.*

Yleis- ja ratasuunnitelmaa laadittaessa on otettava huomioon, mitä luonnonsuojelulais-
sa (1096/1996) ja sen nojalla säädetään.

16 §

Rautatien suunnittelu

10 §

Rautatiealueen suunnittelu ja alueiden käytön suunnittelu

Rautatien rakentamista koskevan yleissuunnitelman ja ratasuunnitelman tulee perustua maankäyttö- ja rakennuslain mukaiseen oikeusvaikutteiseen kaavaan, jossa rautatiealueen sijainti ja suhde muuhun alueiden käyttöön on selvitetty. Alueella, jolla on laadittavana tai muutettavana oikeusvaikutteinen kaava, voidaan ryhtyä toimenpiteisiin kaavan tavoitteisiin perustuvan yleis- tai ratasuunnitelman laatimiseksi.

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet sekä maakuntakaava ja yleiskaava on otettava huomioon siten kuin maankäyttö- ja rakennuslaissa säädetään.

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, voidaan olemassa olevan rautatien rakentamista koskeva yleissuunnitelma ja ratasuunnitelma laatia, jos hankkeen luonne huomioon ottaen suunnitelman suhde muuhun alueiden käyttöön voidaan riittävästi selvittää yhteistyössä liikenneviranomaisten, kunnan, maakunnan liiton sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen kanssa.

Yleissuunnitelmaa tai ratasuunnitelmaa ei saa hyväksyä vastoin maakuntakaavaa tai oikeusvaikutteista yleiskaavaa. Yleissuunnitelma voidaan hyväksyä vastoin voimassa olevaa asemakaavaa, jos kunta sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus sitä puoltavat. *Ratasuunnitelma voidaan hyväksyä vastoin voimassa olevaa asemakaavaa, jos kyse on vähäisestä poikkeuksesta ja kunta, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus ja ne kiinteistönomistajat, joihin poikkeusvälittömästi vaikuttaa, sitä puoltavat.*

Yleis- ja ratasuunnitelmaa laadittaessa on otettava huomioon, mitä luonnonsuojelulais-
sa (1096/1996) ja sen nojalla säädetään.

16 §

Liitännäisalueet ja radanpitoa varten tarvittavat erityiset oikeudet

Ratasuunnitelmassa osoitetaan liitännäisalueet ja niiden käyttämiseen tarvittavat tieyhteydet.

Jos radan rakentamisen ajaksi on tarpeen perustaa oikeus maa-aineksen ottamiseen rajoitettuun määrään, työssä irrotettavien maa-ainesten läjittämiseen tai alueen käyttämiseen tilapäisenä kulkutienä, varasto- tai muuna sellaisena alueena taikka oikeus työssä tarvittavan yksityisen tien käyttöön tai tekemiseen, voidaan tämä osoittaa ratasuunnitelmassa.

Liitännäisalueet ja radanpitoa varten tarvittavat erityiset oikeudet

Ratasuunnitelmassa osoitetaan liitännäisalueet ja niiden käyttämiseen tarvittavat tieyhteydet.

Jos radan rakentamisen ajaksi on tarpeen perustaa oikeus maa-aineksen ottamiseen rajoitettuun määrään, työssä irrotettavien maa-ainesten *tilapäiseen tai pysyvään sijoittamiseen* tai alueen käyttämiseen tilapäisenä kulkutienä, varasto- tai muuna sellaisena alueena taikka oikeus työssä tarvittavan yksityisen tien käyttöön tai tekemiseen, voidaan tämä osoittaa ratasuunnitelmassa.

17 §

(Kumotaan)

Tasoristeysten perustaminen ja rautatien ylittäminen

Uuden pysyvän tasoristeuksen saa rakentaa vain muun rataverkon kuin runkoverkon vähäliikenteiselle osalle. Runkoverkolla olevan tasoristeuksen paikkaa voidaan siirtää, jos siirrolla voidaan merkittävästi parantaa tasoristeuksen turvallisuutta taikka muusta erityisestä syystä. Tasoristeuksen rakentamiseen tai siirtämiseen on oltava radanpitäjän lupa.

Lupa uuden tasoristeuksen rakentamiseen voidaan myöntää tienpitäjälle tai kiinteistön omistajalle, jos uuden tasoristeuksen rakentaminen on tarpeen kiinteistöjen välttämättömä kulkuyhteyttä varten ja tasoristeuksen turvallisuus varmistetaan turvalaittein tai muilla järjestelyillä.

Jos tasoristeuksen käyttö lisääntyy olennaisesti tai sen käyttötarkoitus muuttuu, tienpitäjän tai kiinteistön omistajan on haettava lisäantuvään tai muuttuvaan käyttöön oikeutava radanpitäjän lupa.

Radanpitäjä voi liittää tasoristeuksen rakentamista tai uudenlaista käyttöä koskevaan lupaan rakentamista ja kunnossapitoa koskevia ehtoja.

Työnaikaiselle, tilapäiselle tasoristeykselle voidaan myöntää lupa, jos tasoristeyksestä ei aiheudu vaaraa liikenneturvallisuudelle.

Radanpitäjä voi myöntää luvan ylittää rautatie moottorikelkalla lumipeitteen aikana tasoristeyksessä, joka sijaitsee muulta moottorikäyttöiseltä liikenteeltä kuin moottorikelkkojen liikenteeltä suljetulla metsätiellä. Lupa voidaan myöntää runkoverkon ulkopuoliselle vähäliikenteiselle rataosalle korkeintaan viiden vuoden määräajaksi ja vain, jos lupaehdoin voidaan varmistaa, että moottorikelkan käyttö ei vahingoita rataa tai rautatiealueen rakenteiden toimivuutta, haittaa radanpitoa eikä vaaranna liikenneturvallisuutta.

Poliisi, tullilaitos ja rajavartiolaitos voivat maastossa tapahtuvien valvontatehtävien vuoksi saada radanpitäjältä määräajaksi luvan ylittää rautatietasoristeys moottorikelkalla ja muulla maastoajoneuvolla myös muualla kuin edellä 6 momentissa tarkoitettulla rataosalla luvassa tarkemmin määritellyin ehdoin.

18 §

Tasoristeysten poistaminen

Liikenneturvallisuuden parantamiseksi ja rautatieliikenteen tehostamiseksi voidaan ratasuunnitelmassa osoittaa tasoristeys poistettavaksi tai tasoristeyksiä järjesteltäviksi sekä osoittaa tasoristeykselle käyttörajoituksia tai tasoristeysten turvallisuuteen liittyviä järjestelmiä ja laitteita. Jos ratasuunnitelmassa osoitetaan tasoristeys poistettavaksi, on uuden kulkuyhteyden järjestäminen osoitettava ratasuunnitelmassa. Radanpitäjä tekee tarvittavan uuden tien ja tasoristeyksen tai hankkii oikeuden ennestään olevaan tiehen.

Radanpitäjä voi poistaa ratasuunnitelmassa poistettavaksi osoitetun yksityisen tien tasoristeyksen, kun hyväksytty ja suunnitelman mukainen korvaava kulkuyhteys on järjestetty.

Radanpitäjä poistaa asemakaavan vastaisen tasoristeyksen, kun hyväksytty korvaava kulkuyhteys on rakennettu ja kadunpito päätös on tehty.

18 §

Tasoristeysten poistaminen

Tie- ja rautatieliikenteen turvallisuuden parantamiseksi ja rautatieliikenteen tehostamiseksi voidaan ratasuunnitelmassa osoittaa tasoristeys poistettavaksi tai tasoristeyksiä järjesteltäviksi sekä osoittaa tasoristeykselle käyttörajoituksia tai tasoristeysten turvallisuuteen liittyviä järjestelmiä ja laitteita. Jos ratasuunnitelmassa osoitetaan tasoristeys poistettavaksi, on uuden kulkuyhteyden järjestäminen osoitettava ratasuunnitelmassa. Radanpitäjä tekee tarvittavan uuden tien ja tasoristeyksen tai hankkii oikeuden ennestään olevaan tiehen.

Radanpitäjä voi poistaa ratasuunnitelmassa poistettavaksi osoitetun yksityisen tien tasoristeyksen, kun hyväksytty ja suunnitelman mukainen korvaava kulkuyhteys on järjestetty.

Radanpitäjä poistaa asemakaavan vastaisen tasoristeyksen, kun hyväksytty korvaava kulkuyhteys on rakennettu ja kadunpito päätös tehty. *Jos tasoristeystä käytetään yleisesti liikenteeseen, tulee radanpitäjän ilmoittaa tasoristeyksen poistamisesta etukäteen kuulut-*

Jos *olemassa olevasta* yksityisen tien tasoristeyksestä aiheutuu välitöntä vaaraa juna- tai liikenneturvallisuudelle, voi radanpitäjä päätöksellään määrätä sen suljettavaksi, poistettavaksi tai siirrettäväksi taikka määrätä rajoituksia tasoristeyksen ajoneuvoliikenteelle. Radanpitäjän tulee ilmoittaa tässä momentissa tarkoitettua muutoksesta hyvissä ajoin etukäteen tienpitäjälle tai kiinteistön omistajalle. Radanpitäjän on päätöksen annettuaan haettava yksityistietoimitusta, jossa järjestetään tarpeelliset korvaavat kulkuyhteydet ja käsitellään korvauksia koskevat asiat.

19 §

Laskuojat ratasuunnitelmassa

Jos rautatiealueen kuivattamiseksi on tarpeen perustaa oikeus laskuojan pitämiseen toisen maalla tai oikeus johtaa kuivatusvettä toisen ojaan tai puroon, on tästä mainittava ratasuunnitelmassa, jossa on osoitettava laskuojaksi tarvittava alue. Laskuojasta on muutoin voimassa, mitä vesilaissa (264/1961) säädetään ojituksesta.

tamalla.

Jos yksityisen tien tasoristeyksen käytöstä aiheutuu välitöntä vaaraa *tie- tai rautatieliikenteen turvallisuudelle*, radanpitäjä voi päätöksellään määrätä tienpitäjän tekemään tasoristeykseen tai sille johtavalle tienosalle vaaran välttämiseksi tarpeelliset muutokset taikka määrätä tasoristeys suljettavaksi, poistettavaksi tai siirrettäväksi taikka määrätä rajoituksia tasoristeyksen ajoneuvoliikenteelle. Radanpitäjän tulee ilmoittaa tässä momentissa tarkoitettua muutoksesta hyvissä ajoin etukäteen tienpitäjälle. *Jos tämä laiminlyö päätöksessä määrätyt velvoitteensa, radanpitäjä voi suorittaa tai teettää tarvittavat toimenpiteet tienpitäjän kustannuksella sekä tieliikennelain (267/1981) 51 §:n 2 momentin estämättä asettaa tielle tasoristeyksen liikennettä rajoittavan liikenteen ohjauslaitteen. Tasoristeyksen muutoksesta johtuvat tarpeelliset korvaavat kulkuyhteydet järjestetään ja niitä koskevat korvausasiat käsitellään yksityistietoimituksessa, jota radanpitäjän on haettava päätöksen annettuaan.*

19 §

Laskuojat ratasuunnitelmassa

Jos rautatiealueen kuivattamiseksi on tarpeen perustaa oikeus laskuojan pitämiseen toisen maalla tai oikeus johtaa kuivatusvettä toisen ojaan tai puroon, on tästä mainittava ratasuunnitelmassa, jossa on osoitettava laskuojaksi tarvittava alue. Laskuojaan sovelletaan muutoin, mitä vesilaissa (587/2011) säädetään ojituksesta.

25 a §

Tasoristeyksiä koskevat ratasuunnitelmat

Toimivaltainen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus vastaa 20 §:n 2 momentissa tarkoitetun tasoristeyksiä koskevan ratasuunnitelman laadinnasta ja siihen sovelletaan tällöin, mitä tässä luvussa säädetään radanpitäjästä.

25 b §

Maantiet rautatien suunnittelussa

Rautatien rakentamisesta aiheutuvat muutokset maantiehen voidaan osoittaa rautatien rakentamista koskevassa suunnitelmassa.

26 §

Suunnitelmien voimassaoloaika

Ratasuunnitelman laatiminen on aloitettava kahdeksan vuoden kuluessa sen vuoden päättymisestä, jona hankkeesta laadittu yleissuunnitelma on saanut lainvoiman. Muuten yleissuunnitelman hyväksymispäätös raukeaa. Liikennevirasto voi pidentää yleissuunnitelman voimassaoloaikaa enintään neljällä vuodella. Voimassaoloaikaa voidaan jatkaa vain, jos 10 ja 12 §:n edellytykset täyttyvät. Ratasuunnitelman laatimisen katsotaan alkaneen, kun siitä on ilmoitettu 9 §:n 2 momentissa säädetyllä tavalla.

Yleissuunnitelman hyväksymispäätös raukeaa myös siltä osin, kuin sen perusteella laadittu ratasuunnitelma on hyväksytty ja hyväksymispäätös on saanut lainvoiman.

Ratasuunnitelma on hyväksyttävä neljän vuoden kuluessa sen laatimisen aloittamisesta.

Päätös ratasuunnitelman hyväksymisestä raukeaa, jos ratatyötä ei ole aloitettu ennen kuin neljä vuotta on kulunut sen vuoden päättymisestä, jona ratasuunnitelma on lainvoimaisesti hyväksytty. Liikenne- ja viestintäministeriö voi pidentää ratasuunnitelman voimassaoloaikaa enintään neljällä vuodella. Ratatyö katsotaan alkaneeksi, kun rautatien tarkoituksiin tarvittava alue on otettu radanpitäjän haltuun 46 §:n mukaisesti.

26 §

Suunnitelmien voimassaoloaika

Ratasuunnitelman laatiminen on aloitettava kahdeksan vuoden kuluessa sen vuoden päättymisestä, jona hankkeesta laadittu yleissuunnitelma on saanut lainvoiman. Muuten yleissuunnitelman hyväksymispäätös raukeaa. Liikennevirasto voi pidentää yleissuunnitelman voimassaoloaikaa enintään neljällä vuodella. Voimassaoloaikaa voidaan jatkaa vain, jos 10 ja 12 §:ssä säädetyt edellytykset edelleen täyttyvät. Ratasuunnitelman laatimisen katsotaan alkaneen, kun siitä on ilmoitettu 9 §:n 2 momentissa säädetyllä tavalla.

Yleissuunnitelman hyväksymispäätös raukeaa myös siltä osin, kuin sen perusteella laadittu ratasuunnitelma on hyväksytty ja hyväksymispäätös on saanut lainvoiman.

Ratasuunnitelma on hyväksyttävä neljän vuoden kuluessa sen laatimisen aloittamisesta.

Päätös ratasuunnitelman hyväksymisestä raukeaa, jos ratatyötä ei ole osaksikaan aloitettu ennen kuin neljä vuotta on kulunut sen vuoden päättymisestä, jona ratasuunnitelma on lainvoimaisesti hyväksytty. *Liikennevirasto voi pidentää ratasuunnitelman voimassaoloaikaa enintään neljällä vuodella ja erityisesti syistä sen lisäksi yhdellä enintään neljän vuoden ajanjaksolla. Määräaikaa voidaan pidentää vain, jos ratasuunnitelma edelleen täyttää 10 ja 15 §:ssä säädetyt edellytykset.* Ratatyö katsotaan alkaneeksi, kun rautatien tarkoituksiin tarvittava alue on otettu radanpitäjän haltuun 46 §:n mukaisesti.

28 §

Suunnitelmien hyväksyminen

Liikenne- ja viestintäministeriö hyväksyy rautatien lakkauttamista koskevat ratasuunnitelmat, jotka koskevat rautatien lakkauttamista muulloin kuin rautatien rakentamisen yhteydessä. Muut ratasuunnitelmat ja yleisuunnitelmat hyväksyy Liikennevirasto. Jos kunta, maakunnan liitto tai elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus on suunnitelman olennaisista kohdista eri mieltä Liikenneviraston kanssa, on asia siirrettävä liikenne- ja viestintäministeriön ratkaistavaksi. Liikennevirasto voi erityisistä syistä muutoinkin siirtää suunnitelman liikenne- ja viestintäministeriön hyväksyttäväksi.
(Lisätään uusi 2 mom.)

Lisätään uusi 2 a luku

28 §

Suunnitelmien hyväksyminen

Liikennevirasto hyväksyy yleis- ja ratasuunnitelmat. Liikennevirasto voi erityisistä syistä siirtää suunnitelman liikenne- ja viestintäministeriön hyväksyttäväksi.

Liikenne- ja viestintäministeriö hyväksyy kuitenkin ne rautatien lakkauttamista koskevat ratasuunnitelmat, joita tarkoitetaan 79 §:n 4 momentissa.

2 a luku

Tasoristeyslupa, tasoristeyksen rakentaminen ja kunnossapito sekä ylityslupa

28 a §

Lupa tasoristeyksen rakentamiseen ja siirtämiseen

Uuden tasoristeyksen saa rakentaa vain TEN -verkon ulkopuoliselle rataverkolle. Erityisistä syistä saa uuden tasoristeyksen rakentaa TEN -verkon sellaiselle rataosalle, jolla radan suurin sallittu nopeus on pysyvästi enintään 50 kilometriä tunnissa. TEN -verkolla olevan tasoristeyksen paikkaa voidaan siirtää, jos siirrolla voidaan merkittävästi parantaa tasoristeyksen turvallisuutta taikka muusta erityisestä syystä.

Edellä 1 momentissa tarkoitettuun tasoristeyksen rakentamiseen tai siirtämiseen on oltava radanpitäjän lupa. Tarvittaessa lupa voi olla määräaikainen. Lupa voidaan myöntää tienpitäjälle, jos se on tarpeen välttämätöntä kulkuyhteyttä varten ja tasoristeyksen turval-

lisuus varmistetaan turvalaitteilla tai muilla järjestelyillä. Lupa ei ole tarpeen, jos tasoristeys sisältyy maantielain mukaiseen hyväksyttyyn tiesuunnitelmaan.

Jos tasoristeyksen käyttö lisääntyy merkittävästi tai sen käyttötarkoitus muuttuu, tienpitäjän on haettava lisääntyvään tai muuttuvaan käyttöön oikeuttava radanpitäjän lupa.

Työnaikaista tarvetta varten tai muusta erityisestä syystä radanpitäjä voi myöntää luvan tilapäisen tasoristeyksen rakentamiseen, jos siitä ei aiheudu vaaraa liikenneturvallisuudelle. Tilapäisestä tasoristeyksestä on voimassa, mitä jäljempänä 28 b ja 28 d §:ssä säädetään. *Radanpitäjä voi liittää lupapäätökseen tasoristeyksen rakentamista, uudenlaista käyttöä, kunnossapitoa ja poistamista sekä tasoristeykseen liittyvää tietä koskevia ohjeita ja ehtoja.*

28 b §

Tasoristeyksen ja sinne johtavan tien rakentaminen, muuttaminen ja kunnossapito

Tienpitäjän on rakennettava ja pidettävä kunnossa tasoristeykseen johtava tienosa lupapäätöksen mukaisesti ja sillä tavoin, ettei se vaaranna tie- tai rautatieliikenteen turvallisuutta taikka aiheuta haittaa radan kunnossapidolle. Tienpitäjän on kustannuksellaan rakennettava tasoristeys ja tasoristeyksen käytön päätyttyä vastaavasti poistettava tasoristeys. Tasoristeyksen kannen kunnossapidosta säädetään 89 §:n 1 momentissa.

Tienpitäjä on velvollinen kustannuksellaan poistamaan tai vähentämään tasoristeyksen merkittävästi lisääntyneestä tai muuttuneesta käytöstä liikenteelle aiheutuvan vaaran tai radanpidolle aiheutuvan haitan muuttamalla tietä tai tekemällä risteysjärjestelyjä.

Jos tienpitäjä laiminlyö 1 ja 2 momentin mukaiset velvollisuutensa, radanpitäjä voi suorittaa tai teettää tarvittavat toimenpiteet tienpitäjän kustannuksella taikka keskeyttää rakennustyön siten kuin uhkasakkolaissa (1113/1990) säädetään.

28 c §

Lupa rautatien ylittämiseen

Radanpitäjä voi myöntää luvan ylittää rautatie tasoristeyksessä moottorikelkalla tai muulla maastoajoneuvolla vain TEN -verkon ulkopuoliselle rataosalle. Erityisistä syistä voidaan ylityslupa myöntää TEN -verkolla olevan tasoristeyksen yhteyteen.

Ylityslupa voidaan myöntää vain, jos lupaehdoin varmistetaan, että maastoajoneuvon käyttö ei vahingoita rataa tai rautatiealueen rakenteiden toimivuutta, haittaa radanpitoa eikä vaaranna liikenneturvallisuutta. Tarvittaessa ylityslupa voidaan myöntää määräaikaisena.

Radanpitäjä voi myöntää poliisille, Tullille ja Rajavartiolaitokselle maastossa tapahtuvien valvontatehtävien vuoksi määräajaksi luvan ylittää tasoristeys moottorikelkalla tai muulla maastoajoneuvolla myös muulla kuin 1 momentissa tarkoitetulla rataosalla luvassa tarkemmin määritellyin ehdoin.

Tässä pykälässä tarkoitettuun tasoristeykseen ja ylityslupaan sovelletaan, mitä 18 §:n 4 momentissa, 28 a §:n 3 ja 5 momentissa sekä 28 b §:ssä säädetään.

28 d §

Tasoristeyslupan ja ylityslupan peruuttaminen

Radanpitäjä voi päätöksellään peruuttaa myöntämänsä luvan, jos:

1) tasoristeystä tai sille johtavaa tienosaa ei rakenneta tai pidetä kunnossa 28 b §:ssä säädetyllä tavalla eikä puutetta tai laiminlyöntiä korjata radanpitäjän asettamassa määräajassa; tai

2) tienpitäjä laiminlyö 28 a §:n 3 momentin mukaisen velvollisuutensa hakea tasoristeyksen lisääntyvään tai muuttuvaan käyttöön oikeuttavaa radanpitäjän lupaa radanpitäjän kehotuksesta huolimatta.

3 luku

Rautatien kunnossapito, väliaikaiset liikennejärjestelyt ja rautatiealueeseen kohdistuvat muuta toimenpiteet

29 §

Kunnossapito

Rautatie on pidettävä luokitustaan vastaavassa ja verkkoselostuksen mukaisessa sekä turvallisessa kunnossa. Kunnossapidon tason määräytymisessä otetaan huomioon liikenteen määrä ja laatu, radan liikenteellinen merkitys, alueen sijainti sekä säätila ja sen ennakoitavissa olevat muutokset sekä muut olosuhteet.

Rautatien kunnossapidossa on liikenteen toimivuuden sekä liikenne- ja junaturvallisuuden lisäksi otettava huomioon ympäristönäkökohdat.

34 §

Tasoristeyksen ja sinne johtavan tien tekeminen, muuttaminen ja hoito

Tienpitäjä tai kiinteistön omistaja on velvollinen tekemään tasoristeykseen liittyvän tienosan ja pitämään sen kunnossa Liikenneviraston ohjeiden mukaan sillä tavoin, ettei siitä ole vaaraa liikenteelle tai junaturvallisuudelle eikä haittaa radan kunnossapidolle.

Tienpitäjän tai kiinteistön omistajan on tehtävä tasoristeys kustannuksellaan.

Tienpitäjä tai kiinteistön omistaja on velvollinen poistamaan tai vähentämään tasoristeyksen merkittävästi lisääntyneestä tai muuttuneesta käytöstä liikenteelle aiheutuvan vaaran tai radanpidolle aiheutuvan haitan muuttamalla tietä tai tekemällä risteysjärjestelyjä Liikenteen turvallisuusviraston määräyksissä edellytetyllä tavalla. Jos tienpitäjä tai kiinteistön omistaja laiminlyö velvollisuutensa, Liikennevirasto voi suorittaa tai teettää tässä momentissa tarkoitetut toimenpiteet tienpitäjän tai kiinteistön omistajan kustannuksella siten kuin uhkasakkolaissa (1113/1990) säädetään.

3 luku

Rautatien kunnossapito, väliaikaiset liikennejärjestelyt ja rautatiealueeseen kohdistuvat muuta toimenpiteet

29 §

Kunnossapito

Rautatie on pidettävä luokitustaan vastaavassa ja verkkoselostuksen mukaisessa sekä turvallisessa kunnossa. Kunnossapidon tason määräytymisessä otetaan huomioon liikenteen määrä ja laatu, radan liikenteellinen merkitys, alueen sijainti sekä säätila ja sen ennakoitavissa olevat muutokset sekä muut olosuhteet.

Rautatien kunnossapidossa on liikenteen toimivuuden sekä tie- ja rautatieliikenteen turvallisuuden lisäksi otettava huomioon ympäristönäkökohdat.

(Kumotaan)

4 luku

Rautatiealueen ulkopuolisia alueita koskevat maankäyttörajoitukset

37 §

Suoja-alue

Ratasuunnitelmassa voidaan osoittaa suoja-alue. Suoja-alue ulottuu 30 metrin etäisyydelle radan raiteen tai, jos raiteita on useampia, uloimman raiteen keskilinjasta, jollei suoja-aluetta ratasuunnitelmassa erityisestä syystä supisteta tai laajenneta enintään 50 metriksi.

Radanpitäjällä on juna- ja liikenneturvallisuuden sitä vaatiessa oikeus poistaa suoja-alueelta kasvillisuutta tai rajoittaa kasvillisuuden korkeutta. Rakennusta ei saa pitää suoja-alueella. Suoja-alueella ei saa muuttaa maanpinnan muotoa eikä tehdä ojitusta siten, että muutos saattaisi vaarantaa rautatien turvallisuuden.

38 §

Näkemäalue

Ratasuunnitelmassa voidaan osoittaa näkemäalue. Radan ja muun tien kuin maantien tasoristeyksessä on rakennusten pitäminen kielletty suoja-alueen ulkopuolellakin sellaisella alueella, jolla näkemäalan vapaana pitäminen sitä rajoittavista esteistä on tarpeen liikenneturvallisuuden vuoksi.

Radanpitäjällä on oikeus poistaa näkemäalueelta sellainen kasvillisuus tai sellaiset luonnonesteet, jotka tarpeellista näkemäalaa rajoittamalla tuottavat vaaraa liikenneturvallisuudelle.

Maantien ja rautatien tasoristeyksen näkemäalueesta säädetään maantielain 45 §:ssä.

4 luku

Rautatiealueen ulkopuolisia alueita koskevat maankäyttörajoitukset

37 §

Suoja-alue

Suoja-alue ulottuu 30 metrin etäisyydelle radan raiteen tai, jos raiteita on useampia, uloimman raiteen keskilinjasta, jollei suoja-aluetta ratasuunnitelmassa erityisestä syystä supisteta tai laajenneta enintään 50 metriksi.

Radanpitäjällä on tie- tai rautatieliikenteen turvallisuuden sitä vaatiessa oikeus poistaa suoja-alueelta kasvillisuutta tai rajoittaa kasvillisuuden korkeutta. Suoja-alueella ei saa pitää sellaista rakennusta, varastoa, aitaa taikka muuta rakennelmaa tai laitetta, josta tai jonka käytöstä voi aiheutua vaaraa tie- tai rautatieliikenteen turvallisuudelle taikka haitata radanpidolle.

38 §

Näkemäalue

Näkemäalue käsittää tasoristeyksessä olevan alueen, jolla näkemäalan vapaana pitäminen sitä rajoittavista esteistä on tarpeen liikenneturvallisuuden vuoksi.

Radanpitäjällä on oikeus poistaa näkemäalueelta näkemäalaa rajoittava kasvillisuus ja luonnonesteet. Näkemäalueella ei saa pitää sellaista rakennusta, varastoa, aitaa taikka muuta rakennelmaa tai laitetta, joka näkemäalaa rajoittamalla voi aiheuttaa vaaraa liikenneturvallisuudelle.

Radan näkemäalueiden määrittelystä säädetään liikenne- ja viestintäministeriön asetuksella. Maantien ja rautatien tasoristeyksen näkemäalueesta säädetään maantielain

45 §:ssä.

39 §

Rakennelmat ja laitteet rautatiealueen ulkopuolella

Radan suoja- tai näkemäalueella ei saa pitää sellaista varastoa, aittaa taikka muuta rakennelmaa tai laitetta, josta tai jonka käytöstä aiheutuu vaaraa juna- tai liikenneturvallisudelle tai haittaa radanpidolle.

39 §

Toimenpiderajoitukset

Radan suoja- ja näkemäalueella ei saa muuttaa maanpinnan muotoa eikä tehdä ojittusta tai muuta kaivutyötä siten, että muutoksesta voi aiheutua vaaraa tie- tai rautatieliikenteen turvallisuudelle taikka haittaa radanpidolle.

40 §

Poikkeukset kielloista

Radanpitäjä voi myöntää poikkeuksen 37–39 §:ssä tarkoitetuista kielloista, jos liikenne- ja junaturvallisuus eivät vaarannu eikä radanpidolle aiheudu haittaa. Poikkeamispäätökseen voidaan liittää tarpeellisia ehtoja.

40 §

Poikkeamisvalta

Radanpitäjä voi myöntää poikkeuksen 37–39 §:ssä säädettyistä kielloista ja rajoituksista, jos tie- tai rautatieliikenteen turvallisuus eivät vaarannu eikä radanpidolle aiheudu haittaa. Poikkeamispäätökseen voidaan liittää tarpeellisia ehtoja.

41 §

Poikkeukset rajoituksista

Edellä 37–39 §:ssä olevia säännöksiä ei sovelleta, jos kasvillisuus on istutettu tai otettu erityiseen hoitoon taikka rakennus, varasto, aita tai muu rakennelma tai laite on tehty ennen kuin alueen käyttöoikeus oli joutunut mainituissa pykälissä säädettyjen rajoitusten alaiseksi.

Jos 1 momentissa tarkoitettu kasvillisuus taikka rakennus, rakennelma tai laite aiheuttaa vaaraa liikenneturvallisudelle tai haittaa radanpidolle, voi radanpitäjä määrätä sen poistettavaksi tai siirrettäväksi taikka määrätä siihen tehtäväksi tarvittavan muutoksen. Jollei omistaja suorita toimenpidettä sitä varten määrättyssä kohtuullisessa ajassa, radanpi-

41 §

Poikkeukset rajoituksista

Mitä 37 ja 38 §:ssä säädetään, ei sovelleta, jos mainituissa pykälissä tarkoitettu kasvillisuus on istutettu tai otettu erityiseen hoitoon taikka rakennus, varasto, aita tai muu rakennelma tai laite on tehty ennen kuin alueen käyttöoikeutta on mainituissa pykälissä säädetyllä tavalla rajoitettu.

Jos 1 momentissa tarkoitettu kasvillisuus taikka rakennus, rakennelma tai laite aiheuttaa vaaraa liikenneturvallisudelle tai haittaa radanpidolle, radanpitäjä voi määrätä sen poistettavaksi tai siirrettäväksi taikka määrätä siihen tehtäväksi tarvittavan muutoksen. Jollei omistaja suorita toimenpidettä sitä varten määrättyssä kohtuullisessa ajassa, radanpi-

täjällä on oikeus suorittaa se kustannuksellaan.

Mitä 37–39 §:ssä sekä tämän pykälän 1 ja 2 momentissa säädetään, ei koske rakennuksen pitämistä asemakaava-alueella eikä sellaisen kasvillisuuden poistamista, jolla on ympäristön kannalta erityinen merkitys.

täjällä on oikeus suorittaa se kustannuksellaan.

Mitä 37 ja 38 §:ssä sekä 1 ja 2 momentissa säädetään, ei koske rakennuksen pitämistä asemakaava-alueella eikä sellaisen kasvillisuuden poistamista, jolla on ympäristön kannalta erityinen merkitys.

42 a §

Vähäisten laitteiden ja rakenteiden sijoittaminen

Kiinteistön tai alueen omistajan ja haltijan tulee sallia kiinteistölle tai alueelle sijoitettavaksi turvalaitteita, opastimia, opasteita ja merkkejä sekä vähäisiä rautatierakenteen osia. Näiden sijoittamiseen sovelletaan, mitä maankäyttö- ja rakennuslain 163 §:ssä säädetään.

Jos sijoittamisesta aiheutuvista korvauksista ei sovita, ne käsitellään ja ratkaistaan rata-toimituksessa.

5 luku

Alueiden hankkiminen ja korvaukset

43 §

Ratatoimitus

Lisätään uusi 4 mom.

5 luku

Alueiden hankkiminen ja korvaukset

43 §

Ratatoimitus

Jos radan kunnossapito tai parantaminen on muuttanut rata-alueen ulottuvuuksia, eikä muutoksia ole käsitelty kiinteistötoimituksessa, voidaan niiden selvittämiseksi suorittaa ratatoimitus ilman, että ratasuunnitelmaa on tehty. Tällainen toimitus voi koskea vain sellaisia rautatiealueen tosiasiallisia muutoksia, jotka ovat tapahtuneet ennen ratalain voimaantuloa. Toimituksen hakijana voi olla radanpitäjä tai kiinteistönomistaja, jonka aluetta muutos koskee. Toimituksessa käsitellään korvaukset rautatiealueen leventymisen tai muun muuttumisen johdosta aiheutuneista

menetyksistä sekä muut tarpeelliset asiat. Korko korvauksille lasketaan jäljempänä 69 §:ssä säädetyn mukaisesti ratatoimituksen päättymisajankohdan mukaisena ja korvauksen arvohetki määräytyy jäljempänä 67§:n mukaisesti myös päättymisajankohdan mukaisena.

43 a §

Puhevallasta ratatoimituksessa

Mitä tässä luvussa säädetään radanpitäjästä ratatoimituksen tai yksityistietoimituksen hakijana ja puhevallan käyttäjänä ratatoimituksessa, koskee toimivaltaista elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusta rataverkkoa koskevissa asioissa.

43 b §

Maantiet ratatoimituksessa

Edellä 25 b §:n mukaisessa ratasuunnitelmassa osoitetut muutokset maantiehen käsitellään ja ratkaistaan ratatoimituksessa. Rautatie- ja maantietarkoituksiin lunastetut alueet muodostetaan eri lunastusyksiköiksi. Maantietä koskevasta lunastamisesta ja korvauksista säädetään muutoin maantielain 5 luvussa.

46 §

Haltuunotto

Ratasuunnitelmassa osoitettu rautatiealue, tiealue ja muut radanpitäjän käyttöön osoitetut alueet sekä perustettavat oikeudet otetaan radanpitäjän haltuun ratatoimituksessa pidettävässä haltuunottokatselmuksessa määrättävänä ajankohtana. Ratasuunnitelmassa osoitetut tiealueet otetaan radanpitäjän haltuun siksi ajaksi, kunnes tie on tehty ja vastaanotettu. Haltuun otettaessa radanpitäjälle syntyy oikeus käyttää alueita ja oikeuksia ratasuunnitelmassa osoitettuihin tarkoituksiin

46 §

Haltuunotto

Ratasuunnitelmassa osoitettu rautatiealue, tiealue ja muut radanpitäjän käyttöön osoitetut alueet sekä perustettavat oikeudet otetaan radanpitäjän haltuun ratatoimituksessa pidettävässä haltuunottokatselmuksessa määrättävänä ajankohtana. Ratasuunnitelmassa osoitetut *yksityistä tietä varten tarvittavat alueet* otetaan radanpitäjän haltuun *tien tekemisen ajaksi*. Haltuun otettaessa radanpitäjälle syntyy oikeus käyttää alueita ja oikeuksia ratasuunnitelmassa osoitettuihin tarkoituksiin

kiinteistöön kohdistuvan muun oikeuden es-tämättä.

Jos haltuunotosta aiheutuu asunnon mene-tys, toimeentulon huonontuminen elinkeinon tai ammatin harjoittamisen vaikeutumisen vuoksi taikka muu lunastuslain 57 §:n 2 mo-mentissa tarkoitettu seuraus, voi lunastustoimi-kunta asianosaisen vaatimuksesta määrätä, että haltuunotto siltä osin saa tapahtua aikai-sintaan toimikunnan määräämän enintään kolmen kuukauden pituisen ajan kuluttua sii-tä, kun asianomaiselle määrätty ennakkor-vaus tai ensimmäisessä toimituksessa määrät-ty korvaus on maksettu.

Edellä 14 §:n 2 momentissa tarkoitetuissa vaikutuksiltaan vähäisiksi arvioituissa radan parantamisissa voi haltuunotto tapahtua suos-tumuksen perusteella. Haltuunoton jälkeen tulee radanpitäjän kuitenkin viipymättä hakea ratatoimitusta.

Jos haltuun otetulla alueella olevan omai-suuden poistamisesta tai siirtämisestä ei pääs-tä sopimukseen, radanpitäjän on asetettava poistettavan omaisuuden omistajalle tai halti-jalle kohtuullinen ja rakentamistyön kannalta sopiva määräaika, jonka päätyttyä radanpitäjä poistaa omaisuuden. Tällöin on radanpitäjän ennen omaisuuden poistamista, mikäli mah-dollista, ilmoitettava siitä poistettavan omai-suuden omistajalle tai haltijalle.

Jos radanpitäjän käyttöön luovutetulta tai luovutettavalta alueelta joudutaan poistamaan tai siirtämään rakennuksia, varastoja tai lait-teita taikka puita, kasvavaa satoa tai muuta kasvillisuutta, on siitä aiheutuvan vahingon tai haitan lisäksi korvattava asianomaiselle aiheutuneet poistamis- tai siirtämiskustan-nukset.

kiinteistöön kohdistuvan muun oikeuden es-tämättä. *Tässä momentissa tarkoitettu hal-tuunotto voi tapahtua myös vaiheittain ra-danpitäjän osoituksen mukaan.*

Jos haltuunotosta aiheutuu asunnon mene-tys, toimeentulon huonontuminen elinkeinon tai ammatin harjoittamisen vaikeutumisen vuoksi taikka muu lunastuslain 57 §:n 2 mo-mentissa tarkoitettu seuraus, lunastustoimi-kunta voi asianosaisen vaatimuksesta määrä-tä, että haltuunotto siltä osin saa tapahtua ai-kaisintaan toimikunnan määräämän enintään kolmen kuukauden pituisen ajan kuluttua sii-tä, kun asianomaiselle määrätty ennakkor-vaus tai ensimmäisessä toimituksessa määrät-ty korvaus on maksettu.

Edellä 14 §:n 2 momentissa tarkoitetuissa vaikutuksiltaan vähäisiksi arvioituissa radan parantamisissa voi haltuunotto tapahtua suos-tumuksen perusteella. Haltuunoton jälkeen tulee radanpitäjän kuitenkin viipymättä hakea ratatoimitusta.

Jos haltuun otetulla alueella olevan omai-suuden poistamisesta tai siirtämisestä ei pääs-tä sopimukseen, radanpitäjän on asetettava poistettavan omaisuuden omistajalle tai halti-jalle kohtuullinen ja rakentamistyön kannalta sopiva määräaika, jonka päätyttyä radanpitäjä poistaa omaisuuden. Tällöin radanpitäjän on ennen omaisuuden poistamista, mikäli mah-dollista, ilmoitettava siitä poistettavan omai-suuden omistajalle tai haltijalle.

Jos radanpitäjän käyttöön luovutetulta tai luovutettavalta alueelta joudutaan poistamaan tai siirtämään rakennuksia, varastoja tai lait-teita taikka puita, kasvavaa satoa tai muuta kasvillisuutta, on siitä aiheutuvan vahingon tai haitan lisäksi korvattava asianomaiselle aiheutuneet poistamis- tai siirtämiskustan-nukset.

Yksityisen tien luovuttaminen

Edellä 46 §:n 1 momentissa tarkoitettu yksityinen tie luovutetaan tienpitäjälle radanpitäjän määräämänä ajankohtana sen jälkeen kun tieosakkaista ja tien kunnossapidon jatkautumisesta osakasten kesken on ratatoimituksessa päätetty ja toimitusta koskevan muutoksenhaun estämättä. Tien luovuttamiseksi voidaan tieosakkaista ja kunnossapidosta osakasten kesken määrätä ratatoimituksen kestäessä väliaikaisesti.

47 §

Lunastuksen kohteen vahvistaminen ja omistusoikeuden syntyminen rautatiealueeseen

Lunastuspäätöksessä vahvistetaan lunastuksen kohde ratasuunnitelman tai 14 §:n 2 momentissa tarkoitetun kirjallisen suostumuksen perusteella tarvittaessa Liikenneviraston osoituksen mukaan. Ratasuunnitelmasta voidaan vähäisessä määrin poiketa, jos siihen on erityinen syy.

Rautatiealueeksi vahvistettu alue siirtyy radanpitäjän omistukseen lunastuspäätöksen saatua lainvoiman.

Rautatiealueesta, joka on tullut radanpitäjän omistukseen, muodostetaan lunastusyksikkö. Tällainen alue voidaan radanpitäjän suostumuksella liittää radanpitäjällä olevaan tai radanpitäjälle muodostettavaan lunastusyksikköön. Yksityisraiteen omistajalle muodostetaan muu kiinteistö.

48 §

Käyttöoikeuden perustaminen

Jos rautatiealue sijoitetaan kiinteistön alueella tunneliin, sillalle, padolle, kannelle tai kannen alle taikka jos radan ylä- tai alapuolelle on oikeusvaikutteisessa kaavassa osoitettu rakentamista, perustetaan radanpitäjälle 47 §:n 2 momentissa tarkoitetun omistusoikeuden sijasta rautatiealueeseen lunastuslain

47 §

Lunastuksen kohteen vahvistaminen ja omistusoikeuden syntyminen rautatiealueeseen

Lunastuspäätöksessä vahvistetaan lunastuksen kohde ratasuunnitelman tai 14 §:n 2 momentissa tarkoitetun kirjallisen suostumuksen perusteella tarvittaessa *radanpitäjän* osoituksen mukaan. Ratasuunnitelmasta voidaan vähäisessä määrin poiketa, jos siihen on erityinen syy.

Rautatiealueeksi vahvistettu alue siirtyy radanpitäjän omistukseen lunastuspäätöksen saatua lainvoiman.

Rautatiealueesta, joka on tullut radanpitäjän omistukseen, muodostetaan lunastusyksikkö. Tällainen alue voidaan radanpitäjän suostumuksella liittää radanpitäjällä olevaan tai radanpitäjälle muodostettavaan lunastusyksikköön. Yksityisraiteen omistajalle muodostetaan muu kiinteistö.

48 §

Käyttöoikeuden perustaminen

Jos rautatie rakennetaan kiinteistön alueella tunneliin, sillalle tai padolle taikka sellaiselle alueelle, joka asemakaavassa on osoitettu maankäyttö- ja rakennuslain 83 §:n 3 momentissa tarkoitetun rautatien liikennealueen sijasta ensisijaisesti muihin käyttötarkoituksiin, perustetaan radanpitäjälle omistusoikeu-

3 §:n mukainen käyttöoikeus siten kuin rata-suunnitelmassa määrätään. Jos rata sijoitetaan sellaisen lunastusyksikön alueelle, joka ei ole radanpitäjän omistuksessa ja jota edelleen käytetään siihen tarkoitukseen, jota varten se on lunastettu, perustetaan radanpitäjälle rautatiealueeseen lunastuslain 3 §:n mukainen käyttöoikeus.

Radanpitäjälle syntyy liitännäisalueeseen sen käyttötarkoitusta vastaava käyttöoikeus lunastuspäätöksen saatua lainvoiman.

57 §

Lunastuksen laajentaminen

Jos rautatiealueen aiheuttaman tilusten pirstoutumisen, tilusalan vähenemisen, tie-oikeuksiin liittyvien muutosten taikka 37 tai 38 §:n mukaisen kiellon johdosta taikka muusta sellaisesta syystä aiheutuu huomattavaa haittaa kiinteistön tai sen osan käyttämiselle eikä haittaa voida poistaa tai olennaisesti vähentää tilusjärjestelyillä, kiinteistön omistajalla on oikeus vaatia, jos tämä ei halua saada korvausta haitastaan, että radanpitäjä lunastaa kiinteistön tai sen osan.

Radanpitäjällä on oikeus lunastaa kiinteistö tai sen osa, jos 1 momentissa tarkoitettu haitankorvaus taikka kustannukset uuden kulkuyhteyden järjestämisestä rautatiealueen katkaiseman kulkuyhteyden sijaan olisivat huomattavan suuret kiinteistön tai sen osan arvoon verrattuna.

den sijasta rautatiealueeseen lunastuslain 3 §:n mukainen käyttöoikeus siten kuin rata-suunnitelmassa määrätään. Jos rautatie rakennetaan sellaisen lunastusyksikön alueelle, joka ei ole radanpitäjän omistuksessa ja jota edelleen käytetään siihen tarkoitukseen, jota varten se on lunastettu, perustetaan radanpitäjälle rautatiealueeseen lunastuslain 3 §:n mukainen käyttöoikeus.

Radanpitäjälle syntyy liitännäisalueeseen sen käyttötarkoitusta vastaava käyttöoikeus lunastuspäätöksen saatua lainvoiman.

57 §

Lunastuksen laajentaminen

Jos rautatiealueen aiheuttaman tilusten pirstoutumisen, tilusalan vähenemisen, tie-oikeuksiin liittyvien muutosten, 37 tai 38 §:n mukaisen kiellon johdosta taikka muusta sellaisesta syystä aiheutuu huomattavaa haittaa kiinteistön tai sen osan käyttämiselle eikä haittaa voida poistaa tai olennaisesti vähentää tilusjärjestelyillä, kiinteistön omistajalla on oikeus vaatia, jos tämä ei halua saada korvausta haitastaan, että radanpitäjä lunastaa kiinteistön tai sen osan. *Jos rautatien rakentamisesta muutoin aiheutuu kiinteistön tai sen osan käyttämiselle huomattavaa vahinkoa tai haittaa, on kiinteistön omistajalla oikeus vaatia korvauksen sijasta radanpitäjää lunastamaan kiinteistö tai sen osa.* Radanpitäjällä on oikeus lunastaa kiinteistö tai sen osa, jos *haitan- tai vahingonkorvaus olisi huomattavan suuri kiinteistön tai sen osan arvoon verrattuna.*

Ratasuunnitelmassa voidaan osoittaa radanpitäjälle oikeus lunastaa kiinteistö tai sen osa, jos kustannukset radasta kiinteistölle tai sen osalle aiheutuvien haitallisten vaikutusten poistamiseksi tai vähentämiseksi taikka uuden kulkuyhteyden järjestämiseksi rautatien katkaiseman kulkuyhteyden sijaan olisivat huomattavan suuret kiinteistön tai sen osan arvoon verrattuna. Ratasuunnitelmasta tulee tällöin käydä ilmi haitallisten vaikutusten poistamisen tai vähentämisen taikka uuden kulkuyhteyden järjestämisen kustannus-

Kiinteistöistä tai niiden osista, jotka lunastetaan 1 ja 2 momentin nojalla, voidaan muodostaa yksi tai useampi rautatiealueesta erillinen lunastusyksikkö noudattaen soveltuvin osin, mitä lunastuslain 49 a §:n 1 momentissa säädetään.

65 §

Muut korvaukset ja korvauksia koskeva ratatoimitus

Jos rautatien rakentamisesta tai käyttämisestä aiheutuu kiinteistölle muuta kuin tässä luvussa tarkoitettua vahinkoa tai haittaa, kiinteistön omistajalla on oikeus saada korvaus radanpitäjältä. Jollei korvauksesta sovita, on korvausasia ratkaistava ratatoimituksessa.

Jos tästä laista johtuva korvaus- tai lunastuskysymys tulee esille muulloin kuin ratatoimituksen yhteydessä tai jos korvaus voidaan määrätä vasta ratatoimituksen päätyttyä eikä korvauksista sovita, korvausasia on ratkaistava ratatoimituksessa.

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitettua ratatoimitusta voi hakea joko radanpitäjä tai korvausta vaativa.

70 §

Riidanalaisen korvauksen maksaminen

Jos radanpitäjä valittaa ratatoimituksessa määrätyistä korvauksista, riidanalaisista osaa korvauksista ei tarvitse tallettaa. Korvaussensaajalla on kuitenkin oikeus saada riidanalainen osa korvauksesta asettamalla radanpitäjän hyväksymä vakuus riidanalaisen osan ja sille varojen nostopäivästä laskettavan kuuden prosentin vuotuisen koron takaisin maksamisesta.

ten suhde kiinteistön tai sen osan arvoon verrattuna.

Kiinteistöistä tai niiden osista, jotka lunastetaan 1 tai 2 momentin nojalla, voidaan muodostaa yksi tai useampi rautatiealueesta erillinen lunastusyksikkö noudattaen, mitä lunastuslain 49 a §:n 1 momentissa säädetään.

65 §

Muut korvaukset ja korvauksia koskeva ratatoimitus

Jos rautatiestä aiheutuu kiinteistölle muuta kuin tässä luvussa tarkoitettua vahinkoa tai haittaa, kiinteistön omistajalla on oikeus saada korvaus radanpitäjältä. *Vahingon tai haittan ollessa huomattava kiinteistön omistajalla on oikeus vaatia, jos tämä ei halua saada korvausta menetyksestään, että radanpitäjä lunastaa kiinteistön tai sen osan.* Jollei korvauksesta tai lunastuksesta sovita, asia on ratkaistava ratatoimituksessa.

Jos tästä laista johtuva korvaus- tai lunastuskysymys tulee esille muulloin kuin ratatoimituksen yhteydessä tai jos korvaus voidaan määrätä vasta ratatoimituksen päätyttyä eikä korvauksista sovita, korvausasia on ratkaistava ratatoimituksessa.

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitettua ratatoimitusta voi hakea joko radanpitäjä tai korvausta vaativa.

70 §

Riidanalaisen korvauksen tallettaminen

Jos radanpitäjä valittaa ratatoimituksessa määrätyistä korvauksista, tulee riidanalainen osa korvauksista tallettaa. Tallettamiseen sovelletaan muutoin, mitä lunastuslain 52 §:n 2 ja 3 momentissa sekä 70 §:ssä säädetään.

Korvauksettomat luovutukset

Valtiolla ei ole oikeutta tässä laissa tarkoitettuun korvaukseen Liikennevirastolta. Korvaukseen oikeutettuja ovat kuitenkin valtion liikelaitoksista annetun lain (1185/2002) mukaiset liikelaitokset. Valtioneuvosto voi päättää valtion korvausoikeudesta toisin, jos tähän on erityisiä syitä.

6 luku

Rautatien ja sen liitännäisalueen lakkauttaminen*Rautatien lakkauttaminen muussa yhteydessä*

Liikenne- ja viestintäministeriö voi lakkauttaa rautatien Liikenneviraston valmisteleman ratasuunnitelman perusteella, jos:

- 1) rautatietä ei enää käytetä rautatieliikenteen harjoittamiseen, radanpitoon liittyvään liikennöintiin eikä muihin liikenteen tarpeisiin;
- 2) rautatielle ei ole odotettavissa 1 kohdassa mainittua käyttöä;
- 3) rautatiellä ei ole käyttöä yksityisraiteena; ja
- 4) alueen saavutettavuus sekä kuljetustarpeet on turvattu muulla tavoin.

Lisäksi liikenne- ja viestintäministeriö voi lakkauttaa rautatien Liikenneviraston valmisteleman ratasuunnitelman perusteella, jos rautatien liikenne on vähäistä eikä rautatietä ole taloudellisesti kannattavaa pitää valtion varoilla turvallisesti liikennöitävässä, 29 tai 30 §:ssä tarkoitetussa kunnossa ja jos alueen saavutettavuus sekä kuljetustarpeet on turvattu muulla tavoin.

Liikenne- ja viestintäministeriön tulee ennen tässä pykälässä tarkoitetun päätöksen tekemistä kuulla tarvittaessa asianomaisia ministeriöitä, maakunnan liittoja ja kuntia.

(Lisätään uusi 4 mom)

Korvauksettomat luovutukset

Valtiolla ei ole oikeutta tässä laissa tarkoitettuun korvaukseen Liikennevirastolta. Korvaukseen oikeutettuja ovat kuitenkin valtion liikelaitoksista annetun lain (1062/2010) mukaiset liikelaitokset. Valtioneuvosto voi päättää valtion korvausoikeudesta toisin, jos tähän on erityisiä syitä.

6 luku

Rautatien ja sen liitännäisalueen lakkauttaminen*Rautatien lakkauttaminen muussa yhteydessä*

Liikennevirasto voi lakkauttaa rautatien *hyväksymänsä* ratasuunnitelman perusteella, jos:

- 1) rautatietä ei enää käytetä rautatieliikenteen harjoittamiseen, radanpitoon liittyvään liikennöintiin eikä muihin liikenteen tarpeisiin;
- 2) rautatielle ei ole odotettavissa 1 kohdassa mainittua käyttöä;
- 3) rautatiellä ei ole käyttöä yksityisraiteena; ja
- 4) alueen saatavuus sekä kuljetustarpeet on turvattu muulla tavoin.

Lisäksi *Liikennevirasto* voi lakkauttaa rautatien *hyväksymänsä* ratasuunnitelman perusteella, jos rautatien liikenne on vähäistä eikä rautatietä ole taloudellisesti kannattavaa pitää valtion varoilla turvallisesti liikennöitävässä, 29 tai 30 §:ssä tarkoitetussa kunnossa ja alueen saavutettavuus sekä kuljetustarpeet on turvattu muulla tavoin.

Liikenneviraston tulee ennen tässä pykälässä tarkoitetun päätöksen tekemistä kuulla tarvittaessa asianomaisia ministeriöitä, maakunnan liittoja ja kuntia.

Liikenne- ja viestintäministeriöllä on oikeus pidättää itselleen 1 ja 2 momentissa tarkoitettu liikennepoliittisesti merkittävä asia,

joka muutoin kuuluisi Liikenneviraston ratkaistavaksi.

80 §

Rautatiealueen luovuttaminen rautatien lakkauttamisen yhteydessä

Liikennevirasto luovuttaa 78 tai 79 §:ssä tarkoitetun päätöksen perusteella rautatiealueen, jollei alueen säilyminen viraston hallinnassa ole perusteltua. Alueiden luovutuksessa menetellään siten kuin oikeudesta luovuttaa valtion kiinteistövarallisuutta annetussa laissa (973/2002) säädetään.

Liikennevirasto voi ratasuunnitelmassa päättää luopua rautatiealueesta korvauksetta, jos rautatie on lakkautettu ja alueella on vähäinen arvo tai merkitys. Rautatiealue siirtyy siihen rajoittuviin kiinteistöihin radan raiteen tai raiteiden muodostaman alueen keskilinjaa myöten. Rajaa saadaan entisellä rautatiealueella rajankäynnissä oikoa ja suorittaa muita kiinteistöjaotuksen kannalta tarkoituksenmukaisia rajansovituksia siten, että pinta-alaltaan ja arvoltaan vähäisiä alueita vaihtuu kiinteistöjen kesken tai, jollei sopivaa vastikemaata ole, siirtyy kiinteistöstä toiseen. Rautatiealue siirtyy kuitenkin kunnan omistukseen asemakaava-alueella ja alueella, jolle kunta on päättänyt laatia asemakaavan.

Kun rautatie on lakkautettu eikä rautatiealuetta ole määrätty käytettäväksi muihin radanpidon tarpeisiin taikka kun Liikennevirasto lakkauttaa rautatiealueen käyttämisen muihin tarpeisiin, lakkaa siihen kohdistunut 48 §:n 1 momentin mukainen käyttöoikeus.

Ratasuunnitelmassa on määrättävä, mistä lukien alue lakkaa olemasta rautatie.

80 §

Rautatiealueen luovuttaminen rautatien lakkauttamisen yhteydessä

Liikennevirasto luovuttaa 78 tai 79 §:ssä tarkoitetun päätöksen perusteella rautatiealueen, jollei alueen säilyminen viraston hallinnassa ole perusteltua. Alueiden luovutuksessa menetellään siten kuin oikeudesta luovuttaa valtion kiinteistövarallisuutta annetussa laissa (973/2002) säädetään.

Rautatien lakkauttamista koskevassa ratasuunnitelmassa voidaan päättää luopua rautatiealueesta korvauksetta, jos alueella on vähäinen arvo tai merkitys. Rautatiealue siirtyy siihen rajoittuviin kiinteistöihin radan raiteen tai raiteiden muodostaman alueen keskilinjaa myöten. Rajaa saadaan entisellä rautatiealueella rajankäynnissä oikoa ja suorittaa muita kiinteistöjaotuksen kannalta tarkoituksenmukaisia rajansovituksia siten, että pinta-alaltaan ja arvoltaan vähäisiä alueita vaihtuu kiinteistöjen kesken tai, jollei sopivaa vastikemaata ole, siirtyy kiinteistöstä toiseen. Rautatiealue siirtyy kuitenkin kunnan omistukseen asemakaava-alueella ja alueella, jolle kunta on päättänyt laatia asemakaavan.

Kun rautatie on lakkautettu eikä rautatiealuetta ole määrätty käytettäväksi muihin radanpidon tarpeisiin taikka kun Liikennevirasto lakkauttaa rautatiealueen käyttämisen muihin tarpeisiin, lakkaa siihen kohdistunut 48 §:n 1 momentin mukainen käyttöoikeus.

Ratasuunnitelmassa on määrättävä, mistä lukien alue lakkaa olemasta rautatie.

83 §

Liitännäisalueen lakkauttaminen

Liikennevirasto lakkauttaa liitännäisalueen, jos sitä ei enää tarvita siihen tarkoitukseen, jota varten se on perustettu. *Liitännäisalueen lakkauttamista koskevasta menettelystä on*

83 §

Liitännäisalueen lakkauttaminen

Radanpitäjä lakkauttaa liitännäisalueen, jos sitä ei enää tarvita siihen tarkoitukseen, jota varten se on perustettu. Kun liitännäisalue lakkautetaan, lakkaa samalla siihen kohdistu-

soveltuvien osin voimassa, mitä ratasuunnitelma säädetään. Kun liitännäisalue lakkautetaan, lakkaa samalla siihen kohdistunut käyttöoikeus.

Jos liitännäisalueen lakkauttamisesta aiheutuu jollekulle hyötyä, jota ei ole pidettävä vähäisenä, hyödynsaaja on velvollinen korvaamaan Liikennevirastolle saamansa hyödyn. Jollei korvauksesta sovita, asia on ratkaistava ratatoimituksessa.

Mitä 1 ja 2 momentissa säädetään liitännäisalueesta, sovelletaan myös sellaiseen tämän lain mukaiseen liitännäisalueeseen verrattavaan alueeseen, johon radanpitäjä on lunnastamalla saanut käyttöoikeuden ennen tämän lain voimaantuloa.

nut käyttöoikeus. *Radanpitäjän on haettava viipymättä ratatoimitusta, kun liitännäisalue on lakkautettu.*

Jos liitännäisalueen lakkauttamisesta aiheutuu jollekulle hyötyä, jota ei ole pidettävä vähäisenä, hyödynsaaja on velvollinen korvaamaan *radanpitäjälle* saamansa hyödyn. Jollei korvauksesta sovita, asia on ratkaistava *1 momentin mukaisessa* ratatoimituksessa.

Mitä 1 ja 2 momentissa säädetään liitännäisalueesta, sovelletaan myös sellaiseen tämän lain mukaiseen liitännäisalueeseen verrattavaan alueeseen, johon radanpitäjä on lunnastamalla saanut käyttöoikeuden ennen tämän lain voimaantuloa.

85 a §

Rautatiealueen osien luovuttaminen

Liikenneviraston oikeuteen luovuttaa radanpitoon tarpeetonta rautatiealuetta muulloin kuin rautatien lakkauttamisen yhteydessä sovelletaan, mitä oikeudesta luovuttaa valtion kiinteistövarallisuutta annetussa laissa säädetään.

7 luku

Erinäiset säännökset

86 §

Rangaistukset

Joka

1) rikkoo 17, 31–33 tai 40 §:ssä olevan tai niiden nojalla annetun kiellon tai määräyksen taikka toimii niiden nojalla annetun luvan ja siinä olevien ehtojen vastaisesti taikka

2) tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta menettelee 21 §:n 2 momentissa taikka 37–39 §:ssä olevan tai niiden nojalla annetun kiellon vastaisesti,

on tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, ratalain

7 luku

Erinäiset säännökset

86 §

Rangaistukset

Joka

1) rikkoo 31 §:n nojalla *annettua kieltoa tai määräystä* taikka toimii 28 a tai 28 c §:n nojalla annetun luvan tai 40 §:n nojalla *annetun poikkeamispäätöksen tai* niissä olevien ehtojen vastaisesti taikka

2) tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta menettelee 21 §:n 2 momentissa taikka 37–39 §:ssä *säädetyn* kiellon vastaisesti,

on tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, ratalain

säännösten rikkomisesta sakkoon.

89 §

*Tasoristeyksen ja siihen liittyvän tien sekä
siltojen kunnossapito*

Radanpitäjä pitää kunnossa tien ja rautatien tasoristeyksen sen kannen leveydeltä. Tienpitäjä vastaa tien talvikunnossapidosta.

Radanpitäjä asettaa ja pitää kustannuksellaan kunnossa tiellä rautatien tasoristeyksen kohdalla olevat varoituslaitteet sekä tasoristeysmerkit, jollei kustannusvastuusta toisin sovita. Kun uusi tie rakennetaan tienpitäjän aloitteesta rautatiealueelle, tien- tai kadunpitäjä huolehtii kustannuksellaan tasoristeyksen varoituslaitteiden ja tasoristeysmerkkien asettamisesta. Tienpitäjä asettaa ja pitää kustannuksellaan kunnossa rautatiestä varoittavat liikennemerkit.

Tien ja rautatien risteyssiltojen kunnossapidosta vastaa se väylänpitäjä, jonka vastuulla oleva väylä ylittää toisen väylän, jollei toisin sovita. Tien ja rautatien yhteisten siltojen kunnossapidosta osapuolet sopivat keskenään.

Tässä pykälässä tienpitäjästä sanottu koskee soveltuvin osin myös kadunpitäjää.

92 §

säännösten rikkomisesta sakkoon.

89 §

*Tasoristeyksen ja siihen liittyvän tien sekä
siltojen kunnossapito*

Radanpitäjä pitää kunnossa tien ja rautatien tasoristeyksen sen kannen leveydeltä. Tienpitäjä vastaa tien talvikunnossapidosta.

Radanpitäjä asettaa ja pitää kustannuksellaan kunnossa tiellä rautatien tasoristeyksen kohdalla olevat varoituslaitteet sekä *tasoristeystä ja tarvittaessa pakollista pysähtymistä osoittavat liikennemerkit*, jollei kustannusvastuusta toisin sovita. Kun uusi tie rakennetaan tienpitäjän aloitteesta rautatiealueelle, tienpitäjä huolehtii kustannuksellaan varoituslaitteiden ja liikennemerkkien asettamisesta. Tienpitäjä asettaa ja pitää kustannuksellaan kunnossa *rautatien tasoristeyksestä* varoittavat liikennemerkit sekä *tasoristeyksen lähestymismerkit*.

Tien ja rautatien risteyssiltojen kunnossapidosta vastaa se väylänpitäjä, jonka vastuulla oleva väylä ylittää toisen väylän, jollei toisin sovita. Tien ja rautatien yhteisten siltojen kunnossapidosta osapuolet sopivat keskenään.

Edellä 2 momentissa tarkoitettujen liikenteen ohjauslaitteiden asettamiseen ei tarvita tieliikennelain 51 §:n 2 momentin mukaista kunnan suostumusta.

89 a §

Eräät vahingonkorvausasiat

Toimivaltainen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus käsittelee ja ratkaisee rataverkolla rautatieliikenteen palvelualueilla tapahtuneisiin esine- ja varallisuusvahinkoihin liittyvät korvausvaatimukset.

92 §

Muutoksenhaku

Tämän lain nojalla tehtyyn päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Radanpitäjän päätöksestä 17, 40 ja 41 §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa valitetaan siihen hallinto-oikeuteen, jonka tuomiopiirissä päätöksessä tarkoitettu tasoristeys tai kiinteistö sijaitsee.

Hallinto-oikeuden päätökseen yleis- ja ratasuunnitelman hyväksymistä koskevassa asiassa saa hakea muutosta valittamalla siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Hallinto-oikeuden muuhun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Kunnalla, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksella ja maakunnan liitolla on oikeus hakea valittamalla muutosta sellaiseen yleis- ja ratasuunnitelman hyväksymispäätökseen, jonka vaikutukset ulottuvat kunnan alueelle tai viranomaisen toimialueelle.

Rekisteröidyllä paikallisella tai alueellisella yhteisöllä tai säätiöllä on oikeus toimialaansa kuuluvissa asioissa hakea valittamalla muutosta sellaiseen yleis- ja ratasuunnitelman hyväksymispäätökseen, jonka vaikutukset ulottuvat yhteisön tai säätiön toiminta-alueelle.

Yhteiskunnallisesti merkittäväksi katsottavaa yleis- ja ratasuunnitelman hyväksymispäätöstä koskeva valitus on käsiteltävä kiireellisenä.

Muutoksenhausta ratatoimituksessa tehtyyn päätökseen säädetään 77 §:ssä.

Muutoksenhaku

Tämän lain nojalla tehtyyn päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Radanpitäjän päätöksestä 18 §:n 4 momentissa ja 2 a luvussa tarkoitetuissa tapauksissa valitetaan siihen hallinto-oikeuteen, jonka tuomiopiirissä päätöksessä tarkoitettu tasoristeys sijaitsee, sekä 40 ja 41 §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa siihen hallinto-oikeuteen, jonka tuomiopiirissä päätöksessä tarkoitettu kiinteistö sijaitsee.

Hallinto-oikeuden päätökseen yleis- ja ratasuunnitelman hyväksymistä koskevassa asiassa saa hakea muutosta valittamalla siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Hallinto-oikeuden muuhun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Kunnalla, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksella ja maakunnan liitolla on oikeus hakea valittamalla muutosta sellaiseen yleis- ja ratasuunnitelman hyväksymispäätökseen, jonka vaikutukset ulottuvat kunnan alueelle tai viranomaisen toimialueelle.

Rekisteröidyllä paikallisella tai alueellisella yhteisöllä tai säätiöllä on oikeus toimialaansa kuuluvissa asioissa hakea valittamalla muutosta sellaiseen yleis- ja ratasuunnitelman hyväksymispäätökseen, jonka vaikutukset ulottuvat yhteisön tai säätiön toiminta-alueelle.

Yhteiskunnallisesti merkittäväksi katsottavaa yleis- ja ratasuunnitelman hyväksymispäätöstä koskeva valitus on käsiteltävä kiireellisenä.

Muutoksenhausta ratatoimituksessa tehtyyn päätökseen säädetään 77 §:ssä.

94 §

Päätösten välitön täytäntöönpano

Yleis- tai ratasuunnitelman hyväksymistä tai yleissuunnitelman voimassaoloajan pidentämistä koskeva päätös voidaan panna täytän-

94 §

Päätösten välitön täytäntöönpano

Yleis- tai ratasuunnitelman hyväksymistä taikka niiden voimassaoloajan pidentämistä koskeva päätös voidaan panna täytäntöön va-

töön valituksesta huolimatta, jollei muutoksenhakutuomioistuimissa toisin määrää.

Päätöksessä, jonka Liikennevirasto antaa 41 §:n 2 momentin nojalla, voidaan määrätä, että päätös on pantavissa täytäntöön valituksesta huolimatta.

95 §

Kuuluttaminen

Milloin tämän lain nojalla on julkaistava kuulutus, määräys, kielto tai muu asia yleisesti tiedoksi eikä tiedoksi antamisen tavasta ole erikseen säädetty, on *Liikenneviraston* tiedotettava asiasta kuuluttamalla siitä vähintään 30 päivän ajan asianomaisen kunnan ilmoitustaululla siten kuin julkisista kuulutuksista annetussa laissa (34/1925) säädetään. Kuulutuksen julkaisemisesta on ilmoitettava ainakin yhdessä toiminnan vaikutusalueella yleisesti leviävässä sanomalehdessä, jollei asian merkitys ole vähäinen tai ilmoittaminen ole muutoin ilmeisen tarpeetonta.

96 §

Tarkemmat säännökset ja määräykset

Radan näkemäalueiden määrittelystä säädetään liikenne- ja viestintäministeriön asetuksella.

lituksesta huolimatta, jollei muutoksenhakutuomioistuimissa toisin määrää.

Radanpitäjän päätöksessä, joka koskee teettämistä tai keskeyttämisen asettamista 28 b §:n 3 momentin perusteella taikka päätöksessä, jonka radanpitäjä antaa 18 §:n 4 momentin tai 41 §:n 2 momentin nojalla, voidaan määrätä, että päätös on pantavissa täytäntöön valituksesta huolimatta.

95 §

Kuuluttaminen

Milloin tämän lain nojalla on julkaistava kuulutus, määräys, kielto tai muu asia tiedoksi eikä tiedoksi antamisen tavasta ole erikseen säädetty, on *asiasta tiedotettava* kuuluttamalla siitä vähintään 30 päivän ajan asianomaisen kunnan ilmoitustaululla siten kuin julkisista kuulutuksista annetussa laissa (34/1925) säädetään. Kuulutuksen julkaisemisesta on ilmoitettava ainakin yhdessä toiminnan vaikutusalueella yleisesti leviävässä sanomalehdessä, jollei asian merkitys ole vähäinen tai ilmoittaminen ole muutoin ilmeisen tarpeetonta. *Tiedoksisaannin katsotaan tapahtuneen seitsemäntenä päivänä kuulutuksen julkipäivästä, mikä on kuulutuksessa ja ilmoituksessa todettava.*

96 §

Tarkemmat säännökset ja määräykset

(2 mom. kumotaan)

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tämän lain voimaan tullessa liikenne- ja viestintäministeriössä vireillä olevat ratasuunnitelman voimassaoloajan pidentämistä koskevat asiat sekä Liikennevirastossa vireillä olevat 89 a §:ssä tarkoitetut vahingonkorvausasiat käsitellään ja ratkaistaan tämän

lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaan.

Yleis- ja ratasuunnitelmat, joiden laatiminen on aloitettu ennen tämän lain voimaantuloa, käsitellään ja ratkaistaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaan. Suunnitelmien hyväksymiseen sovelletaan kuitenkin tämän lain 28 §:ää.

Tätä lakia sovelletaan myös ennen tämän lain voimaantuloa hyväksytyjen ratasuunnitelmien voimassaoloajan pidentämiseen erityisistä syistä 26 §:n 4 momentin mukaisesti.

Tätä lakia sovelletaan niihin ennen tämän lain voimaantuloa aloitetuissa ratatoimituksissa ratkaistaviin kysymyksiin, jotka otetaan tämän lain voimaantulon jälkeen toimituksessa ratkaistaviksi. Tämän lain 43 a §:ää sovelletaan kuitenkin vain niihin rata- ja yksityistietoimituksiin, joita koskeva hakemus tehdään tämän lain voimaantulon jälkeen.

Tätä lakia sovelletaan myös tämän lain voimaantullessa Liikennevirastossa vireillä oleviin tasoristeyslupaa ja maastoajoneuvon ylityslupaa koskeviin hakemuksiin.

3.

Laki

tieliikennelain 51 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan tieliikennelain (267/1981) 51 §, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 117/1992 ja 1291/2009 seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

51 §

51 §

Liikenteen ohjauslaitteen asettaminen

Liikenteen ohjauslaitteen asettaminen

Liikenteen ohjauslaitteen asettaa maantielle tienpitoviranomainen. Kunta asettaa liikenteen ohjauslaitteen kadulle, rakennuskaavatielle, torille ja muulle vastaavanlaiselle liikennealueelle. Ennen pysyväksi tarkoitetun liikenteen ohjauslaitteen asettamista kunnan on varattava poliisille tilaisuus antaa lausuntonsa asiassa.

Muulle kuin 1 momentissa tarkoitetulle tielle liikenteen ohjauslaitteen asettaa tienpitäjä saatuaan siihen kunnan suostumuksen, jota ei kuitenkaan saa ilman pätevää syytä evätä. Suostumusta ei tarvita tien kunnan taikka tiellä tai sen vieressä tehtävän työn vuoksi tarpeellisten tilapäisten liikennemerkkien asettamiseen.

Taajamaa osoittavan liikennemerkin käytämisestä päättää kunta kuultuaan maanteiden osalta tienpitoviranomaista. Sanotun liikennemerkin asettaa maantielle tienpitoviranomainen, muulle tielle kunta.

Rautatien tasoristeysmerkin sekä liikennevalot ja sulk- ja varoituslaitteet tasoristeukseen asettaa rautatien kunnossapitäjä.

Liikenteen ohjauslaitteen asettaa maantielle tienpitoviranomainen. Kunta asettaa liikenteen ohjauslaitteen kadulle, rakennuskaavatielle, torille ja muulle vastaavanlaiselle liikennealueelle. Ennen pysyväksi tarkoitetun liikenteen ohjauslaitteen asettamista kunnan on varattava poliisille tilaisuus antaa lausuntonsa asiassa.

Muulle kuin 1 momentissa tarkoitetulle tielle liikenteen ohjauslaitteen asettaa tienpitäjä saatuaan siihen kunnan suostumuksen, jota ei kuitenkaan saa ilman pätevää syytä evätä. Suostumusta ei tarvita tien kunnan taikka tiellä tai sen vieressä tehtävän työn vuoksi tarpeellisten tilapäisten liikennemerkkien asettamiseen.

Taajamaa osoittavan liikennemerkin käytämisestä päättää kunta kuultuaan maanteiden osalta tienpitoviranomaista. Sanotun liikennemerkin asettaa maantielle tienpitoviranomainen, muulle tielle kunta.

Liikenteen ohjauslaitteiden asettamisesta rautatien tasoristeukseen säädetään ratalain (110/2007) 89 §:n 2 momentissa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

4.

Laki

maankäyttö- ja rakennuslain 86 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) 86 a §, sellaisena kuin se on laissa 504/2005 seuraavasti:

Voimassa oleva laki

86 a §

Maantien muuttaminen kaduksi

Maantie, joka asemakaavassa on osoitettu kaduksi, muuttuu kunnan tekemällä kadunpitopäätöksellä kaduksi. Kadunpitopäätökset tulee tehdä tarkoituksenmukaisina kokonaisuuksina ottaen huomioon kunnossapidon vaatimukset ja maankäytön sekä tie- ja katuverkon toteutuminen.

Maantie lakkaa 1 momentissa tarkoitetun kadunpitopäätöksen tultua voimaan ja maantien tiealue siirtyy samalla kunnan omistukseen.

Ehdotus

86 a §

Maantien muuttaminen kaduksi

Asemakaavassa kaduksi osoitettu maantie muuttuu kadunpitopäätöksellä kaduksi. Maantie lakkaa, kun kadunpitopäätös on tehty.

Asemakaavassa muuksi kuin kaduksi osoitettu *maantie lakkaa*, kun sen liikennettä välittämään tarkoitettun kadun rakentamista tai parantamista koskeva kadunpitopäätös on tehty.

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitetut kadunpitopäätökset tulee tehdä tarkoituksenmukaisina kokonaisuuksina ottaen huomioon kunnossapidon vaatimukset ja maankäytön sekä tie- ja katuverkon toteutuminen.

Maantien lakatessa 1 ja 2 momentin perusteella lakkaa samalla tienpitäjän oikeus maantien tiealueeseen.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanoa edellyttäviin toimenpiteisiin.